

QUADERNS DE PASTORAL
170-171

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastorals

Rivadeneyra, 6, 3r - Tel. 93 317 48 58 - Fax 93 302 51 09 - 08002 Barcelona

Director: *Francesc Pardo*

Cap de redacció: *David Vidal*

Consell de redacció: *Mercè Basté, Teresa Biayna, Manuel Claret, Quim Cervera, Antoni Deulofeu, Jordi Figueras, Ignasi Ricart i Antoni Serramona*

Correcció lingüística: *Núria Riera*

Impressió: I.G. Santa Eulàlia - Santa Eulàlia de Ronçana.

Dipòsit legal: B-25.506/1969

Amb llicència eclesiàstica

Subscripció anual (6 números): 5.000 ptes.

Preu d'aquest exemplar: 1.200 ptes.

Els articles publicats a Quaderns de Pastoral expressen solament l'opinió de llurs autors.

sumari

Pòrtic ..... pàg. 9

I. Trenta anys de postconcili a les diòcesis catalano-baleras

Presentació ..... pàg. 13

Per Francesc Pardo Artigas, director del CEP

Quins camins hem fet del Vaticà II al Concili Tarraconense? Quatre punts d'observació i algunes pistes ..... pàg. 16

Per Miquel Barbarà Anglès, vicari general de Tarragona

L'autor tria quatre punts d'observació per analitzar els darrers trenta anys de les diòcesis catalanes: l'Assemblea conjunta de bisbes i preveres; les actuacions fetes amb motiu del retorn del president de la Generalitat; les qüestions pastorals tractades a les reunions de vicaris episcopals de Catalunya i les Illes, i la preparació del Concili provincial. Des d'aquests observatoris es formulen pistes que ens indiquen alguns camins. Per exemple, es detecta més preocupació per la vida real de les persones, les comunitats i les institucions que per les estructures. I si això és així, l'autor suposa que és un signe de bona salut.

L'Arquebisbat de Barcelona ..... pàg. 34

Per Lluís Bonet Armengol, rector de la parròquia de la Sagrada Família

L'Església de Barcelona, com a societat viva que combina la preocupació intraeclesial amb l'evangelitzadora, n'ha passat de totes menes en aquests darrers trenta anys. Tres pastors hi han deixat la seva empremta, tant en la divisió per zones com en la creació i consolidació de diverses delegacions pastorals, com en la vida dels preveres diocesans i religiosos. En conjunt, rere les discrepàncies, trobem que tothom invoca la fidelitat a l'esperit i la lletra del Vaticà II, encara que la interpretació que se'n faci pugui ser diversa.

Tarragona, entre dos postconcilis ..... pàg. 48

Per Joaquim Claver Casellas, arxiprest de Tarragona centre

El marc temporal de l'article arrenca al final del pontificat del cardenal Benjamín de Arriba y Castro i acaba amb l'actual arquebis-

be primat, Lluís Martínez Sistach. Aquests trenta anys han estat un període marcat per fets decisius: el procés polític i social s'interdependitza de la tutela eclesiàstica, la secularització, tensions internes a l'Església, davallada de vocacions... Però també el Vaticà II i el Concili català, el progrés en el camp de la ciència i la cultura, els bisbes catalans... Tot plegat presenta lectures no sempre fàcils ni coincidents: jull i blat creixen alhora. No ens pertoca de segar res, ni de fer cap tria, sinó anar acompanyant el creixement de bones llavors.

Girona, tres moments i uns accents finals ..... pàg. 73

Per Esteve Andreu, canonge de la Seu

Sobre la base de tres moments ben definits, la I Jornada Diocesana de Pastoral, el document *Bruixola Pastoral* i el Concili de la Tarraconense, es marquen tres etapes diferenciades en el temps i en les actituds, però amb una línia coherent. Alguns accents ben actuals per completar el panorama serien la corresponsabilitat, l'acció social o la feina duta a terme a l'àrea de la salut. En tot cas, per a la diòcesi de Girona parlar dels últims 25 anys és parlar de la feina pastoral de Mons. Camprodon.

Trenta anys de pràctica pastoral al bisbat de Lleida ..... pàg. 86

Per Bonaventura Pelegrí Macarulla, vicari de pastoral

En la línia de treball dels darrers trenta anys s'entreu la voluntat ferma d'avançar en la pràctica d'una pastoral de conjunt amb l'objectiu de la màxima eficàcia evangelitzadora. Aquesta línia s'ha seguit en els tres moments que l'autor usa per analitzar l'evolució diocesana: la recepció del Vaticà II, la Setmana d'Evangelització del 1986 i el Concili provincial. La segregació de les paròquies de la Franja, a penes quatre mesos després d'acabar aquest Concili, i el llarg pontificat del bisbe Malla, que recentment ha celebrat les noves d'or sacerdotals, marquen ara la vida diocesana, immersa també en el Pla Pastoral 1997-2000. Aquest Pla persegueix l'objectiu de desenvolupar una actitud acollidora i promoure un laïcat adult.

L'Església de Mallorca, entre el Vaticà II i l'any 2000 ..... pàg. 98

Per Sebastià Salom Mas, corresponsal.

El llarg pontificat de Mons. Úbeda és una característica sobresortint i inevitable de la Mallorca postconciliar, que inicialment es va veure marcada per un llarg continuisme nacional-catòlic. Un dels trets definitoris de la vida eclesial en aquesta diòcesi és la recerca de línies d'acció pastoral convergents:

s'hi han celebrat cinc assemblees diocesanes i el sínode diocesà, sense comptar altres assemblees menors. S'han creat zones pastorals, s'han renovat els arxiprestats i s'han promogut els equips de preveres solidaris. A partir de 1974, Mons. Úbeda va nomenar vicaris episcopals que formen el Consell Episcopal, autèntic motor diocesà. Les diòcesis balears no tenen una tradició de treball en comú, però la seva proximitat cultural i institucional aconsellaria la constitució d'una província eclesiàstica pròpia.

Menorca, la meua visió retrospectiva ..... pàg. 113

Per Joan Febrer Rotger, director de l'Institut Diocesà de Teologia

El nomenament del bisbe Moncadas va obrir un període d'implantació conciliar a Menorca. El Vaticà II havia estat seguit amb notable interès però amb preocupació per alguns sectors nacional-catòlics. Tanmateix, el 1968 es va iniciar un temps de renovació i creativitat empès des de baix, però beneït des de dalt. El moviment postconciliar no va estar exempt de tensions, i es va endur pel davant algunes devocions populars que van ser titllades de preconciars. Durant el pontificat del bisbe Deig es va dur a terme la normalització lingüística de l'església menorquina. Ja amb el tortosí Ciuraneta a la seu, un miler de cristians aplegats en 100 grups van reflexionar i debatre sobre evangelització, servei i organització, i van donar lloc, el 1997, a l'aprovació de 147 propostes d'actuació.

Solsona, la benjamina ..... pàg. 121

Per Ramon Alsina Santandreu, vicari general

Solsona és un bisbat petit i de pagès, on la història pastoral es troba més en la memòria que en els documents o butlletins. Documents que, amb tot, ens dibuixen quatre etapes relacionades amb quatre pastors. Els darrers trenta anys Solsona ha viscut canvis molt significatius: davallada de vocacions i preveres, menys assistents a les misses. Per bé que és veritat que, d'altra banda, hi ha més laics compromesos que mai. La diòcesi ha mostrat sempre la seva voluntat d'aprofundir lligams amb les altres esglésies catalanes, amb les que sent una comunió especial. Així, els anys 1996-97 es va celebrar l'Assemblea diocesana per aplicar les conclusions del Concili de la Tarraconense. En l'horitzó de futur s'hi veu la renúncia del bisbe Deig –el 2001– i els reptes de les vocacions i de la catequesi infantil i juvenil.

Trenta anys de sembrar l'Evangelí a la diòcesi tortosina..... pàg. 133

Per Joaquim Blanc i Bahima, de la Delegació de Mitjans de Comunicació

Els quatre moments cabdals que han marcat l'Església que peregrina a Tortosa després del Vaticà II han estat els nomenaments dels tres bisbes –Ricard M. Carles, Lluís Martínez Sistach i Xavier Salinas– i la celebració del Sínode diocesà del 1984 al 1988. Durant els 20 anys del bisbe Carles la diòcesi va treballar molt la pastoral de joves i la família, així com la catequesi i les vocacions consagrades. Tortosa, a cavall entre el País Valencià i el Principat, ha estat i és una diòcesi viva vocacionalment. En aquest sentit val a dir que així com fins ara les vocacions venien principalment de la part valenciana de la diòcesi, ara són més els seminaristes que venen de la part catalana. La Delegació de Catequesi és una de les que té més activitat i serveis.

Trenta anys de la vida de l'Església al bisbat d'Urgell..... pàg. 149

Per la Vicaria de Pastoral, amb la col·laboració de les delegacions diocesanes

El bisbe Martí Alanís va ser nomenat el novembre de 1970, i va entendre que la participació de tots en la vida diocesana era un interès prioritari, i així ho mostrà d'ençà de l'assemblea conjunta de l'estiu de 1971. En el quinquenni posterior es van impulsar les delegacions i es va dotar el bisbat d'institucions i consells adients al moment. Urgell, que té una part important de la població repartida en poblets petits i una tercera part a Andorra, ha viscut l'impacte de les secularitzacions, cosa que ha fet que les vocacions es trobin en una situació límit. Avui en dia s'ha subratllat l'accent en la dimensió de la caritat i la sol·licitud pels més pobres i marginats, i s'ha fet un notable esforç per conservar i restaurar el tresor romànic del bisbat. Els reptes que Urgell es planteja són la crisi religiosa que dificulta la sintonia amb l'home d'avui, l'allunyament dels joves i l'envelliment dels actuals ministres... Però es viu tot amb esperança perquè “vivim en una Església que s'ha purificat de rèmores externes”, on cada dia més la petita comunitat serà el llevat enmig de la massa.

Accents en l'itinerari postconciliar a l'Església diocesana de Vic ..... pàg. 162

Per Salvador Bardulet Palau, de l'Institut Superior de Teologia i arxiprest

La primera renovació, ja en el pontificat del bisbe Ramon Masnou, vingué de la mà de la litúrgia. La recepció del Concili

va ser animosa: les lleves de preveres pujaven nombroses i renovadores; les reunions es multiplicaven. Els primers moviments d'Acció Catòlica que sorgiren amb accent missioner foren els obrers. El postconcili el va marcar la convocatòria de jornades de formació per a preveres i laics. Territorialment, Mons. Guix va dividir el bisbat en dues zones, amb un vicari episcopal al capdavant de cadascuna. Del treball fet els darrers anys en dóna compte el Pla Pastoral 1997-2000, que recull la feina feta en la preparació del Concili Provincial de la Tarraconense.

Estudi sobre la vida religiosa a Catalunya ..... pàg. 180

Per Antoni Gomis, amb la col·laboració de Manuel Salmero i Pere Negre, de la Fundació Vidal i Barraquer

Des de fa 25 anys, del Concili Vaticà II ençà, la vida religiosa ha viscut un canvi i una renovació de tal magnitud que les necessàries adaptacions han qüestionat la identitat personal i institucional de la vida religiosa que lluita per la inculturació de l'Evangelí. A això s'afegeix una crisi de vocacions que posa en dubte la supervivència de molts instituts de vida religiosa. Malgrat això, les persones consagrades i l'Església accepten el repte del nostre temps i miren de renovar el carisma institucional per assolir una major fidelitat a l'Evangelí. La investigació que presenta l'autor és fruit d'una recerca presentada al Congrés de Vida Religiosa a Catalunya. A l'article es perfila l'autoimatge dels religiosos i religioses pel que fa als canvis postconciliars.

La visita del Papa Joan Pau II a Catalunya

(7 de novembre de 1982) ..... **pàg. 188**

II. Miscel·lània

Minyons Escoltes / Guies Sant Jordi de Catalunya

i l'opció de fe ..... pag. 193

Per Ramon Prat i Pons, director de l'IREC

Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi va acomplir una tasca molt important en el nostre país durant la dictadura i en la transició a la democràcia, com un dels pocs espais de llibertat per als nois i noies. La crisi actual és una situació complexa i difícil, però, viscuda amb profunditat, pot ésser molt interessant de cara a un nou desenvolupament de l'escoltisme catòlic: educar la vivència de la fe en un context sociocultural nou.

L'ahir, l'avui i el demà nostres ..... pag. 199

Per Mons. Antoni Deig, bisbe

En ocasió dels cinquanta anys de la seva ordenació com a prevere a mans del futur cardenal Vicent Enrique i Tarancón, el bisbe de Solsona, Antoni Deig, escriu una reflexiva carta als seus germans sacerdots, en la qual llança una mirada valorativa enrere, i també una de prospectiva cap als signes dels temps actuals i cap al futur.

“Mai més”... guerres ..... pag. 215

Per Joaquim Blanc i Bahima, de la Delegació de Mitjans de Comunicació

A partir de la reflexió que li genera a l'autor el monòlit *Mai més*, a l'ermita de la Mare de Déu de Carrassumada, l'autor desenvolupa la idea de la necessària memòria de les víctimes de la guerra civil, com a camí de la reconciliació definitiva. Per primer cop en un llibre, també anomenat *Mai més*, apareixen juntes les víctimes dels dos bàndols per cada poble de la comarca: és un llibre que fa país i que fa Església. L'ideari que ha de regir la pastoral de la pau i la reconciliació cal buscar-lo en la constitució pastoral de l'Església en el món contemporani i en el nou Catecisme.

III. L'obrador

Celebracions dominicals, una resposta ..... pag. 221

Per Gemma Curós i Pujadó, diplomada en Teologia

Us presentem les experiències i propostes comunitàries d'un grup de laics que ha endegat un projecte de celebracions dominicals en absència de prevere. Aquestes celebracions de la Paraula tenen la intenció de mantenir la reunió dominical dels cristians, que ja trobem testificades a Ac 20, 7, tot i la impossibilitat de gaudir de la presència d'un prevere en un poble o una petita localitat. Sense aquesta trobada dominical, la comunitat perd un xic més la seva identitat cristiana. Com un tast del llibre que és a punt de publicar-se amb aquesta experiència, l'autora ens ofereix una proposta de celebració de la solemnitat de Tots Sants.

IV. Cròniques diocesanes ..... pàg. 231

pòrtic

Entre la recepció del Concili Vaticà II i la celebració del Concili de la Tarraconense, les diòcesis catalanes i les balears han viscut dia a dia aquest període de profunds canvis, dins i fora de l'Església, que suma prop d'una trentena d'anys. Trenta anys que ens hem proposat d'analitzar i de descriure, diòcesi per diòcesi, en aquest número.

Tot i la diversitat de vivències que la territorialitat dispersa genera, resulta diàfanament simptomàtic que en tots els bisbats, fins i tot en els balears, hi trobem uns referents i unes preocupacions prou comunes.

Com diu Miquel Barbarà en l'article en què en fa l'anàlisi de conjunt, segurament una característica d'aquesta nova Església de final de segle és que es preocupa més per la vida quotidiana de les persones i les comunitats que no pas per les estructures. I això cal creure que és un bon símptoma. Sens dubte faltaria en aquest recorregut un article per a la diòcesis d'Eivissa, que no ens ha estat possible aconseguir. Amb tot, oferim algunes dades estadístiques sobre aquest bisbat que poden oferir alguna pista. Ens pròxims números consolidarem la col·laboració sempre desitjada.

A l'apartat de *Miscel·lània* apleguem tres articles ben diferents: un sobre l'escoltisme catòlic i la seva evolució futura, un altre que recull, de fet, la carta als "germans sacerdots" del bisbe Deig amb motiu de les seves noces d'or sacerdotals, i un tercer que és una breu reflexió sobre la pastoral de la pau i la memòria de la guerra.

En aquest número recuperem una antiga secció de Quaderns, *L'obrador*, en la qual oferirem materials d'utilitat pastoral quan en disposem.

En aquest cas es tracta d'una interessant experiència de celebració dominical sense prevere, que aviat sortirà en forma de llibre. Concretament us fem a mans una proposta de celebració per a Tots Sants.

No volem acabar sense fer menció de la mort recent de dos profetes del nostre temps, que van desenvolupar la seva feina, compromesa a voltes, en llocs ben diferents però arrelats en el mateix Evangeli. El 28 d'agost ens deixava Dom Helder Câmara, emblema de la lluita a favor dels pobres i símbol de la resistència a la dictadura militar al Brasil des de la prelatura de Recife. Havia fet 90 anys el passat febrer.

En un pròxim número oferirem un record del seu pas per Barcelona i un perfil d'aquest gran bisbe.

Així mateix ens ha deixat el Pare Llimona, com explica en la seva crònica el nostre corresponsal.

També persona destacada dins i fora de l'Església, personatge obert i acollidor, que va ser fins a la seva mort referència evangèlica per a molts. Que ens serveixin d'exemple, ells que van saber marcar aquest postconcili al qual dediquem el present número.

*Trenta anys de postconcili a les
diòcesis catalano-balears*

Memòria d'un procés

FRANCESC PARDO, director del CEP.

Us oferim un número especial de *Quaderns de Pastoral*.

Falten tres mesos per a l'acabament de l'any 1999, últim any del segle i el mil·lenni. El fet eclesial més important d'aquest segle xx ha estat, sens dubte la celebració i l'aplicació del Concili Vaticà II.

Les nostres esglésies diocesanes, des de l'any 1963-1964, han maldat perquè el Concili fos el far que guiés la reflexió i la pràctica pastorals, canviant no solament les formes, sinó la manera de viure, de celebrar i d'oferir la fe cristiana; i alhora perquè ens ajudés a redescobrir la identitat de la mateixa Església. Molts cristians i cristianes (bisbes, capellans, religiosos i religioses, laics i laiques, les parròquies, els moviments i altres institucions eclesials) han esmerçat la seva vida i els seus esforços perquè les constitucions i els decrets conciliaris –i postconciliaris– es convertissin en vida i pràctica habitual de comunitats i fidels cristians.

Un altre fet important per a les esglésies de Catalunya ha estat el Concili Provincial Tarraconense. Malgrat que no hàgim acabat d'encertar i d'agilitar la manera d'aplicar les seves resolucions, el fet de reprendre –després de molts anys– la tradició sinodal, carac-

terística de les nostres esglésies, és un fet cabdal que cal valorar no solament pels resultats obtinguts del Concili celebrat, sinó perquè és indicatiu de la manera com cal anar edificant l'Església.

Precisament l'objectiu del Concili Provincial Tarraconense era consolidar a casa nostra la renovació proposada pel Vaticà II, tenint present que la situació religiosa, social, cultural, política i econòmica ha canviat –i molt– en relació al món de la celebració del Concili Vaticà i del postconcili.

Tot plegat, ens esperonava, des de fa temps, a oferir un número de *Quaderns* que oferís la memòria del procés que ha seguit cada Bisbat de Catalunya i de les Balears des de l'acabament del Vaticà II fins avui. Memòria que vol remarcar els aspectes positius d'aquest procés –de fidelitat a l'Esperit que ha parlat per mitjà del Concili i d'atenció a les persones i a la societat–, però també assenyalar humilment les mancances, els errors i els reptes que encara son punyents i que cada dia se'ns plantegen en la pastoral ordinària.

Tot just acabat el Concili, Mn. Josep M. Rovira, en la lliçó inaugural del curs 1997-98 del nostre centre, ens presentava els reptes pastorals plantejats a les nostres esglésies:

a) Reptes procedents del món i de la societat desenvolupada:

Som un poble mundial.

La interculturalitat.

La mundialització crea la tensió entre pluralisme i llibertat.

Macroinstrucció i sectes.

La cultura dels mitjans de comunicació.

El neoliberalisme capitalista.

La ciència continua enviant reptes a la fe i a la teologia.

L'expressió de la fe en un món científista.

La manca d'instrucció religiosa.

L'emancipació del subjecte lliure.

Reptes procedents de la laïcitat de l'Estat.

b) Reptes procedents de la mateixa estructura i vida eclesial:

La llibertat interior en l'Església.

El repte de l'ecumenisme o del pluriformisme interior en l'Església catòlica.

L'escassetat de preveres.

El repte d'arribar a les persones.

Comunió i cooperació entre preveres seculars i religiosos, i d'aquests amb els laics i amb les congregacions religioses i les seves obres apostòliques.

L'eix vertebrador del dia a dia pastoral i de la pastoral extraordinària.

L'opció per la comunitat i el redescobriments de l'Església local.

Amb aquests i altres reptes iniciem el nou mil·lenni. Tanmateix és important *repassar* com, durant els anys del postconcili Vaticà II, s'han anat fessant camins a cada diòcesi, precisament per assumir aquests reptes i donar-hi respostes.

La lectura de l'itinerari pastoral de les nostres esglésies durant aquests anys pot ajudar que els crítics amb el camí de renovació s'adonin del motiu evangelitzador que l'ha inspirat, més enllà dels errors comesos; que siguin conscients de les dificultats viscudes i es vacunin de pensar que han de ser *els salvadors* obviant i menystenint el camí fet. Alhora pot ajudar els protagonistes i impulsors de la renovació conciliar a examinar si l'Esperit, la Paraula, la comunió eclesial i les persones han estat la brúixola que ha guiat l'itinerari i les decisions.

A tots ens pot ajudar a sentir-nos urgits novament a viure, celebrar i oferir l'Evangelí de la Salvació.

Era delicat decidir a qui calia encomanar la memòria valorada de cada Bisbat; per això, el Consell de Direcció del Centre, presidit per l'arquebisbe Lluís Martínez, acordà deixar llibertat als delegats de cada Bisbat perquè n'escollissin els autors, posant només la condició que haguessin viscut i treballat pastoralment en aquest procés de renovació conciliar.

Som conscients que aquestes memòries són parcials, ja que cadascú hauria afegit alguns fets, valoracions i accents, o bé n'hauria suprimit d'altres; però cal valorar el treball de sis-

tematització i de síntesi que suposen. Alhora són un estímul perquè cadascú, persones i grups, siguem convidats a fer la nostra memòria.

Estem pensant en un proper número en què sigui possible recollir les opinions de persones que, al llarg d'aquest segle, han estat senyeres i punts de referència en el treball pastoral a Catalunya i a les illes.

Llegits els treballs presentats, m'atreveixo a dir que mostren el procés d'un reformisme fet amb l'esperit

de la comunió i de la missió, i no pas amb la contraposició contestatària. És a dir, els autors accentuen els fets que són indicatius del reformisme que, amb els seus alts i baixos, ha marcat la vida i l'acció de les nostres esglésies.

El Jubileu obre les portes del nou mil·lenni, ens fa mirar el present i el futur –que és alhora dels homes i de Déu–, que afrontem amb el pes de la història –el passat– que recordem i valorem, no oblidant mai que és una anella de la Història de la Salvació en el camí cap a la Nova Jerusalem.

Quins camins hem fet del Vaticà II al Concili Tarraconense?

Quatre punts d'observació i algunes pistes

MIQUEL BARBARÀ ANGLÈS, vicari general de Tarragona.

El títol i la comanda que m'han fet són molt globals. Massa! El subtítol ja indica limitació. Parlem-ne!

Parlem de més de 30 anys i de vuit bisbats. Personalment podria exposar la meva percepció subjectiva sobre aquest període. No hi renuncio, però no és aquest el moment, ni el mitjà, ni és el que se'm demana. Tampoc crec que sigui el que el lector n'espera ni el que convé fer.

Si, malgrat el gran problema de l'objectivitat, intentem allunyar-nos de la percepció subjectiva i aportar dades més objectives, el treball és immens. I en aquest moment el considero molt difícil de fer si intento defugir els tòpics, les frases fetes i aquella mena de simplificacions que de vegades fa la impressió que han quedat estereotipades, però que es pot qüestionar seriosament si allò respon a la realitat dels fets viscuts, al que ens ha preocupat, al que hem intentat i als camins reals que hem seguit.

S'han fet molts estudis als bisbats, a les parròquies, a les diferents famílies religioses, als moviments i associacions, de diferents llocs i diferents sectors, des de diferents grups, investigadors, laboratoris i institu-

cions. També s'han fet moltes reunions de reflexió sobre la realitat, en el nostre àmbit o en àmbits més amplis que ens podien donar llum, i moltes vegades eines, sobre la reflexió i l'estudi a casa nostra o sobre la mateixa realitat que hem viscut. Amb altres companys he tingut la sort de poder participar activament durant aquest període en les reunions periòdiques de l'Associació Internacional de Sociologia de la Religió, i fins i tot com un dels fundador de la Asociación Latinoamericana para el Estudio de las Religiones. Ho esmento senzillament en el sentit que aquestes experiències i altres em fan parlar amb més convicció de la dificultat de tenir una visió més globalitzadora, que ho tingui en compte tot, que respongui a la realitat amb rigor i amb una objectivitat tan clara com sigui possible.

Caldria que un centre recollís les reflexions sobre el fet religiós a casa nostra.

Seria interessant que algun centre recollís —o potser existeix i no el conec— tot aquest munt de reflexions i estudis sobre la realitat del fet religiós

a casa nostra. Suposen una forta dedicació de moltes persones, moltes il·lusions –moltes vegades frustrades–, també un dispendi de diners, de vegades considerable (malgrat que hi ha hagut molt de voluntariat) i pocs n’hi deuen haver que hagin deixat la impressió d’haver fet un bon servei –encara que els efectes d’aquest tipus d’estudis moltes vegades són difícils d’avaluar– a més de servir per als curricula i per a alguna publicació que massa sovint s’han quedat a les lleixes de les prestatgeries.

A més d’aquestes dificultats, tots som conscients que resulta molt complicat resumir correctament què passa en el conjunt de la vida de les persones, dels grups i de les institucions quan es tracta del fet religiós i poder parlar de constants observades, de causes, de variables, d’efectes i de conseqüències i de mesures de fets que de vegades pot fer l’efecte que han tingut molta influència o al revés. El més important que ha passat és el que ho sembla? El que més influx ha tingut és el que apareix d’aquesta manera? Hi ha fets importants que públicament no han adquirit aquesta categoria? La vida real que han viscut els nostres vuit bisbats és la que s’ha presentat i divulgat d’aquesta manera des del punt de vista del que és el fet religiós a la nostra societat?

Tot això no ho dic pels altres, sinó com un correctiu personal, per no tenir la pretensió de presentar una visió global i objectiva. Tanmateix, intentaré fer alguna aportació a aquesta visió de conjunt i global, que necessitarà ser matisada, esmenada, completada i su-

perada. Per fer aquesta senzilla aportació intentaré situar-me en diferents punts de mira, en diferents punts d’observació que intentaven, de manera conscientment volguda, de veure el que estava passant en el conjunt del fet religiós a la nostra societat. I ho faré amb el mínim de comentari personal possible, amb el suggeriment que sigui el lector qui faci les seves reflexions personals i qui en faci les deduccions que cregui convenientes. Són aportacions sobre la realitat del fet religiós viscut per les nostres vuit diòcesis, durant aquest període, fetes des de certs *observatoris*.

He escollit quatre punts d’observació que cobreixen bastant bé aquest llarg període, tenint en compte totes les reflexions fetes suara. Són els següents:

1. Assemblea conjunta de bisbes i preveres
2. Actuacions fetes amb motiu del retorn del president de la Generalitat i altres fets.
3. Qüestions pastorals tractades a les reunions de Vicaris Episcopals de Catalunya i les Illes.
4. Preparació del Concili Provincial Tarraconense.

Des d’aquests *observatoris*, si no arribem a formular els camins que hem seguit, almenys tindrem algunes pistes que ens podran ajudar a indicar alguns camins. Anem-hi, doncs! Entrem al primer *observatori*.

1. Assemblea conjunta de bisbes i preveres

Poc temps després d'haver-se clausurat el Concili Ecumènic Vaticà II, la Conferència Episcopal Espanyola va emprendre una acció de molta envergadura anomenada *Assemblea Conjunta Obispos-Sacerdotes*. Es va preparar una enquesta i es va demanar que la responguessin tots els preveres. No es va fer per mostra representativa, sinó que es va demanar que la contestessin tots els preveres. Es va fer amb molta seriositat. I val a dir que es va respondre massivament. Els resultats es van estudiar amb molta profunditat al conjunt de les diòcesis de la CEE i a cada diòcesi en concret. És una observació del conjunt des del punt de vista del clergat. La van contestar més de 25 mil preveres, que vol dir més del 85%. A cada diòcesi es van fer reunions preparatòries i assemblees diocesanes i finalment es va celebrar l'assemblea conjunta de bisbes i preveres. L'enquesta es va respondre durant el curs 1968-69 i l'assemblea final va tenir lloc a Madrid el setembre de 1971. (Cfr. *Assemblea Conjunta Obispos-Sacerdotes*, 1971. BAC núm. 328).

Un dels punts d'observació per mirar aquests trenta anys és l'Assemblea conjunta de bisbes i preveres.

L'enquesta contenia 252 preguntes. Per introduir-nos en l'observació glo-

balitzadora que pretenem, podem repassar els resultats senzills de les primeres preguntes segons el conjunt dels bisbats catalans que van respondre i el conjunt de l'àmbit de la CEE. Cal situar-les als 3 o 4 anys d'haver-se acabat el Concili Vaticà II. Les primeres preguntes amb les corresponents respostes ens diuen el següent:

1. Creieu que el Concili ha estat necessari?

	Diòcesis Cat.	Diòcesis CEE
No. Molt poc	3 %	3%
Poc. Bastant	2+11	2+15
Molt. Moltíssim	80	75

2. Creieu que el Concili ha influït molt en els canvis que es perceben a l'Església?

No. Molt poc.	2 %	2 %
Poc. Bastant	4+28	5+29
Molt. Moltíssim	62	59

3. Els canvis que es van introduir a l'Església i a la disciplina del clergat, els considereu beneficiosos?

No. Molt poc.	8 %	8 %
Poc. Bastant.	10+25	10+29
Molt. Moltíssim	51	47

4. Heu llegit totalment o en gran part els documents conciliaris?

La major part	34 %	32 %
La meitat més o menys	20	19
Tots	19	17

5. De les encíclics següents, quantes n'heu llegit?

Mater et Magistra

Pacem in Terris

Populorum Progressio

Sacerdotalis Coelibatus

Humanae Vitae

2a opció:

Pastorals

De l'Església

Doctrinals

Socials

Diòcesis
Cat. Diòcesis
CEE

25

25

19

18

12

8

12

14

Diòcesis
Cat. Diòcesis
CEE

N'han llegit cinc

49 %

45 %

N'han llegit quatre

22

22

N'han llegit tres

16

16

10. A quins problemes el Concili no ha respost amb satisfacció?

Dels preveres

37 %

44 %

Disciplinars

17

14

No responen

10

9

Dels homes

9

7

6. Creieu que alguns s'aprofiten del Concili per a imposar les opinions personals?

No. Molt poc.

10 %

11 %

Poc. Bastant

14+41

14+40

Molt. Moltíssim

29

29

11. Accepteu fàcilment les noves normes que es van incorporant a poc a poc a l'Església?

No. Molt poc.

2 %

2 %

Poc. Bastant

2+24

4+26

Molt. Moltíssim

66

64

7. Vista la situació de l'Església actual, la doctrina conciliar us sembla avançada?

No. Molt poc.

26 %

38 %

Poc. Bastant

17+37

18+30

Molt. Moltíssim

14

9

12. Us considereu preparat per a explicar als fidels temes com els següents?

(Escatologia. Acció Kerigmàtica. Història de la Salvació. Pastoral missionera).

No. Molt poc.

17 %

19 %

Poc. Bastant

29+39

30+37

Molt. Moltíssim

9

9

8-9. Segons la vostra opinió, a quins problemes el Concili ha respost més adequadament? (s'hi poden posar dues opcions)

1a opció:

Dels homes

24 %

28 %

De l'Església

33

27

Pastorals

16

19

13. Considereu que aquests temes tenen interès per a la vida de l'Església?

No. Molt poc.

4 %

3 %

Poc. Bastant

5+22

5+22

Molt. Moltíssim

64

66

I les preguntes continuen fins a 252. Si pensem que ens trobem a quatre anys del final del Vaticà II, sens dubte el lector es pot fer moltes preguntes i es poden suggerir moltes coses sobre què vam viure aquells anys, sense perdre de vista que intentem una observació des de la globalitat; una observació que directament ens parla del clergat i indirectament de la situació de l'Església. Tanmateix, a fi que no fos només la visió directa del clergat i indirectament de tot el Poble de Déu, es va fer una altra enquesta a religiosos i seglars per tal de contrastar les dades de l'enquesta al clergat. D'aquesta seriosa investigació i el corresponent contrast i comparació els autors en van deduir que:

– les tendències i inclinacions ideològiques coincideixen en el fonamental;

– les respostes dels preveres i les seves posicions són molt més clares i rotundes que les de la resta del Poble de Déu;

– el clergat es manifesta més inconformista davant la situació actual de l'Església que la resta del Poble de Déu;

El clergat és més inconformista davant la situació de l'Església que la resta del poble de Déu.

– el judici que fan els preveres d'ells mateixos és bastant més crític que el que fan, del clergat, els altres;

– el Poble de Déu està marcat per posicions ideològiques i vitals poc flexibles i poc favorables al canvi, en relació al clergat.

Tot això s'ha de contextualitzar en el moment sociocultural, polític, econòmic i religiós al voltant de l'any 1970. Uns moments clau, molt importants. Unes dades que fan pensar molt.

2. Actuacions fetes amb motiu del retorn del president de la Generalitat de Catalunya i d'altres fetes

Amb motiu de la mort de Franco, la transició política, la instauració de la democràcia, el retorn de l'exili del president de la Generalitat de Catalunya, Josep Tarradellas, i el retorn de les despulles del cardenal Vidal i Barraquer van tenir lloc molts contactes, reunions, intercanvis i acords o des-acords amb els responsables del camp polític i amb les diferents institucions.

En tot aquest munt d'actes realment complicats hi va haver una cosa que es va tenir molt clara: que les relacions entre les persones i les institucions polítiques i religioses respongués de manera diàfana a les posicions del Concili Vaticà II, a allò de la *mútua independència i sana col·laboració*. El Dr. Pont i Gol (que, per exemple, no va ser present al funeral pel cap d'Estat difunt, a la Catedral de Tarragona) hi va posar un especial interès. També el president Tarradellas ho tenia molt clar. Vam pactar que els bisbes no assistirien a la rebuda que se li va fer el dia de la tornada a Barcelona. Al cap de pocs dies el van anar a saludar els

arquebisbes de Tarragona i Barcelona i ell va tornar la visita a Tarragona, perquè estava molt convençut que Tarragona era la capital religiosa de Catalunya, i va diferenciar bé aquesta visita de la que va fer al cap de pocs dies al Monestir de Poblet. Això, ja ens va dir clarament que ho faria així, a la reunió que vam tenir amb ell el bisbe Joan Martí i un servidor a Saint Martin-le-Beau.

Dit això, que deu ser el més important que ara i aquí podem dir, per no allargar i fer reiterativa aquesta aportació, em remeto al que sobre aquestes qüestions escriu Mn. Joaquim Claver en aquest mateix número, al capítol de l'Arxidiòcesi de Tarragona, i al que jo mateix he escrit a la *Miscel·lània Arquebisbe Pont i Gol* (1998), Arquebisbat de Tarragona, pàg. 111-113.

Hem fet una mirada ràpida a aquest *observatori*, però molt suggerent. Es podria ampliar amb molts fets i actuacions, però aquesta constant que es va tenir present en tots aquells fets és important de subratllar-la.

Passem a un altre punt d'observació. Aquest potser és més desconegut. Tota la documentació són notes i fulls multicopiats o fotocopiats. Per això val la pena que ens hi allarguem una mica més.

3. Qüestions pastorals tractades a les reunions de Vicaris Episcopals

Crec que les reunions de Vicaris Episcopals de les diòcesis de Catalunya i les Illes han estat, i són, un bon obser-

vatori de les preocupacions pastorals i de la realitat pastoral dels nostres bisbats durant aquest llarg període de temps. No són un organisme formalment constituït, per la seva mateixa naturalesa del que és un vicari episcopal, però ha estat un grup que ha tingut importància i influència i que ha significat un lloc de confluència molt ric en contingut pel que fa al tema que ens ocupa. Resseguir-ne tota la documentació resulta sorprenent per la impressió que fa de ser un ressò de la vida real de les nostres esglésies. Fer-ho ara i aquí resultaria massa llarg. Em limitaré a esmentar algunes coses que penso que poden ser més significatives per a fer la visió global que intento presentar, el punt d'observació i les pistes que s'hi veuen, que indiquen clarament alguns camins.

Les reunions de vicaris episcopals de Catalunya i les Illes han estat un bon observatori de les preocupacions i la realitat dels bisbats

Cap al final dels anys setanta i situant-nos ja en l'etapa de la democràcia, es fa una àmplia reflexió sobre els immigrants, amb una llarga i profunda ponència molt ben documentada. Quelcom de semblant passa amb la qüestió de l'atenció pastoral als fidels que els caps de setmana surten de les seves parròquies. Preocupa ja el fenomen de la mobilitat humana, que és objecte

d'una reunió dels bisbes de la Conferència Episcopal Tarraconense amb els vicaris episcopals, el 31 de gener de 1979. També es reflexiona àmpliament sobre els organismes diocesans i les estructures diocesanes, la funció dels mateixos vicaris episcopals i els criteris que s'han de tenir en compte en els nomenaments dels preveres. El 14 de març de 1979 es debat a Mallorca la problemàtica del camp de l'ensenyament i dels col·legis de l'Església. L'11 de maig de 1979 es fa una avaluació de l'apostolat seglar a les nostres diòcesis. Arran d'una reunió de vicaris episcopals que va tenir lloc a Majadahonda el juny del mateix any, es va fer una reflexió sobre els plans pastorals diocesans, en concret sobre la programació del curs 79-80 i sobre les petites comunitats. El 21 de setembre va tenir lloc a Manresa una reunió interdiocesana sobre la pastoral universitària. A les reunions posteriors es va donar una àmplia informació sobre l'assemblea diocesana de Barcelona, sobre el Sínode de la Seu d'Urgell, al seu moment s'informava sobre el Sínode de Tortosa, les reunions i assemblees i els plans pastorals i l'economia de cada bisbat. Al final dels anys setanta es nota una forta preocupació pels problemes de la comunió eclesial, el pluralisme i la comunicació dins l'Església, les experiències i actituds davant el pluralisme i quins elements s'han de tenir en compte per a progressar en la comunió eclesial. Dues qüestions a les quals també es presta una bona atenció són les que fan referència als preveres secularitzats i a la promoció de nous ministeris confiats a laics i el diaconat permanent, unes qüestions que llavors es van començar a tractar

llargament a Tarragona en l'àmbit diocesà.

Als anys vuitanta es detecta una gran atenció als problemes concrets de la pastoral i una creixent preocupació per les grans qüestions de fons, els desafiaments i els reptes de futur. Val la pena que fem unes aportacions més àmplies sobre aquest segon bloc de temes reflexionats, sense perdre de vista i subratllant també les qüestions més concretes.

Al començament dels anys vuitanta es nota una forta preocupació sobre com vivim als nostres bisbats el fenomen del desengatjament i distanciament entre molts cristians i l'Església. En aquest sentit es tracta de la conveniència de fer una estadística dels assistents a la missa del diumenge, que no es va arribar a realitzar.

El 22 d'octubre de 1982, a Barcelona, es fa una reflexió sobre *el moment actual de l'Església a Catalunya*. Es valora la diada *Germanor* "com un pas endavant en el camí de la col·legialitat de l'Església". Es fa una reflexió sobre la preparació de la visita del Papa Joan Pau II i es pregunta "sobre la realitat eclesial que trobarà a casa nostra". També es fa un canvi d'impressions sobre el relleu que s'apropava als bisbats de Tarragona i de Vic. Fruit d'això es va enviar una carta a la Nunciatura en què "s'informa de la realitat històrica i present de Catalunya, es fa veure el lloc eminent del primat de Tarragona i es demana que el nou arquebisbe sigui el més apte per ocupar aquest lloc, com també el de la seu de Vic". En aquesta mateixa

reunió es van tractar els “aspectes de la vida de l’Església que més ens preocupen”. En aquest sentit es va tractar en primer lloc de l’*evangelització*. I entre d’altres preguntes ens interrogàvem si no estàvem perdent el tren de l’*evangelització* i ens centràvem massa en els temes intraeclesials. Què diem a la gent del nostre temps? No ens encallem sovint en els problemes petits i descuidem els que són més importants? També es va fer una mirada sobre els “sectors obrers cristians” i sobre les diferents realitats d’assemblees i reunions diocesanes als diferents bisbats. La preocupació per a l’*evangelització* anirà *in crescendo* durant tota la dècada i fins als anys 90 en arribar al Concili Provincial Tarraconense. De tot això en parlarem després més llargament, per la importància que té.

La preocupació per l’evangelització anirà in crescendo durant els vuitanta i els noranta, fins arribar al Concili de la Tarraconense.

Al juny de 1988 es va fer bona reflexió sobre l’ús de la llengua catalana a la pastoral, amb un estudi preparat pel seminari corresponent del Centre d’Estudis Pastorals. Al llarg de la dècada hi va haver tres temes als quals es va dedicar molt temps, molta preparació, molta reflexió i discussió –des de la perspectiva de l’*evangelització*, a més de tractar explícitament del de l’*evan-*

gelització, com veurem– i que van donar lloc a diferents publicacions. Es tracta del *Consell Pastoral Parroquial*, dels *Serveis interdiocesans* i de les *Parroquies sense prevere resident*.

Va semblar, per tota la problemàtica que estàvem vivint i reflexionant, que el Consell Pastoral Parroquial ocupava un lloc important i clau. En aquell moment va semblar que una publicació sobre aquest tema no havia d’anar signada pels vicaris episcopals. Per això es va publicar amb el nom de Mn. Joan Bestard, de Mallorca, i ell es va fer responsable de l’última redacció. (Cfr: Joan Bestard i Comas (1987), *El Consell Pastoral Parroquial*, Barcelona: Publicacions de l’Abadia de Montserrat). El llibre té una introducció que comença dient: “La publicació que tens a les mans és fruit d’un bon grapat de reunions dels vicaris episcopals de Catalunya i les Illes que senten la necessitat d’avançar en un camí seriós de coresponsabilitat en llurs esglésies particulars i són conscients que les coses de l’Església són de tots i que l’Esperit de Déu habita i alena en el cor de cadascun dels membres de la comunitat cristiana”. I acaba la introducció amb l’afirmació: “El Consell Pastoral Parroquial és, sens dubte, una mediació molt valuosa per a la vivència i exercici de la coresponsabilitat, que cal aprofundir sempre en fidelitat a la memòria del Senyor i a les exigències dels nous signes dels temps” (pàg. 5 i 6).

Un altre tema al qual vam dedicar força temps de reflexió va ser sobre l’estructuració dels serveis comuns interdiocesans. Això va donar lloc, per suggeriment dels altres vicaris, a un

article sobre els organismes interdiocesans existents fins al 1981. Cf: Miquel Barbarà, “L’estructuració dels serveis comuns a l’església catalana” (1989) a *Quaderns de Pastoral*, núm. 111, pàg. 56-64. La meua aportació acaba amb un apartat titulat “Mirant el futur amb perspectiva d’unitat”, i entre d’altres coses diu: “sigui quina sigui [...] la futura estructura jurídica, i sigui quin sigui el futur de la província eclesiàstica o d’una regió canònica, el que cal assegurar és una pastoral de conjunt autèntica, amb organismes que treballin de manera eficient amb sentit de comunió eclesial al servei del nostre poble. Catalunya necessita i exigeix *una unitat pastoral...*” (pàg. 64). Sobre tot això, ja llavors, el dia 27 de juny de 1989, ens vam plantejar, a Solsona, la qüestió de la província eclesiàstica i de la regió eclesiàstica, temes que, per altres circumstàncies, van quedar oberts a futures reflexions.

Un altre tema que va ocupar moltes reunions, reflexions i discussions va ser el de *parròquies sense prevere resident*. *Reflexions i pistes d’actuació*. La reflexió es va fer tant en referència al món rural com al món urbà. Tanmateix, el primer va donar lloc a un opuscle de l’article publicat al núm. 110 de *Quaderns de Pastoral*, aquesta vegada signat pels vicaris episcopals de Catalunya. A la introducció, Salvador Bardulet diu: “Es presenta com a document de treball. La qüestió és oberta i cal desitjar que vinguin noves aportacions. A més, és de preveure que aquesta realitat s’anirà accentuant. Ens trobem abocats a buscar entre tots com organitzar l’Església d’una altra manera.” (pàg. 2).

Una altra qüestió que no va donar lloc a cap publicació, ja que es va tractar en diferents bisbats i amb publicacions adients, és la del diaconat permanent i la dels ministeris confiats a laics, o laics amb missió pastoral. També es va reflexionar sobre la pastoral per objectius, l’espiritualitat del clergat, la figura del delegat del clergat, les vocacions al presbiterat i a la vida consagrada, i la corresponsabilitat i l’acció del laicat a la llum de l’eclesiologia del Vaticà II. També es va fer un espai sobre el mil·lenari de Catalunya.

Tot i així, com he esmentat abans, la preocupació emergent, que va anar en crescendo i a la qual forçosament hem de dedicar més espai és la preocupació sobre l’*evangelització, avui i aquí, a la nostra societat*.

El 27 d’abril de 1983 vam dirigir una carta a l’arquebisbe de Tarragona, Dr. Josep Pont i Gol, com a president de la Conferència Episcopal Tarraconense, en la qual suggeríem la “possibilitat de convocar una trobada d’arxiprests de Catalunya, ja que a altres indrets de l’Estat espanyol –regió del Duero, País basc, sud–, n’han tingudes alguna vegada i els ha donat un bon resultat. Aquest suggeriment, el deixem a la lliure consideració de la Conferència Tarraconense. Mn. Joan Bestard, director del secretariat nacional de la CEP, que assisteix sempre a les nostres reunions, ens va avançar el programa de la propera reunió de vicaris de pastoral que es farà a Madrid els primers dies del mes de maig. El tema de la reunió és el següent: *resposta actual als desafiaments de la societat espanyola actual*. Procurarem assistir-hi.”

El 1983 va ser nomenat arquebisbe de Tarragona el Dr. Ramon Torrella. Els dies 27 i 28 d'octubre hi va haver una reunió de vicaris episcopals a Tarragona, a la qual va assistir el Dr. Torrella. En una carta del 15 de novembre se li lliurava un resum de la reunió en aquests termes: "Convinguérem a fer-nos aquestes dues preguntes: d'on estem allunyats, i per què? On som presents, i com?". I se li comunicava que continuaria la reflexió sobre aquestes preguntes. A més, es deia que "per la part informativa, destacà l'anunci d'un Congrés sobre evangelització i home d'avui, a tot l'Estat espanyol; som convidats a participar-hi en la fase preparatòria, per mitjà d'un representant".

El *Congrés sobre evangelització* es va celebrar a Madrid, ben portat per Mn. Joan Bestard, de Mallorca, el setembre de 1985. De força bisbats hi vam assistir una bona representació de preveres i de seglars. Allí ens vam plantejar explícitament que alguna cosa semblant era necessari promoure a casa nostra. I vam venir amb el convenciment que havíem de fer tot el possible per a realitzar-ho. Aquesta va ser una ocasió cristal·litzadora de la preocupació in crescendo sobre l'evangelització als nostres bisbats. Un altre moment important dins d'aquest procés, va ser la renovació del compromís anterior que van fer els assistents a un altre congrés del mateix caire sobre *Parròquia evangelitzadora*, que es va celebrar el novembre de 1988. Es torna a debatre la conveniència i la possibilitat de fer-ho als nostres bisbats. Dos hi troben inconvenients, ja que ho estan treballant en l'àmbit diocesà,

però la majoria ho veuen engrescador i interessant, malgrat que ja es preveien força dificultats, fins i tot el cost econòmic d'un projecte d'aquesta envergadura. No es feia servir llavors la paraula concili, però ja s'apuntava alguna cosa d'aquest tipus. Com una alternativa, i com a pas previ, es proposava fer una jornada amb tots els membres de les delegacions interdiocesanes que funcionen. Això esdevenia el febrer de 1989.

Després d'això es prepara un projecte per a discutir a la reunió del juny del 1989, titulat *Trobada (fòrum o reflexió conjunta) dels membres dels organismes interdiocesans de Catalunya (i les Illes)*. El tema que es proposa és el següent: els reptes de l'evangelització a Catalunya i les Illes (o l'evangelització, avui; o...).

Els objectius que es proposen són els següents:

– Reflexionar junts sobre els reptes que planteja avui l'evangelització a casa nostra i les respostes que cal donar.

– Avançar vers una pastoral més unitària a Catalunya (i les Illes).

– Enfortir la xarxa dels organismes interdiocesans.

– Millorar el coneixement dels membres dels organismes.

Es parla fins i tot dels promotors i es tracta de l'economia. Es proposa fer-ho en tres dies, el setembre de 1990, al Casal Borja de Sant Cugat del Vallès. S'hi preveuen un centenar de participants. Es pensa en un treball de reflexió preparatòria en forma de veu-

re, jutjar i actuar i la manera de treballar les propostes dels ponents.

Després d'estudiar aquesta proposta es comissiona tres vicaris episcopals que exposaran el projecte a la reunió del juliol de 1989 als bisbes de la Conferència Episcopal Tarraconense.

El projecte presentat als bisbes de la CET és el següent: *Reflexió pastoral sobre els reptes de l'evangelització a Catalunya (i les Illes)*.

Com a motivacions es diu que:

1. Els assistents de Catalunya i les Illes al Congrés de *Parròquia evangelitzadora*, celebrat a Madrid (nov. 88) varen manifestar la conveniència de fer una reflexió semblant a casa nostra.

2. Hi ha la convicció en molts preveres i laics de les nostres diòcesis que cal avançar, a Catalunya, vers una *pastoral més unitària* i uns plantejaments més globals.

“La restauració de l'autonomia política configura una nova situació que els anys van afermant”, la qual cosa exigeix a l'Església catalana una readaptació de la seva acció pastoral i àdhuc de la seva organització interna, per a mantenir-se “en aquella ininterrompuda tradició de fidelitat a Catalunya en la qual ens reconeixem i ens refermem.” (Cfr: Docum. *Arrels cristianes de Catalunya*).

A més, la interrelació entre les diòcesis catalanes augmenta constantment, tant pel fenomen de la mobilitat social (caps de setmana, vacances...),

com per la necessitat que senten els responsables dels camps d'acció pastoral funcional (catequesi, ensenyament, Càritas, joventut, missions...) de posar en comú el seu treball.

En el treball d'acció pastoral ens trobem amb *nous reptes*, que planteja l'evangelització del poble català, que viu un procés de secularització. Els vicaris episcopals veiem la necessitat d'avaluar *conjuntament* el treball pastoral que estem fent a cada diòcesi i de cercar respostes pastorals als nous reptes.

Després d'aquestes motivacions, la *proposta concreta* és la següent:

Pensem que aquestes reflexions pastorals podrien fer-se, a Catalunya (i a les Illes), per passos graduals i sense presses.

1. Fer-ne un primer plantejament conjunt entre *bisbes i vicaris* en una de les reunions periòdiques de la Conferència Episcopal Tarraconense. Aquesta reflexió caldria preparar-la acuradament, formant una petita comissió mixta.

2. Un segon pas podria ser el d'estendre la reflexió als *membres dels organismes interdiocesans*, fent una trobada de dos o tres dies, després d'un seriós treball de reflexió previ, mitjançant una enquesta que caldria que respongués cada organisme, des de la pròpia perspectiva pastoral.

3. L'últim pas, certament ambiciós i agosarat, però –pensem els vicaris episcopals– que podria ser molt profi-

tós i engrescador per a totes les nostres diòcesis i que caldria preparar bé i amb temps, a partir dels organismes representatius de l'acció pastoral de les diòcesis, seria la convocatòria d'una *Assemblea o Congrés sobre l'evangelització de la nostra societat*. (Publicat a *25 anys de servei episcopal. Miscel·lània Dr. Ramon Torrella Cascante* (1993). Arquebisbat de Tarragona, pàg. 55-56).

Aquesta proposta va seguir el seu camí amb la iniciativa de fer una reunió conjunta per tal de tractar els reptes amb què ens trobàvem. D'això, n'havíem de parlar amb el Dr. Torrella dos vicaris episcopals. El fonamental de la proposta era "la necessitat d'avançar vers una pastoral més unitària, centrant-nos en els reptes que avui ens planteja l'evangelització del nostre poble. Vàrem veure convenient de fer-ne un primer plantejament amb els bisbes; en un segon moment, fer una trobada de reflexió amb els representants dels organismes interdiocesans (o amb alguns d'ells); i en un tercer moment –en l'horitzó– veiem la convocatòria d'un *sínode o assemblea conjunta de l'Església catalana*". L'enunciat clau de la proposta crec que ha de ser *Fesomia de Catalunya de l'any 2000. Reptes pastorals més importants...*

El que va passar el dia 23 de març de 1990, a la reunió amb el Dr. Torrella i la posterior evolució del tema, està més detallat a la *Miscel·lània* citada, pàg. 56.

Si ens situem en el context del moment, a la nostra proposta vam parlar de *sínode*, però en realitat aquí és on

per primer cop, de fet, amb la paraula sínode el que en realitat se suggereix és un concili. Que els vicaris en aquell moment no precisàvem el significat d'aquests dos mots ho prova el resum de la reunió del dia 29 d'abril de 1992, en el qual es diu, en el número 2, "d'entrada s'ha comentat el tema del *Sínode o Concili* de la Província Eclesiàstica". I més avall afegeix: "Referent al *Sínode o Concili*, s'espera que el proper dia 4 de maig, en el marc de la celebració de la trobada sacerdotal a Poblet, se'n digui alguna cosa. Altrament, hi haurà decepció i desencís". Per tant, l'anunci que va fer el Dr. Torrella a Poblet no va ser una sorpresa per qui estava dins les preocupacions de responsabilitat del moment. Ben al contrari: *s'esperava alguna cosa* si no es volia que hi hagués *decepció i desencís*.

Els vicaris episcopals havíem reprès el tema el gener i el juny de 1991. Al juliol del mateix any és quan l'arquebisbe Torrella ja havia pensat seriosament en la possibilitat de convocar un Concili i d'alguna manera n'havia fet esment a la reunió dels bisbes de la Conferència Episcopal Tarraconense.

Tots aquests fets sempre tenen molts punts de vista i claus d'interpretació. En aquests antecedents del nostre Concili prefereixo veure-hi la mà de Déu i, com vaig escriure llavors, *sense saber-ho preparàvem el terreny*.

Passem a un altre punt d'observació important per a adonar-nos del moment que estaven vivint les nostres diòcesis, amb un terreny ja preparat des de feia molts anys. Un llarg camí que s'havia anat preparant i fent.

4. La preparació del Concili Provincial Tarraconense

Després de l'anunci de la possible convocatòria d'un Concili, els bisbes van constituir una *Comissió d'estudi* formada per un bisbe o prevere de cada bisbat per estudiar, discernir i aconsellar sobre la conveniència de convocar un concili, finalitat i objectius. Un altre capítol va ser el de la *possible temàtica*. Aquesta comissió va suggerir de fer *una consulta a tot el Poble de Déu* amb la finalitat de *crear un clima de participació, obertura, autenticitat i llibertat*, i fins i tot concretar els punts sobre els quals s'hauria de preguntar en aquesta possible consulta a tot el Poble de Déu. També es va aconsellar els bisbes sobre la possible configuració, procés, organització i pressupost. Al final, tot sospesat, la Comissió d'Estudi va aconsellar convocar un Concili i fer una consulta prèvia sobre possibles temes.

Els bisbes tenien damunt la taula uns possibles temes per tractar si es decidien a convocar un Concili, però es va voler explícitament que hi hagués una àmplia participació, tant com fos possible. Crec que el resultat final, de triar uns temes directament o prèvia consulta no hauria estat gaire diferent. Però és obvi que no és el mateix.

Algunes aportacions de la consulta sobre possibles temes són les següents, amb la mirada posada en allò que ens ajudi a fer una visió de globalitat sobre pistes dels camins seguits. No perdem, per tant, aquest punt de vista des del qual reflexionem. No es tracta ara de fer una història detallada de

tota aquesta qüestió, sinó d'extreure'n el que sigui útil per a la reflexió que estem fent ara i aquí. Tanmateix potser es pot subratllar que el resultat de la consulta, amb totes les limitacions que es vulgui –com en aquesta mena d'assumptes sempre es poden trobar– respon al sentiment de més de seixanta mil persones. Moltes institucions estarien més que contentes d'un suport així, en iniciar un procés sinodal d'aquesta envergadura.

Per preparar el Concili es van fer quatre preguntes, que es podien respondre valorant uns enunciats o lliurement, una persona sola o en grup. Les preguntes i les respostes que van tenir un consens més ampli són les següents:

1. *Quines són les qüestions (problemes, preocupacions, reptes) que d'alguna manera interpel·len el sentit de la vida de les persones o hi incideixen?* (Aspectes socioreligiosos que voleu indicar perquè els tracti el Concili)

– La situació dels creients que s'han allunyat de l'Església (motius i conseqüències).

– Les famílies desestructurades. Els matrimonis desfets, separats, divorciats. Els fills d'aquestes famílies. Causes i conseqüències.

– La violació del dret a la vida i d'altres drets fonamentals de les persones i dels pobles.

– La manca d'educació religiosa dels fills a les famílies (sobretot en els primers anys de la vida).

– Els marginats actuals: la drogadoicció, la sida...

– Imatges positives i negatives de l'Església. La credibilitat de l'Església.

– La mediació dels mitjans de comunicació social (televisió, ràdio i premsa). Influència en l'estil de vida de les persones.

– Els no creients. La descreença en la societat catalana.

– Els immigrants. El racisme i la xenofòbia.

– El sentit de transcendència en la nostra societat i el testimoni del Déu vivent.

– La manca de formació religiosa a l'escola.

– Les bosses de pobresa a les ciutats.

– El progressiu impacte de l'escalada del consum amb tot el que comporta d'egoisme i d'insolidaritat. El tenir, el poder i el plaer.

2. *Quina resposta dona la paraula de Déu en l'Església?* (Els objectius prioritaris de l'acció pastoral de les nostres esglésies que voleu indicar perquè els tracti el Concili)

– Un laïcat més compromès en el món.

– El coneixement i la vivència de la Paraula de Déu.

– Les actuacions de la comunitat cristiana en el món dels marginats: la drogoaddicció, la sida, les presons, les bosses de pobresa.

– Els joves evangelitzadors dels joves.

– Actuacions que tendeixen a elevar el nivell de formació religiosa.

– El diumenge, dia del Senyor. La celebració de l'Eucaristia.

– La família, església domèstica dins l'Església.

– Presència dels cristians i del seu missatge en els mitjans de comunicació social.

– Com podem ser millor signe i instrument de l'amor de Déu i donar esperança.

– L'anunci de l'Evangelí i els no creients i allunyats.

– Els moviments d'apostolat laïcal. La crida a l'apostolat associat.

– Presència i missió de l'Església als centres públics d'ensenyament (instituts, col·legis i universitats).

– El sentit de pecat i la crida a la conversió.

– La vocació universal a la santedat. Les benaurances en la vida quotidiana dels fidels.

3. La tercera pregunta fa referència a *les nostres esglésies en comunió per a evangelitzar*, i es divideix en dues. (Qüestions en les quals creieu que cal assenyalar criteris comuns en l'actuació de les nostres esglésies).

3.1. *Què necessita cada una de les nostres esglésies particulars que són a Catalunya?*

– Els laics, homes i dones, en l'Església diocesana.

– Laics amb missió pastoral.

– La pastoral de la preparació i celebració dels sacraments.

– El voluntariat en l'Església.

- Les vocacions al presbiterat.
- L'economia al servei de la pastoral. L'autofinançament de l'Església.
- Els preveres en la diòcesi.
- Els religiosos a la diòcesi. Presència i col·laboració en les institucions diocesanes.
- Els moviments d'apostolat associat a la diòcesi
- Les institucions de servei de la caritat en la nostra societat.

3.2. *Què necessita la coordinació interdiocesana de les nostres esglésies de la Tarraconense?*

- Activitat missionera de les nostres esglésies al servei del tercer món.
- Què demana i espera l'Església de la societat catalana, i aquesta última de l'Església. El que no demana ni espera i s'hauria de tenir en compte.
- Els mitjans de comunicació social comuns a les nostres diòcesis.
- La comunió amb l'Església universal.
- El servei pastoral als creients i no creients provinents d'altres cultures.
- Religiositat popular i evangelització.

Tots els altres possibles temes tenen una valoració inferior als expressats aquí. Val la pena, però, subratllar que de tots els possibles temes que es van suggerir per ser tractats pel Concili els que van tenir una valoració i un consens més alts van ser els que fan referència al laïcat: els laics, homes i

dones, en l'Església diocesana i un laïcat més compromès en el món, seguits de la situació dels creients que s'han allunyat de l'Església.

Aquí només es pot fer una breu referència als temes més suggerits per ser tractats al Concili, però tot el material recollit permetria de veure amb realisme què és el que més preocupava a cada bisbat, a les diferents institucions, com consells presbiterals, consells de pastoral i a diferents col·lectius.

Després d'aquesta auscultació del sentiment del Poble de Déu, els nostres bisbes van fer els discerniments que van creure necessaris i van escollir els temes del Concili. Sobre aquests temes es va preparar un material de reflexió per ser estudiat, el 1994, a l'Etapa Diocesana de Reflexió. Va ser un altre moment important d'auscultació del batec real de les nostres esglésies. Aquesta vegada no es tractava només de respondre un qüestionari, sinó d'estudiar amb més temps uns temes i de respondre amb més amplitud unes qüestions formulades. Malgrat la dificultat, van arribar a respondre almenys algun d'aquests temes més de trenta mil persones. Podem tornar a repetir que moltes institucions haurien volgut tenir aquesta resposta. No es pot menysvalorar. I també cal dir que els ponents del Concili es van estudiar llargament i profundament tot el que es va respondre, suggerir i d'alguna manera indicar contestant les preguntes o responnent lliurement.

Els ponents van resumir totes aquestes aportacions en les constata-

cions que van formular a les ponències preparades per les sessions conciliars en la fase consultiva. Aquestes constatacions les podem trobar al llibre *Concili Provincial Tarraconense 1995. Documents i resolucions* (1996), publicat per l'Editorial Claret, de la pàgina 255 a la 320. A més de les constatacions, hi ha principis i actituds per a l'estudi de cada tema. Aquestes constatacions són molt importants per a tenir aquella visió de globalitat que cal remarcar al llarg de tota aquesta reflexió. I els principis i les actituds són molt necessaris per a tenir una visió eclesial del treball conciliar que, com tots aquests esdeveniments, pot ser llegit amb moltes claus diferents. Estic convençut que cal llegir-lo amb clau de resposta al que demana l'Esperit a les nostres esglésies, que va ser la pregunta inicial que van formular els nostres bisbes com a referència per a fer un bon discerniment sobre el que Déu vol de nosaltres en la nostra acció pastoral al servei de la comunió i de la missió eclesials.

Com a exemple, podem transcriure alguna de les esmentades constatacions en referència al primer tema: *anunciar l'evangeli a la nostra societat*, que és com el fil conductor d'aquesta reflexió amb visió de globalitat des del que hem anunciat anteriorment com els antecedents del nostre Concili

La primera constatació diu així: "Els cristians senten a vegades perplexitat o dispersió a l'hora d'enfocar les tasques pastorals, especialment quan es tracta de l'evangelització. Per fomentar el centrament que implica la

confiança en Déu i la pau del subjecte, és important de tenir ben clars els principis bàsics de l'evangelització, juntament amb el que en podríem dir la seva opció o proposta fonamental" (pàg. 257).

Sobre els creients allunyats, una constatació diu: "Una gran part del Poble de Déu consultat ha assenyalat la interpel·lació que representen per a l'Església els practicants ocasionals i els creients allunyats o no practicants, que constitueixen una gran massa dels habitants de Catalunya" (pàg. 258).

Sobre la catequesi dins la missió evangelitzadora de l'Església es constata el següent: "Hi ha un gran nombre de catequistes en les nostres esglésies que desenvolupen una tasca pastoral molt important. El recent Congrés de Catequesi ha ofert reflexió teològica i pastoral, pistes d'anàlisi de la realitat present, punts de referència de cara al futur i propostes operatives suggerents. També es constata, per part dels catequistes, la manca de formació i un gran desig de rebre'n" (pàg. 260).

Sobre l'escola cristiana i els creients en l'escola pública es diu: "L'Etapa Diocesana de Reflexió constata que les escoles cristianes realitzen una funció evangelitzadora importantíssima. Constatarem també la presència de molts cristians en l'escola pública, com a ensenyants o com a membres de les associacions de pares d'alumnes" (pàg. 260-261).

Sobre la informació religiosa a les escoles i instituts es diu: "Comprovem una creixent ignorància del fet religiós

i cristià, no sols pel que fa a l'acceptació de la fe, sinó fins i tot en allò que el cristianisme té d'arrel vivificadora de la cultura del nostre poble. Constatem també la manca de punts de referència vitals i d'una escala de valors que doni sentit a la vida de molts nois i noies».

Sobre l'evangelització del poble mitjançant la cultura popular actual i dels mitjans de comunicació social s'afirma: “La descristianització, o l'allunyament respecte de l'Església, afecta les masses. Així s'expressa una gran part dels participants en l'Etapa Diocesana de Reflexió en demanar una major presència de l'Església en el diàleg amb els allunyats, en els mitjans de comunicació de masses i en la solidaritat amb els marginats. Constatem la manca d'una presència normalitzada i creïble del missatge cristià en l'actual cultura popular, fortament influïda i configurada pels mitjans de comunicació de masses i especialment per la televisió, puix que els mitjans de comunicació social són el gran *areòpag* de l'actualitat (cf. *Redemptoris missio*, 37). Constatem la manca d'un acompanyament pastoral dels cristians que treballen professionalment en el camp de la comunicació” (pàg. 262-263).

Sobre l'atenció pastoral al món rural les constatacions són les següents: “La transformació del món rural, la seva despoblació i els canvis culturals que comporta l'esmentada transformació tenen repercussions religioses molt importants. La manca de sacerdots, la multiplicació de les tasques i dels llocs d'actuació del prevere rural i la precària atenció pastoral que això suposa demanen nous plantejaments pastorals.

Al mateix temps, hi ha uns grans valors en la cultura dels pobles i de les comarques que tenen arrels evangèliques: la família, el treball, la solidaritat propera, etc.” (pàg. 264).

Sobre la missió del laïcat en l'evangelització, les primeres constatacions fan referència a l'opció prioritària per la pastoral de joventut i diuen així: “Malgrat que s'ha començat a fer camí en la pastoral de la joventut, hi ha grans reptes en vista al futur. Els joves del nostre temps tenen plantejats problemes molt greus (atur, manca de valors, formació cristiana, etc.) que demanen una evangelització específica. En la pastoral que realitzem hi ha molts joves confirmats que no perseveren. Els joves, avui, apareixen com a grans masses sense rumb, *com ovelles sense pastor* (Mc 6, 34)” (pàg. 265).

Aquests pocs exemples de constatacions dels ponents del concili, amb les aportacions fetes per les més de trenta mil persones que van participar a l'Etapa Diocesana de Reflexió, són prou eloqüents que es tracta d'un material molt valuós per a ajudar-nos a fer una visió de conjunt del que sentien les nostres esglésies en aquell moment, amb realisme i amb l'intent de reflectir més el sentiment del poble de Déu que les nostres percepcions personals sobre el moment.

Qui va seguir fidelment tota la preparació del Concili Provincial Tarraconense tindrà una altra visió del conjunt de les *Resolucions* (pàg. 81-156 i editades també en llibre de butxaca) amb mirada de fe i eclesial. Vaig fer l'experiència de viure tot el Concili

Vaticà II des de Roma mateix. En aquell moment estàvem molt pendents de fets singulars, anècdotes i xafareries. El temps ha deixat enrere moltes d'aquelles lectures immediates i superficials. Ja llavors ens el miràvem amb ulls de fe, però amb el pas dels anys la visió és molt diferent, més profunda i més eclesial. La perspectiva històrica feta amb mirada de fe i amorosa és molt important. Espero i desitjo que al nostre Concili Provincial Tarraconense, al seu nivell, li passi quelcom de semblant. Moltes vegades el més important no és el que més es veu o el que és més capaç de cridar l'atenció en un moment determinat. Amb visió de globalitat el camí sinodal, amb més a menys dificultats, està obert i continuarà.

Es veu més preocupació per la vida real de les persones, les comunitats i les institucions que per les estructures.

Per acabar, potser cal recordar el que ha quedat expressat al començament. Aquestes observacions han de ser completades, esmenades i ampliadades per tal de reflectir el que han estat aquests anys a les nostres diòcesis. No és gens fàcil apropar-nos a una visió real de com s'ha viscut el fet religiós i la pertinença a l'Església durant aquests anys a casa nostra. Potser es podria dir que des d'aquests punts d'observació es veu més preocupació per la vida real de les persones, les

comunitats i les institucions que per les estructures. Si això és així suposo que es pot afirmar que és un signe de bona salut. En últim terme les nostres grans preocupacions han de ser la fidelitat a

En últim terme la nostra preocupació ha de ser anunciar fidelment l'Evangelí.

la missió d'anunciar fidelment l'Evangelí als homes i les dones de la nostra societat –que ha estat el fil conductor dels antecedents, de la preparació i de la realització del nostre Concili i ho vol ser de la seva aplicació–, el servei a la comunitat eclesial –que ha de ser estimada com la nostra mare–, el servei a la Paraula, a l'Altar i a tota l'acció sacramental i el testimoni de la fe en tots els àmbits de la vida, sobretot en el compromís envers els més pobres i marginats. L'aplicació de les Resolucions del nostre Concili ens poden ajudar molt a realitzar tot això, a ser veritablement l'Església de Jesucrist en el nostre poble. En dir *ser Església*, podem afegir-hi: i *només Església*?

En dir ser Església, podem preguntar-nos: I només Església?

Estimat lector, quins camins hem seguit? No sé si han quedat gaire dibuixats. Però segurament que en deuen haver quedat indicades algunes pistes. Si més no, hi ha moltes coses que fan pensar.

L'Arquebisbat de Barcelona (1969-1999)

LLUÍS BONET, rector de la parròquia de la Sagrada Família.

Superfície:	3.021 km ²
Població (INE 1996):	4.134.540
Catòlics:	3.721.086
Parròquies:	455
Capellans:	651
Seminaristes majors al curs 96-97:	66

En aquesta col·laboració per a *Quaderns de Pastoral* se'ns demana presentar les *orientacions i la pràctica pastorals* al llarg d'aquests darrers trenta anys, la qual cosa és més adient que fer un *balanç*, ja que aquesta paraula es presta a comparacions odioses. Certament, la intenció és bona, però la concreció es fa difícil de fer.

Per a desenvolupar aquest treball, tindrem en compte el que hem llegit en els mateixos *Quaderns de Pastoral*, i en els articles i les cròniques dels bisbats. Per exemple, el número 101 de *Quaderns*, sobre la pastoral a Catalunya 1969-1987, i més recentment la ponència de Josep Bigordà en les Jornades del CEP, que van tenir lloc el novembre de 1997; així mateix, cal fer esment dels butlletins i les guies de l'arquebisbat de Barcelona.

Un servidor pot dir que ha col·laborat amb el bisbe diocesà durant tots aquests anys, assumint diverses

responsabilitats, ben a prop d'ell. Això implica, segons com es miri, un determinat tarannà i una presa de posició concreta. Ja m'ho perdonareu.

En el comiat com a bisbe de Girona, el Dr. Jubany va dir "*els bisbes passen, però les diòcesis queden*"; d'aquesta manera relativitzava el seu pas pel bisbat. El mateix podem dir els rectors a les parròquies, els provincials a les congregacions..., sense oblidar les persones que integren i formen els diversos col·lectius, amb les quals sempre cal comptar. Tanmateix, són les persones que tenen una responsabilitat més gran, tant en l'Església com en la societat, les que marquen l'esdevenidor de les institucions; per això, a la nostra diòcesi de Barcelona, els tres bisbes que hi han governat durant aquest llarg període han influït en tot el conjunt. Cadascú hi ha posat el seu accent, no solament pel que fa a les idees, sinó quant al tarannà i el perfil humà. Tot això ha provocat col·laboracions i inhibicions per part de preveres, religiosos i religioses, i laics i laiques. Però seguim *endavant*, perquè estimem la diòcesi!

*Cadascun dels bisbes
que ha governat
Barcelona ha influït
en el seu conjunt.*

La meua mirada global sobre aquests trenta anys de vida diocesana, havent fet una llegida ràpida dels esdeveniments, resseguint sobretot els butlletins de l'Arquebisbat de Barcelona, els quals he intentat catalogar, em porten a fer les consideracions que exposo tot seguit.

1. Consideracions prèvies

Reconec en la nostra Església una societat viva: en els acords i en els enfrontaments, hom hi veu una preocupació per a viure i transmetre la fe. L'he detectada en els tres bisbes que han regit la diòcesi, cadascú amb el seu estil, i també en els bisbes auxiliars, en els preveres i les diferents responsabilitats que han d'assumir (vicaris episcopals, rectors, vicaris...), en els religiosos i religioses, en els laics i laiques, en els joves...

Tothom invoca la fidelitat a l'esperit del Concili Vaticà II, encara que la interpretació pugui ser diversa.

La base d'aquesta preocupació, encara que sigui l'Evangelí de sempre, es concreta en la fidelitat a l'esperit i a la lletra del Concili Vaticà II. Tothom l'invoca, encara que la interpretació pugui ser diversa.

Tot i que hom hi pugui interpretar una preocupació intraeclesial –“com or-

ganitzarem millor la nostra Església”–, l'objectiu fonamental coincideix en la preocupació evangelitzadora del nostre món, tan complex i divers.

Com fer arribar l'Evangelí als homes i dones d'avui dia? Vet ací que les formes es tornen plurals, tant a partir de les idees com de la manera de ser.

Si estem en poder de la veritat –“*Jesús és el camí, la veritat i la vida*”– hem d'*imposar* als altres aquesta veritat. Tothom ha de saber que som aquí: amb la nostra indumentària, els nostres escrits i publicacions, la nostra ràdio, i, si poguéssim, amb la nostra televisió (*Pastoral de presència*). Tanmateix, hi ha qui, pel seu caràcter amable i dialogant, no s'hi imposa, sinó que es fa germà i amic de l'altre, es fa testimoni de la veritat.

És amb el pretext o el convenciment que Jesús va ser “un home qualsevol” (només es va destacar en els tres anys de vida pública), que en aquest món, tan savi i científic, tan organitzat i que viu indiferent a l'acció de l'Església, que la critica i que fins i tot la menysprea, es prefereix viure i trobar-se amb els altres, amb senzillesa (*Pastoral de mediació*). Aturem el nostre debat o discussió des de la base de la bona convivència o amistat, com a companys, no sentint-nos superiors, malgrat que hom tingui el convenciment que “Jesús és el camí, la veritat i la vida”. També pot succeir que tenint aquesta mentalitat, el seu caràcter el traïxi, perquè és fàcil tendir a la imposició.

La manera de portar a terme l'e-

angelització marca la forma de viure

i d'organitzar l'Església. Però en aquest aspecte també influirà la tendència amable-dialogant o impositiva-dictatorial que es tingui.

Una Església concebuda molt jeràrquicament estableix relacions d'un estat superior a un d'inferior. Això no obstant, hom s'hi pot sentir còmode, perquè està convençut de l'establiment d'aquesta jerarquia: ni qui mana ni qui obeeix se sent maltractat, llevat, lògicament, que s'esdevingui aquest maltractament.

Una Església concebuda com a comunitat o família –Poble de Déu– on tothom és germà i un de sol –“el Crist és el Senyor i Mestre”–, marca un estil de relacions d'igual a igual, tot i que s'hi reconeix, gràcies al seu do, els qui són successors dels apòstols. És una jerarquia de servei, però pot succeir que els preveres, bisbes, laics, religiosos amb una actuació *imposant*, malgrat la mentalitat dialogant, la desfigurin i la converteixin en jeràrquica, perquè ells *sempre manen*.

Els bisbes, nomenats pel bisbe de Roma –el Papa– amb les consultes que resten en el silenci dels arxius, estableixen entre ells, i sobretot amb el Papa, una dependència, que en diem col·legialitat. Malgrat que el Vaticà II afirmi que “l'Església és una, santa i catòlica”, que és present a cada una de les diòcesis que presideix el bisbe diocesà, com a successor dels apòstols, hom considera que a l'exercici d'aquesta col·legialitat-coresponsabilitat li manca la *sinodalitat*; és a dir, el sentit de companyonia. Segons sembla, els bisbes no poden dir al Papa: “això

ho hauries de fer d'aquesta altra manera...”, com Pau digué a Pere –“m'hi vaig enfrontar obertament” (*Ga 2,11*)–; però, per contra, el Papa pot advertir el bisbe. I ho fa a través de les diverses congregacions en la visita *ad limina*. Aquest judici, que voldria ser fraternal, s'ha fet extensiu als preveres, religiosos i laics del nostre bisbat, en els moments de canvi de bisbe, i també en les assemblees, quan les conclusions han tractat aquestes qüestions o altres que afecten el judici de les realitats temporals; per exemple, les que fan referència a la sexualitat, al matrimoni, a la família...

2. Consideracions entorn de les nostres estructures

a) Els consells

El Vaticà II ha fixat unes estructures de governs en les esglésies que assenyalen la descentralització. En el nostre bisbat, com en tots els altres, s'hi han creat diversos consells (el Consell Episcopal, el Consell Presbiteral, el Consell Pastoral Diocesà...). Hem vist funcionar aquests consells (amb avantatges i inconvenients), en els quals s'han dut a terme assaigs en la metodologia, ponències, treballs en grup, consultes, votacions, documents. Hi hem tractat tots els temes, però mai no queda tothom content.

En altres nivells diocesans també s'han creat els consells corresponents. De primer, a les parròquies, tot i que algunes mai no s'ho han proposat o no ho han considerat viable. En alguns casos, la mentalitat i el tarannà del rector

ho han impedit, tot i que crec que es tracta d'una minoria.

Podem parlar, així, dels consells arxiprestals, dels consells de zona pastoral... Quant als de demarcació episcopal, encara no hi hem arribat. Els consells d'abast més petit apareixen com a més dinàmics: hi ha més facilitat per a la relació i les reunions són periòdiques.

La interrelació dels consells amb les qüestions tractades i les conclusions obtingudes també presenta les seves dificultats: surten o poden sortir plans pastorals o objectius pastorals; es comença des de la base o es comença des de dalt. S'han assajat els dos camins, i a la fi s'ha conclòs: "no portem a terme els acords o les conclusions". Com ho hem d'avaluar?

b) Les zones i les demarcacions

Les zones pastorals. Van començar amb el bisbe Marcel i es van consolidar amb el doctor Jubany, sobretot després de l'Assemblea Diocesana, amb la redacció del text *L'autonomia de les*

***Les zones pastorals
van començar amb el
bisbe Marcel i
el doctor Jubany
les consolidà***

zones. Els vicaris episcopals ens fèiem propers a les parròquies, als grups, als moviments... Confirmàvem els joves,

continuàvem essent rectors de les parròquies sense allunyar-nos dels problemes i les aspiracions de la gent. S'engegaren campanyes i s'editaren butlletins; es tractava de fer economia solidària. Formàvem part del Consell Episcopal i assistíem a les reunions, les quals, segons s'escaigués, eren setmanals, quinzenals... Personalment, vaig trobar a faltar un contacte més sovintejat amb el bisbe. De fet, cada zona es configurava, com sol passar, segons el tarannà del vicari corresponent. Mai, però, ens vam considerar independents del bisbe ni dels companys del Consell (les actes escrites en els butlletins i el Full informatiu ho palesen).

Van néixer els consells de zona i els arxiprestals, amb la intenció d'intentar la pastoral de conjunt, si no en l'acció, sí en el debat, posant en comú les nostres posicions. Entre altres activitats, es van organitzar tandes d'exercicis per als companys preveres, amb caràcter diocesà i interdiocesà.

Les demarcacions episcopals. En temps del bisbe Marcel hi va haver quatre bisbes auxiliars (contra l'opinió d'un sector del clergat), certament de la nostra soca, bons companys i amics. Amb el bisbe Narcís només va romanre el bisbe Ramon, sempre tan ben disposat i, en l'últim moment, de nou, Lluís Martínez Sistach.

En el Consell Episcopal i en les zones, tant els vicaris com els bisbes auxiliars ens trobàvem, tot i el caràcter sacramental, al mateix nivell. Amb l'arribada del bisbe Ricard Maria, malgrat que hi havia l'opinió no favo-

rable a nous bisbes auxiliars, n'hi va haver fins a cinc (gràcies a Déu, també de la nostra soca). Segons l'organigrama, els arxiprests, junt amb els bisbes auxiliars, són el govern. Com sempre, es treballa amb bona voluntat i els bisbes auxiliars intenten arribar fins allà on poden.

El Cardenal arquebisbe és sol·licitat en els moments importants, i s'organitza la visita pastoral: contactes amb les parròquies, els grups, les associacions, les persones... Aquest model de les demarcacions, inspirat en el de la diòcesi de Westminster (Londres), es va suggerir des del primer Consell Episcopal, per tal que no hi hagués una ambivalència entre bisbes i vicaris. En aquell va faltar consultar el presbiteri. Què ens queda per fer, per a continuar aquest model?

3. Els preveres diocesans

Els preveres diocesans som els qui portem el pes de la diòcesi perquè hi estem incardinats. Ens hem compromès a ser-li fidels i a col·laborar amb els bisbes i amb els altres preveres. Formem el gruix de les parròquies, que és l'estructura fonamental de les diòcesis, i dels moviments apostòlics; tenim un tracte continuat amb el poble, amb tota mena de persones; amb cert tarannà individualista, ens hem format al Seminari Diocesà, que, sigui com sigui, estimem.

Dels tres bisbes que han exercit al llarg d'aquests trenta anys, només el doctor Jubany era de la nostra soca. El bisbe Marcel va venir de terres més

llunyanes, com també el bisbe Gregori. I el bisbe Ricard Maria és més proper, amb la mateixa llengua. Hem col·laborat amb tots ells.

Mossèn Joan Batlles ha tingut una incidència pastoral importantíssima a tot Catalunya, amb la pastoral de conjunt, amb els moviments, amb l'acompanyament de clergat. Va ajudar el bisbe Marcel en tota aquesta tasca, i també el bisbe Narcís.

*Mossèn Batlles
hi ha tingut una
incidència pastoral
importantíssima.*

En totes les instàncies, els preveres diocesans hem treballat per a la diòcesi. Hem creat i animat els arxiprestats, les zones pastorals i, en l'actualitat, les demarcacions. Una colla hem anat repetint responsabilitats de govern: vicaris episcopals, delegats, consiliaris. Hem discutit amb el bisbe, amb els companys, amb els religiosos i religioses, els laics...; hem acompanyat els joves, tot i que ja som vells. Així mateix, tenim el sentit de curs, de la nostra promoció; fins i tot, en els moments anteriors al Concili i amb la celebració del Concili ens vam inventar cursos. Actualment, hi ha promocions que fan trobades. És una manera de reunir-se tots els qui vam estar junts al Seminari: el qui no van arribar a preveres (amb les seves mullers), els secularitzats... tots plegats ens continuem reunint. Malgrat els desenganys, mantinem la il·lusió de viure el nostre

sacerdoci i la joia de l'Evangeli, potser encara cercant la nostra identitat... Pere Tarrés, en procés de beatificació, ens pot servir d'exemple i d'ajut.

Les secularitzacions. Aquest ha estat un dels problemes de l'Església Universal, sobretot pel que fa al tema del celibat, del qual se n'ha parlat moltes vegades a través dels documents de la Santa Seu i dels que hem elaborat nosaltres mateixos. En Josep Maria Balcells escrivia a *Correspondència* (febrer, 1977): “És un pas que es fa molt conscientment, però que no es dóna sense sofriment. Provoca un temps de desinstal·lació i d'una mena d'inseguretat de cara al futur més immediat [...] Hem de reconèixer que el sacerdot ha estat el factòtum de les parròquies, en detriment del laïcat. Només en la mesura que es replantegin a fons la identitat i la funció del sacerdot en el context del que ha de ser la comunitat cristiana es podran obrir camins que retornin la imatge més autèntica dels creients...”. Nosaltres, juntament amb els laics, opinem que s'haurien d'ordenar les coses. Ja ho hem deixat escrit: sí al celibat, ben assumit, però també a les altres possibilitats que es donen al si de les altres esglésies cristianes...

El Seminari. Del Seminari que nosaltres vam conèixer a l'actual hi ha hagut molts canvis, que van començar amb el bisbe Marcel, que va convocar unes ponències de renovació.

Caldria parlar dels diversos rectors del Seminari (els mossens Torrella, Ventosa i Prat), els quals, segons el meu parer, es mereixen una bona nota.

Van fer efectiu l'apropament a la vida real, el contacte amb les parròquies i els moviments, la vida comunitària en les residències, la formació teològica i bíblica a la nova Facultat de Teologia, l'etapa diaconal... No acabo d'entendre la insistència d'alguns capellans a enviar els seus candidats a un altre Seminari. Els qui ho han aconsellat, no han estat fidels a la diòcesi, perquè, tant si ens agrada com si no, és la nostra diòcesi, i, per tant, el nostre Seminari. En l'actualitat, preval la línia pastoral de *presència*... però aquest és el nostre Seminari!

Els qui van aconsellar les vocacions d'anar a un altre seminari fora de Barcelona no eren fidels a la diòcesi.

L'edifici del Seminari Conciliar. El que era la residència dels candidats al presbiterat, els seminaristes, ha sofert durant aquests trenta anys una notable transformació. En un primer moment es va buidar perquè els seminaristes es concentraren a les residències; però ben aviat es va omplir ja que va acollir els centres d'ensenyament superior: la Facultat de Teologia, l'Institut de Teologia, l'Escola d'Audiovisual, l'ampliació de la Biblioteca Episcopal, i també, a la banda del carrer Enric Granados, l'ICESB. El Seminari, doncs, possibilita la participació de tot el Poble de Déu: els seminaristes, els religiosos i religioses, els laics i laiques... És com un signe de l'Església

renovada, sinodal... en el qual, ara, hi tornen a viure seminaristes.

En fi, en faig una valoració positiva, ressaltant-ne la dimensió interdiocesana, catalana.

El diaconat permanent. És tracta d'un itinerari que ha anat fent camí (valgui la redundància), però que no ha acabat de reeixir. Si no hi ha prou vocacions de preveres, tampoc no n'hi ha de diaques. És cert que cada comunitat parròquia hauria de tenir un diaca, però cal conèixer més la seva identitat.

4. Consideracions sobre les delegacions

A la diòcesi també tenim l'especialització dels secretariats, de les delegacions... Al llarg de trenta anys, han funcionat de maneres diferents, han canviat el nom (comissió, secretariat, delegació, vicaria episcopal...). Com sempre, segons la persona nomenada com a responsable principal, les coses han anat d'una manera o d'una altra. Aquí també serveix el que hem dit per a les pastorals de presència i de mediació quant als diferents tarannàs i caràcters.

En l'actualitat, segons el que ens diu la Guia de l'Arquebisbat, tenim vint-i-una delegacions: Apostolat Seglar, Educació Cristiana, Pastoral Social, Càritas, Apostolat del Mar, Economia, Catequesi, Família, Joventut, Pastoral Obrera, Pastoral Universitària, Escoles Diocesanes, Missions, Pastoral de la Salut, Pastoral Sacramental i Litúrgia, Vida Consagrada

(religiosos/es), Patrimoni Cultural, Pastoral Vocacional, Pobles i Comarques, i Ecumenisme. I dues comissions: Diaconat Permanent i Jubileu de l'any 2000.

Ara tenim vint-i-una delegacions, des d'Apostolat Seglar fins a Pobles i Comarques, Ecumenisme o Litúrgia.

Amb el bisbe Marcel es configurà un primer Consell Episcopal amb set vicaris: zones geogràfiques, doctrina de la fe, preveres, religiosos, seglars, ambients obrers, béns eclesiàstics (2-10-1967). El 1971 apareixen apostolat universitari i empresaris, missions, Càritas, mitjans de comunicació social, i emigració. Les actuals, ja sigui amb el nom de comissió, secretariat o delegació, s'han creat de fet durant l'episcopat del Dr. Jubany.

a) La Delegació dels religiosos o de vida consagrada

Cal destacar en primer lloc, la Vicaria Delegació de Religiosos i Religioses. Aquesta realitat tan rica a l'Església, dels qui han optat per una vida comunitària animada pels consells evangèlics.

A Barcelona gairebé hi és tothom. La Vicaria coordina, però cada congre-

gació, orde, institut... té la seva pròpia dinàmica, les seves relacions internacionals, la seva província, que no coincideix amb la diòcesi, la seva relació amb el Papa... Al llarg d'aquests anys ha augmentat la col·laboració i l'esperit diocesà dels nostres religiosos i religioses. La internacionalitat, que comporta la vinguda de gent d'altres regions o països, ha marcat els problemes de l'aprenentatge del català. S'han fet molts passos, però queda molt per fer. Hi ha qui considera necessària una actuació davant el gruix d'immigració de parla castellana tan important a les nostres ciutats i barriades.

A Catalunya funciona la Unió de Religiosos de Catalunya –URC–, amb una incidència important a Barcelona. Determinats ordes i congregacions tenen una gran influència en la vida de la diòcesi i col·laboren intensament amb el clergat diocesà: Montserrat, on tots pelegrinem i trobem l'acolliment dels monjos benedictins; la Companyia de Jesús, a la facultat de Teologia de Catalunya, amb els seus centres de Cristianisme i justícia i la seva col·laboració amb les parròquies; els salesians, amb les seves escoles, el centre superior d'ensenyament de Martí Codolar; els caputxins i els franciscans; els Fills de la Sagrada Família (Pare Manyanet)...

Quant a les congregacions i els ordes femenins, valoro en primer lloc les comunitats de vida contemplativa amb els seus monestirs, com també la pregària i la litúrgia viscudes, la preocupació per la vida de l'Església i de la societat. Benedictines, carmelites... viuen activament: dedicació a les seves

escoles, compromís amb els més pobres, organització de les parròquies (com en el cas de la catequesi), ensenyament superior, Facultat de Teologia..

Com a principi d'organització, els Estatuts de moltes congregacions preveuen no mantenir en els alts càrrecs una mateixa persona. Hi ha d'haver eleccions democràtiques. D'altra banda, volen dur a terme el que és paradigmàtic en l'Església dels Fets dels Apòstols (capítols 2 i 4); és clar, que sempre es pot caure en la temptació –repeteix– del domini sobre l'altre, de la imposició.

Els nostres bisbes han cridat a col·laborar en el govern diocesà tant religiosos com vicaris episcopals, delegats diocesans... Tanmateix, la col·laboració i la interrelació –com succeeix en una diòcesi petita– haurien de ser més grans, i nosaltres mateixos, capellans seculars diocesans (que vàrem prometre al bisbe la nostra col·laboració el dia de l'ordenació), n'hauríem de valorar mútuament els dons i els carismes.

b) Delegacions més antigues

Tal com he anat dient, les persones configuren les institucions. Així, comprovo que els delegats més antics són Josep M. Martí Bonet, arxiver diocesà des del 1972, i Jordi Jorba, delegat de Missions, des del 1974. Per això, mereixen que se'n faci esment.

Quant al *patrimoni cultural*, és meritòria la renovació que s'hi ha fet. Cal destacar la restauració de l'edifici de la Pia Almoina i la participació de

les entitats civils en les restauracions; pel que fa a la catedral, continua la feina feta pels anteriors canonges, tant en l'arxiu com en la fàbrica (cal ressaltar la tasca del Dr. Àngel Fàbrega).

Respecte a les *missions*, també s'observa una línia ascendent, tot i que la nostra diòcesi mai no ha aconseguit, en l'àmbit del clergat diocesà, un veritable agermanament amb les diòcesis d'Àfrica i Amèrica Llatina. Els preveres que són al Camerun o a Xile, hi són per iniciativa personal. La visita oficial que van rebre aquests preveres fou de delegats del bisbe: Mn. Joan Batlles i recentment del bisbe auxiliar Joan Enric.

c) La resta de delegacions

Apostolat seglar. S'han coordinat moltes associacions i moviments apostòlics. Com en el món dels religiosos i religioses, existeix una gran varietat de mentalitats i de mètodes, tot i que avui dia tothom invoca l'anomenada Revisió de Vida, nascuda a la JOC (Joseph Cardijn). Hem anat observant l'evolució experimentada en aquest camp: la crisi dels moviments provocada per la cúpula de la Conferència Episcopal Espanyola als anys seixanta, l'acusació de temporalisme. Tanmateix, el veritable esperit de la Revisió de Vida, "veure, judicar i actuar", des de l'Evangeli, els ha fet surar. Això no obstant, tinc la sensació que els nostres bisbes no s'han acabat de creure que l'acció evangelitzadora d'aquests militants és senzilla i no pas cridanera, "com el llevat dins la massa". Els he sentit lamentar-se que no arriben a tots els joves.

Per altra banda, estem a l'expectativa del que passarà amb el que anomenem *nous moviments* (tema al qual *Quaders* hi ha dedicat alguns números).

Pastoral obrera. La nostra Església ja fa anys que demostra sensibilitat envers el món obrer. Els militants formats a la JOC (un temps, quan aquesta vivia en crisi, la JOBAC), l'HOAC i l'ACO han estat veritablement immersos en els moviments obrers i en els partits polítics més compromesos amb aquesta realitat. Com el llevat dins la massa, més que no pas una llum que encega. Durant els anys difícils del franquisme, els pocs capellans treballadors, en les parròquies dels barris obrers, amb militants o sense, van obrir les portes a les assemblees d'obriers o van escriure documents pel que fa al cas, ajudats pel bisbe Narcís. Actualment, continuem amb aquesta preocupació i acció. Gràcies a Déu, aquí han nascut vocacions al sacerdoci.

Pastoral de joventut. Els preveres hem tingut tothora la preocupació dels joves. Però ells sempre han tingut el seu propi ritme de vida, i més avui dia, malgrat les diverses mentalitats. Com arribar a tants joves? Vet ací que, a més dels moviments, sorgeixen altres formes apostòliques, com ara el joc, la cançó... Un servidor va ser format en el mètode escolta. L'escoltisme—Minyons escoltes i Guies Sant Jordi, que és un altre nom— encara continua viu, amb alts i baixos en el camí de l'educació de la fe. Les parròquies sense una participació en els moviments ofereixen un espai als joves. La delegació intenta buscar una formació i possibilita un temps i un lloc de pregària entorn del

bisbe, experiència que inicià el bisbe Narcís i que ha continuat amb molta perseverança el bisbe Ricard Maria.

Pastoral universitària. Fa trenta anys la universitat vivia una efervescència política: acció del marxisme, predicació de l'ateisme... Els joves universitaris cristians que es volien comprometre políticament es trobaven en situacions difícils. Uns pocs mossens ens vam reunir periòdicament a Sant Felip Neri per començar a refer el que s'havia perdut de la JEC (crisi dels moviments); fou el que vam anomenar *catecumenat*. Més endavant, va venir el MUEC, actualment molt viu, i també les permanències a les diverses universitats, el SAFOR (Servei d'Assistència i Formació Religiosa) i el CCUP (Centre Cristià dels Universitaris i Professionals).

Delegació de Pobles i Comarques. Són els moviments apostòlics dels joves (la JARC) i dels adults (el MCPC, Moviment Cristià de Pobles i Comarques). L'esmentada crisi dels moviments va suposar una forta sotragada, també respecte a les secularitzacions; però els convençuts i fidels a la pastoral rural han fet surar, en aquesta part forana del nostre bisbat, l'acció evangelitzadora ampliant el diàleg amb la societat.

Catequesi. És manifesta una preocupació per la catequesi infantil. De fet, a remolc de la primera comunió, però amb la dificultat que no acabem de resoldre el fet que els infants, junt amb els pares, entrin a fons en el misteri de l'eucaristia. Hem elaborat documents pel que fa al cas, hem donat

orientacions... hi ha hagut tot un treball de formació de catequistes, com és el cas de l'escola diocesana de catequistes als arxiprestats, a les zones pastorals. Així mateix, també cal destacar la coordinació interdiocesana amb el SIC (Secretariat Interdiocesà de Catalunya i de les Illes Balears), la redacció de textos catequètics, l'escola d'audiovisual, les mares catequistes, la catequesi especial, etc. També hem insistit en la catequesi d'adults. Després del Vaticà II, molts van apuntar-se a aquest tema, que segons els directors diuen que és el principal; però no ens n'acabem de sortir. La catequesi a l'escola o a la comunitat? Aquesta és la qüestió que es debat. Als pobles i a les ciutats mitjanes de la diòcesi ha prevalgut la catequesi a les parròquies, mentre que a Barcelona ciutat, les escoles religioses hi han dubtat, però ara prevalen els seus centres catequètics. El més important és que es mantinguin relacionats amb l'arxiprestat.

Educació cristiana. Aquí hem de parlar de la qüestió de l'ensenyament religiós a les escoles, de la classe de religió. Ja es va generar un debat sobre la cultura religiosa i es va preferir l'ensenyament de la religió catòlica, després que els pares dels alumnes tinguessin llibertat per a escollir. Anteriorment s'havien editat els catecismes escolars aprovats per l'episcopat espanyol. Pel que fa a la cultura religiosa, els qui la defensaven no van trobar el suport del Dr. Jubany; en realitat, va ser una opció de la Conferència Episcopal Espanyola.

Lamentem constantment que als infants i joves els manqui una cultura

religiosa, malgrat que la incorporació de molts laics –dones i homes– per fer classe de religió hagi ajudat en aquest sentit. Ja hem fet referència a les escoles dels religiosos, però ens falta remarcar l'eficàcia, per la coordinació i formació, del Secretariat de l'Escola Cristiana, que es va iniciar en el pontificat del bisbe Narcís. Tots hem guanyat amb els llibres de text, de suport pedagògic, i, per què no? també cal destacar el gran paper de l'editorial Claret en aquest camp.

Les escoles parroquials. Aquest col·lectiu, ja molt antic, des del 1996 és una delegació. Quant a la preocupació per l'educació dels infants des de les parròquies, sobretot a les barriades (Escola dels Pobres), en aquests trenta anys ha evolucionat l'ajut i la coordinació des de les instàncies diocesanes. Un servidor mateix, l'any 1974, es va trobar “sol i desvalgut” a Terrassa. El 1981 comprovo que neix la delegació, i també la Fundació. Es tracta d'un col·lectiu que ha fet la seva feina i els que existeixen –un bon nombre encara– fan actualment una tasca bastant meritòria.

Pastoral social. Càritas, Margïnats, Apostolat del Mar, Pastoral Penitenciària, Migracions i Gitanos... tot ho veig com un sol bloc, tot i que sé que cal distingir-ho. Sempre han funcionat perquè hi ha hagut la voluntat de professionalitat, de fer una acció ben feta. Així, durant el franquisme va néixer l'Escola d'Assistents Socials, que ara amb la democràcia ha anat adquirint més prestigi.

Quant al Secretariat de Margïnats, cal concretar breument que ha tingut la

virtut de coordinar i aglutinar els diversos col·lectius.

L'Apostolat del Mar, per la seva banda, s'ha renovat i la Pastoral Penitenciària s'ha obert a una seriosa col·laboració de voluntaris. En definitiva, sempre cal avançar en la interrelació amb les parròquies, amb els arxipresbiterats...

Mitjans de comunicació. Primer publicava la *Hoja Dominical*, que posteriorment passà a dir-se *Full Dominical*; el *Boletín del Arzobispado*, que passà a ser el *Butlletí de l'Arquebisbat*. Si comparem aquestes publicacions amb les que es fan a d'altres bisbats de Catalunya, hi haurà qui preferirà els de Solsona-Vic.

Fa trenta anys teníem més entrada als mitjans oficials (ràdio, televisió, premsa...). Paral·lelament han nascut des del mateix Arquebisbat les fundacions de Catalunya Cristiana i Ràdio Estel. Preval la pastoral de presència? Penso que cal treballar molt més la de mediació.

A Barcelona trobem el conflicte entre una pastoral de presència o de mediació.

L'Escola de Periodisme de Mn. Alemany va ser un espai de formació. Per altra banda, tenim una gran quantitat de fulls parroquials. Cal que fem tots plegats més reunions per a parlar

d'aquest tema? No hi ha ja un elenc de tot el que es fa? Com donar una imatge de l'Església en el sentit de *bona notícia - Evangeli?*

Pastoral sacramental i litúrgia. És el fer de l'Església de cada hora, de cada dia, del diumenge... La celebració de la comunitat cristiana: la pregària i els sacraments. En aquests anys s'ha viscut la tensió entre la celebració dels sacraments i la coherència amb la vida, el que s'ha anomenat *sacramentalització*. El problema de les primeres comunions, del baptisme, del matrimoni, les exèquies... Una delegació per a ajudar les parròquies i les comunitats a aprofundir en la pastoral. Diàleg, consultes, experiències, etc. El delegat ha format part del Consell Episcopal. Continua el debat entre els liturgistes i els pastoralistes.

Quan en fou delegat Mn. Pere Tena, la delegació estava integrada per representants de les zones, i altres. Amb la mateixa intenció ho va fer un servidor, ampliant-ho amb altres sectors pastorals (tots intervenen en la litúrgia). Al costat de la Delegació, hi ha el CPL (Centre de Pastoral Litúrgica de Barcelona), amb una gran incidència arreu... Un bon servei.

Economia. El Concili va assenyalar el camí del que Joan XXIII anomenà Església dels Pobres, per a superar el concepte que molta gent tenia de l'Església, com a una entitat rica (per les obres d'art, etc.). La litúrgia establí la gratuïtat de la celebració dels sacraments i vam superar l'escalafó de parròquies. Així va néixer la primera caixa de compensació per als capellans.

En aquests anys s'ha racionalitzat la nostra economia: sabem que disposem d'un patrimoni, però hem de posar en comú els nostres béns (Fons Comú Diocesà) per ajudar les parròquies necessitades i entre tots fer tot el que estigui al nostre abast per construir noves esglésies. Cal fixar-nos la meta de l'autofinançament, és a dir, de no dependre de l'estat. S'han fet molts passos en aquest sentit, però constantment cal tenir més informació. Hi ha qui cau en la trampa d'aparentar unes formes fastuoses –casaments– posant preus que emmascaren la imatge d'una Església que vol ser senzilla.

Pastoral de la Salut. Pel que fa a la preocupació pels malalts, s'ha anat superant l'acció clerical en el sentit *que rebin els sacraments*, intenció que sempre és vàlida. El ritual de la cura pastoral dels malalts ofereix una organització i participació que amplia l'actuació dels preveres. La delegació ha ajudat a desvetllar laics, homes i dones, en l'acompanyament dels malalts i de llurs famílies; ha organitzat cursos, en coordinació amb el CEP (com en el cas d'altres delegacions). També s'ha actuat en l'atenció als centres hospitalaris, amb els seus equips de pastoral, i en la coordinació i relació amb les congregacions religioses dedicades a aquest tema. D'altra banda, s'han organitzat activitats com el Dia del Malalt i la romeria de les parròquies a Montserrat.

Pastoral familiar. Quan es va constituir com a Secretariat (17-9-1974), es va dir: "Ha de descobrir la problemàtica actual del matrimoni i de la família, promoure estudis i publicacions

i relacionar-se amb els moviments matrimonials”. És el que s’ha fet al llarg d’aquest anys.

El primer delegat, Mn. Boix, va disposar de molta col·laboració a l’hora d’organitzar aquesta Pastoral.

La publicació *Problemàtica viva* tingué fins a la seva extinció, amb un altre delegat, una gran acceptació i difusió. Fou una etapa d’obertura a totes les problemàtiques i amb esperit de diàleg, amb el nostre món autònom. En l’etapa següent, s’ha remarcat la preocupació de fer arribar més clarament la moral i les disciplines del magisteri tradicional de l’Església.

El Tribunal eclesiàstic. Ens volem referir sobretot a l’estudi i al judici de les causes de separació i de nul·litat. Els nostres jutges han fet un bon treball, diligent i respectuós. Una cosa és el que apareix als mitjans de comunicació, que retrata la vanitat dels famosos, i una altra és la realitat que atén tothom. Com en tantes coses, cal una informació adequada que pugui ser assumida per aquests mitjans. Tasca difícil, perquè cerquen el sensacionalisme. Així mateix, cal dir que molta gent no acaba d’entendre què és una nul·litat, tot i que sí que entén la dinàmica del divorci.

Ecumenisme. Neix com a comissió el 1968. Va perseverar fins al 1981-82. I ha reemprès la seva existència el 1994. El Centre Ecumènic de Catalunya ha omplert tot aquest buit. També a la zona pastoral de Terrassa, algunes de les conclusions sorgides de l’Assemblea del Poble de Déu han fet

vives i reals les relacions amb les altres esglésies cristianes de casa nostra. No cal dir que els qui iniciaren aquest camí de la unitat dels cristians han mantingut l’esperit d’aquesta causa.

5. Consideracions sobre les nostres assemblees i el Concili

Les nostres assemblees i el Concili Provincial. L’Assemblea diocesana de preveres, l’Assemblea del Poble de Déu de Terrassa, l’Assemblea diocesana... han tingut el valor de ser convocatòries obertes a tothom per a reflexionar sobre la realitat de la nostra societat, la relació de l’Església amb aquesta societat, la causa de l’evangelització, la vida de l’Església. *Església endins i Església enfora*, es va dir a Terrassa. *Escolta Esperit, què dius a les nostres Esglésies* ressonava en el Concili Provincial. Amb una participació nombrosa (bisbes, diaques, religiosos i religioses, laics, adults i joves, homes i dones, compromesos dins l’Església i fora), es van proposar uns temaris. A Terrassa es va optar per fer propostes lliures, i classificar posteriorment el que en sorgís. Segons el meu parer, va ser una metodologia encertada. Com en totes les assemblees, es van votar les propostes i, un cop aprovades les conclusions, hem anat lamentant que no les posem en pràctica. L’Assemblea diocesana va tocar qüestions frontereres en dissonància amb la disciplina eclesiàstica, tal com hem expressat més amunt. Malgrat tot, crec que aquests moments han estat els més reeixits de la història d’aquests trenta anys. Hem de resoldre aquesta assignatura pendent, des de la nostra diòce-

si, interdiocesament, en l'Església Universal. Església en constant diàleg amb la societat, amb les religions. Esperit, què dius a les nostres Esglésies? Sí, per a "donar-hi" resposta ha fet camí la iniciativa Fòrum Home-Vida i Evangeli. Ara mateix el Congrés per al segle XXI.

6. Punt final

La interdiocesaneïtat. Primer, en l'àmbit català, amb la Conferència Episcopal Catalana, que voldríem més autònoma.

El rang d'arquebisbat que Pau VI va donar a Barcelona no ha afavorit la cohesió de les diòcesis catalanes. Però

estem aquí; gairebé en tots els àmbits continua la vitalitat de les coordinacions i les cooperacions. No cal resseguir les delegacions esmentades, però voldria remarcar el següent: vicaris episcopals, el SIL amb la Comissió de Versions dels Textos Litúrgics, el SIC, els moviments evangelitzadors, l'escoltisme, la Pastoral de Salut, l'economia, la Facultat de Teologia de Catalunya, el nostre CEP... I, finalment, recordar que des de la diòcesi de Barcelona hem incidit d'una manera important a escala internacional (JAC, Escoltisme, Pax romana - JEC, col·loqui europeu de parròquies...). Actualment, anem a la baixa.

Recordem que han estat a la Cúria romana: Manuel Bonet i Muixí, Ramon Torrella i Pere Tena.

Tarragona, entre dos postconcilis

JOAQUIM CLAVER, arxiprest Tarragona centre.

(Agraïm al Sr. Llorenç Marrugan, a Mn. Xavier Reñé i a Mn. Joan A. Cedó l'estimable col·laboració que ens han ofert).

Superfície:	2.686 km ²
Població (INE 1996):	419.530
Catòlics:	385.968
Parròquies:	198
Capellans:	153
Seminaristes majors al curs 96-97:	13

Presentació: el marc històric de referència

El període és prou ampli i els aspectes prou variats i complexos com perquè l'intent de fer, com se'ns demana, "una presentació de les orientacions i la pràctica pastoral" del nostre arquebisbat durant els últims trenta anys, no sigui una comesa senzilla.

He tractat d'evitar una visió personalista, que no tindria cap valor. Tampoc pretenc fer un treball tocat d'una objectivitat i d'una metodologia pròpies d'una peça acadèmica.

A més, la meva perspectiva no és privilegiada, en el sentit que no prové d'una situació d'especial presència o proximitat en molts dels àmbits a què ací tracto d'acostar-me. La meva, per tant, és una percepció de la realitat sovint des d'espais de reverberació, no d'emissió dels sons.

Establim com a límits: *a quo*, el final del pontificat del cardenal Benjamín de Arriba y Castro i *ad quem*, el pontificat iniciat per l'actual arquebisbe, Martínez Sistach. En l'endemig hi ha dos pontificats que marquen, respectivament, dues etapes i que omplen bona part del període que ací tractem: el de l'arquebisbe Pont i Gol i el de l'arquebisbe Torrella Cascante. Prenent uns altres referents, és el temps entre dos postconcilis: un major, el II del Vaticà, i l'altre menor, el de la Tarraconense.

Benjamín de Arriba y Castro: final d'un pontificat i d'una etapa (...1970)

El 15 d'abril de 1966 el cardenal Benjamín de Arriba y Castro havia rebut un homenatge diocesà en ocasió dels seus 80 anys. En aquella mateixa data, 109 capellans de l'arxidiòcesi adreçaven al nunci papal, Antonio Riberi, una breu carta en què li expressaven el desig que, davant la possibilitat de nomenament d'un bisbe auxiliar o coadjutor per a l'arxidiòcesi, es pensés en un candidat "*nativo de las diócesis catalanas y en la línea estricta del Concilio Vaticano II*". Més endavant, el 13 de desembre de 1967, essent encara un assumpte pendent la suc-

cessió a la seu metropolitana, un grup de 23 preveres s'adheria, en una carta adreçada al nunci, a la referida carta dels 109.

Abans, però, d'aquesta reacció del col·lectiu presbiteral, un monjo de Poblet escrivia, el 4 de març de 1966, al cardenal Charles Journet, per posar-lo al corrent de la situació de l'arquebisbat de Barcelona arran del nomenament del doctor Marcelo González. La carta feia també una oportuna referència a Tarragona i a Lleida: dues seus que previsiblement havien de ser proveïdes properament. El cardenal Journet escrigué al Vaticà, que, a través del secretari d'estat, Antonio Samoré, envià una còpia de la carta del monjo a la nunciatura de Madrid. Fos quina fos l'eficàcia que aquestes gestions tingueren sobre el curs dels esdeveniments posteriors, em consta que, com a mínim, van rebre aquella resposta que, per cortesia, hom té dret d'esperar.

Més de 140 capellans signaven una carta que proposava mossèn Bonet com a arquebisbe de Tarragona.

El nomenament encara fresc de sis nous bisbes per a les diòcesis catalanes, motivà que, amb data 31 de desembre de 1968, fos adreçada una carta al nou nunci del papa, Luigi Da-

daglio. Aquest cop era per proposar-li com a candidat a arquebisbe de Tarragona el doctor Manuel Bonet Muixí, prevere de l'arxidiòcesi de Barcelona i auditor de la Rota romana. Els signants eren 141 capellans i 167 seglars de la nostra arxidiòcesi.

Durant el 1967, l'ancià cardenal de Arriba y Castro, d'acord amb les noves disposicions en aplicació del Vaticà II, havia presentat la seva renúncia a la seu de Tarragona, que li fou acceptada pel papa Pau VI el 19 de novembre de 1970.

A més de l'edat, hi havia altres factors que feien desitjable un relleu a la seu de Fructuós.

En aquells moments el retrat d'un bisbe destinat a Catalunya comptava amb un component significatiu: el seu perfil *polític*, entès com a posicionament en relació al règim establert i a la qüestió catalana, entesa bàsicament des de la perspectiva lingüística i cultural.

A més, però, d'aquesta circumstància comptava preferentment la sintonia del candidat amb el recent celebrat Concili Vaticà II. En amplis sectors de l'arquebisbat es respirava un desig o una necessitat de reforma. Que aquesta, en alguns casos, s'entengués més aviat formal i externa, no és gens estrany: no sempre és fàcil discernir entre formes externes (també necessitades de renovació) i contingut. Aquesta lamentable confusió, acompanyada d'una deficient pedagogia pastoral, produí en alguns casos desconcert i sofriment.

Josep Pont i Gol: un arquebisbe del Vaticà II (1971-1983)

El 24 de gener de 1971, Pont i Gol iniciava el seu servei episcopal a Tarragona i l'acabà el juny de 1983. A les portes de sortida de la catedral, *algú* deixà una pila de fulls, amb una benvinguda al nou arquebisbe i dos textos –l'un del cardenal Vidal i Barraquer i l'altre del Vaticà II– sobre les característiques personals que requereix l'exercici del ministeri episcopal. Una persona qualificada i coneguda a la ciutat, amb ostensible enuig, es va apropiat d'aquests fulls, que degué interpretar com a *propaganda subversiva*, mentre amb mirada increpadora etzibava una pluja de fonemes bilabials a un grup de capellans que ocasionalment passava per aquell indret, i que ell –desconeixedor del vertader autor del *delicte*– considerà culpables subsidiaris.

*El gener de 1971
Pont i Gol iniciava el
seu servei episcopal
a Tarragona.*

L'arribada del nou arquebisbe, amb el seu estil de govern, amb la seva clara i il·lusionada consciència de metropolità, amb la convicció que l'Església tenia una paper en la societat catalana, amb una visió de com calia orientar la renovació de l'Església en aquest tombant de segle... va suposar per a molts un obrir finestres a noves perspectives, que permetrien fer realitat aquell can-

vi preconitzat pel Vaticà II com a necessari per a l'Església dels nostres temps.

*L'arribada del nou
arquebisbe va suposar
per a molts una
obertura de finestres.*

El 15 de juny de 1982 el president de la Generalitat li imposava la Creu de Sant Jordi.

El setembre de 1988, per iniciativa d'Òmnium Cultural i amb el recolzament d'una gran munió de ciutadans, era distingit amb el títol de *fill adoptiu* de la ciutat de Tarragona.

Les valoracions, tot i la pretensió d'objectives, sempre tenen un component personal, el d'aquell que les fa. És des d'aquesta percepció que presento uns perfils d'aquest prelat: de tarannà senzill, humil, pacífic i pacificador, enteses, aquestes qualitats, com a virtuts evangèliques; d'un estil de govern afaiçonat segons el model pastoral del Vaticà II, concili en què prengué part; coneixedor de Catalunya, que estimà tota la vida amb clarividència i saviesa; d'una vida que transparentava bondat i estimació; d'una magnanimitat que superava les misèries que sovint interfereixen les nostres fràgils relacions interpersonals; respectuós, dialogant i integrador; amb consciència de la seva responsabilitat com a metropolità, que sovint exercí per pacificar, acollir, encoratjar i afermar els lligams de comunió entre les Esglésies de

la Tarraconense; respectat i estimat a tot arreu.

Publicacions diocesanes sobre l'arquebisbe Pont i Gol:

– *Butlletí Oficial de l'Arquebisbat*, núm. extraordinari. (cinc primers anys de pontificat a l'arxidiòces i de Tarraгона: gener 1976)

– *25 anys de presència i fidelitat*. (25 anys de bisbe: novembre 1976)

– *Converses radiofòniques*. (50 anys de prevere: març 1981)

– *Presència i fidelitat, encara*. (80 anys d'edat: abril 1987. Essent arquebisbe emèrit)

– *Miscel·lània arquebisbe Pont i Gol*. (Testimonis sobre l'arquebisbe: novembre 1998. In memoriam)

L'assemblea conjunta (1968-1971)

Tot repescant el tema des del record i resseguint-ne alguna documentació escadussera, se m'acut de pensar que en una etapa breu com la que recensionem s'han produït uns quants esdeveniments de notable transcendència. Més encara, no crec que de cada un se n'hagi tret tot el profit i extret totes les conseqüències que se'n preveien.

A les darrereries del pontificat del cardenal De Arriba y Castro (1969) i, sobretot, a l'inici del de l'arquebisbe Pont i Gol (1971) s'esdevingué, en l'àmbit de tot l'Estat espanyol, l'Assemblea conjunta, és a dir, de bisbes i preveres, promoguda per la Comissió Episcopal del clergat, de la Conferència Episcopal d'Espanya.

L'Assemblea es proposà fomentar el diàleg fraternal entre els bisbes i els preveres, en tant que partícips, uns i altres, d'una mateixa realitat sacramental que garanteix la successió del ministeri dels apòstols, del qual el bisbe és successor en plenitud i els preveres en són partícips. Uns i altres, però, han rebut el mateix encàrrec missional de l'únic Senyor, que els envia: “Aneu i prediqueu”.

L'Assemblea conjunta es va proposar fomentar el diàleg fraternal entre bisbes i preveres.

L'Assemblea fou una experiència nova, de diàleg, de revisió, de reflexió, inspirada en els grans postulats del Vaticà II. Eren uns temps nous, que requerien un nou estil i unes noves respostes.

Els treballs de l'Assemblea anaren precedits d'una enquesta consulta al clergat, de caràcter confidencial, amb un contingut de 126 preguntes. A l'arxidiòcesi, la contestà el 68 % del clergat (175/256). Eren els anys 1968-69.

El nou arquebisbe expressà el seu interès per l'Assemblea a través de la carta oberta *Caminant vers una pròxima primera assemblea diocesana*, que el 2 de maig de 1971 adreçava als preveres de la diòcesi.

Passats tots aquests anys, el record que en guardo és d'un treball seriós, ben organitzat, ben enfocat, i amb uns materials de treball i d'estudi apropiats.

L'encert de tot plegat fou la prioritat que es donà a l'etapa diocesana, per tal que cada Església local en fes una adaptació adequada a la pròpia realitat i situació. Foren proposats pels nostres preveres 18 possibles temes per a ser tractats en l'assemblea diocesana (del 5 al 9 de juliol de 1971). Els temes definitivament seleccionats, i presentats per quatre ponents, foren: l'església local, els preveres, l'economia diocesana i la dimensió missionera. Recordo l'àmplia participació del nostre presbiteri i l'espontaneïtat amb què es parlava a les sessions de treball. Les diferents *tendències* (o sensibilitats, com diríem ara) hi eren representades en un treball constructiu.

En aquella circumstància –el postconcili i l'arribada del nou arquebisbe–, l'Assemblea conjunta determinà

Restà pendent un aspecte essencial: la participació dels seglars, amb la seva responsabilitat eclesial i la presència al món.

unes línies de futur que de mica en mica anirien prenent forma en les diferents iniciatives de la vida diocesana. Després del dejuni, un té necessitat

d'alimentar-se sigui com sigui. És més difícil trobar estímuls quan un ja ha menjat de tot. Això explicaria el clima d'esperança i d'il·lusió que es respirava en aquells moments i la voluntat de prendre part en tot aquest procés.

Restà pendent, però, un aspecte essencial: la participació dels seglars, amb la seva responsabilitat en l'Església i llur presència en el món.

L'arribada de les despulles de Vidal i Barraquer o la vindicació del cardenal de la pau (1978)

Cardenal de la pau és el títol que li donà el seu primer biògraf, mossèn Ramon Muntanyola (1969). El mateix sacerdot poeta, però, l'any 1968, de retorn de la Valsainte, impressionat, havia dedicat un poema a Vidal i Barraquer amb el títol, no menys significatiu, *El cardenal proscrit*. Si l'un li escau, l'altre també.

Proscrit, val a dir, oblidat, silenciats. Per respecte? Per por? Per vergonya? Per no destapar ferides? Per no incomodar els qui no en volien sentir parlar?

Fou poc després de la mort del general Franco, el qui mai no perdonà al cardenal la seva negativa a subscriure la carta de 1937, en que l'episcopat espanyol donà suport moral al *Alzamiento*. Recordo un petit grup de preveres del bisbat de Girona, encapçalats pel benemèrit doctor Estela, que es presentaren a l'arquebisbe Pont i Gol per plantejar-li una *qüestió pendent*, la que Mn. Muntanyola en l'esmentat poema

expressa així: “...en espera [el cardenal] del repòs definitiu a la solana”; per acabar amb un crit profètic: “El cardenal de Tarragona retornarà a la seva seu”.

Provinents del seu provisional enterrament a la cartoixa de la Valsainte, les despulles eren rebudes, primer, a Cambrils, el seu poble natal i, després, a la seva seu, d'on havia estat apartat “perquè va sofrir exili, primer amb els fugitius de la persecució, i després, sense interrupció, amb els qui, acabada la guerra, el van iniciar sense fi previsible” (*Proclama del retorn*, de l'arquebisbe de Tarragona amb la Comissió Vidal i Barraquer).

*Al maig del 78
Tarragona va acollir
amb emoció les
despulles de
Vidal Barraquer.*

El 15 de maig de 1978, a la catedral de Tarragona, l'arquebisbe Pont i Gol amb els bisbes i abats de la Tarraconesa, més de 300 capellans de tot Catalunya i una gran multitud de fidels i ciutadans de Catalunya, acollien amb emoció les despulles del cardenal. Amb actitud cristiana, hom vindicava així la persona del cardenal i el seu testimoniatge de diàleg, de servei a l'Església, de reconciliació ciutadana, de pacificació d'un poble dividit per una guerra fratricida.

Amb la definitiva inhumació de les despulles a la capella de Sant Fructuós, de la catedral de Tarragona, les diòcesis de Catalunya, i particularment la de Tarragona, acomplien un deure de justícia envers el cardenal Vidal i Barraquer.

*Un consell pastoral diocesà diferent
(1979-1982)*

Dins el procés renovador de la vida diocesana, i mirant d'estimular un major protagonisme dels seglars en les tasques eclesials i de presència en les activitats temporals, abans d'instituir-se el Consell Pastoral Diocesà segons el model convencional, es féu una experiència, de resultats molt positius, consistent en una consulta d'abast diocesà. Aquesta convocatòria facilità la participació de més de dos mil seglars de tota la diòcesi, aplegats en grups de treball.

Escrits pastorals de l'arquebisbe Pont i Gol, com ara *Tots som Església* (1972) i *Si som Església, evangelitzem* (1974), apuntaven a un nou estil de seglar i d'Església. Si l'Assemblea conjunta havia estat un fòrum integrat només per bisbes i preveres, ara els seglars eren cridats a parlar i a trobar, junt amb els pastors, camins compartits de renovació i de resposta, tant a problemes interns de l'Església com de la societat.

A l'interior de les parròquies i comunitats van constituir-se petits grups de treball. La delegació diocesana de joves, a fi i efecte que els joves no restessin *despenjats* d'aquella experièn-

cia diocesana, féu per a ells una adaptació dels esquemes de treball. A part de la seriositat del treball, recordo l'interès i sentit de responsabilitat de les persones que hi van prendre part.

Aquest esforç d'àmplia base i de llarga durada prengué forma en dos documents finals, ambdós aprovats per l'arquebisbe, amb l'esperança que podien marcar nous camins en la vida diocesana: *L'Església que hem d'anar fent entre tots* (1 gener 1981) i *Els ministeris dins la comunitat eclesial* (25 març 1982). Eren la síntesi a què s'arribà, en fase diocesana, a partir de la reflexió de tots els grups participants.

A part que siguin més o menys identificables i visibles els resultats d'aquest tipus d'accions, crec que sempre són profitoses, ja que faciliten la comunicació, la coneixença i la confiança, eduquen el sentit de responsabilitat, desvetllen la consciència d'Església diocesana i van afaiçonant una manera de pensar àmpliament compartida.

Ramon Torrella Cascante: l'arquebisbe del Concili de la Tarraconense (1983-1997)

Féu la seva entrada com a arquebisbe de Tarragona el 12 de juny de 1983 i acabà el seu servei l'abril de 1997, en ésser-li acceptada la seva renúncia, presentada dos anys abans de l'edat reglamentària.

Essent bisbe auxiliar de Barcelona, havia estat cridat a Roma, l'any 1970, on se li assignaren les responsabilitats

de vicepresident del Consell dels Laics, vicepresident de la Comissió Pontifícia Justícia i Pau i vicepresident de Cor Unum, organismes instituïts pel papa Pau VI al servei de l'Església universal. El 1976 fou nomenat vicepresident del Secretariat per a la Unió dels Cristians.

La designació d'arquebisbe de Tarragona fou acollida pel doctor Torrella amb optimisme i il·lusió.

La seva arribada a la nostra archidiòcesi es produeix després d'un pontificat fecund, que havia deixat bona llavor, sembrada amb decisió i amb estil apostòlic, i amb fruits perceptibles.

L'any 1991 es va celebrar el 900 aniversari de la restauració de la seu metropolitana.

Durant el pontificat de l'arquebisbe Torrella es produeixen dos fets rellevants que, per la seva mateixa naturalesa, transcendeixen la vida diocesana i marquen –sobretot el segon– el camí conjunt de les Esglésies de la Tarraconense, en les quals l'arquebisbe de Tarragona ha tingut històricament una peculiar responsabilitat. Ens referim a la celebració dels 900 anys de la restauració de la seu metropolitana de Tarragona (1991) i el Concili de la Tarraconense (1995).

L'arquebisbe Ramon, d'un tarannà obert i desimbolt, ha estat un prelat respectat i estimat. En l'àmbit civil, el 23 de març de 1997 fou distingit amb el títol de fill adoptiu de Tarragona, en reconeixement a la seva aportació a favor de la ciutat. I el 5 de novembre de 1998 fou distingit amb la Creu de Sant Jordi, de la Generalitat de Catalunya.

Senzill i assequible, comparteix diàriament moments de conversa informal amb les persones que col·laboren en els serveis diocesans a la Casa de l'Arquebisbat, i participa habitualment en les convocatòries del presbiteri diocesà.

Publicacions diocesanes sobre l'arquebisbe Torrella:

– *Miscel·lània Dr. Ramon Torrella i Cascante: 25 anys de servei episcopal.* (25 anys de bisbe: desembre 1993)

– *Itinerari d'un concili.* (Al final del seu servei episcopal a l'arxidiòcesi de Tarragona: març 1997)

Els 900 anys de la restauració de la seu metropolitana (1091-1991)

Els historiadors, sempre vigilants a dates i fets que la resta dels mortals desconeixem o que sovint oblidem, ens preveïen oportunament que l'any 1991 s'esdevindria una efemèride important per a la nostra arxidiòcesi i, de retruc, per a les altres diòcesis de la Tarraconense: la restauració de la seu metropolitana, l'any 1091. Entre l'acte celebrat a la catedral de Vic, el 30 de juny de 1991, en reconeixement al protago-

nisme que tingué en aquests fets el bisbe d'aquella seu, Berenguer Sunifred de Lluçà (que rebé del papa Urbà II el nomenament d'arquebisbe de Tarragona i el pal·li que n'és el signe acreditatiu, amb l'encàrrec d'iniciar la restauració de la seu metropolitana de Tarragona), i l'acte de cloenda a la catedral de Tarragona, el 28 de juny de 1992, tingueren lloc un plegat d'actes que ajudaren a comprendre l'especificitat de la seu episcopal de Tarragona, que s'expressa amb la denominació de *metropolitana*.

Com deia l'arquebisbe Ramon Torrella: “La celebració del IX centenari també ens empeny a reforçar els vincles de comunió amb l'Església de Roma i a deixar-nos interpel·lar per l'Esperit per tal de discernir allò que Ell demana a totes les Esglésies que peregrinen a Catalunya” (en el *Programa final del IX centenari*, 17 de maig de 1992).

L'efemèride tingué un ressò específic en l'àmbit de la Tarraconense a través de la Jornada Sacerdotal Interdiocesana, convocada a Poblet el 4 de maig de 1992.

El Centre Català de Solidaritat (CECAS) (1991)

Fou una iniciativa nascuda com a projecció i compromís de la celebració dels 900 anys de la restauració de la nostra seu metropolitana. Es tracta d'un programa que van posar en marxa les vuit Càritas diocesanes de Catalunya per al tractament de la drogodependència, inspirat en el *progetto*

uomo. L'objectiu últim del programa no és la simple substitució de les drogues il·legals o dures per un tractament basat en drogues toves, que mantindria l'usuari en la dependència de la droga, sinó la rehabilitació mitjançant la no-dependència de qualsevol tipus de droga.

CECAS s'entrenà el dia 24 de setembre de 1991, en un pis de la ciutat de Tarragona, amb el *centre d'acollida*.

El 27 d'abril de 1992 començava a Mas d'en Lluc, dins el terme de Cornudella, la *comunitat terapèutica*, que era la segona fase del programa.

El març de 1993 s'iniciava la *reinserció social*, que és la tercera fase.

De mica en mica CECAS s'anà convertint en una realitat d'abast més ampli. Així, el juliol de 1996 s'hi incorporava el servei d'atenció als drogodependents de Càritas de Barcelona, i es va convertir en un centre de dia. El setembre de 1996 s'obria a Girona un centre de dia. El setembre de 1997 s'obria un centre de derivació a Lleida. Durant el 1998 Càritas de Vic ha iniciat un centre de derivació a CECAS.

El setembre de 1997 el centre terapèutic fou traslladat a Can Puig, a Barcelona, al peu del Tibidabo.

A la nostra arxidiòcesi es mantenen actualment dos centres:

– El d'*acollida*, situat a Tarragona, on són atesos casos amb problemàtica de drogues i alcoholisme. Alguns són

tractats en règim ambulatori i d'altres en règim residencial. Reben atenció terapèutica de personal professional, amb el suport d'un grup de voluntaris que col·labora en tasques auxiliars i complementàries. Al centre s'hi fan activitats culturals i treballs d'interns del mateix centre. Hi ha un pis destinat a residència d'alguns usuaris del centre. El personal especialitzat d'aquest centre atén una sèrie d'activitats de prevenció i divulgació adreçades a diferents col·lectius, sobretot escolars i parroquials.

– El de *reinserció social*, a Reus, des d'on es fa el tractament i seguiment dels usuaris, alguns residents i d'altres no.

L'atenció primària que ha anat fent Càritas, a través del lliurament de roba i d'aliments, continua tenint la seva raó de ser: sempre hi haurà casos de primera necessitat que cal atendre. Però avui el servei de la caritat s'ha d'anar obrint a d'altres situacions i persones, resultat del moment present. CECAS és una experiència que respon a aquests nous plantejaments del servei eclesial a favor dels pobres i marginats dels nostres temps.

El Concili de la Tarraconense (1995)

En una ocasió històrica –la celebració dels 900 anys de la restauració de la seu metropolitana de Tarragona–, i una circumstància escaient –la jornada sacerdotal interdiocesana– l'arquebisbe Ramon Torrella sorprenia, a Poblet, el 4 de maig de 1992, amb un anunci inesperat: la propera celebració

d'un concili de les diòcesis de la Tarraconense. Aquesta tradició sinodal, iniciada en l'àmbit de l'antiga Tarraconense l'any 516 i interrompuda des de l'any 1757, alguns arquebisbes havien intentat, amb més o menys decisió, de reprendre-la, com és el cas de Costa i Borràs, Vidal i Barraquer, Arriba y Castro.

La tradició sinodal havia estat interrompuda l'any 1757, i el 1992 Torrella sorprenia convocant un Concili de la Tarraconense.

Alguns moments de l'itinerari del darrer concili:

– 29 de novembre de 1992: Edicte d'indició, en què es comunica la decisió de convocar el Concili de la Tarraconense.

– Maig i juny de 1993: Consulta sobre possibles temes a tractar pel Concili, basant-se en un qüestionari.

– 6 de gener de 1994: Exhortació pastoral dels bisbes de Catalunya sobre el Concili: *Esperit, què dius a les Esglésies de la Tarraconense?*

– Gener-juliol de 1994: Etapa diocesana de reflexió: grups de treball i documents de treball.

– 18 de setembre de 1994: Decret de convocatòria del Concili, llegit a totes les parròquies i esglésies.

– 20-27 de novembre de 1994: Setmana de pregària pel Concili.

– 10 de desembre de 1994: Trobada de pregària pel Concili, a Montserrat.

– 21 de gener de 1995: Inici del Concili, a la catedral de Tarragona, en la festa dels sants màrtirs Fructuós, bisbe, i Auguri i Eulogi, diaques.

– Febrer-maig de 1995: Sessions conciliaris (2a-33a)

– 4 de juny de 1995: Cloenda del Concili, a la catedral de Tarragona, en la solemnitat de la Pentecosta.

– 23 de juny de 1995: Aprovació de la redacció definitiva, per part dels bisbes.

– 12 de juliol de 1995: Presentació a la congregació romana dels bisbes de tota la documentació conciliar, per al reconeixement preceptiu.

– 5 de juny de 1996: Reconeixement de les resolucions del Concili per part de la Congregació dels bisbes.

La celebració del Concili presenta algunes característiques ben peculiars:

– L'àmplia participació de les bases eclesials (més de 61.000 inscrits) en la fase preparatòria conciliar, per proposar possibles temes a tractar en el Concili.

– L'anterior circumstància demostra que el Concili no fou convocat per la urgència d'una específica necessitat o temàtica, sinó des d'una percepció de la situació global de l'Església avui i de l'anunci de l'evangeli a les persones de la nostra societat.

– La participació de més de 26.000 persones, distribuïdes en grups, entre totes les vuit diòcesis, en els treballs de la fase diocesana del Concili. Els documents de treball, aprovats per la Conferència Episcopal, van facilitar una bona tasca de reflexió de tots els participants.

– L'àmplia representativitat de tota l'Església a Catalunya en els 190 membres del Concili (conciliars).

– L'acurada celebració de la inauguració i de la cloenda.

– Les sessions conciliars al Casal Borja, dels jesuïtes, a Sant Cugat del Vallès.

– La bona organització del seu funcionament, els materials informatius i de treball, i l'acurat dipòsit documental que resta com a arxiu històric.

– I, sobretot, el contingut de les resolucions aprovades.

En canvi, el penós itinerari, d'un any de durada, fins a obtenir el reconeixement romà, creà un cert clima de desconfiança i de tristesa.

El penós itinerari final fins a rebre l'aprovació romana creà un clima de tristesa i desconfiança.

Tot plegat, però, no ha estat el simple resultat d'unes intuïcions personals, o de l'habilitat d'unes ments despectives i eficients, o de la preparació

d'uns experts en els variats àmbits de la vida de l'Església. Hi ha hagut una sembra permanent, des dels inicis de l'actual Conferència Episcopal de la Tarraconense (any 1969), passant pel treball pastoral que durant aquesta llarga trentena d'anys s'ha dut a terme a les nostres vuit diòcesis amb l'àmplia participació de seglars, la col·laboració dels preveres i diaques amb els bisbes respectius, i, sobretot, el creixement que l'Esperit de Jesús ha volgut donar a tot aquest esforç humà. És així com les nostres Esglésies es feien aquesta pregunta, de ressons bíblics: “*Esperit, què dius a les Esglésies de la Tarraconense*”. Les 170 resolucions han estat la resposta que les nostres vuit Esglésies, a través del Concili, han *escollat* com a veu de l'Esperit.

“Ara és l'hora de la recepció del Concili per part de totes les comunitats i de tots els fidels cristians. Ara és l'hora de comprometre'ns tots en la realització de les seves propostes” (*Missatge del Concili*, en la sessió de cloenda).

“El concili ha estat un fet meravellós de comunió i estem seguts que contribuirà a fer créixer la nostra comunió eclesial” (*id.*).

Lluís Martínez Sistach: 28 anys de Tarraconense i 2 com a Arquebisbe (1997-...)

La trajectòria personal de l'actual Arquebisbe de la nostra arxidiòcesi permet de dir d'ell que és un eclesiàstic plenament integrat a la Tarraconense: primer com a vicesecretari de la Conferència Episcopal Tarraconense

(març 1971 - juliol 1977), i com a secretari després (juliol 1977-1997); més endavant, com a bisbe auxiliar de Barcelona (desembre 1987 - juliol 1991), com a bisbe de Tortosa (juliol 1991 - abril 1997), i actualment com a arquebisbe metropolità de Tarragona (abril 1997...).

Són gairebé 30 anys d'una presència contínua i amb una tasca que, com a expert en dret, li permeté d'assistir activament al naixement de la majoria d'organismes que vertebraren la coordinació pastoral interdiocesana en l'àmbit de la Tarraconense i d'emetre dictàmens jurídics sobre diferents temes que li encomanava la Conferència Episcopal.

Han transcorregut dos anys des de la seva presa de possessió com a arquebisbe. Des de l'inici ha adoptat un estil pastoral de proximitat i simpatia amb tothom, de preocupació pels preveres, de renovació diocesana i de voluntat d'aplicar les resolucions conciliaris.

La Conferència Episcopal de la Tarraconense (1969-1999)

Eren habituals, molt abans del Vaticà II, les reunions de bisbes de la península, per províncies eclesiàstiques i sota la presidència del respectiu metropolità. (Era també l'època de la Conferència de Metropolitans, que posteriorment donaria pas a l'actual Conferència Episcopal d'Espanya.) En l'àmbit de la Tarraconense, aquelles reunions episcopals foren els antecedents de l'actual Conferència Episco-

pal de la Tarraconense, constituïda el febrer de 1969.

Les 16 primeres sessions foren presidides pel cardenal De Arriba y Castro.

L'arquebisbe Pont i Gol prenia possessió de la seu de Fructuós el gener de 1971. Presidí des de la 17 (març 1971) a la 74 (maig 1983).

L'arquebisbe Torrella prengué possessió com a arquebisbe de Tarragona el juny de 1983. Presidí des de la sessió 75 (juliol 1983) a la 138 (març 1997).

L'arquebisbe Martínez Sistach, que prengué possessió de l'arquebisbat de Tarragona el 13 d'abril de 1997, ha presidit des de la sessió 139 (juny 1997) fins a la 151 (juliol 1999), que és la darrera.

Durant aquests pontificats, la Tarraconense ha tingut una notable activitat en el camp de la litúrgia (leccionaris, missal, breviari, rituals...), la institucionalització d'un permanent diàleg amb els superiors majors dels ordes i instituts de la vida consagrada, la creació i aprovació d'organismes i institucions per vertebrar la solidaritat pastoral entre les Esglésies de la Tarraconense, la publicació d'alguns documents pastorals, el continu seguiment de la vida i l'acció pastoral de les nostres Esglésies, la preparació, celebració i aplicació del concili de la Tarraconense.

Mons. Ramon Masnou, bisbe de Vic (1956-1983)

Facultat de Teologia de Catalunya (1968)

Mons. Ramon Malla, bisbe de Lleida (1968-...)

Constitució de la Conferència Episcopal de la Tarraconense (1969)

Mons. Ricard M. Carles, bisbe de Tortosa (1969-1990)

Mons. Joan Martí, bisbe d'Urgell (1971-...)

Mons. Jaume Camprodon, bisbe de Girona (1973-...)

Per primer cop (i els primers a Espanya), visita *ad limina* feta conjuntament per tots els bisbes de la Tarraconense (1976)

Jornades de la vida monàstica i contemplativa femenina de Catalunya (1978)

Unió de Religiosos de Catalunya (1979)

Diada Germanor (1981)

Mons. Josep M. Guix, bisbe de Vic (1983-...)

Mons. Ramon Torrella, arquebisbe de Tarragona (1983-1997)

Arrels cristianes de Catalunya, document dels bisbes de Catalunya (1985)

Pelegrinatge a Montserrat de les vuit diòcesis de Catalunya, amb motiu dels focs que han assolat la Santa Muntanya (1986)

Inici de la col·lecció *Clàssics del cristianisme* (1988)

Institució del Seminari Major Interdiocesà, a Barcelona (1988)

Mons. Antoni Deig, bisbe de Solsona (1990-...)

Mons. Ricard M. Carles, arquebisbe de Barcelona (1990-...)

III Congrés Litúrgic a Montserrat (1990)

Mons. Lluís Martínez, bisbe de Tortosa (1991-1997)

Edició de la Bíblia de Catalunya, en versió interconfessional (1993)

I Congrés de Catequesi de Catalunya i les Balears (1994)

Segregació de quatre arxiprestats (Baix Cinca, Cinca Mitjà, la Llitera, Ribagorça occidental i part del Ribagorça Oriental), pertanyents a la diòcesi de Lleida, que s'annexionen al bisbat d'Osca, a partir d'ara dit de Barbastre-Montsó (1995 i 1998)

Concili de la Tarraconense (1995)

Mons. Lluís Martínez, arquebisbe de Tarragona (1997-...)

Mons. Xavier Salinas, bisbe de Tortosa (1997-...)

Celebració d'algunes jornades sacerdotals interdiocesanes:

a) A Valfogona de Riucorb: en el 350è aniversari del traspàs del rector Mn. Francesc Vicenç Garcia (*el rector de Valfogona*) (25 de juliol de 1975).

b) A Vic: en el 75è aniversari del traspàs de Mn. Jacint Verdager i del centenari de l'Atlàntida (6 de setembre de 1977).

c) A Tarragona: en ocasió de l'arribada de les despulles del cardenal Vidal i Barraquer, i dels 500 anys de la

primera Bíblia en català (5 de setembre de 1978).

d) A Montserrat: en l'homenatge als doctors Carles Cardó, Lluís Carerras i Joan Bta. Manyà (11 de desembre de 1984).

e) A Poblet: en els 900 anys de la restauració de la seu metropolitana de Tarragona (4 de maig de 1992).

f) A Montserrat: en ocasió dels 150 anys del naixement del bisbe Torres i Bages (25 de novembre de 1996).

Els estaments eclesials

Els preveres: un col·lectiu en permanent evolució

El 10 de setembre de 1965 –tres mesos abans del final del Vaticà II– se celebrava a la Selva del Camp una convivència dirigida per Mons. Àngel Suquia, sota el lema *La pastoral hoy*. Hi prengué part un centenar de preveres. El treball anà precedit d'una enquesta en què, a través de les respostes, aflorà un malestar latent entre el clergat. Tot i la promesa de fer-se resò en el BOAT del treball de l'assemblea, hi aparegueren només set ratlles. Això féu que en una nova convivència, el 27 de gener de 1966, dirigida per Mn. Josep Perarnau, el malestar s'expressés amb tons més accentuats.

A part de la correspondència adreçada a la Santa Seu, en relació a la pròxima successió a la seu metropolitana, durant aquests temps abundà una correspondència *menor*, per al consum intern, que denota l'estat tens que es vivia en aquells moments a l'interior

del presbiteri diocesà. El gènere epistolar, tan abundant aquells anys, era símptoma d'un malestar contingut, o d'uns mecanismes de comunicació interna defectuosos, o d'una dificultat de cercar i trobar respostes adequades. Era una època en què hi havia un associacionisme espontani entre els preveres, que facilitava l'intercanvi, del qual ocasionalment podien sortir cartes o altres iniciatives. Entre el desembre de 1967 i el febrer de 1970 un grup d'una cinquantena de capellans es reuní 18 vegades per fer un seguiment de certs esdeveniments eclesials, sobretot de la vida diocesana.

Així, el 4 de gener de 1968, 19 preveres s'adrecen al vicari general arran de la situació produïda en una parròquia, de la qual situació restava afectat el rector.

El 24 de gener de 1968, 54 preveres s'adreçaven al cardenal De Arriba y Castro en referència a una carta d'un grup de preveres al vicari general sobre l'estat de la diòcesi. Expressen al cardenal que veuen "*la situació de la archidiòcesis claramente defectuosa*" i li manifesten la seva "*gran preocupación*".

El curs 1968-69 s'institueix el curs introductori als estudis eclesiàstics, l'últim esglau del pla d'estudis ofert des del Seminari Diocesà. Des d'aleshores els estudis eclesiàstics s'oferien al nou Seminari Interdiocesà, a Barcelona. Pel novembre de 1968 es produeixen tensions en el dit curs introductori que tenen un ampli ressò, i en les quals resten implicats altres professors del Seminari. Una carta del 10 de

gener de 1969 al vicari general i, en la mateixa data, una altra al rector del Seminari, signades per 29 capellans, representen el punt àlgid del conflicte.

Arran de l'estat d'excepció decretat el dia 6 de febrer de 1969 pel cap de l'Estat espanyol, 47 capellans de l'arxidiòcesi s'adreçaven al president de la Conferència Episcopal d'Espanya, doctor Quiroga Palacios, per expressar-li que consideraven "*inoportuna y desacertada*" la nota de la Comissió Permanent referent a aquests fets.

El 13 de novembre de 1968 s'havia celebrat una reunió de preveres a la Selva del Camp, per iniciativa d'un grup, segons una convocatòria selectiva, "per iniciar converses de tipus teològic i pastoral en una línia de renovació, fidel al Magisteri de l'Església". Era una reacció contra el que alguns consideraven una *reforma* postconciliar foraviada i era reflex d'una preocupació que anava prenent cos davant el que es consideraven confusionismes doctrinals enfront de la sana teologia. (Generalment s'esmenta el *magisteri eclesiàstic*, i no gaire la *Sagrada Escripura*).

El 8 de març de 1969 es difonia el primer d'una sèrie d'anònims que anirien apareixent, amb variats gèneres literaris i amb periodicitat desigual, a l'interior de la diòcesi i amb una evident autoria clerical. Aquest cop eren un parell de *llençols* (per les seves inusuals dimensions, diguem que de llit de matrimoni). L'escrit, tot ell matusser pel contingut i la forma, va produir una forta reacció de refús. L'estil era de mala llei, com tot anònim. I va

aconseguir obrir una escletxa a l'interior del presbiteri, que de mica en mica afectaria aquella amistat i bona relació sense les quals la *comunió* en el ministeri podria quedar en paraula buida de contingut.

El 29 d'abril de 1969, una circular d'iniciativa privada invitava a un funeral pel P. Jaume Piulachs, en un col·legi de religiosos de Tarragona, en el qual acudiren 12 capellans afins a l'Associació de Sant Antoni M. Claret.

El 12 de maig del mateix any assistien a Vic, en una jornada convocada per la Asociación de Sacerdotes y Religiosos de San Antonio Mª Claret, 25 preveres de la nostra arxidiòcesi.

A mitjan 1971 alguns membres del clergat, convençuts que la diòcesi corria perill de desorientació, es mobilitzà molt activament de cara a col·locar elements *segurs* en el consell de presbiteri constituent en plena fase d'eleccions.

Aquest setge persistent, que salvaguardava les formes externes o, quan ni aquestes no eren respectades, recoria a la covardia de l'anonimat, cada vegada esdevingué més localitzat, si més no en els seus capdavanters –sorollosos o disfressats–, fins que encaixà un cop mortal quan el 3 de desembre de 1974, després d'un serial d'escrits difamatoris amb àmplia difusió, l'arquebisbe Pont i Gol es veié obligat a adreçar, en fulls policopiats, un *Advertiment sobre escrits difamatoris*, en què el prelat declarava que els autors i difusors d'aquests escrits incorrien en la suspensió de llicències ministerials *ipso facto*.

De fet, quan no feia ni dos anys del seu servei episcopal a Tarragona, l'arquebisbe feia pública una pastoral titulada *Fem-ho tot en caritat*, que subtitulava *Carta als sacerdots* (8 de setembre de 1972), on deia: “L’esperit se’m torba i gairebé no sé com escriure-ho [...] Pateixo de debò en veure que d’amics no ho sou ben bé tots. Prefereixo no fer-ne la descripció. Em costaria massa”.

En aquells moments era quasi de necessitat portar una etiqueta, que te la penjaves o te la imposaven. En la perspectiva dels anys, i atents a la decantació de la història i als processos personals, hom s’adona que algunes *presències* en el sector recelós dels canvis només expressava disconformitat amb conductes (reals o suposades, constatades o atribuïdes, properes o foranes) que no eren interpretació conciliar de bona llei. Semblantment, en el col·lectiu desitjós de reforma, en alguns casos el Concili podia ser l’aparent justificació d’uns canvis que tenien poc a veure, en la manera i en el contingut, amb la reforma eclesial emesa pel Vaticà II.

Observem que darrere d’expressions com la *sana teologia*, la fervorosa adhesió al *magisteri eclesiàstic* i la defensa de la *tradicció*, s’hi trobaven a vegades uns fonaments doctrinals tocats d’aluminosi. Algunes publicacions pamfletàries foranes d’aquella l’època feren de coixí a algunes d’aquestes veus reaccionàries de dins de casa.

Aquest clima, protagonitzat per un presbiteri amb militàncies clericals paral·leles, era ja existent a les darre-

ries de 1970, quan es produeix el nomenament de l’arquebisbe Pont i Gol.

La designació del nou arquebisbe, fins aleshores bisbe de Sogorb-Castelló (el nom del qual feia temps que circulava com a possible candidat a la seu tarragonina), a alguns no havia caigut bé, però en d’altres desvetllà il·lusió i esperança per reconduir un postconcili que se’ns estava escapant de les mans, enmig de tensions que no duïen a res de positiu i que posaven en perill la comunió i la fraternitat del presbiteri diocesà.

Ja abans de l’arribada de l’arquebisbe Pont i Gol –cursos 1968-69 i 1969-70– un centenar de preveres es reuniren periòdicament per tractar una complexa temàtica pastoral, que és ben bé la que avui continua essent actual: evangelització, pastoral sacramental, immigració, corresponsabilitat, fe i religiositat... La iniciativa partí dels mateixos preveres i el mètode era dinàmic, basant-se en la participació en grups de treball. Fou una experiència que ajudà a la renovació teològica, bíblica, pastoral i, sobretot, a una espontània i fraternal convivència. Els, aleshores, capellans joves que vam prendre part en aquestes iniciatives, encara avui constatem amb admiració l’acceptació amb què els preveres van acollir majoritàriament aquella activitat. Fins i tot hi prengueren part, amb la intenció que sigui, capellans que s’anaven significant en aquells posicionaments recelosos d’innovacions.

Acabades aquestes experiències primícies s’inicià des de les instàncies diocesanes un servei de formació

permanent que mai més no ha parat de funcionar. Generalment han estat sessions mensuals durant el període del curs, amb temes d'actualitat o relacionats amb l'exercici del ministeri tractats per experts, però presentats en forma d'exposicions magistrals, més que no pas com a sessions d'estudi i de treball personal.

Als preveres no se'ns pot exigir competència en els variats camps de la ciència moderna, però sí que hom pot esperar-ne una formació en aquelles matèries relacionades amb el nostre ministeri i una capacitat d'anunciar *amb sentit* la fe a les persones d'avui.

Aquesta formació també incorporarà de bona hora l'atenció a la vida espiritual dels preveres, amb l'oferta d'exercicis espirituals anyals i alguns recessos, convivències i jornades durant l'any.

Segons una estadística de finals de 1968, l'arxidiòcesi comptava aleshores amb el servei ministerial de 269 preveres; mentre que l'any 1999 els preveres que serveixen a la diòcesi són 185.

El 1968 l'arxidiòcesi comptava amb 269 preveres; avui en són 185.

De 1969 a 1999, les baixes del presbiteri han estat 157 (113 per defunció, 29 per secularització...); i les ordenacions al presbiterat han estat 43,

a part d'alguns preveres provinents d'altres diòcesis o d'ordes religiosos que s'han incorporat al presbiteri diocesà.

La preocupació per la davallada de ministres i vocacions fa que s'intenti una pastoral vocacional.

La davallada numèrica de preveres, produïda per la manca d'ordenacions, fa que avui hom senti preocupació pel tema de les vocacions al ministeri ordenat i s'intenti una pastoral vocacional. Paral·lelament, però, caldria posar en marxa des d'ara una resposta a la present (i futura) situació, ja que, si més no durant molts anys, les nostres comunitats hauran d'organitzar-se sense la presència permanent d'un prevere.

Les comunitats han d'aprendre a organitzar-se sense la presència permanent d'un prevere.

Els seglars també són Església

L'Escola de Teologia oferí, entre els cursos 1970-71 i 1976-77, un servei seriós i assequible a un contingent important de seglars (i també de reli-

gioses), molts d'ells amb responsabilitats eclesials o temporals, integrats en moviments cristians o en partits polítics, que cercaven una justificació i un fonament a la inquietud renovadora que es respirava arreu. Era un col·lectiu convençut que la renovació no podia consistir en uns simples canvis formals. L'Escola registrà, durant aquest septenni, un total de 1.640 inscripcions als cursos ordinaris, impartits a Tarragona i Reus. I amb menys regularitat, a Valls i Vallbona de les Monges; amb un total de 773 alumnes inscrits als cursos ordinaris. L'Escola estigué també present en 12 poblacions a través de cicles de conferències.

Val a dir que l'Escola de Teologia, nascuda l'octubre de 1970, tot i no ser inicialment d'implantació oficial, sempre es mogué amb llibertat i sense reccels, cosa que facilità la seva progressiva transformació i consolidació com a realitat diocesana.

A partir del curs 1977-78 l'Escola de Teologia donà pas a l'Institut de Teologia. I, des del maig de 1996, aquest s'ha transformat en Institut Superior de Ciències Religioses, patrocinat per la Facultat de Teologia de Catalunya. Es tracta –l'actual Institut– d'una institució diocesana consolidada i seriosa, amb possibilitat de fomentar i conduir un cert diàleg amb la cultura moderna, a través de l'àmbit universitari, des de la fe cristiana.

Era desitjable que l'esforç individual i institucional que tradicionalment havia comportat per a una diòcesi el funcionament d'un centre de formació dels futurs preveres, no restés reduït a

cedra després de la creació del nou seminari interdiocesà amb seu a Barcelona. L'actual Institut Superior aconsegueix aquesta funció.

Paral·lelament a aquesta acció educativa o formativa, els seglars han incrementat la seva presència qualificada en els treballs i organismes pastorals, tant diocesans com parroquials. Cal esmentar una presència qualificada dels laics en el camp pastoral: els qui han rebut *missió pastoral* del prelat, que exerceixen en parròquia, amb variades funcions (litúrgiques, catequètiques, joves, malalts, necessitats, acolliment sacramental, despatx).

Els seglars i la secularitat

La col·laboració del seglar en les tasques de la vida eclesial (preferentment la parròquia) ha estat un objectiu urgent als nostres dies, però també més fàcil i agraït que la seva presència com a cristià en les activitats seculars, que és precisament la seva específica vocació cristiana i, per tant, la característica que defineix la seva identitat en tant que membre de l'Església. Es tracta d'una presència complexa i a vegades difícil. La separació entre fe i vida, entre pràctica (entesa preferentment com a sacramental i individual) i l'activitat professional és una conducta força corrent. Sempre ens ha resultat difícil d'introduir-nos, amb identitat cristiana, en els àmbits de la política, la professió, les relacions laborals. Als laics pertoca de contribuir "*des de dintre, com si fossin el llevat, a la santificació del món*" (LG n. 31). Per això no ha estat tan freqüent el suport que el

seglar ha rebut des de les instàncies eclesials per saber-se moure *amb identitat cristiana* enmig d'aquestes realitats profanes, i sí ha rebut més atenció, formació i suport en les seves responsabilitats intraeclesials.

L'apostolat laical organitzat

Als anys setanta s'instituïa un secretariat diocesà de laics. L'any 1981 s'iniciava una delegació diocesana de joves. A partir de la pastoral de joves hom emprèn la vertebració de la pastoral dels adults. Així, l'any 1987 es crea el Secretariat de Moviments i Associacions d'Adults, que anà aplegant les diferents realitats que existien, de fet, a la ciutat de Tarragona. L'any 1993 s'iniciava la Delegació d'Apostolat Seglar, que aplegava: la pastoral universitària, la pastoral obrera, la pastoral rural, la pastoral del lleure; i amb una vinculació amb altres delegacions diocesanes (pastoral de joventut, pastoral familiar, secretariat per als ministeris confiats a laics).

Som en unes moments en què alguns moviments, associacions o grups, en altre temps amb notable arrelament, avui són pràcticament extingits, d'altres lluiten per la supervivència i d'altres cerquen camins de consolidació. De tots ells deixem constància: Conferències de Sant Vicenç de Paül (vinculades als paüls i a les paüles), Equips del Rosari, Cursets de Cristiandat, Adoració Nocturna, Legió de Maria, Vida Creixent, Comunitats Neocatecumenals, Fraternitat Franciscana Seglar, altres grups vinculats a alguna comunitat religiosa, Grups

d'Oració i Amistat, Associació de Viudes, Solteria Cristiana. Altres realitats: Acció Catòlica: d'infants (MIJAC), Moviment cristià de joves, d'adults; pastoral rural: Moviment cristià de pobles i comarques (per als adults), JARC (per als joves); pastoral universitària: moviment de professionals cristians (per als adults), MUEC (per als joves); pastoral obrera: GOAC i JOC; escoltisme.

Les religioses i els religiosos fan part de l'església local

Volem deixar constància del canvi que s'ha produït progressivament aquests últims anys pel que fa a la consciència diocesana dels membres d'ordes religiosos, femenins i masculins, de vida monàstica i conventual. És un procés lent i no acabat, però suficient per poder constatar un canvi de sensibilitat i d'actituds. Tot i les dependències i obediències de règim intern, els cristians de vida consagrada es van sentir part de l'Església local.

Aquesta novetat es concreta en una nova manera, més activa i propera, d'integració en els fets, els projectes, les activitats... de la vida diocesana, en els arxiprestats i parròquies.

Penso, però, que s'ha avançat més en la presència i col·laboració pastoral, que no en llur aportació específica (amb el carisma de llur vida consagrada). Efectivament, és des del carisma de la seva vocació que els religiosos haurien de ser presents en la vida de les nostres comunitats. Que un religiós col·labori en la pastoral diocesana o en

una responsabilitat parroquial, com un prevere secular, és un servei molt estimable, sobretot als nostres dies. Però viure, al si de la comunitat cristiana, el propi carisma i l'especificitat del testimoniatge de la vida "consagrada a Déu i als germans", és una qüestió no resolta, ni de bon tros, al meu entendre.

La gestió diocesana

Nous òrgans per a noves necessitats

En l'àmbit de l'organització diocesana cal constatar la progressiva implantació i consolidació d'aquells organismes i serveis que ajuden el bisbe en l'exercici del seu complex ministeri com a pastor de l'Església local.

El 20 de setembre de 1967 s'institueix a la diòcesi el Consell de Presbiteri, que era convocat per primera vegada el 18 de gener de 1968. A la reunió de l'11 d'octubre d'aquest mateix any el prelat expressa la seva voluntat d'instituir els vicaris episcopals. Aconsellat pel Consell de Presbiteri, s'avé que se'n faci una consulta prèvia a tot el presbiteri a través dels seus representants en aquest Consell.

A les darreries de 1969 eren nomenats pel cardenal De Arriba y Castro els tres primers vicaris episcopals del postconcili, que gaudien de general acceptació.

L'octubre de 1971, l'arquebisbe Pont i Gol aprovava el primer *Nou ordenament d'alguns organismes rectors diocesans*. El febrer de 1974 n'aprovava una primera revisió, que

esdevindria completa i definitiva el 21 de gener de 1976, amb el mateix títol.

El 15 d'agost de 1987 l'arquebisbe Ramon Torrella en feia una nova actualització amb el títol *Ordenament dels organismes diocesans*.

No ha estat fàcil posar en marxa uns serveis que fins feia poc no havien fet cap falta i articular la seva mútua relació i competències: Consell Pastoral Diocesà, Consell del Presbiteri, Col·legi d'Arxiprests, col·lectiu de delegats i directores de secretariats, competències dels diferents organismes.

La potenciació de la funció de l'arxiprest i la recuperació de l'arxiprestat com a àmbit territorial de coordinació pastoral ha estat un mitjà per afavorir la fraternitat presbiteral, la comunió de les parròquies i comunitats a l'interior d'una mateixa Església local, presidida pel bisbe, i per ajudar a una pastoral de conjunt. Jornades diocesanes, aplecs diocesans per àmbits pastorals i altres convocatòries ajuden i coordinen el treball, però també fomenten la relació i el sentit de pertinença a una mateixa Església.

Els mitjans de comunicació social

D'acord amb la importància que els mitjans de comunicació tenen actualment en la vida social, el nostre arquebisbat empenyé ben d'hora una renovació constant dels serveis de premsa, els estudis de ràdio i, actualment, fins i tot uns estudis de gravació per a la televisió.

La *Hoja parroquial*, publicació setmanal diocesana, iniciada el 19 de març de 1950, durant el pontificat del cardenal De Arriba y Castro, fou resultat de la disponibilitat de Mn. Ramon Muntanyola de renunciar a l'edició de *La veu de la parròquia* per donar pas a la nova publicació, de caire diocesà i redactada en castellà, encara que amb autorització per incloure-hi alguna col·laboració en català.

(*La veu de la parròquia* era una publicació de quatre pàgines, de caire exclusivament religiós, nascuda com a setmanari destinat a la feligresia dels Omells de Na Gaia (Urgell), de l'arxidiòcesi de Tarragona; ràpidament, però, assolí una àmplia difusió. Redactada per mossèn Ramon Muntanyola, exclusivament en català i amb aprovació eclesiàstica, *La Veu de la parròquia* començà l'1 de novembre de 1947 i acabà el 12 de març de 1950, amb un total de 84 números. Al moment del tancament presentava un tiratge de 6.000 exemplars, repartits entre 47 parròquies de l'arquebisbat i d'altres llocs de Catalunya, del País Valencià i les Illes Balears.)

De 1950 a 1977, amb un total de 1.445 números editats, la *HP (Full parroquial*, des del maig de 1975) va experimentar successives transformacions: en la presentació, el contingut i l'expressió lingüística.

A partir de novembre de 1977 s'inicià l'actual full conjunt dels tres bisbats: Solsona, Tarragona i Vic. És una edició dignament presentada, però amb l'inconvenient de la poca actualitzat de les notícies que s'hi ofereixen.

La creació de la revista *Església de Tarragona*, el desembre de 1987, ha suposat un bon encert, ja que esdevé una revista d'informació i pensament ben editada, amb un bon contingut, àgil, útil i viu, per fer conèixer la realitat de la vida diocesana a moltes persones interessades i que ha anat incorporant progressivament altres informacions de caràcter general. Actualment som al número 130.

El *Butlletí Oficial de l'Arquebisbat* és una publicació degudament renovada de fa anys per donar-li un contingut útil i actual, amb aquella documentació més oficial, de l'arxidiòcesi i de la Tarraconense. Al nostre arquebisbat existeix el criteri que cada parròquia estigui subscripta a alguna publicació apropiada, com és ara *Documents d'Església* o bé *Ecclesia*, per tenir fàcil accés a documents d'interès general, de l'Església a Espanya, de la Santa Seu, o de l'Església universal, evitant així repeticions innecessàries d'aquesta documentació en el *Butlletí*.

En un principi instal·lats al Seminari (entorn del 1950), i actualment a la Casa de l'Arquebisbat, a la nostra arxidiòcesi han existit ininterrompudament uns estudis de ràdio que han permès una digna presència de l'Església diocesana en els mitjans radiofònics, a través de diferents programes informatius i educatius.

Els béns materials al servei de la pastoral i de la caritat

Sobretot durant els últims quinze anys, s'ha dut a terme una progressiva

modernització en la gestió econòmica diocesana. Darrerament s'ha implantat, degudament adaptat, el sistema comptable vigent a tot l'Estat.

S'ha ordenat el patrimoni diocesà i s'han unificat les diferents comptabilitats, que abans funcionaven autònomament.

S'ha ordenat el patrimoni diocesà i s'han unificat les comptabilitats que abans eren autònomes.

S'ha cercat una major rendibilitat dels béns que rep i administra la diòcesi.

Amb les altres diòcesis de Catalunya, s'han promogut campanyes de sensibilització, sobretot en ocasió de la declaració de la renda i de la diada Germanor. Aquesta tasca educativa tot just ha començat, ja que resta un llarg camí per anar conscienciant les nostres comunitats en aquest deure de contribuir al sosteniment de l'Església.

Progressivament s'ha implantat l'aportació de les parròquies i llocs de culte al Fons Comú Diocesà, que cal interpretar com una modalitat de la comunió cristiana de béns.

Es treballa actualment amb pressupostos i balanços anyals, també de les parròquies i altres entitats i organismes diocesans, cosa que permet una comp-

tabilitat globalitzada per a tota la diòcesi, basada en un model comptable unificat.

Les disponibilitats de l'administració diocesana provenen del fons procedent de l'Estat (a través de la Conferència Episcopal d'Espanya), de les aportacions (sobretot parroquials) al Fons Comú Diocesà i dels beneficis provinents de les inversions.

Els tres grans capítols de la despesa de l'administració central diocesana són els preveres, els serveis diocesans i els ajuts a parròquies.

La parròquia davant els nous temps

Les parròquies, que havien estat institucions per oferir uns serveis eclesials bàsics, sobretot sacramentals, que comptaven amb un prevere com a primer actor i responsable, s'han anat configurant progressivament com a *comunitats*. Aquesta opció ha comportat la incorporació de seglars en les variades tasques i serveis, i fins i tot responsabilitats, de les nostres parròquies.

Aquesta progressiva presència dels seglars en la gestió i acció pastoral ha anat acompanyada d'un esforç, des de la diòcesi, arxiprestat i parròquia, per anar oferint aquells mitjans que requereix l'adequada preparació per a aquestes noves responsabilitats, i crear uns espais de diàleg i de convivència eclesial.

Penso en les jornades diocesanes per a laics amb responsabilitat pasto-

ral, recessos diocesans, aplecs diocesans, curssets arxiprestals, aplecs arxiprestals, convocatòries i ofertes des de les delegacions i secretariats... Molts han estat els seglars amb disponibilitat generosa i amb voluntat de servei que no s'han acontentat amb una crítica còmoda, no compromesa, contra *l'Església institucional*, o *els bisbes que no toquen de peus a terra*, o *els capellans carques*.

No es tractava únicament de fer comprendre que una parròquia és més que un edifici o el capellà. La parròquia és una comunitat, però amb una raó de ser. Això ha fet que, tot conservant aquella activitat tradicional que té assignada, de mica en mica anés incorporant un estil integrador i dialogant, amb la finalitat de fer arribar d'una manera entenedora el sentit de les accions de l'Església, dels sacraments, del compromís, de la pertinença a l'Església, de la projecció de la fe en la vida... En aquest sentit podem parlar d'unes comunitats amb voluntat evangelitzadora.

Cal també valorar la tasca de les parròquies en camps que no són estrictament pastorals: l'educació del lleure (a través dels esplais, colònies, escoltisme...), la conservació del patrimoni artístic (dels edificis, petits museus, arxius...), la cultura i el progrés de la població.

Les relacions entre l'Església i l'Estat

El canvi esdevingut l'any 1975 en la vida política de l'Estat espanyol tingué repercussions en la vida de l'Església. Dividida en dos grans sectors,

pel que fa a llur actitud en relació al franquisme, l'Església s'acarava a una nova situació de llibertats socials. Aquella independència de l'Església enfront del poder polític que s'havia defensat com a criteri en un moment –el declivi de la dictadura– en què la separació era vista pels sectors renovadors com a favorable a l'Església, calia també mantenir-la amb tota coherència en la nova etapa de la democràcia, fos quina fos la tendència del partit en el poder; altrament hauria semblat que era un criteri aleatori i oportunista –i no uns principis consistents– el que determina la praxis de l'Església.

En aquest sentit foren establertes de manera ben conscient i coherent les *mutuae relationes* de la Conferència Episcopal de Catalunya i la restaurada Generalitat, que tingueren immediata aplicació. Així, cap bisbe fou present en l'arribada del president de la Generalitat a l'aeroport de Barcelona. Al cap d'uns dies, el cardenal de Barcelona féu una visita de cortesia al president. El mateix president féu posteriorment una visita a l'arquebisbe de Tarragona. El president de la Generalitat i el seu Consell de Govern, que no foren presents, el 15 de maig de 1978, en l'acte eclesial de recepció de les despulles de cardenal Vidal i Barraquer, vingudes de Suïssa, reteren homenatge al cardenal en forma reservada, sense formalitats oficials, el 26 de maig següent. Era un nou estil que, substancialment, havia estat pactat prèviament entre l'arquebisbe Pont i Gol i el president Josep Tarradellas, a través de dos intermediaris comissionats per l'arquebisbe: el bisbe d'Urgell,

Mons. Joan Martí, i Mn. Miquel Barbarà, secretari general de l'arquebisbat.

En l'àmbit local, i durant l'època anterior a 1975, les relacions de l'arquebisbe i la cúria diocesana amb els caps de l'Administració travessaren moments de dificultat.

Sembla que s'ha anat esbravant aquell estil de relació, basada en la mútua independència en un clima de respecte, que s'havia introduït a partir de 1975 en el recíproc capteniment entre els poders de l'Administració i les autoritats de l'Església.

Altres fites

Deixem constància d'altres iniciatives promogudes durant aquest període:

- erecció de noves parròquies;
- construcció de noves esglésies;
- cooperació missionera al continent africà;
- Consell de Pastoral i Comissió d'Economia, organismes progressivament implantats a les parròquies (1973);
- cloenda de l'àmbit del fet religiós, en el Congrés de Cultura Catalana (Sant Salvador, Tarragona) (1977);
- institució del diaconat permanent (1985);
- obertura de l'Escola Universitària de Treball Social (1988);
- celebració del 50è aniversari de la mort del cardenal Vidal i Barraquer

(12 de setembre de 1993: a la catedral de Tarragona);

- instal·lació actualitzada del Museu Bíblic Tarraconense (1995);
- Institut Superior de Ciències Religioses "Sant Fructuós" (1996), i
- rehabilitació de l'edifici de l'antic seminari i construcció de la nova residència de preveres (1997).

Epíleg: Molta vitalitat i presència de l'Esperit

Tot, en aquests temps en què vivim, fa l'efecte que passa molt de pressa: les coses, en poc temps, fan uns canvis que abans requerien llargues dècades.

*Tot, en aquest temps,
fa l'efecte que passa
molt de pressa.*

Aquests 30 anys han estat un període marcat per fets decisius: el Vaticà II; *bisbes catalans* a Catalunya; el procés polític i social s'independitza de la tutela eclesiàstica; la secularització de molts preveres i religiosos; tensions internes de l'Església; la davallada numèrica de les vocacions al ministeri pastoral i a la vida consagrada; els seglars (i significadament les dones) adquireixen o reivindiquen una presència més activa en la vida eclesial; el Concili de la Tarraconense; el progrés i les ambigüitats en els camps de la ciència, de la cultura, la política i la vida social; la marginació de molts

col·lectius i sectors socials; les injustes diferències socials; les aspiracions dels pobles a l'autodeterminació...

Aquests fets presenten *lectures* no sempre fàcils, ni necessàriament coincidents. A més, jull i blat creixen alhora. Acompanyar-los amb interès, amb atenció, amb respecte, amb discerniment crític des de la fe cristiana, sabent que la llavor del Regne no para de créixer enmig d'aquesta complexitat històrica, i que a nosaltres no ens pertoca de segar res, ni menys encara de fer-ne cap tria, sinó anar acompanyant

el creixement de les bones llavors... Vet aquí la missió que ens deu correspondre en tant que Església de Jesús.

No ens pertoca de segar res, ni de fer cap tria –perquè jull i blat creixen alhora– sinó d'anar acompanyant el creixement.

Girona, tres moments i un accent finals

ESTEVE ANDREU, canonge de la Seu.

Superfície:	4.673 km ²
Població (INE 1996):	576.252
Catòlics:	442.696
Parròquies:	403
Capellans:	265
Seminaristes majors al curs 96-97:	7

Introducció

Justifico aquestes primeres ratlles introductòries amb unes paraules del jesuïta P. Miquel Batllori, eminent historiador català. Quan se li preguntà, no fa gaire temps, sobre el valor que li mereixia el concepte *fractura*, en referència als canvis historico-socials, digué: “No combrego gaire amb les interpretacions que suposen fractures netes, perquè sempre he vist en la història una dialèctica, un moviment evolutiu... Les fractures totals són coses de pensadors, no d'historiadors”.

Aquestes paraules són les que m'han fet pensar que un article resum sobre els *accents* de les orientacions i la pràctica pastorals dels darrers 25 o 30 anys d'una diòcesi demana unes paraules marc, a manera de *davantall*, que ajudin a situar i valorar millor els esmentats accents; com a mínim poden enriquir l'enfocament de la nostra memòria històrica.

a) Unes primeres dades

– De l'any 1934 a l'any 1963 regí la diòcesi de Girona el bisbe Josep Cartañà i Inglès.

– Dels anys 1962 al 1965 van tenir lloc les sessions del Concili Vaticà II.

– Dels anys 1964 al 1972, Narcís Jubany i Arnau és bisbe de Girona.

b) Unes dades de l'època del Dr. Jubany

– 15 de març de 1965. Abans de finalitzar el Vaticà II, el bisbe Jubany publicava el document *La diòcesis y sus actuales perspectivas apostólicas* (BEG 1965, pàg. 117). Un document per a la mentalització conciliar i amb vista a una organització nova.

En aquesta data ja s'havien pres decisions entorn de la pastoral litúrgica i la del turisme.

– Curs 1966-1967. Seguint les pautes sociològiques, i sota l'orientació personal del canonge Boulard, s'endegaren unes Jornades de Pastoral per a capellans. Tant el treball de preparació com la celebració es dugueren a terme en quatre zones pastorals, establertes provisionalment, amb el respectiu delegat de zona i la corresponent Comissió per a les Jornades.

A més, va ser un temps de màxima promoció de l'aspecte formatiu, per mitjà de conferencians com ara l'es-

mentat canonge Boulard (París), monsenyor Ancel (Lió), monsenyor Larraín (Xile), i de qualificats teòlegs i pastoralistes del nostre país, com ara Cuyàs, Fontdevila, Colomer, Duocastella, Batlles, Briva, etc.

– Curs 1968-1969. El vicari episcopal de pastoral, figura clau de l'episcopat del Dr. Jubany (instituit el 1967, en la persona d'Emili Montal, e.p.d.), ofereix el document de treball *Reflexions per a una programació de pastoral parroquial*, que s'articulava entorn de les tres accions eclesials fonamentals.

En un altre ordre de coses, s'avançava en l'estructuració i l'equipament pastorals en àmbits ben diversos: vicaris episcopals de zona, i també d'ensenyament i per a les religioses; Consell Presbiteral; Secretaria Tècnica de Pastoral; Caixa de Compensació Econòmica; alguns centres diocesans d'ensenyament; el Col·legi Menor Bisbe Cartañá; la Casa d'Espiritualitat de Banyoles (avui amb el sobrenom Cardenal Jubany); l'erecció canònica de Càritas Diocesana, i altres coses més.

– Assemblea conjunta de bisbes i preveres, que va tenir lloc a Madrid l'any 1971. Aquest esdeveniment, que suposava una preparació, ajornà un projecte prou avançat d'Assemblea Diocesana que, tanmateix, no se celebrà; entre altres raons, pel nomenament del Dr. Jubany per a regir l'arquebisbat de Barcelona.

Fins aquí l'abreujada *prehistòria* corresponent a l'època del bisbe Jubany, a Girona; molt succincta i, per tant, amb moltíssims forats informa-

tius, però que dóna una idea del gran ventall d'orientacions i d'actuacions diocesanes que sorgiren a l'ombra del Concili Vaticà II.

Els experts opinen que particularment l'organització i l'equipament pastorals foren tan notables que, en bona part, encara avui tenen la seva vigència.

L'orientació pastoral diocesana. Tres moments

Començaré dibuixant un recorregut o esquema diocesà dels darrers 25 anys (més o menys), on es puguin incloure els diversos *accents* que més al final indicaré.

Aquest resum de dades constarà de tres moments o punts de partença ben definits: la I Jornada Diocesana de Pastoral, el document *Bruixola Pastoral* i el Concili Provincial Tarraconense. Per cert, tres etapes diferenciades en el temps, però totes prou importants com per poder distingir-hi uns *accents pastorals* propis, com un intent de resposta adient al ritme social i eclesial, a la vida de la gent de les nostres comarques.

1. I Jornada Diocesana de Pastoral (1980)

La primera data remarcable d'aquest capítol és, sens dubte, la del 21 d'octubre de 1973, en què l'actual bisbe nostre, Jaume Camprodon i Rovira, prengué possessió de la diòcesi de Girona.

Una altra data significativa és la de l'any 1980, en què tingué lloc la

I Jornada Diocesana de Pastoral. És el primer moment, abans esmentat, que marca la vida diocesana amb accents propis.

Un esdeveniment com aquest no es va pas improvisar. En aquella època, el bisbe Camprodon comptava amb dos vicaris generals: de Cúria (X. Xutglà) i de Pastoral (J. Busquets).

La preparació formal d'aquesta I Jornada Diocesana de Pastoral s'inicià amb un pla de reflexió pastoral, per als anys 1978 i 1979. Des d'un primer moment es treballaren uns temes qüestionaris, amb un estil prou obert com per a provocar moltes aportacions i opinions diverses: situació actual de canvi, què fem com a *servei a la fe de l'home d'avui* (que fou el lema de la jornada) i què cal fer. En aquesta fase preparatòria treballaven capellans de 23 arxiprestats, 52 grups laics, 7 grups de religioses i 7 comunitats religioses. El nombre de participants fou bastant modest.

Davant els escrits d'aquestes primeres aportacions, la Vicaria de Pastoral i un reduït equip de redactors formularen una notable ponència, en la qual s'articulaven, amb propostes àmplies dividides en cinc apartats, els aspectes següents: fe i sacramentalització, participació dels laics, l'individualisme pastoral, formació permanent i estructuració del bisbat. Aquest document de treball retornà als esmentats grups, que n'indicaren les propostes preferides i en formularen de noves. Aquesta segona aportació esdevingué la base temàtica per al debat i la votació d'unes propostes definitives, en la

projectada I Jornada Diocesana de Pastoral.

La I Jornada Diocesana de Pastoral es va celebrar a Banyoles el 1980. S'evità expressament el nom d'Assemblea, ja no cal dir el de Sínode, perquè es volia respondre amb realisme i modestia a la situació de la diòcesi, i s'escollí el nom i l'estil propis d'unes Jornades. Constà de diverses sessions de treball i hi participaren 102 persones (36 preveres, 35 seglars –homes i dones– i 31 religiosos i religioses), en bona part actuant com a representants o compromissaris dels grups de la fase preparatòria. El treball fou intens i seriós.

S'hi aprovaren en votació 51 propostes (i com a tals quedaren definides), distribuïdes en 7 capítols (BEG 1980, pàg. 128-134). Val la pena deixar constància dels títols, ja que deixen entreveure vers on s'orientaven els accents d'aquella etapa: propostes introductòries, fe i sagraments, accions eclesials comunes, agents de pastoral: capellans, agents de pastoral: laics, els religiosos en l'Església diocesana, organització diocesana.

Tots aquests capítols, sota el lema *Una Església que serveixi a la fe de l'home d'avui*, i amb unes notables paraules del bisbe, tant en l'acte inaugural com en el de cloenda, portaven l'empremta de les primeres propostes, les de l'anomenat *Capítol 0*, particularment de la que encetava el text: "L'església diocesana vol avançar per un camí seriós de corresponsabilitat de cara a l'evangelització del món avui. Hauríem de ser una comunitat eclesial

serventa i pobra, desperta i audaç, realista, activa i solidària, on tots treballen plegats i ens ajuden a trobar aquell estil que ens demanen l'evangeli i l'hora actual" (Proposta 1).

Les propostes de la I Jornada Diocesana de Pastoral, que foren publicades i difoses a bastament, ja incloïen unes comissions bàsiques, constituïdes per a fer realitat els bons propòsits, especialment l'anomenada Comissió Permanent de la Jornada de Pastoral. Les propostes marcaren també durant molt de temps els punts principals de l'ordre del dia del Consell Episcopal, i la majoria d'actuacions s'articularen a partir de la Vicaria General de Pastoral.

En aquest sentit, seguint el ritme dels anys o cursos pastorals, es formularen progressivament diversos objectius prioritaris. Tot aquest treball s'acompanyà sistemàticament de trobades d'estudi en àmbits diversos i per a àmbits diversos. S'anaven oferint indicacions pastorals adequades, i també punts programàtics, per tal d'ajudar en el treball de les parròquies i dels arxiprestats.

Tot i el risc d'acabar fent un balanç, crec que és oportú d'indicar com es concretaren molts d'aquells propòsits de la Jornada 1980, ja que fou la manera de consolidar uns accents pastorals, més enllà de la simple organització, la majoria dels quals continuen essent el xassís o bastiment de suport de bona part de la vida diocesana. Heus ací unes quantes mostres:

– Es redefeixen les zones pasto-

rals i es nomenen de nou els vicaris episcopals de zona.

A partir dels propòsits de la jornada 80 es van redefinir les zones pastorals.

– La constitució del Consell Pastoral Diocesà, un dels principals àmbits de corresponsabilitat eclesial.

– Un nou impuls per als consells pastorals parroquials, en sintonia amb la sensibilitat pel tema de totes les diòcesis catalanes; i també, per als d'assumptes econòmics.

– El nomenament d'un seglar com a delegat diocesà d'Economia, amb vista a la consolidació de la gestió econòmica i a la seva interrelació bisbat-parròquia.

– La revitalització d'una veritable Delegació d'Apostolat Seglar, amb un nou complement, el Consell de Laics. En el marc de l'esmentada Delegació: la promoció de la pastoral de joves (Pasqua Jove, Pastoral de Confirmació, Jornades de Caldes de Malavella, coordinació de joves de parròquies...), l'atenció a moviments i serveis, particularment per a adolescents i infants, les Jornades de Sant Daniel per a pastoral rural, etc.

– La creació i l'equipament de la Delegació Diocesana de Mitjans de Comunicació Social.

– L'actualització de delegacions prou importants: Vida Religiosa, de la

Salut, Catequesi, Litúrgia, Turisme i Santuaris, i d'altres.

– Trobades periòdiques entre delegacions diocesanes i entre arxiprestats.

– Inici d'unes Jornades Socials (1 de maig), de caire eclesial.

Repeteix: aquestes mostres no volen ser un balanç de gestió, sinó l'expressió gràfica i pràctica d'uns accents pastorals d'aquesta etapa, amb nous estils de treballar.

Un aspecte interessant d'aquesta època fou la instauració de les Jornades per a Arxiprests d'aproximadament tres dies de durada. La primera tingué lloc a Gombrèn (Ripollès), l'any 1987, i fins al dia d'avui s'han celebrat anualment. La idea mare va ser poder fer unes trobades convivencials del Consell Episcopal amb tot l'equip d'arxiprests (i fins amb algunes delegacions, si s'escau), a fi de programar cada curs pastoral.

No cal dir que els inicis s'orientaven, d'una banda, vers la descoberta de l'Arxiprestat com a realitat i com a àmbit no solament clerical, sinó també eclesial (preveres, religiosos, seglars), i, de l'altra, a aprofundir sobre les seves possibilitats d'impuls pastoral dins el propi medi.

Que aquestes jornades han resultat una eina útil per a la promoció i el seguiment de l'acció pastoral en dóna idea un dels seus fruits, a iniciativa dels arxiprestats: el document *Brúixola Pastoral* (1990), que, com descriurem immediatament, havia de marcar una segona etapa amb nous accents, al

cap de deu anys de la I Jornada Diocesana de Pastoral.

2. El document *Brúixola Pastoral* (1990)

El segon moment d'aquestes tres etapes, que formen la xarxa dels principals accents pastorals d'aquests 25 anys, el marca i defineix el document *Brúixola Pastoral* (BEG 1990, pàg. 255-269).

Com ja he dit, la inspiració d'aquest escrit de l'any 1990 fou l'equip d'arxiprests, en les esmentades Jornades. Demanaren que el Consell Episcopal, comptant amb les seves aportacions, el redactés per al servei de tota la diòcesi.

La *Brúixola Pastoral* fou presentada oficialment en una de les tantes Jornades diocesanes per a preveres, tot i estar pensada per al conjunt de l'Església diocesana, ja que es considerava que, per bé o per mal, els preveres eren encara en molts àmbits, sobretot el parroquial, com el motor per a iniciatives d'aquesta mena. Fou a la Casa d'Espiritualitat (avui, Cardenal Jubany) de Banyoles, el 13 de febrer de 1990.

Aquest document constava bàsicament de dues parts: a) Orientacions episcopals; b) Projectes de pastoral del Consell Episcopal.

a) Orientacions episcopals

El nostre bisbe començava la seva aportació amb unes paraules, que llegí-

des al peu de la lletra, tenen una frescor i una evidència que no pot transmetre cap glossa ni comentari. Comproveu-ho:

“Volem tenir una mirada prospectiva que ens ajudi a situar-nos progressivament en els camps que vénen. Deixem un estadi de la història en el testimoniatge i el servei de la fe, per un nou període. Un futur obscur que, així i tot, és gràcia. Una hora inèdita. Som enviats per aquesta hora. Voldríem que fos una estimació realista, exigent i esperançada, com ha d'ésser-ho tota lectura evangèlica del temps.

”No comencem nosaltres la Història de la Salvació. Si som aquí és perquè molts altres ‘ens han precedit en la fe’ i en el ministeri. Tanmateix, la missió apostòlica, essent sempre la mateixa, demana actituds renovades i una acció ajustada a cada moment...”

Fins aquí les primeres paraules de les orientacions del bisbe, que com notareu, tampoc no creu, com l'esmentat P. Batllori, en les *fractures netes* en la vida d'una diòcesi, o en el camp més concret de l'acció pastoral. Tant és així que acabarà el seu escrit citant al peu de la lletra la primera proposta de la I Jornada diocesana de pastoral, celebrada deu anys abans (que també he citat al seu moment).

Tanmateix, la seva mirada és per a l'hora present, “una hora inèdita”, i per a un període que ens “demana actituds renovades i una acció ajustada a cada moment”. Els accents profunds d'aquesta nova etapa o període apareixen definits i ben dibuixats en aquest

escrit del bisbe, més que no pas en les mateixes concrecions dels cinc projectes de pastoral que vindran a continuació.

Els eixos més importants d'aquestes denses orientacions episcopals són els següents:

1. *Actituds personals (resumides)*

– Viure la fidelitat a l'Esperit i al poble, des de l'experiència de la Paraula viscuda. Oberts al compromís radical i generós del servei a la fe, a l'home d'avui, i no pas com a funcionaris.

– Enviats al món, ciutadans d'aquest món, sensibles a la vida del poble, per a salvar-lo, no per a condemnar-lo. Ser en el món i estimar-lo.

– Acceptació joiosa, no simple resignació, de la pobresa que ens ve donada pel final de la *classe* sacerdotal, de les qualificacions i privilegis socials. Des d'aquesta pobresa, redescobrir més el valor del testimoniatge; reorientar-nos vers un major agermanament pastoral, una solidaritat més convençuda.

– Més atenció als anomenats *signes dels temps*: drets humans, justícia, pacifisme, promoció de les llibertats, ecologisme, voluntariat, promoció de la dona, avançar en el discerniment de signes més ambigus o ambivalents, com la tècnica del benestar i l'hedonisme, o el lleure i el consum.

– L'evangèlic *No tingueu por*, el conciliar *sentit d'Església diocesana*, i l'encertada expressió *la caritat pastoral* són altres dels accents que hi indicava el bisbe, a manera de brúixola pastoral.

2. Opcions pastorals de base (resumides)

Gairebé la simple enumeració dels títols continuen donant la idea d'allà on se situaven els accents d'aquesta segona etapa:

– Construir la comunitat, no centrada en ella mateixa, sinó com a enviada.

– Educar en la corresponsabilitat i en la participació, amb una valoració particular de les comunitats de religiosos i religioses, i de l'acció del voluntariat.

– Fomentar no solament el servei als més pobres, sinó la possibilitat de la seva integració comunitària en tots els àmbits, també en l'eclesial.

– Treball preferencial amb els joves, sense oblidar-hi l'anunci de Jesucrist; fent-los costat en les seves experiències personals i en grup, oferint-los parts de referència en el món dels adults.

– Valoració i discerniment dels diversos moviments apostòlics, els nous i els de sempre, amb acceptació expressa i efectiva del marc i dels criteris diocesans. Promoció dels seus mètodes específics: creixement en la fe i acció evangelitzadora, des de l'experiència de la vida.

– L'obertura al món, en el dia a dia de la vida ordinària; col·laborant amb altres institucions que treballen per al bé comú; amb una preferència per al món de la marginació i per als sectors marginals de la societat; sense oblidar el Tercer Món. En aquestes opcions pastorals de base, el bisbe marcava també accents en la Catequesi, el Culte i les vocacions a la vida consagrada.

A partir d'aquí el bisbe acaba orientant vers unes pautes i concrecions de criteris, per a un treball més racionalitzat.

És difícil sintetitzar tot un document d'aquesta mena, però em sembla suficient, i, altrament, útil per a captar la idea dels passos que es volien donar.

b) Projectes de pastoral del Consell Episcopal

Tal com he dit, el Consell Episcopal féu l'esforç de concretar uns pocs projectes que, amb plena consciència que no es començava pas de zero, responguessin a una problemàtica real i generalitzada en la qual es volia incidir primordialment.

L'elecció no era pas fàcil, atesa la gran diversitat de qüestions importants que reclamava l'atenció pastoral en tot l'àmbit de la diòcesi. S'escolliren uns projectes prou concrets i amplis alhora, que no estalviessin ni, menys encara, trenquessin el treball ordinari que es feia i que havia de continuar fent-se en tots els àmbits (delegacions, parròquies...)

La proposta i els propòsits es precisaren en els cinc punts següents que es presentaren com a processos a llarg termini, i amb voluntat de fer-ne un seguiment, de sostenir-los de prop, i amb la possibilitat d'avaluar-los al seu moment.

1. Projecte sobre les condicions de vida del capellà

Convidava a iniciar una reflexió que abastava tots els àmbits: personal,

espiritual, formació permanent, condicions materials, serveis necessitats, etc.

Anava acompanyat d'un ampli i adient estudi sociològic, de Mn. Joaquim M. Cervera.

2. Projecte per a una pastoral urbana

Plantejava la identitat pastoral de les nostres petites ciutats, algunes amb més d'una parròquia i amb barriades perifèriques; el fenomen dels caps de setmana; la relació i integració en el treball, tant de les comunitats de religiosos i religioses, com dels diversos consells pastorals parroquials. Una atenció especial a la interrelació amb els pobles petits del respectiu entorn més immediat.

3. Projecte de pastoral rural: l'atenció a les parròquies sense prevore resident

Era només una part molt concreta de tot el gran tema rural. Es marcaven criteris previs i possibles passos a fer.

Es partia de la llarga i valuosa experiència de capellans de medi rural que es reunien des de feia temps amb el nom de Grup de Sant Daniel. Era una necessitat tan sentida, que ja s'havia progressat en el seu tractament en diversos arxiprestats i també a escala de dues zones pastorals de predomini rural.

4. Projecte per a una pastoral de joventut

Un primer punt era un projecte d'animació, preferentment per a joves del medi parroquial, amb moltes con-

notacions de pastoral general, que es concretava en la creació de més espais d'acolliment, però també més interrelacionats.

El segon projecte s'orientava vers l'anomenada pastoral especialitzada, per als joves de diversos medis: estudiantil-universitari, obrer i rural, i la metodologia pròpia des respectius moviments especialitzats.

Aquest projecte i la seva realització corresponia a la renovada Delegació d'Apostolat Seglar, que no oblidaria l'atenció a tots els altres serveis juvenils, com tampoc la relació amb les delegacions i els secretariats que treballaven amb jovent.

5. Remodelació d'arxiprestats

Era més que un projecte, ja que resultava l'expressió d'una necessitat molt sentida, d'una voluntat molt manifestada a les Jornades d'Arxiprests.

Es demanava una notable reducció dels arxiprestats, a fi de poder desvetllar un nou estil pastoral en aquest medi i fer més viables els projectes proposats entorn de la pastoral urbana i rural, per exemple. El pas del temps i els nous processos sociològics (per això la necessitat d'un bon estudi encomanat a professionals) exigien unes configuracions més realistes i homogènies, també amb vista a consolidar millor l'àmbit i l'acció de les quatre zones pastorals.

Evito de fer-ne un balanç, tal com se m'ha dit. Només remarco que, a través d'aquestes dades eixutes, s'hi endevinen una bona part dels diversos accents que s'indicaren i establiren per

a aquesta segona etapa o moment pastoral, a partir del document *Brúixola Pastoral* (1990).

3. El Concili Provincial Tarraconense (1995)

Encapçalo aquest tercer moment pastoral de la diòcesi de Girona amb el títol *El Concili Provincial Tarraconense (1995)*, ja que aquest esdeveniment fou el culpable que s'arribés a una nova formulació diocesana d'uns accents pastorals, precisament el tema prioritari d'aquest llarg article.

La convocatòria del CPT (1993) venia a trencar, si no la línia, sí el ritme de treball que s'havia iniciat arran de la *Brúixola Pastoral* del 1990. Una vegada més des de dalt arribava a la diòcesi una santa interferència (com força sovint n'arriben d'instàncies més altes), a semblança de les que de tant en tant arriben també, per exemple, a les nostres parròquies, quan des del bisbat els baixa algun pla pastoral o alguna orientació diocesana, que no és fàcil d'encaixar com caldria en la vida ordinària de la comunitat.

Amb l'anunci sorpresa d'un Concili, una vegada més es desencallaren els mecanismes de discerniment i les alternatives: deixar-ho reposar en un calaix; agafar-ho superficialment, com qui només es posa un barret; posar-s'hi de ple amb el risc que ofegui tot el que s'està fent? ...

Però aquesta vegada es tractava de la nostra Conferència Episcopal Tarraconense (de les nostres diòcesis catala-

nes), i sobretot d'un Concili... La decisió estava cantada i resultava teòricament correcta: sense deixar els objectius i treballs ordinaris, incorporar-se a participar en la preparació del Concili (fase diocesana, 1993-1994) i en la seva celebració (gener-juny de 1995). Així es feu, així s'intentà.

M'avanço a dir que, un cop presa la decisió, l'esforç diocesà fou bastant notable, i que les 170 resolucions del CPT no caigueren en un sac foradat. Abans no arribés la cèlebre *recognitio* (7 de juny de 1996) ja es treballà a la diòcesi en el que s'anomenà Projecte de Recepció del CPT.

Arran del CTP es van formular de nou els accents pastorals diocesans.

I al meu entendre, el resultat de tot aquest procés d'assimilació seria, en poques paraules, que al final es reformularien alguns accents pastorals que ja es tenien entre mans, i que se n'incorporarien alguns de nous, tant per raó de la descoberta de la necessitat o conveniència, com per raó de sintonitzar millor amb les altres diòcesis de Catalunya. Replantejaments, i no res de les esmentades fractures netes. Però, anem al gra i per passos.

a) El Projecte de Recepció del CPT (BEG 1996, pàg. 219)

Va consistir en un procés que es desenvoluparia en tres fases:

1. *Acollim el Concili* (gener-juny 1996). Etapa informativa, particularment dels eixos centrals.

2. *Aprofundim el Concili*. Trobades de reflexió sobre l'esperit i contingut de les resolucions (curs 1996-1997), i consulta diocesana (curs 1997-1998): atenent el Concili i on som, què ens cal prioritzar per als tres propers anys?

3. *Assumim el Concili*. Una II Jornada Diocesana de Pastoral (maig-juny 1998), a Girona ciutat, amb 86 participants. En resultaren 34 conclusions, que, després de l'aprovació del bisbe, foren la base per a la redacció d'un Pla Pastoral Diocesà (per a un trienni), que un cop supervisat i enllestit es presentà a la consideració dels arxiprests i dels delegats diocesans.

La presentació oficial d'aquest Pla Pastoral tingué lloc a la Catedral de Girona, amb la celebració de l'Eucaristia, presidida pel bisbe Camprodon, i en la qual, molt significativament, s'hi commemorà el 25è aniversari de la seva ordenació episcopal. Era el diumenge 27 de setembre de 1998.

He subratllat aquesta data ja que pròpiament aquesta, i no la de la celebració del CPT (1995), és la que marca el punt de partença d'aquesta tercera etapa pastoral, on es defineixen els accents que entren a formar l'última part d'aquesta visió general dels darrers 25 anys de la diòcesi de Girona.

M'estalvio de detallar el treball de fons del Consell Pastoral Diocesà,

d'altres instàncies diocesanes i, fins i tot, de la Comissió *ad hoc*. Només deixo constància del seguiment tècnic del sociòleg Mn. Joaquim Cervera i de la seva aportació *Comentari al Pla Pastoral del Bisbat de Girona*.

b) II Jornada Diocesana de Pastoral (transcripció literal)

Objectiu general: l'opció per l'evangelització i la comunitat.

Eixos bàsics o accents

1. Promoure i cercar camins operatius per a l'acció evangelitzadora, tot reforçant la vivència comunitària, el servei a la fe i el testimoniatge.

2. Fomentar el coneixement de la Paraula de Déu perquè sigui més present en la vida personal i comunitària.

3. Impulsar la formació permanent per a aprofundir en la fe, per viure-la i assumir tasques d'animació pastoral.

4. Desenvolupar l'acció pastoral acollidora, educativa i d'acompanyament dels joves, com una acció preferent de l'evangelització.

5. Potenciar la participació i corresponsabilitat dels laics en l'acció evangelitzadora i en el compromís cristià en el món.

6. Intensificar l'opció preferent pels pobres a través de l'estil de vida personal i comunitària, la lluita contra les causes de les pobreses, el voluntariat i el compromís solidari.

7. Reforçar la pastoral rural valorant la vida dels pobles i intensificant

el treball de conjunt per atendre millor les comunitats.

8. Revisar l'organització territorial i funcional de la diòcesi per a un millor servei a la fe, la revitalització de les comunitats i la renovació parroquial.

9. Avançar en el compromís d'auto-finançament en la vida i l'acció pastoral de l'església diocesana com expressió de la comunicació cristiana de béns.

c) Creació de nous organismes diocesans

Com a reforç d'aquests accents i com a indicadors gràfics d'aquesta reorientació pastoral, val la pena fer esment d'aquestes decisions més noves (resumides):

– Un secretariat de pastoral bíblica, a fi de realitzar unes resolucions del CPT.

– Un organisme diocesà per a promoure i atendre la formació permanent, en la línia del CPT.

– Un secretariat diocesà de pastoral de joves, per al Pla Juvenil de Catalunya, i particularment per a promoció d'equips responsables (arxiprestats i zones pastorals).

– Un secretariat de pastoral penitenciària, per tal de formalitzar el treball que ja es fa, i obrir més possibilitats al voluntariat social.

– Un equip coordinador de pastoral obrera, que vetlli per la presència de grups en aquest àmbit prou específic i popular.

– Una revista diocesana, d'acord amb l'estudi efectuat pel Consell Pastoral Diocesà.

Cloenda

M'aventuro a aterrar, ja que s'esgota l'espai concedit per la redacció, fent encara unes diferències indicatives d'alguns accents ben actuals, que poden contribuir a donar més amplitud al panorama prou incomplet que he dibuixat en aquest article.

– *La corresponsabilitat*

És particularment remarcable el camí que es continua fent en les àrees de participació que ofereixen els consells parroquials, siguin pastorals o d'economia. També, a més alts nivells i en àmbits de decisió (Cúria, delegacions...), la incorporació de laics (homes i dones), alguns com a professionals remunerats, tot i que hi continuen predominant els responsables en condició de voluntariat.

Uns dels accents actuals serien la corresponsabilitat i l'acció social.

– *La Delegació per a la Vida Religiosa*

Constituïda fa gairebé una vintena d'anys, s'ha convertit en el rostre precís de la diocesaneïtat dels prop de 50 ordres i instituts que tenen escampades per la geografia diocesana unes 125 comunitats. Concreten anualment la seva presència peculiar amb un programa d'actuacions generals i per zones pastorals.

Tot això a més de la vivència i expressió del seu carisma propi, que en bona part no és viscut ni sentit com a marginal en la vida de l'Església diocesana. Una presència i testimoniatge molt notables en el camp de l'ensenyament (44 centres), de la salut (12), d'acció social diversa (32) i de la vida contemplativa (14), amb algunes hostatgeries.

– Acció Social

Alguns accents apareixen visualitzats en aquests darrers anys gràcies a algunes activitats prou consolidades: un centre de dia per a drogoaddictes, dins l'actuació del Centre Català de Solidaritat dels bisbats catalans; un centre sociosanitari per a malalts terminals, especialment de la sida, a compte d'un ordre de religioses; el nou Secretariat de Pastoral Penitenciària, al servei dels interns i de la seva reinserció, per als centres de Girona i Figueres; la Fundació Càritas Immigració, amb el seu Departament d'Estrangers, que ofereix diversos serveis als immigrants de països en vies de desenvolupament, etc.

– Àrea de la Salut

L'atenció al malalt ha derivat molt vers els centres sanitaris. A la vista d'aquest fet sociològic i de l'establiment de la xarxa comarcal d'hospitals públics, a part dels centres concertats o privats, s'ha tingut cura de l'equipament pastoral, convingut amb aquestes entitats. Se segueix en la línia de presència normalitzada i efectiva. S'ha convertit en una àrea molt significativa, si bé cal esmerçar-hi més atenció.

– La Delegació de Mitjans de Comunicació Social

En vies encara d'expansió de les seves activitats (per exemple, llicència per a una emissora de ràdio), continua consolidant-se en el camp de la producció dels propis programes (ràdio, TV), divulgats pels canals de comunicació ordinaris de les nostres comarques. Cal remarcar l'elaboració de notícies per a la premsa escrita i la relació amb els professionals dels diaris locals.

Si altres accents es poden subratllar, sense entrar en detalls per manca de temps, són els que vénen ressaltats pel valuós treball de les respectives delegacions; per exemple: Càritas, Patrimoni Cultural, Ensenyament, Turisme i Santuaris, Institut Superior de Ciències Religioses, Pastoral Universitària, Delegació d'Economia, sense desmerèixer-ne d'altres de ben clàssiques i d'arrelament ben provat.

Insisteixo: la relació d'entitats i d'activitats subratllades en alguns llocs d'aquest article no ha estat manifestada amb intenció de balanç, sinó en funció sobretot de les seves pròpies característiques, que visualitzen i donen fe dels accents pastorals que, segons els temps, s'han anat definint per a la diòcesi.

Accent final

De joves, ens havien repetit insistentment que no patíssim pel futur de l'Església catòlica, la nostra, ja que l'Esperit Sant sempre havia enviat el

Papa més adient per a cada època o situació.

Pel que fa als bisbes de Girona no sabria pas explicar quin sistema s'ha seguit fins ara; però sí que ha resultat que a cada època o situació ens ha correspost un bisbe peculiar: Cartañá, per al temps del que alguns han anomenat *nacionalcatolicisme*; Jubany, per al temps de la moguda del Concili Vaticà II i el seu després més immediat; Camprodon, per a l'anomenada època de la transició democràtica.

Sincerament, no sabria distingir si ha estat un bisbe per a cada època, o una època per a cada bisbe. Deixem-ho per als experts...

El que sí que és cert és que, per a la diòcesi de Girona, dir *vint-i-cinc anys*

equivall gairebé a dir Jaume Camprodon, el nostre bisbe actual. El seu tarannà humà i espiritual, els seus accents pastorals són al rerefons d'aquestes planes que heu llegit, més enllà dels qui hagin estat els seus col·laboradors més immediats.

Per a la diòcesi de Girona parlar dels últims 25 anys és parlar de la feina feta per Mons. Camprodon.

Tanmateix, aquestes ratlles no han sabut reflectir la seva vetlla episcopal ni el seu acompanyament fraternal en el llarg camí d'aquest procés.

Trenta anys de pràctica pastoral al bisbat de Lleida

BONAVENTURA PELEGRÍ, vicari de pastoral.

Superfície:	5.661 km ²
Població (INE 1996):	216.042
Catòlics:	212.249
Parròquies:	153
Capellans:	130
Seminaristes majors al curs 96-97:	5

Moments cabdals que han marcat la vida diocesana després del Vaticà II

Trenta anys és un període de temps molt adequat per a parlar de la pastoral a la nostra diòcesi a les acaballes del segle xx, ja que d'aquí a pocs mesos tot just farà trenta anys que vàrem celebrar una Setmana de Renovació Pastoral, el mes de gener de 1970, dirigida pel canonge francès Boulard, reconegut com una autoritat en el camp de la pastoral a Europa. Aquest esdeveniment fou, sens dubte, un moment cabdal en la vida del nostre bisbat. Tan sols havien passat poc més de quatre anys des de la solemne cloenda del Concili Vaticà II, el 8 de desembre de 1965.

Un segon esdeveniment important en la nostra vida diocesana fou la Setmana d'Evangelització, que tingué lloc la segona quinzena del mes d'abril

de 1986, amb la participació del sacerdot mallorquí Joan Bestard, el qual, a títol de responsable del Secretariat de la Comissió Episcopal de Pastoral de la CEAS, havia coordinat el treball d'organització i realització del Congrés nacional Evangelització i Home d'Avui, celebrat a Madrid l'any anterior, i en la preparació del qual es treballà amb molt d'interès en el nostre bisbat.

I un tercer esdeveniment eclesial de summa importància ha estat el Concili Provincial Tarraconense, inaugurat i clausurat solemnement a la catedral metropolitana i primada de Tarragona, que celebrà les sessions els caps de setmana de gener a juny de l'any 1995, al Casal Borja de Sant Cugat del Vallès, dels pares Jesuïtes.

Mirant la nostra diòcesi a les acaballes del segle xx, i quan ens dispensem a celebrar l'entrada al III mil·lenni de l'era cristiana, podríem experimentar un sentiment de frustració, sobre tot els qui, d'una manera o una altra, hem estat relacionats conscièntment amb les activitats pastorals del nostre bisbat durant aquests anys tan importants en la vida de l'Església, ja sigui com a laics o laiques, preveres o religiosos i religioses. I no obstant... potser no és així.

1. La recepció del Concili Vaticà II

La celebració del Concili suposà un moment de gràcia per a tota l'Església; per a la Catòlica, certament, però també per a les altres esglésies separades. Recordo perfectament una afirmació que va fer a l'església catòlica Nôtre-Dame, de Ginebra, un pastor de l'Església calvinista en un sermó que predicà en una missa que celebrava jo un diumenge de la Setmana de Pregària per la Unitat. Ens digué que ells havien vist la presència de l'Esperit Sant en el Concili Ecumènic Vaticà II i que això els havia fet canviar llur visió de l'Església catòlica.

La celebració del Vaticà II va suposar un moment de gràcia per a l'Església catòlica i per a les germanes separades.

Els canvis d'orientació en la pràctica pastoral i els accents posats en la pròpia identitat de l'Església i la seva relació amb el món varen ser de gran importància per a la vida de l'Església i per a la realització de la seva missió en el món. Sense tenir la pretensió de ser exhaustiu n'indico alguns: la consciència de la seva íntima naturalesa de misteri, de sagrament del Crist vivent; la importància atorgada a la condició de Poble de Déu, del qual tots els batejats formem part; la seva constitució orgànica en la qual hi ha diversos ministeris per a compliment dels quals

l'Esperit Sant distribueix entre els seus membres diversos carismes, amb diferents responsabilitats, segons les diverses vocacions, però tots corresponsables, units pel ministeri de la unitat, del Papa, en l'Església Universal, i dels bisbes en les esglésies particulars; la rellevància atorgada a la missió evangelitzadora, i la consegüent tasca santificadora, sempre al servei del món, d'un món que estimava i mirava amb actitud ensems crítica i positiva; la crida a tots els seus membres a participar en la realització de la utopia del Regne de Déu enmig del món, reconeixent, però, la relativa autonomia de totes les coses creades, juntament amb la presència activa de l'Esperit Sant en el cor del món per a vivificar-lo i, sobretot, en el cor de tots els homes i dones.

Possiblement l'acollida del Concili no va ser tan entusiasta com es podia esperar.

Possiblement, l'acollida que vàrem fer al Concili no va ser tan entusiasta com s'hauria pogut esperar; potser perquè alguns, especialment aquells que els anys anteriors al Concili militaven activament en moviments o corrents eclesials que ja respiraven els aires que corrien per l'Església, i que després serien acceptats solemnement pels pares conciliars, van pensar que aquest no havia estat tan innovador com ells esperaven. I d'altres potser esperaven que tot s'arreglaria amb les declaracions i decisions del Concili, sense

necessitat de treballar en el canvi de l'Església, i en l'evangelització i transformació d'un món cada vegada més secularitzat.

En realitat, la recepció del Concili no fou gens senzilla. El que havia dit el Concili era de tal envergadura i de conseqüències tan importants que provocà fortes resistències en uns i imprudències en altres que, en aplicar els canvis introduïts amb motiu del Concili amb massa celeritat i amb poc esforç pedagògic per a ajudar els fidels a assumir i a assimilar els canvis, crearen desorientació en molts fidels i preocupació en les diverses instàncies responsables de la comunitat.

2. Com es va viure a Lleida aquest moment de la vida eclesial

He de confessar que els anys en què acabà el Concili i els immediatament posteriors jo no els vaig viure a Lleida. Això, sens dubte, té els seus inconvenients, però potser també té algun avantatge. Intentaré ser tan objectiu com pugui en les meves apreciacions.

Com ja he dit anteriorment, poc després de la finalització del Concili se celebrà al nostre bisbat una Setmana de Renovació Pastoral. Des de la cloenda del Vaticà II, el 8 de desembre de 1965, al mes de gener de 1970, havien transcorregut quelcom més de quatre anys. Aquest període de temps es feia llarguíssim per a algunes persones. I és, en certa manera, lògic. El nostre temps és limitat i tenim pressa, les coses s'han de fer ràpidament. D'altra

banda, el que havia dit el Concili era molt important i, per als espanyols era, a més a més, especialment urgent. Sobretot allò que tenia a veure amb les relacions entre l'Església i l'Estat: la missió profètica de l'Església; la seva vocació de pobresa, exigida per a mantenir la llibertat per a proclamar la veritat i prendre les decisions que cregués necessàries per a dur a terme la seva missió santificadora i evangelitzadora; l'abandó consegüent dels seus privilegis...

Es va celebrar una Setmana de renovació per posar en marxa una Pastoral de conjunt diocesana.

Fos el que fos d'aquest possible sentiment de retard en l'ànim d'alguns dels nostres feligresos i feligreses, la realitat fou que el nostre Sr. Bisbe, Mons. Ramon Malla i Call, que havia arribat a la diòcesi el dia 26 d'octubre de 1968, aconseguí que, amb una bona preparació prèvia, es dugués a terme, del 25 al 31 de gener de 1970, una Setmana de Renovació Pastoral. S'ha d'agrair, si més no aquesta és la meva convicció, que el nostre bisbe aconseguís portar, per a dirigir-la, un pastoralista tan expert com el canonge francès Ferrand Boulard, reconegut com una autoritat en el camp de la pastoral, i, concretament, de la de pastoral de conjunt, que fou el tema central de la nostra Setmana.

Aquest esdeveniment fou de gran importància per a la vida de la nostra diòcesi. Algunes dades ens ajudaran a mesurar l'esforç que s'hi va fer: hi assistiren el Sr. bisbe, la major part dels sacerdots, un gran nombre de religiosos i religioses i més de 1.000 seglars, homes i dones, joves i adults; el diumenge 21 de desembre de 1969 fou entregat a tots els assistents a les misses un sobre que contenia una carta del Sr. Bisbe; un pla general de preparació de la Setmana, i una enquesta sobre els problemes existents a la diòcesi, en la qual es demanava que s'indiquessin els tres obstacles concrets que, segons llur parer, impedièn la nostra Església diocesana donar el testimoniatge que se'n podia esperar. Es varen rebre 3.819 enquestes contestades, de les quals 2.413 portaven el nom i l'adreça de qui l'havia emplenada. La Setmana es desenrotllà de dilluns a divendres; a les sessions que començaven a les 4 de la tarda assistiren prop de 400 persones i, a partir de les 8 de la tarda, passaven de les 1.000.

El tema central fou la Pastoral de Conjunt, que corresponia a una Església, comunitat missionera. El simple enunciat de les ponències exposades per Mn. Boulard parla per si mateix: 1. Els equips sacerdotals i els equips de religioses; 2. Missió de l'Església en el món temporal; 3. Missió de la vida religiosa en el món d'avui; 4. En què consisteix l'evangelització; 5. Missió actual del sacerdot; 6. Vocació apostòlica dels laics; 7. Religioses, sacerdots i laics en llur missió per a un laïcat; 8. La parròquia, avui, i 9. Consell Presbiteral i Consell Pastoral. El mètode de treball emprat, malgrat la quantitat de

participants, fou el següent: exposició de la ponència per part de Mn. Boulard, treball en grups i discussió plenària.

Crec interessant transcriure les resolucions a fi de valorar la Setmana en perspectiva de futur:

1a. La setmana de renovació pastoral ens ha fet prendre una major consciència a tots de la importància de la missió del sacerdot com a servidor del Poble de Déu (LG 28); del valor del laïcat i la transcendència de la seva vocació específica "de tractar i ordenar segons Déu els afers temporals" (LG 31). Això mateix podem dir de la vocació religiosa com a testimoni de vida evangèlica en l'esperit de les Beaurances. Demanem, doncs, una major estima i ajuda d'aquest servei sacerdotal i una major inserció dels religiosos, religioses i laics, d'acord amb la respectiva vocació específica, en tota la missió de l'Església diocesana, en els diferents nivells, i urgim els organismes i les persones responsables que l'estimulin i la fomentin.

2a. Creiem urgent un treball de mentalització segons les directrius del Concili, tant per a nosaltres com per a tots aquells que no han pogut assistir als treballs de la Setmana. Proposem la celebració, a escala de comunitat local, arxiprestal o de zona, d'unes jornades de reflexió que bàsicament tractin el mateix temari exposat durant la Setmana, així com la revisió dins d'un any i en Assemblea plenària, com l'actual, de les directives aprovades.

3a. Sentim la necessitat de dedicar una atenció especial a la joventut, i, per

això, desitgem que la futura estructuració pastoral de la nostra diòcesi tingui en compte aquest aspecte, dedicant-li un equip de preveres, religiosos, religioses i laics especialitzats, degudament preparats i amb especial dedicació. Proposem la creació d'uns grups de diàleg, integrats per joves, religiosos, religioses i preveres que el canalitzin.

4a. Hem descobert en nosaltres una manca de responsabilitat, una deficiència en la formació i un dèficit de dirigents. Per a solucionar aquests problemes, demanem la creació d'un equip de formació teològica, bíblica i social.

5a. Insistim en el sentit de parròquia com a *Assemblea local de fidels oberta a l'Església Universal*, sota la responsabilitat d'un equip de sacerdots, en substitució del concepte tradicional jurídic. Creiem que la parròquia ha de fomentar o integrar les comunitats de base. Desitgem la constitució de consells pastorals d'àmbit parroquial o interparroquial, allà on sigui possible.

6a. Constatem una distribució desigual dels sacerdots en les diverses zones de la diòcesi, i, per tant, demanem que aquesta distribució sigui millorada, atenent principalment criteris pastorals.

7a. Ens preocupa el testimoni de pobresa de l'Església i de les seves institucions. Manifestem, per tant, la nostra voluntat que els béns de la diòcesi i de les seves institucions tinguin una aplicació més justa i més pastoral. I demanem una actitud de servei preferent als febles i indefensos.

8a. Som conscients que moltes de les tasques proposades són missió específica dels organismes que estan previstos pel Concili: Consell Presbiteral i Consell Pastoral. Urgim la creació d'aquests consells, segons les normes del Concili, a fi que la diòcesi compleixi millor la seva missió de servei al Poble de Déu. Demanem que en llur actuar tinguin en compte les idees i directrius emanades d'aquesta Setmana i el sentir del Poble de Déu manifestat en els resums dels grups de reflexió.

9a. Conscients de la necessitat d'intensificar el treball de conjunt en la diòcesi, i sens perjudici de l'existència d'equips sacerdotals lliurement constituïts, sempre que no siguin tancats, demanem que es camini amb decisió i prudència a la creació d'arxiprestats pastorals, la constitució i eventuais límits dels quals hauran de ser estudiats pel Consell Presbiteral. Igualment creiem molt convenient la creació d'un arxiprestat funcional d'ensenyament.

La voluntat de posar en marxa una *Pastoral de conjunt* en la nostra diòcesi queda palesa en el temari i en les resolucions de la Setmana de Pastoral, encara que la qualificació de Pastoral de Conjunt pràcticament no fou utilitzada; no obstant això, potser val la pena assenyalar que el Butlletí del Bisbat del mes de febrer d'aquell mateix any publicà un document dels bisbes de la regió pastoral del Sud de França sobre el tema, mostra clara de la voluntat dels dirigents del nostre bisbat de desenvolupar aquest tipus de pastoral corresponent als nous plantejaments teòrics i pràctics del Concili Vaticà II.

La cosa, com podem suposar, no ha resultat fàcil, com sol passar en la recepció de qualsevol d'aquests esdeveniments en la vida de l'Església. Les raons de la dificultat són diverses, més o menys conscients unes i subconscients les altres. De fet, ja en la mateixa ressenya publicada en el Butlletí de la diòcesi, en el número de maig d'aquell any, i firmada pel delegat diocesà de pastoral, llegim: «Ens toca ara afrontar el risc que comporta tota Setmana de Renovació Pastoral i que ja durant la celebració s'expressava amb les següents paraules: «I després d'això, què?»».

Un problema molt sentit en la nostra diòcesi i que venia de lluny era el contenciós existent entre els canonges i beneficiats de la catedral amb els masovers o parcers de llurs respectives finques, donacions de molt llarga data, que per una banda els donava fama de rics i, per una altra, de manca de sensibilitat social i fins i tot d'injustos. El mateix delegat diocesà de pastoral, en la crònica de la setmana, publicada en el Butlletí del bisbat de l'1 de maig de 1970, dedica cinc pàgines (123-128) a aquest tema que, si bé era molt important, existia el perill que robés l'atenció a altres qüestions també molt importants. Al llarg d'aquestes cinc pàgines reproduceix gran part de la intervenció que el Sr. Bisbe va fer per a puntualitzar els diversos aspectes de la qüestió.

Les conviccions assolides en la Setmana de Renovació Pastoral no varen caure en sac foradat, però tampoc varen deixar de trobar resistències, per les diverses raons ja esmentades. El

mateix Concili Vaticà II, en certa manera, ajudà a donar força a les resistències. Estàvem passant, poc a poc, més o menys conscientment, d'una Església disciplinada i obedient a una Església de membres responsables i dialogants. Ja eren història aquells temps, encara recents, en què el bisbe, si volia desenvolupar l'Acció Catòlica, per posar un exemple, enviava una carta a tots els rectors de les parròquies en què se'ls demanava que la constituïssin i que enviessin com més aviat millor els noms dels membres de la Junta i dels consells parroquials. I els rectors, amb tota la bona voluntat, encara que potser no gaire convençuts de la conveniència d'allò que estaven fent, complien les ordres.

*Estàvem passant,
més o menys
conscientment, d'una
Església disciplinada
i obedient a una altra
de més responsable
i dialogant.*

Avui, segurament, encara trobaríem algunes parròquies o arxiprestats en què no està constituït el Consell Pastoral respectiu; estudiant el cas, segurament veuríem que les causes d'aquesta situació són diverses i complexes. Però, en realitat, crec que es pot afirmar que la idea de la importància dels consells pastorals, tant per al desenvolupament de la consciència de corresponsabilitat dels diferents mem-

bres de l'Església com per l'eficàcia de l'acció pastoral i evangelitzadora, ha crescut i continua creixent. I, a la vegada, estic segur que encara queda molt per fer; per tant, tots hem de ser molt conscients de la lentitud d'aquests canvis de mentalitat en aspectes en què durant segles s'havia pensat de manera molt diferent i en què la pràctica pastoral era fins i tot diametralment oposada.

Això mateix podríem dir d'altres aspectes del canvi que per a la vida de l'Església, tant la seva vida íntima com la seva relació amb el món, representà el Vaticà II.

Una de les conseqüències de la Setmana va ser la introducció en la pràctica pastoral d'objectius determinats, reflexionats i aprovats pel Consell Presbiteral i pel Consell Diocesà de Pastoral.

Revisant les programacions fetes per la Vicaria de Pastoral a partir de l'any 1981, veiem els objectius prioritaris decidits pels Consells diocesans del Presbiteri i Diocesà de Pastoral (els assenyalem amb l'abreviació OP seguida dels anys):

– *Animació espiritual del Clergat.* (Objectius pastorals dels anys 1981-84; OP 84-85).

– *Catequesi d'adolescents i joves* (OP 81-84; OP 84-85).

– *Pastoral juvenil:* a partir de la confirmació, continuació amb una pastoral juvenil eficient (OP 1981-84); orientacions bàsiques per al treball dels sacerdots amb els joves; realització de trobades i concentracions juve-

nils, especialment en les zones i arxiprestats; col·laboració en el treball de coordinació de tots els moviments i grups juvenils parroquials; potenciar el treball iniciat en la pastoral rural pels joves (OP 84-85).

– *Pastoral familiar:* l'evangelització a partir dels sagraments, en especial el matrimoni (OP 1981-84); atenció als moviments i grups, a les parelles que estan en crisi o en situacions anòmales, especialment mitjançant matrimonis preparats per a fer aquesta tasca (OP 84-85).

– *Pastoral prematrimonial* (OP 81-84): campanya de sensibilització; preparació de matrimonis que participin en la tasca de formació prematrimonial; organització de cursos prematrimonials parroquials, arxiprestals, etc. (OP 84-85).

– *Pastoral d'adults:* promoure una autèntica participació dels seglars adults en la pastoral diocesana i en especial en les tasques pastorals (OP 81-84); formació permanent dels agents de pastoral de les nostres comunitats (grups d'adults, catequistes, moviments apostòlics, organitzacions i associacions diverses), discernint les prioritats, segons les necessitats i urgències evangelitzadores i missioneres; continuar treballant en la formació de consells pastorals (OP 84-85).

– *Vida religiosa:* incorporació dels religiosos a la pastoral diocesana (OP 81-84).

– *Pastoral vocacional:* la vocació al ministeri presbiteral (OP 81-84), en totes les accions educadores de la fe i pastorals (OP 84-85).

3. Setmana d'Evangelització

Amb motiu del Congrés Nacional que sobre Evangelització havia organitzat a Madrid la Comissió de Pastoral de la CEE amb el tema Evangelització i Home d'Avui, al mes d'abril de 1985, el Consell Diocesà de Pastoral es preguntà que podia fer el nostre bisbat per a potenciar i concretar la tasca evangelitzadora. No era la primera vegada que el Consell de Pastoral es proposava aquest objectiu. Els anys 1974 i 1981 es dedicaren a l'evangelització; el 1981, volent circumscriure's a les prioritats del nostre bisbat, s'arribava a les conclusions següents: 1. atenció a l'evangelització a través dels sacraments; 2. atenció als agents sacerdotals de l'evangelització, i 3. atenció a les vocacions, futurs agents de l'evangelització. I s'adonaven del perill de reduir l'evangelització a les tasques intraeclesials, com ara la catequesi i la sacramentalització.

Així, doncs, es decidí organitzar per a l'any següent, del 14 al 20 d'abril, una Setmana d'Evangelització, en sessions vespertines que anaven de dos quarts de nou del vespre fins a les onze de la nit i que constaven d'un temps de pregària, exposició d'una ponència, treball en grups i per sectors, amb la següent distribució: dos quarts de nou: pregària; tres quarts de nou: ponència; dos quarts de deu: col·loqui i descans; a les deu: reunió de grups i reflexió per sectors.

La Setmana es va preparar amb una enquesta feta als agents de pastoral i als cristians més militants, per analitzar els aspectes següents: 1. Qui-

nes accions evangelitzadores estem fent?; 2. Quines accions caldria potenciar?; 3. Accions que caldria revisar; 4. Accions més urgents que cal dur a terme; 5. Qüestions i problemes que cal tractar en la Setmana sobre l'Evangelització.

Davant la impossibilitat d'estudiar tots els temes durant la Setmana, se centrà l'atenció en aquells en què hi havia més coincidència. I es proposà una nova enquesta sobre els següents punts:

1. *Corresponsabilitat dels laics en l'evangelització.* Comunió i col·laboració. Consell de Pastoral (com a signe de corresponsabilitat). a) Si n'hi ha, quins aspectes positius i negatius hi veiem?; b) Si no n'hi ha, en el cas de considerar-los convenients o necessaris, quins passos s'haurien de donar per a constituir-los?

2. *Pedagogia evangelitzadora en el catolicisme sociològic i popular.* a) Preparació per als sacraments i la seva celebració; b) Celebració de les Eucaristies dominicals. Formular unes propostes concretes en aquests dos camps per tal de dur-les a terme més endavant.

3. *Presència i acció evangelitzadora entre els allunyats i marginats.* a) Moviments apostòlics i altres accions evangelitzadores; b) Acció social: acció de cara a la marginació. Veure les realitats actuals. Propostes per a avançar en aquest camp. Accions concretes que cal dur a terme en el nostre bisbat.

4. *Diàleg fe/cultura. Camp de l'educació i de l'ensenyament.* Dona la realitat actual, quines accions concretes proposaries per tal d'atendre –des de les perspectives de l'evangelització– aquest camp?

Amb aquesta preparació, se celebrarà la Setmana amb les ponències i els ponents que esmentem a continuació:

Dia 14: L'home a evangelitzar, avui. *Mn. Xavier Gros*

Dia 15: Què és evangelitzar. *Mn. Mateu Freixes*

Dia 16: Exigències de l'evangelització. *Mn. Joan Bestard*

Dia 17: L'Església que evangelitza i que és evangelitzada. *Mn. Ramon Prat*

Acabada la ponència, i després d'uns moments de col·loqui, els assistents a la Setmana es reuniren per grups o sectors per a reflexionar i aportar resolucions pràctiques al tema. Els grups establerts foren: Joventut; Matrimoni i Família; Acció Social; Pastoral de la Salut; Educació i Ensenyament; Comunitat Parroquial.

La Setmana finalitzà amb un recés extraordinari, consistent en una meditació sobre l'espiritualitat de l'evangelitzador, un resum dels treballs de la Setmana, una eucaristia concelebrada i presidida pel Sr. Bisbe, una presentació de les conclusions i la cloenda per part del Sr. Bisbe.

4. Els objectius pastorals entre la Setmana d'Evangelització i el CPT

Com ja hem fet abans, indicarem l'enunciat dels objectius pastorals que s'anaren plantejant per als anys següents a la Setmana d'Evangelització:

– Atenció als agents d'evangelització. Animació espiritual del sacerdot (OP 86-87); (OP 88-89).

– Parròquia evangelitzadora (OP 88-89).

– Creació dels consells pastorals (OP 86-87; OP 88-89).

– Catequesi: pastoral dels sagraments; promoure i coordinar la catequesi d'adults (OP 86-87).

– Pastoral juvenil (OP 86-87); donar suport a la pastoral duta a terme per la coordinadora i el consiliari; potenciar els moviments juvenils com a mitjà d'educació del cristià compromès; proporcionar als moviments de joves els mitjans necessaris per al seu bon funcionament; potenciar la pastoral de joves del món rural; donar suport a l'acció de la coordinadora de joves en parròquies, creada amb motiu de l'Aplec de l'Esperit; fomentar l'entesa i la col·laboració entre parròquies i moviments (OP 88-89).

– Pastoral familiar (OP 86-87).

– Acció social: crear i coordinar grups sociocaritatius i assistencials a les parròquies; crear moviments de pastoral obrera a les parròquies; crear i potenciar les Càritas parro-

quials. Grups de voluntariat (OP 86-87; OP 89-91).

– Pastoral sanitària: creació d'equips de pastoral de la salut en parròquies i centres sanitaris (OP 86-87).

– Pastoral de l'ensenyament: creació d'un departament diocesà d'ensenyament: que coordini els centres i els professors cristians, que fomenti la informació i la defensa de l'ensenyament de la religió en els centres públics i privats i que promogui la formació de mestres cristians (OP 86-87).

– Avivar les arrels de la vida cristiana: formar els agents de l'evangelització (sacerdots, arxiprestat i Escola de Catequesi); promoure catequesi d'adults i allunyats; actualitzar i dinamitzar les parròquies; celebrar il·lusionadament l'any Marià (OP 87-88). Evangelització dels allunyats (OP 1992-95).

– Enfortir la comunió eclesial; potenciar i crear consells parroquials (OP 87-88; OP 88-89).

– Enfortir la fraternitat dels arxiprestats i considerar-los una unitat bàsica de la Pastoral de Conjunt (OP 87-88).

– Promoure un laïcat participatiu i apostòlic (OP 87-88; OP 88-89).

– Evangelitzar els pobres, amb els pobres i des dels pobres: estudi dels sectors més deprimits, dels problemes de marginació i de com donar-hi resposta; mentalització; establir Càritas parroquials i comarcals; desenvolupar la Delegació de Pastoral Social (OP 87-88).

5. El Concili Provincial Tarraconense

Com acabem de veure, durant aquests últims anys s'havia mantingut un esforç constant per a programar la pastoral amb el desig d'avançar en la pràctica d'una pastoral de conjunt, amb vista a assolir una major eficàcia tant en el creixement de la comunitat cristiana com en la tasca evangelitzadora, essencial per a l'Església de Crist. Els resultats, però, no eren gaire encoratjadors, almenys a primera vista.

Fou en aquest context que vàrem ser convocats a participar al Concili Provincial de les diòcesis catalanes. Hi abundaren les reaccions poc entusiasmades i no en varen faltar d'obertament oposades, degudes a la situació especial en què es trobava el nostre bisbat en la qüestió de la segregació imminent de la franja aragonesa. De fet, l'edicte de la segregació arribà amb data 17 de setembre de 1995, i el Concili havia acabat quatre mesos abans. Els ànims havien arribat a estar tan sensibles que fins i tot no s'acceptava la denominació de Concili Català i es demanava que es digués *de les diòcesis que estan a Catalunya*.

L'edicte de la segregació arribà quatre mesos després del Concili Provincial.

Malgrat tot, s'organitzaren 240 grups parroquials per a respondre els

qüestionaris que preparà l'organització del Concili, que també respongueren una cinquantena de moviments o delegacions.

S'ha endegat un pla pastoral 1997-2000 per desenvolupar una actitud acollidora i promoure un laïcat adult.

Després del Concili, conscients que en el Concili i en ocasió de la seva celebració s'havia fet moltes vegades la pregunta a l'Esperit Sant: "Què dius a les Esglésies que estan a Catalunya", els màxims organismes de la diòcesi, concretament el Consell Diocesà Presbiteral i el Consell Diocesà de Pastoral, varen decidir fer un primer pas en l'aplicació de les resolucions del Concili, endegant un primer Pla de Pastoral per als anys 1997-2000, amb els objectius següents, relacionats l'un amb l'altre: *desenvolupar en la nostra diòcesi una actitud acollidora*, tant en les instàncies oficials com en els cristians i cristianes, en llur relació amb les persones amb qui es trobaven en el lloc de treball, o de lleure, o d'activitats socials, polítiques, culturals, etc.; *promoure un laïcat cristianament adult*, és a dir, laics i laiques joiosament conscients de llur dignitat de batejats, desitjosos de comunicar la bona nova del Crist a les persones amb qui es relacionen, i organitzats amb vista a una major eficàcia i impacte en la nostra

societat secularitzada i plural; i, després, tots plegats (preveres, religiosos, religioses i seglars), sabent-nos responsables de la vida i acció de la nostra Església, treballar en la *promoció de les vocacions al ministeri sacerdotal*, conscients de l'absoluta necessitat d'aquest ministeri per a la vida cristiana de tots els batejats: aprofundiment de la Paraula, vida sacramental i vida comunitària; i, sobre la base d'aquesta Església viva i compromesa, *intensificar la sol·licitud pels més pobres i marginats*.

Es volen promoure les vocacions i intensificar la sol·licitud pels més pobres i marginats.

A títol de cloenda, m'agradaria dir que aquests 30 anys de pràctica pastoral ens han ensenyat la rellevància del treball en conjunt, la importància de comptar amb un laïcat cristianament adult i amb un clergat dedicat al servei de la Paraula i de la Comunió en funció d'una Església oberta al món, que es deixa evangelitzar i que evangelitza. Aquests anys també ens deixen com a herència un bon nombre de consells pastorals parroquials, arxipresbiterals, diocesans... que funcionen amb normalitat i eficàcia; una nova i tot just acabada d'estrenar estructura d'AC per a facilitar l'organització del laïcat; un eficient servei de Càritas, present en moltes parròquies; un Institut Superior de Ciències religioses (IREL), en el qual es preparen centenars de membres

de la nostra Església de forma sistemàtica, per a ser agents de pastoral; un Centre d'Orientació Familiar, que prepara els matrimonis i atén les famílies; centenars de catequistes, grups de pastoral de la salut en moltes parròquies, l'acabat d'inaugurar Museu Diocesà d'Art Religiós, etc.

Però també ens deixa un parell de reptes que ens preocupen: en primer lloc, la manca de vocacions al sacerdoti diocesà i l'escassetat de vocacions a la vida religiosa i, en segon lloc, com consolidar i desenvolupar tot allò que està en marxa. Que Déu ens ajudi!

L'Església de Mallorca, entre el Vaticà II i l'any 2000.

SEBASTIÀ SALOM, corresponsal.

Superfície:	3.480 km ²
Població (INE 1996):	609.150
Catòlics:	572.110
Parròquies:	154
Capellans:	303
Seminaristes majors al curs 96-97:	12

1. Una primera panoràmica introductòria

Quaderns de Pastoral ens demana un resum o visió de conjunt dels darrers trenta anys de la vida pastoral de la nostra diòcesi.

Trenta anys, per ser exactes, s'haurien de comptabilitzar a partir de 1969. Però en el nostre cas sembla important retrocedir breument cinc anys abans, que ens serviran de pròleg per a situar millor els lectors, sobretot els de les altres diòcesis.

El 21 de setembre de 1964 moria a Madrid, als 58 anys, el bisbe de Mallorca Jesús Enciso Viana, després d'una llarga malaltia. Era a mitjan Concili Vaticà II, on participava com a membre de la Comissió de Litúrgia. Era un basc que havia dirigit durant vuit anys la nostra diòcesi com un autèntic príncep de l'Església, amb

tota la seva solemnitat, distància i autoritat.

El succeí, a partir del 27 de maig de 1965, el bisbe Jesús Álvarez Lara, un andalús bon home i molt pietós, de 62 anys, amb vocació de rector de poble rural, que no pogué assimilar ni els canvis socials i morals d'una Mallorca cosmopolita que s'obria al turisme, ni menys encara les crisis eclesials de l'immediat postconcili. Set anys després, el 17 de febrer de 1972, el bisbe Álvarez va veure finalment atesa la seva petició de ser exonerat del govern de la diòcesi amb el pretext de manca de salut, i va ser substituït pel bisbe auxiliar d'Eivissa, Teodor Úbeda Gramage, un valencià de 40 anys, que vingué primer com a administrador apostòlic i després, a partir del 13 d'abril de 1973, com a bisbe titular. De llavors ençà i fins al dia d'avui ell ha presidit la nostra Església en un dels pontificats més llargs de la nostra història.

La vida pastoral de la comunitat cristiana de Mallorca a la dècada dels anys seixanta havia estat marcada bàsicament per la continuïtat de la situació de cristiandat i del nacionalcatolicisme de la postguerra. Hi havia un índex elevat de pràctica religiosa, les parròquies oferien als fidels més habi-

tuals els exercicis de pietat cíclics dels novenaris, mes de Maria, mes del rosari, congressos eucarístics, etc., com també els cercles d'estudis de l'Acció Catòlica i altres programes de formació. A totes les escoles s'impartia nor-

*La vida als seixanta
estava marcada pel
continuisme
nacionalcatòlic.*

malment la classe de religió, fortament lligada a la catequesi i a la pràctica religiosa. Els fidels més allunyats assistien anualment a les predicacions quaresmals i eren convidats –a vegades una mica pressionats–, per assistir a una sessió dels *Cursillos de Cristiandat*. Cada uns quants anys es feia a les parròquies una missió popular per a esperonar la feligresia i atreure a la pràctica sacramental els qui se n'havien oblidat. Els seminaris, tant el diocesà com els d'algunes congregacions religioses masculines, eren plens de candidats al sacerdoci, i els noviciats de religioses ampliaven les instal·lacions per poder acollir la forta demanda de sol·licituds. L'Església era present i protagonista en tots els camps: socials, polítics, culturals, educatius, esportius, en els mitjans de comunicació, etc.

Ja en temps del bisbe Enciso s'havia començat a aplicar la reforma li-

túrgica i en temps del bisbe Álvarez es va començar la reorganització diocesana, seguint les orientacions conciliars: es convocaren unes jornades de pastoral per a capellans (juny 1966), es va crear el primer Consell Presbiteral i es formaren comissions diocesanes (agost 1966), es reorganitzaren els arxiprestats, es constituí un col·legi d'arxiprestes (novembre 1970), i es convocà una assemblea del clergat (juliol 1971) ¹.

Però fou ja en temps del bisbe Úbeda quan es produïren els principals canvis, de mentalitat i d'organització, tant a l'interior de la mateixa Església, com amb relació a la societat, fruit, per una part, dels documents conciliars i particularment de la *Constitució pastoral sobre l'Església en el món contemporani* i de la *Declaració sobre la llibertat religiosa*, i conseqüència, per altra part, dels canvis sociopolítics que es produïren a l'Estat espanyol en els anys immediatament anteriors i posteriors a la mort del General Franco.

2. Hem intentat fer camí junts amb assemblees diocesanes i un sínode

Un dels trets definitoris de la vida eclesial de la nostra diòcesi en aquests darrers trenta anys són, sens dubte, els esforços orientats a fer camí junts a la recerca d'objectius comuns i de marcar línies d'acció pastorals convergents.

---

1. El BOBM (*Butlletí Oficial del Bisbat de Mallorca*) és una bona font d'informació per a totes aquestes dades concretes. M'estalviaré de citar-lo continuament, però el lector ha de saber on pot ampliar els seus coneixements.

Un estudi publicat per un prevere mallorquí² destaca cinc assemblees diocesanes pròpiament dites, a més d'altres assemblees menors, a les quals hi haurem d'afegir la celebració posterior del Sínode diocesà.

Un dels trets de la vida eclesial a Mallorca és la recerca de línies d'acció pastoral convergents.

a) Les assemblees diocesanes

Vist ara amb la perspectiva del conjunt, l'aspecte més positiu d'aquelles assemblees eren la participació en els qüestionaris previs, el nombre dels participants i el dinamisme de les sessions. Tal vegada el punt més negatiu fou que les conclusions de cada assemblea se sobreposaven a les conclusions de l'assemblea anterior, sense haver concretat suficientment la seva operativitat ni haver-ne programat una avaluació posterior. Tal vegada per aquest motiu, al llarg del temps es produí un cansament i una certa sensació d'inutilitat i de frustració. Aquestes assemblees a què ens referim foren les següents: l'any 1976, la Setmana de

Pastoral Urbana, amb uns 200 participants; i els anys 1979, 1980, 1983 i 1986 les anomenades Setmanes de Setembre, entre 500 i 1000 participants a cada una d'elles.

*b) El Sínode diocesà (1994-1999)*³

Tot i que el Sínode, pròpiament dit, se celebrà en dotze sessions des del mes d'octubre de 1998 fins al maig de 1999 i amb la participació de 165 membres sinodals, hem de ressaltar que el moviment assembleari sinodal s'inicià quatre anys abans, el mes de setembre de 1994, quan el bisbe comunicà la seva decisió de convocar el Sínode i adreçà a tothom, i no solament als fidels cristians sinó a tota la societat mallorquina, una consulta oberta amb tres preguntes: "on es troba la societat mallorquina actual?, on es troba l'Església mallorquina actual? i què demanam al Sínode diocesà?" Respongueren el qüestionari unes 2.500 persones.

S'hi han celebrat cinc assemblees diocesanes, el Sínode diocesà i altres assemblees menors.

2. FRANCESC MUNAR SERVERA, *Les Assemblees diocesanes*, Publicacions del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca, núm. 11. Palma de Mallorca, 1991
3. Per a una informació més detallada del Sínode diocesà, podeu llegir un número monogràfic de la revista *Lluc*, gener-febrer 1999, núm. 808, i també un article de PERE LLABRÉS MARTORELL, a la revista *Serra d'Or*, núm. 471, de març de 1999.

Després seguiren tres anys de reunions dels grups sinodals que estudiaren unes ponències i presentaren unes propostes. La mitjana de participació en aquests treballs fou d'uns 400 grups i d'unes 4.000 persones.

Les constitucions sinodals, votades per l'assemblea sinodal i signades pel bisbe en la sessió de cloenda de dia 21 de maig de 1999, consten de sis capítols, el primer dels quals és una visió general de l'Església actual a Mallorca, els altres cinc capítols estudien els diversos aspectes de l'evangelització, la celebració i el testimoniatge cristià, i estan dividits en tres apartats: principis doctrinals, orientacions pastorals i propostes operatives.

El vertader treball pastoral, a la llum del Sínode i fruit del Sínode, s'haurà d'emprendre a partir del curs 1999-2000 amb l'aplicació de les propostes que s'han de realitzar en el termini d'un any, entre elles un pla diocesà de pastoral.

3. S'ha impulsat la corresponsabilitat de les delegacions diocesanes⁴

L'any 1979, amb motiu d'una reorganització dels serveis diocesans, totes les comissions, els secretariats, els departaments, etc. del bisbat es reagruparen en grans delegacions diocesanes. Era una forma concreta de

promoure una major coordinació i corresponsabilitat.

L'any 1979 es va dur a terme l'agrupament en grans delegacions diocesanes.

La Delegació d'Acció Social

Ja abans del Concili s'havia iniciat un canvi de mentalitat de l'acció caritativa que, de la simple beneficència, s'anava ampliant amb la reflexió i l'estudi per descobrir les causes de la pobresa, per denunciar-les i dur a terme tasques de prevenció i d'assistència més regular.

Hi ha moltes realitzacions anteriors, com ara Càritas, les Conferències de sant Vicenç de Paül, alguns centres socials, l'Escola d'Assistents Socials, el Patronat de la Vivenda, algunes guarderies en barriades de Palma i les colònies d'estiu, però d'entre les realitzacions portades a terme durant els darrers trenta anys cal destacar les següents: des de 1976 la creació del Col·lectiu La Sapiència, que al llarg dels anys ha anat obrint distints casals d'acollida per als marginats; el 1978 va néixer, com a filial de Càritas, la Federació de Grups d'Esplai de Mallorca; l'any 1980 es va erigir Justícia i Pau, connectada amb un grup

4. Per a ampliar dades, vegeu el llibre, de diversos autors, titulat *Don Teodor Úbeda, 25 anys bisbe*, Palma de Mallorca 1995, pàg. 139-270.

cristià de drets humans que ja existia des d'uns anys abans; l'any 1982 es va crear l'Escola de Treballadors Familiars; l'any 1983 es va promoure la Campanya Mil per Mil, que es basava en mil subscripcions de mil pessetes cada mes per poder atendre les obres socials més urgents; l'any 1984 va néixer la Cooperativa Jovent, que té cura de la reinserció laboral de joves amb problemes; l'any 1985 començava la posada en marxa del Projecte Home, que va anar obrint durant els anys següents diferents cases d'acollida i recuperació de drogoaddictes; l'any 1987 es va iniciar *Deixalles* amb l'objectiu de recollir, reciclar i aprofitar els materials diversos, i de donar treball i reinserir en el món laboral persones amb problemes socials; l'any 1989 es va obrir un Centre d'Acollida a la Dona i Família; l'any 1990 es va inaugurar, en unes dependències de l'anomenat Seminari Nou, una residència per a vells pobres; i al llarg d'aquests anys s'han mantingut i s'han obert diversos menjadors socials a Palma i a Inca.

Mentrestant la Delegació ha impulsat la creació de grups parroquials d'Acció Social i després n'ha fet un seguiment. Ha coordinat amb les parròquies el treball dels assistents socials, tant dels qui treballen a compte del bisbat, com dels contractats pels ajuntaments. I ha fet convenis d'ajuda amb les institucions autonòmiques i municipals, amb el criteri general de demanar

a les institucions civils que hi aportin, sobretot, les subvencions econòmiques, mentre l'Església ofereix la col·laboració del seu voluntariat.

La Delegació d'Apostolat Seglar ⁵

La trajectòria feta durant aquests trenta anys es pot resumir en les etapes següents:

– Una primera etapa, fins a la dècada dels setanta, amb una incidència important dels *Cursillos de Cristiandad*, on reberen el primer impuls un bon nombre de laics compromesos. Els darrers vint anys, els *Cursillos* han continuat la seva oferta, però un mica apartats del procés diocesà.

– A partir de la dècada dels setanta es va fer un esforç considerable per potenciar els moviments especialitzats d'Acció Catòlica, dels quals continuen les seves activitats el MUEC, la JOC, el MIJAC, l'ACO, el Moviment de Comarques i el Moviment de Professionals, però la seva incidència no deixa de ser encara ara molt minoritària.

– A partir de la dècada dels noranta s'obren noves perspectives de futur, primer pel fet d'haver-hi un delegat laic i un nou equip de laics al capdavant de la delegació; segon, pel projecte de posar en marxa un laïcat diocesà associat, que reculli la iniciativa de l'Acció Catòlica General, però adapta-

---

5. Em remet, per evitar repeticions innecessàries, al número anterior de *Quaderns de Pastoral* núm. 169, "La trajectòria de l'Apostolat seglar a Mallorca", signat per SEBASTIÀ SALOM i JAUME OLIVER, pàg. 21-25.

da a la nostra realitat i necessitats; i tercer, per la celebració del Sínode diocesà, que ha suposat un nou impuls per al laïcat i és de preveure que produirà els seus fruits en un futur no gaire llunyà.

La pastoral juvenil i la pastoral universitària, que han format part fins ara de la Delegació d'Apostolat Seglar com un secretariat i una comissió respectivament, han tingut a la pràctica una autonomia pròpia i una activitat creixent, la primera a partir sobretot de la dècada dels vuitanta i la segona a partir dels anys noranta. El Sínode ha demanat que es constitueixin com a delegacions diocesanes autònomes.

Un dels camps que més s'ha desenvolupat en els darrers trenta anys ha estat el de la catequesi.

La Delegació de Catequesi

Un dels camps que més s'ha desenvolupat durant els darrers trenta anys ha estat, sens dubte, el de la catequesi. D'una catequesi impartida quasi exclusivament a les escoles per preveres, religiosos i religioses, s'ha passat a una catequesi confiada majoritàriament a mans de catequistes laics i impartida a les parròquies. És en el camp de la preparació per a la primera comunió (a partir dels 8 anys) i de la confirmació (a partir dels 15) on més s'ha treballat. Altres catequesis han quedat

una mica en segon terme, com ara la catequesi preparatòria del baptisme, i sobretot la catequesi d'adults en general.

La delegació de catequesi ha ofert cursos de formació per a catequistes i organitza periòdicament jornades d'actualització i tallers pedagògics. Té a l'abast de les parròquies i col·legis una llibreria amb una gran oferta de materials vinguts d'altres diòcesis, i ha confeccionat també diversos materials propis. Des de fa anys la delegació col·labora molt estretament amb el SIC, sobretot a partir del Primer Congrés de Catequesi de Catalunya i Balears de l'any 1992.

La Delegació de Comunió entre les Esglésies (o de Missions)

La cooperació estable de preveres diocesans amb l'Església del Perú es remunta a l'any 1955, i la cooperació amb la de Burundi a l'any 1965. El bisbe Enciso va crear l'any 1959 l'Institut Apostòlic Juníper Serra per a preparar equips de preveres per anar a missions. I l'any 1969 el bisbe Álvarez instituí la Jornada anual de Mallorca Missionera.

Però fou el bisbe Úbeda qui consolidà aquesta cooperació, visitant personalment els llocs on treballaven els missioners mallorquins i comproment-se a trobar-los substituïts que els poguessin rellevar i continuar el compromís contret per la diòcesi.

La continuïtat de la presència de preveres mallorquins al Perú i Burundi

s'ha fet difícilosa per la manca de vocacions, i a Burundi, a més, pels problemes polítics. Però, malgrat tot, no solament es continua la cooperació diocesana amb el Perú i Burundi, sinó que també s'ha ampliat a Santo Domingo, i, si bé ha minvat el nombre de preveres missioners, ha augmentat el de religioses i el de voluntaris laics.

La Delegació de Missions, a més de mantenir un contacte amb els missioners diocesans i les seves famílies i d'atendre les seves necessitats, promou grups parroquials d'atenció missionera, organitza trobades amb joves interessats a dedicar uns anys de la seva vida a les missions com a voluntaris, col·labora amb diverses ONG que cooperen molt directament amb el Tercer Món i coordina ajudes i subvencions provinents d'entitats civils per a projectes humanitaris.

La Delegació d'Ecumenisme

El floriment de l'ecumenisme a Mallorca data ja dels primers anys del postconcili. El seu treball ha anat dirigit especialment en tres direccions:

– L'any 1971 el bisbe Álvarez va autoritzar les comunitats anglicanes i evangèliques a celebrar el seu culte a les esglésies catòliques, criteri que s'ha mantingut i s'ha ampliat fins al dia d'avui.

– La Setmana d'Oració per la Unitat dels cristians se celebra cada any amb diversos actes ecumènics a distints llocs i amb la participació de pastors i fidels de confessions no catòli-

ques. Des de l'any 1987 alguns actes de la Setmana se celebren en temples d'altres esglésies i la sessió de cloenda es fa a la Catedral.

– La Delegació eixampla el seu horitzó més enllà de les confessions cristianes i estableix alguns contactes amb la comunitat hebrea, la musulmana, els baha i altres religions orientals.

La Delegació d'Ensenyament

Abans de la reforma de l'ensenyament primari de l'any 1970 moltes congregacions religioses tenien els seus col·legis i moltes parròquies les seves escoles parroquials, que funcionaven d'una manera quasi autònoma. A partir de la Llei d'EGB de l'any 1970 s'instituï un secretariat diocesà de Formació Religiosa i Educació de la Fe per a ajudar els col·legis religiosos i les escoles parroquials a adaptar-se a la nova llei. A partir de 1973 el Secretariat organitzava curssets de formació per als professors de Religió per a obtenir el títol d'idoneïtat. El 1976 es creà la Delegació d'Ensenyament que uns anys després, definia els seus objectius principals: 1) perfilar un model d'escola cristiana, 2) intentar la gestió conjunta dels col·legis diocesans, i 3) estructurar el perfil de les classes de religió.

Després d'uns anys de trajectòria intensa i complexa, deguda, en gran part, a les dificultats d'entesa entre el Ministeri d'Educació i les reivindicacions de l'Església, ara amb el traspàs de les competències educatives a la Comunitat Autònoma sembla que

la situació es va regularitzant i la delegació diocesana centra els seus esforços en diversos camps: 1) Acompanyar de prop, i dirigir si cal, els centres escolars –uns deu en total– que depenen directament del bisbat. Treballar conjuntament amb la FERE (Federació de Religiosos dedicats a l'Ensenyament) per a elaborar el projecte educatiu de l'escola catòlica i potenciar la qualitat de l'ensenyament de la religió. 2) Proveir de professors de religió totes les escoles estatals, fer un seguiment del seu treball i oferir-los cursos de formació. 3) Acompanyar els mestres cristians i potenciar el servei pastoral de l'Església en l'escola, mitjançant la presència qualificada i coordinada d'associacions de pares, professors i alumnes.

La Delegació de Família

Existien a Mallorca des de la dècada dels cinquanta els equips de l'anomenat Moviment Familiar Cristià, però la Delegació de Família, com a tal, no va ser creada fins a l'any 1982. De llavors ençà la delegació, que sempre ha estat dirigida per un matrimoni, ha establert els seus objectius i ha organitzat les activitats principalment en els camps següents:

a) S'han organitzat diverses trobades, jornades i cursos de formació sobre el matrimoni, la família, la pastoral familiar, els agents de pastoral prematrimonial, etc. i s'ha institucionalitzat una jornada diocesana anual de la família, que se celebra en el santuari de Lluc.

b) S'han potenciat els diversos grups i equips de moviments familiars, tant els que provenen de fora com els que s'han creat a la diòcesi.

c) Per a les parròquies o arxipresbiterats que tenen dificultats per a impartir pel seu compte cursos de preparació al matrimoni, la delegació n'organitza unes quantes sessions a Palma i s'ofereix a impartir-los als pobles, o ajudar-los quan se'ls demana.

d) S'ha obert a Palma un centre d'orientació familiar per atendre tot tipus de problemes familiars: psicològics, de convivència, d'educació dels fills, etc.

La Delegació de Formació als ministeris

Aquesta Delegació abraça quatre camps d'acció:

1. El *Seminari Major*. Durant els darrers trenta anys ha passat de tenir una mitjana de vint ordenacions sacerdotals cada any, a tenir-ne dues o tres. Per això i per tots els canvis socials, culturals i eclesials, el Seminari Major ha sofert una gran transformació.

2. El *Seminari Menor*, mentrestant, s'ha convertit en un gran col·legi de primària i secundària, obert a tota la barriada, on, a més, hi resideix un grup d'una trentena d'interns que veuen el sacerdoci com una possibilitat per al seu futur.

3. La *pastoral vocacional* ha estat fortament lligada als seminaris i als

seus responsables. S'han fet trobades vocacionals de molt diferent factura: unes adreçades a la vocació cristiana en general (laïcal, religiosa i ministerials), altres enfocades més directament a la vocació religiosa i sacerdotal, i finalment unes terceres més directament orientades als candidats al sacerdoci. S'han fet, igualment, diverses experiències de celebració de la jornada anual del Dia del Seminari.

4. El *diaconat permanent* és també una secció d'aquesta Delegació. Actualment hi ha cinc diaques permanents i alguns candidats que es preparen per a l'ordenació. Hi ha també una comissió de seguiment i d'ajuda al diaconat permanent. No s'han fet grans campanyes ni s'han creat grans entusiasmes ni reticències respecte a aquest nou ministeri de l'Església, que de mica en mica es va consolidant amb cautela.

La Delegació de Litúrgia i Pietat Popular

La primera realització pràctica del Concili havia estat la reforma litúrgica. Fa trenta anys es vivia a la diòcesi l'entusiasme per l'adaptació dels textos litúrgics al català, amb les variants dialectals pròpies de les Balears. La delegació va fer un gran treball juntament amb les diòcesis germanes de Menorca i Eivissa, per editar conjuntament els textos dels Leccionaris i del Missal romà, prenent com a base la traducció catalana ja aprovada. En anys successius es publicaren els rituals de sagraments i la Litúrgia de les Hores.

A partir de l'any 1978 aparegueren els *Directoris de sagraments i de religiositat popular*, elaborats per la delegació després d'una àmplia consulta als preveres, i amb l'aprovació dels Consells Presbiteral i Diocesà de Pastoral.

L'any 1981 es va publicar el *Cantoral de l'Església de Mallorca*, amb un bon repertori de cants propis, amb lletra i música d'autors mallorquins. D'aquest cantoral ja se n'han fet quatre edicions corregides i augmentades.

L'any 1989, quan es va publicar el *Ritual de benediccions*, s'hi afegí un apèndix per a la nostra diòcesi que recull algunes devocions pròpies.

A partir dels anys noranta, davant el floriment creixent de la religiositat popular, especialment a l'entorn de la Setmana Santa, s'ha fet un esforç de seguiment d'aquesta nova inquietud, que no sempre té un rerefons clarament cristià.

La Delegació, al llarg d'aquests trenta anys, ha ofert diferents jornades de litúrgia, de cant musical, de pietat popular, i també ha realitzat diverses trameses de materials per ajudar les parròquies en els temps litúrgics forts de Quaresma, de Pasqua i d'Advent.

La Delegació de Mitjans de Comunicació Social

La diòcesi de Mallorca havia estat ben present en els mitjans de comunicació durant els anys cinquanta i seixanta, sobretot a través del *Diario*

de Mallorca i de Ràdio Popular. Però els nous temps demanaven nous plantejaments i noves presències.

La Delegació té cura actualment de l'elaboració d'un *Full dominical*, que va començar al final dels anys setanta, aprofitant l'edició d'algunes diòcesis catalanes que ens deixava una part de la primera pàgina i tota la darrera per a l'elaboració pròpia. A partir de 1986 es fa ja íntegrament a Mallorca.

En el Departament d'Audiovisuals la Delegació elabora setmanalment uns programes per a la Cope (un comentari dominical del bisbe, un noticiari de quinze minuts i dues tertúlies) i un vídeo de 15 minuts, també setmanal, que conté notícies i un petit espai formatiu, que s'emet a través d'onze estacions locals de tota l'illa.

A la Delegació hi ha un gabinet de premsa, al capdavant del qual hi ha una periodista professional que té cura d'enviar puntualment a tots els diaris locals notícies i comunicats de premsa en nom de l'Església, té la responsabilitat d'una pàgina setmanal al *Diario de Mallorca*, i convoca rodes de premsa sempre que hi ha un esdeveniment eclesial d'una certa importància.

La Delegació de Pastoral de la Salut

Començà primer com una comissió dins la delegació d'Acció Social i des de l'any 1980 és una delegació pròpia. Acompanya els professionals cristians del ram, i els ofereix trobades i conferències per a exercir la seva tasca amb sentit cristià. Coordina grups de volun-

tariat per a atendre els malalts de centres hospitalaris que no tenen familiars propis que puguin estar al seu costat. Convoca adesiara els grups parroquials d'atenció als malalts per a intercanviar experiències. Organitza una jornada anual dels malalts al santuari de Lluc. I l'any passat, 1998, obrí una residència, el Casal Balear, per a familiars de malalts ingressats a clíniques de Palma, sobretot provinents de Menorca o d'Eivissa, i que no poden pagar una estada llarga a un hostel o pensió.

La Delegació de Pastoral del Turisme

Essent Mallorca una illa eminentment turística, la primera comissió d'assistència pastoral al turista es remunta ja a l'any 1966. Va anar passant per diverses etapes, fins que l'any 1989 es convertí en delegació. En contacte amb aquesta delegació els tres bisbes de les Balears publicaren l'any 1990 una carta pastoral conjunta titulada *Ecologia i turisme*. La Delegació ofereix a les parròquies i esglésies uns fulls amb les lectures dominicals en francès, anglès, italià i alemany.

La Delegació del Patrimoni Cultural

Tres comissions estan integrades dins aquesta delegació: la del Patrimoni Artístic, la d'Arxius i Biblioteques, i la d'Orgues Històrics.

La Delegació, amb les seves comissions, manté un contacte freqüent amb el Govern de la Comunitat Autònoma de

les Illes Balears, i amb les conselleries de Cultura i de Foment, sobretot pel que fa a la conservació del patrimoni i a la restauració d'edificis i d'obres d'art. Cal destacar que durant els darrers anys són molt quantioses les ajudes econòmiques que l'Església ha rebut per a restaurar els seus edificis més singulars.

L'any 1982 es va obrir un taller de restauració, per a conservar i restaurar escultures i pintures de l'art religiós mallorquí.

S'han començat a agrupar i ordenar els diversos i dispersos arxius diocesans i biblioteques, amb l'interès de conservar-los millor i de posar-los a l'abast dels estudiosos per a les consultes i investigacions.

La Comissió d'Orgues Històrics supervisa la restauració d'aquest valuós patrimoni i organitza diversos concerts amb la col·laboració d'entitats culturals, i especialment el mes d'octubre de cada any organitza una setmana dedicada als orgues històrics.

Cal ressaltar algunes exposicions duites a terme per iniciativa o amb la col·laboració de la delegació: l'any 1988 *Nostra Dona Santa Maria dins l'art mallorquí*, l'any 1993 *Eucharistia-Art Eucarístic*, i l'any 1999 *El gòtic religiós mallorquí*.

La Delegació de Reflexió Teològica i Pastoral

Aquesta delegació es confon pràcticament amb el CETEM (Centre d'Estudis Teològics de Mallorca) i

consta de dues seccions: la primera és la dels cursos institucionals de formació filosòfica i teològica, com una secció de la Facultat de Teologia de Catalunya. La segona és formada per l'anomenada Escola de Teologia, pensada especialment per a la formació cristiana integral dels laics i les religioses, i que està facultada per conferir el DEI als professors de Religió.

El CETEM té una publicació pròpia, que és la revista *Comunicació*; edita una col·lecció de llibres d'autors mallorquins i ha col·laborat en la publicació de la Bíblia Catalana Interconfessional amb les variants dialectals mallorquines.

Altres activitats destacables del CETEM són l'organització anual d'una Setmana de Teologia, la celebració de la festa del Beat Ramon Llull i la col·laboració amb la Setmana de Formació anual per a preveres.

La Delegació de Vida Religiosa

Fins a l'any 1998 hi va haver una vicaria episcopal per a la vida religiosa, però, quan el bisbe va voler nomenar una religiosa com a responsable d'aquesta vicaria, es va trobar que segons el dret canònic només poden ser vicaris episcopals els preveres, i, per tant, es va veure obligat a canviar-li el nom pel de delegació, i a la responsable la va nomenar delegada.

La delegació té cura d'atendre en nom del bisbe les comunitats religioses, de coordinar la seva inserció en la pastoral diocesana i la seva participació en els organismes diocesans.

4. S'han creat zones pastorals, s'han renovat els arxiprestats i s'han promogut els equips de preveres solidaris

Un dels primers projectes pastorals del bisbe Úbeda fou la creació, l'any 1974, de quatre zones pastorals, al capdavant de cada una de les quals es va nomenar un vicari episcopal. Així s'ha mantingut fins al juny de 1999, quan el Sínode s'ha decidit per només dues zones (Palma i Part Forana). Els vicaris episcopals eren nomenats per un període de tres anys, renovable per tres més. D'aquesta manera devuit preveres han passat ja per aquesta experiència.

L'any 1970 el bisbe Álvarez havia augmentat el nombre dels arxiprestats fins a 25. Aleshores hi havia més de 400 preveres diocesans en actiu i s'intentava fer dels arxiprestats equips de treball pastoral. Però després s'ha vist que per a una diòcesi amb 154 parròquies i 600.000 habitants el nombre d'arxiprestats era excessiu, sobretot a mesura que el nombre de preveres anava minvant. Així, a poc a poc s'anaren reagrupant alguns arxiprestats veïns fins arribar al nombre de 21. Finalment, com a fruit del Sínode, en el mes de juny de 1999, una comissió elegida *ad hoc* ha reduït a 10 el nombre dels arxiprestats.

S'ha impulsat, sempre que ha estat possible, la nova figura jurídica de rectors solidaris, començant l'experiència en algunes barriades de Palma i en algunes comarques de pobles.

5. S'han compartit responsabilitats mitjançant els consells diocesans

Un dels motius pels quals el bisbe Úbeda va voler nomenar vicaris episcopals era el de constituir un consell episcopal, perquè ell des del principi va dir que no volia governar sol, ni amb una camarilla anònima. Així, el Consell Episcopal des de l'any 1974 s'ha reunit setmanalment amb el Bisbe i ha estat el motor, a grat i desgrat de molts, de la marxa de la diòcesi.

El Consell Episcopal s'ha reunit setmanalment des de 1974, com a motor diocesà.

El Consell Presbiteral, que es va constituir ja en temps del bisbe Álvarez, com a fruit primerenc del Concili, ha passat per diferents alts i baixos. Una comissió permanent, elegida d'entre els seus membres, dirigeix en teoria les sessions, però, de fet, el Consell Presbiteral ha funcionat més com un òrgan de consulta en mans del bisbe i del Consell Episcopal, que no com una plataforma del clergat per a expressar els seus desitjos i manifestar les seves inquietuds.

El Consell Diocesà de Pastoral es va constituir i reunir per primera vegada l'any 1980, després d'uns anys de reunions del Consell Episcopal amb un grup de seglars, anomenat Grup Diocesà de Reflexió Pastoral. De llavors

ençà s'ha reunit regularment una vegada cada trimestre, convocat i dirigit per una comissió coordinadora. Al llarg d'aquests gairebé vint anys ha tractat molts diversos temes, unes vegades independentment del Consell Presbiteral, i altres vegades paral·lelament o conjuntament amb ell.

L'Administració diocesana ha comptat també des de l'any 1974 amb un Consell Diocesà d'Assumptes Econòmics, que es reuneix una o dues vegades cada any en sessió plenària.

Un altre Consell, com ara el Col·legi de Consultors, que es va constituir per donar compliment a les noves disposicions del Dret Canònic de 1983, s'ha reunit només quan ho requeria una consulta obligada.

L'any 1980 el Consell Episcopal va redactar uns Estatuts marc dels consells parroquials de pastoral, per a estimular i ajudar les parròquies a constituir-los. L'experiència en aquest camp és molt diversa: des de les parròquies que el tenen constituït i on funcionen francament bé, fins a les parròquies on han fracassat o no s'han constituït o només s'han constituït sobre el paper.

6. S'ha treballat conjuntament amb les diòcesis germanes de Menorca i Eivissa

Les diòcesis de les Balears no tenen una tradició de treball en comú, i els seus preveres, religiosos i laics pràcticament es desconeixen mútuament. De fet, la diòcesi de Menorca manté més

contactes amb Catalunya, i Eivissa amb València. Però els tres bisbes, juntament amb els seus vicaris generals, es reuneixen periòdicament i han signat conjuntament diversos documents, com ara *Ecologia i Turisme* l'any 1990, *Solidaritat cristiana en temps de crisi econòmica* l'any 1994, un *Comunicat davant les properes eleccions* en el mes de maig de 1999, i actualment estan preparant un documents sobre *La família, transmissora de la fe*.

Les diòcesis balears no tenen una tradició de treball comú, però culturalment seria aconsellable la constitució d'una província eclesiàstica.

La unitat cultural de les tres illes i la configuració política actual de les Balears com a Comunitat Autònoma aconsellarien la constitució d'una província eclesiàstica pròpia, perquè la seva pertinença a la de València està demostrant la ineficàcia de la participació en les seves reunions. Però la Santa Seu, a través de la Nunciatura, després que les diòcesis balears haguessin presentat tots els requisits en una primera instància i d'haver reiterat la sol·licitud en una segona instància a petició de la mateixa Nunciatura, ara resulta que va donant llargues sense ni tan sols acusar recepció ni aduir raons de la negativa o la demora.

7. S'ha fet un esforç de cara a la transparència econòmica i l'autofinançament

L'any 1960 el bisbe Enciso va crear la Caixa Diocesana per a donar una major rendibilitat als capitals de les fundacions i obres pies, i va convidar les parròquies i altres institucions eclesials a dipositar-hi els seus estalvis. L'any 1970 el bisbe Álvarez va crear la Caixa de Compensació per a fomentar la solidaritat entre parròquies i preveres, una millor justícia distributiva i una creixent transparència de la situació econòmica. L'Administració diocesana va publicar el primer balanç econòmic en el Butlletí del Bisbat, de febrer de 1973, i des d'aquella data ha anat donant compte puntualment de la situació. L'any 1974 es va constituir el Consell d'Administració o d'Assumptes Econòmics. L'any 1978, després que el Govern espanyol hagué canviat el sistema d'ajuda econòmica a l'Església, el Consell Diocesà d'Administració va presentar una nova proposta de retribució dels preveres. L'any 1991 es va fer una campanya popular de subscripcions per al sosteniment de l'Església i es va donar una forta empenta a l'autofinançament de cada una de les seves institucions. I en anys successius s'ha anat avançant en l'aplicació d'un nou sistema de compensació entre l'Administració diocesana i les parròquies més grans i les més petites. Finalment, com a resultat de la reorganització diocesana a la llum del Sínode, s'ha creat una vicaria episcopal d'assumptes econòmics.

8. S'ha promogut la formació dels agents pastorals

L'Església mallorquina ha fet un notable esforç per a la formació dels seus agents de pastoral: preveres, religiosos, religioses i laics.

El nombre de preveres va minvant progressivament. Actualment són 310 els capellans diocesans, dels quals es pot dir que uns dos-cents tenen algun càrrec pastoral. Per a tots ells s'ofereix una setmana de formació permanent, es programen conferències teològiques, bíbliques o pastorals, tandes d'exercicis espirituals i recessos trimestrals. El Seminari Major té actualment 10 seminaristes, per als quals el CETEM ofereix uns cursos de teologia i de pastoral d'una qualitat sensiblement superior a la que s'impartia abans del Concili. Els diaques permanents –ja s'ha dit més amunt– són només cinc, i uns quatre més que es preparen per a l'ordenació. El Consell presbiteral va desestimar en una sessió del mes de maig de 1999 la petició de crear una delegació del Clergat, formulada per un grup de preveres en el Sínode.

Les monges de vida contemplativa són unes 170, distribuïdes en tretze monestirs, amb una mitjana d'edat molt avançada. Els religiosos són uns 260, dels quals 43 tenen càrrec pastoral amb nomenament del bisbe. Les religioses sobrepassen les mil cinc-cents. Uns i altres es dediquen a l'ensenyança, a servir residències de vells, guarderies infantils, centres hospitalaris, i presten una gran ajuda a la catequesi i a l'animació pastoral de moltes

parròquies. S'ha de ressaltar que, malgrat la manca de vocacions i la mitjana d'edat cada vegada més avançada, les congregacions han mantingut en general, i augmentat en alguns casos, la seva projecció missionera de cara a l'exterior amb una presència significativa a països del Tercer Món, i també la seva projecció de cara al món de la marginació en el nostre Quart Món. Els esforços que han fet les congregacions i la CONFER per a la formació dels seus membres són considerables.

Els agents de pastoral laics, com ara els catequistes, els militants de moviments, els col·laboradors de delegacions diocesanes o de parròquies no són, de fet, molt nombrosos en comparació amb la gran massa de cristians passius o simplement assistents a les misses dominicals, o receptors de sagraments, però es va creant una consciència creixent que l'Església som tots i que l'Església del tercer mil·lenni necessàriament haurà de tenir un fort contingent de laïcat.

9. No oblidam altres realitats de la nostra Església

Som conscients que amb unes limitacions determinades d'espai es fa impossible dir-ho tot. I l'objectiu d'aquest escrit no és el de ser exhaustius, sinó el de donar una visió de conjunt. Així i tot, ni que sigui només de passada, volem esmentar algunes rea-

litats importants en el conjunt de la pastoral diocesana: la Vicaria General com a motor i punt de cohesió de la renovació i l'animació pastoral; la Secretaria de Pastoral com un servei ofert als diferents consells, delegacions i al Sínode; la Cancelleria; el Tribunal Eclesiàstic; la Casa de l'Església amb tots els seus departaments al servei de la diòcesi; la Catedral amb el Capítol de canonges i la renovació que s'hi ha fet; el Santuari de Lluç que és punt de referència en molts aspectes, etc., etc.

10. Tenim els ulls posats en el futur

Al final d'aquest segle i d'aquest mil·lenni, en un temps en què la societat i l'Església semblen més preocupades per recordar el passat, que no per preparar el futur, la comunitat cristiana de Mallorca acaba de celebrar un Sínode diocesà. Un Sínode que ha fet tot el que podia fer i només el que era capaç de fer.

Els resultats els hauran d'avaluar les generacions futures. Ara tenim en perspectiva l'aplicació d'unes constitucions sinodals, amb unes orientacions pastorals i unes propostes operatives, que perquè no es quedin en paper mullat s'hauran d'anar concretant, tal vegada sense gaire presses, perquè es puguin assimilar i consolidar, però també sense gaire pauses, perquè no siguin motiu de desencisos ni frustracions.

Menorca, la meua visió retrospectiva

JOAN FEBRER, director de l'Institut Diocesà de Teologia.

Superfície:	671 km ²
Població (INE 1996):	67.009
Catòlics:	61.648
Parròquies:	19
Capellans:	48
Seminaristes majors al curs 96-97:	2

Amb la mort del bisbe Pascual als 90 anys d'edat (el 17/3/1967) es clou a Menorca l'etapa nacionalcatòlica i s'obre, per a l'Església menorquina, un temps nou carregat d'incògnites i farcit d'esperances. De tota manera, la realitat no és tan esquemàtica. Amb el lema *Aixequem-nos i edifiquem* i un concepte inapel·lable de l'autoritat episcopal, el bisbe Pascual havia impulsat vigorosament la restauració d'una diòcesi devastada per tres anys de guerra civil. Sota aquest impuls van néixer i prendre cos moltes iniciatives que madurarien després en els nous aires conciliaris. "Com hauria viscut el Concili Vaticà II un home preparat bíblicament i amb inquietuds i bones intuïcions en el camp de la litúrgia com el bisbe Pascual, si no hagués tingut 85 anys en començar la primera sessió?", es demana Miquel Anglada ¹.

L'esdeveniment del Vaticà II va ser seguit a Menorca amb creixent interès per part d'un sector i amb una notable preocupació per part d'un altre. Entre els qui s'hi interessaven, capellans i laics, la revisió de l'etapa preconiliar prenia tons crítics i reivindicatius: de cara enfora, calia acabar amb el maridatge Església-Estat, tot propugnant una Església lliure i profètica; de cara endintre, es demanava participació, ja que l'Església és cosa de tots. Uns i altres coincidien, davant la desaparició del bisbe Pascual, a demanar la continuïtat de la diòcesi menorquina. Les discrepàncies es referien al perfil que havia de tenir el nou pastor.

El Vaticà II va ser seguit amb notable interès, però amb preocupació per un altre sector.

El Grup de San Climent, que aglutinava capellans i laics, promovia des de la base un moviment de reforma conciliar. Publicacions rebudes sobretot de Barcelona, així com visites de

1. MIGUEL ANGLADA GELABERT. *Bisbes de Menorca*. Menorca: Ed. Nura, 1999.

personalitats destacades, mantenien ben viu l'interès pel moviment conciliar. El bisbe de Mallorca, don Rafael Álvarez Lara, en les visites que feia a l'illa solia repetir amb molta gràcia: “*esto es una cazuela hirviendo*”. Presionat per l'autoritat civil i militar, no aconseguí fer sortir de l'illa el *molest* canonge de Màlaga José M. González Ruiz, que havia mantingut aquí contactes *subversius* amb capellans i seglars.

El Seminari era també un focus d'inquietuds, on se seguïen amb interès les informacions que arribaven de Roma. “Ara en fa dos el vaig visitar —escriu Francesc de Borja Moll— i hi vaig trobar tot un altre ambient: s'hi respirava una inquietud nova, potser d'abast imprecís, però evidentment vital i sanitària; tota una altra cosa que aquella calma, aquella pau de cemen-tiri dels meus anys d'adolescent”.²

En l'episcopat del bisbe Moncadas

El prevere mallorquí de Muro, don Miquel Moncadas Noguera, és nomenat bisbe de Menorca l'onze de desembre de 1968, als 47 anys d'edat. El bisbe Miquel, com a capellà, s'havia dedicat a fons al cultiu de l'espiritualitat cristiana mitjançant exercicis i recessos i a la pastoral familiar a través del moviment familiar cristià. Des de l'instant de la seva arribada a Menor-

ca, deixà clar un nou estil d'exercir com a bisbe i una resolta voluntat d'aplicar les normes del Vaticà II; no era menys ferma la seva postura d'independència política: “*Dios quiera que pueda mantener siempre con su gracia esta independencia de criterio, de actitud, frente a cualquier grupo social o de presión, sea el que sea, que pretenda envolverme para apartarme de esta línea que para mí es la línea de Dios, presente y actuante en su Iglesia.*”³

Un estudi socioreligiós de la realitat menorquina duit a terme per l'Institut ISPA de Barcelona⁴, entre els anys 1966-69, serviria de base per al llançament d'uns nous criteris de pastoral diocesana. Les jornades de pastoral de conjunt celebrades a Cala Blanes entre els dies 20 i 24 d'octubre de 1969, dirigides pel canonge Boulard, pastoralista francès, i pel sociòleg català Dr. Duocastella, van aprofundir en temes clau com ara la situació religiosa de Menorca, l'Església en el món temporal, la tasca actual de l'evangelització, la missió pròpia del sacerdot i dels religiosos, la vocació apostòlica dels seglars, l'organització diocesana. Les conclusions aprovades eren encapçalades per aquesta declaració de principis: “*A la luz del Concilio Vaticano II y de la realidad humana y religiosa de Menorca, reafirmamos que nuestra misión continua siendo la de actuar*

2. FRANCESC DE BORJA MOLL. “La nostra llengua a Menorca, avui”. A: *Serra d'Or* (“Menorca ahir i avui”), núm. 11, novembre de 1964. Pàg. 25.

3. *Boletín Oficial de la Iglesia en Menorca*, febrer, març i abril de 1969, pàg. 16-19.

4. ISPA. *Sociología religiosa y pastoral de conjunto de la diócesis de Menorca*. Estudio núm. 61, Barcelona-Madrid, juliol de 1969.

*como fermento en los fenómenos sociales de hoy.”*⁵

El 68 es va iniciar un temps de renovació i creativitat empès des de baix però beneït des de dalt.

S'inaugura un temps de renovació i creativitat empès des de baix i beneït des de dalt: noves parròquies a la perifèria de Ciutadella (Sant Esteve, Sant Rafel, Sant Antoni M. Claret...), aplicació de la reforma litúrgica, sessions informatives i formatives de renovació conciliar, nous òrgans parroquials i diocesans de participació, Escola de Teologia a Ciutadella i a Maó (1969-70), impuls renovador a la catequesi, homilies compromeses i –algunes– multades, escola de formació social a Ciutadella i Maó dependents de l'ICESB de Barcelona, colònies d'estiu, renovació del santuari i casal del Toro...

El moviment postconciliar no va estar exempt de tensions.

Aquest moviment postconciliar no va estar exempt de tensions, com és

lògic que succeeixi. La renovació de l'Església catòlica dins un règim concordatari, com era l'espanyol, no podia deixar de tenir repercussions polítiques, i els estrets esquemes del nacionalcatolicisme no podien encabir l'empenta del postconcili. El concordat de l'Estat espanyol amb la Santa Seu, al mateix temps que era denunciat oferia la possibilitat que l'Església emparés impunement tot un moviment de resistència antifranquista i d'organització cívica i política. La legalitat vigent no oferia gaire sortides en aquest sentit. Per açò, sagristies i locals parroquials d'algunes parròquies foren cedits per a reunions sindicals i cíviques diverses.

El bisbe Miquel tenia por d'un nou nacionalcatolicisme, però d'esquerres.

El bisbe Miquel era conscient de la situació, però volia mantenir fos com fos la seva independència i li repugnava ser instrumentalitzat. Estava gelós de la neutralitat política de l'Església i volia evitar de totes-totes caure en un nacionalcatolicisme d'esquerres, com abans s'havia caigut en un de dretes⁶. Pel març de 1972, Alfonso Carles Comín parlà a l'Escola de Teologia sobre la fe i el compromís històric, referint-se a la lluita de classes i demanant a l'Església una clara opció pels opri-

5. *Boletín Oficial de la Iglesia en Menorca*, novembre-desembre de 1969, pàg. 324.

6. Joan Cantavella. *Església de Menorca, fer camí junts*. Ed. Menorca, 1979.

mits. El bisbe Miquel desautoritzà aquestes manifestacions interpretant-les com un atac a l'Església. L'*affaire* provocà una interessant correspondència; així, en una carta al bisbe, en Comín reafirmava i explicava les seves posicions lamentant el malentès: “¿Cómo se puede imaginar que he pretendido agraviar a lo más mío?”, escrivia. I el bisbe li contestava: “Se trataba simplemente de cumplir con una difícil y dolorosa misión, clarificar la posición de este obispado, del que depende directamente la Escuela, ante una situación confusa creada por su charla, la cual había sido divulgada por medio de varias cintas grabadas y de conversaciones particulares.”⁷ Malgrat els intents conciliadors, alguna cosa s’havia romput.

La reforma litúrgica postconciliar va ser sovint iconoclasta amb la devoció popular.

En el camp aparentment menys conflictiu de la reforma litúrgica, es va manifestar, tot d’una, una qüestió polèmica: en quina llengua s’havia de celebrar, un cop abandonat el llatí? “En castellà”, deien els conservadors; “en vernacle”, defensaven els altres, que amb aquest eufemisme volien dir sense dir-ho “en català”. Mn. Josep Salord era un ferm defensor del català en

l’aplicació de la reforma litúrgica i, encara que no exercia de líder, molts dels capellans joves s’inspiraven en el seu mestratge. D’altra banda, el zel posat en la reforma litúrgica va dur a infravalorar devocions populars i tradicionals que eren vistes com a expressions menys autèntiques de la fe. Per açò, la reforma litúrgica postconciliar va revestir, de vegades, formes una mica iconoclastes que van arraconar la religiositat popular cap a reductes preconciliars.

La mort del dictador (novembre de 1975) va anar precedida de multes a capellans per homilies, i de compareixences d’altres preveres al jutjat per pronunciaments en favor de les llibertats, dels drets humans i de l’amnistia. Alguns seglars vinculats amb moviments apostòlics van ser detinguts. En els murs d’algunes esglésies van aparèixer pintades anticlericals, obra d’elements franquistes que veien en el clergat jove i en el mateix bisbe una traïció als ideals de la *cruzada*. El cas més dramàtic succeí a Alaior, on el vicari Gabriel Pons Jover sofrí un atac de cor i morí mentre esborrava una d’aquestes pintades a la paret de l’església parroquial (7/11/1975).

El temps del bisbe Deig

El primer d’abril de 1977 el bisbe Moncadas és nomenat per a la seu de Solsona. A Menorca el succeirà Antoni Deig i Clotet, secretari de l’arquebisbe

de Tarragona, monsenyor Pont i Gol. Nomenat el 20 de setembre de 1977, Antoni Deig serà ordenat a la catedral menorquina de Ciutadella, el dia 5 de novembre del mateix any. Ara la situació social i eclesial és molt més tranquil·la: s'entrava en un règim democràtic, les reformes conciliars s'havien implantat amb més o menys profunditat a tot arreu. D'altra banda, el tarannà del bisbe Deig contribuïa a desactivar tensions i afavoria, si no l'acostament de postures, sí la tolerància i l'anar fent cadascú pel seu cantó. El bisbe Deig sabia rallar de futbol, conduïa ell mateix el cotxe i escrivia poesies; en les homilies sovint emprava la paràbola per donar-se a entendre i, en tot moment, era proper a la gent.

Durant el pontificat del bisbe Deig el català es va normalitzar com a llengua de l'Església menorquina.

Durant el seu episcopat, el català s'arribà a normalitzar com a llengua de l'Església menorquina, tant en la litúrgia com en les seves publicacions; d'aquestes, cal exceptuar-ne el *Diari de Menorca* que, tot i ser de la diòcesi el 75% de les accions, les continuarà editant en castellà. El *Full Dominical*,

que fins aleshores era el de Barcelona amb un espai fet des de Menorca, a partir de 1982 s'editaria íntegrament a Menorca; el seu primer director va ser en Biel Pons Olives. En l'escrit de presentació, el bisbe deia: “Volem que aquest nostre *Full Dominical* sigui, com ha estat fins ara, veu de l'Església. I amb la diversitat de tons i sons que avui dia comporta aquesta veu.”⁸

La feina amb joves és impulsada, des de l'any 1980, pel Secretariat de Joves Cristians, constituït per un bon equip de joves de tota l'illa entorn del delegat diocesà Sebastià Taltavull. Estava estructurat per un equip permanent i diferents comissions especialitzades: de cursets, d'ajuda social, de pregària i de trobades. El Secretariat de Joves va promoure jornades de pastoral juvenil, trobades multitudinàries al Toro, pregàries, la Jornada de Pau a Ciutadella, la revista *Església Jove*, i altres iniciatives, sempre fortament influenciat pel moviment del Concili de Joves de Taizè. El 8 de desembre de 1987 es constituï al Seminari de Ciutadella, el Moviment de Joves Cristians de Menorca, que es definia com un moviment “educador, evangelitzador, eclesial i festiu”. Les campanyes Siguem Autèntics (1984), Desenvolupament, Participació, Pau (1985), Constructors de la Pau (1986) i d'altres pretenien mobilitzar els joves vers uns objectius de formació personal i de compromís en l'àmbit juvenil.⁹

8. *Full Dominical*, núm. 1 (3-10-1982), 1a.

9. El Moviment de Joves Cristians de Menorca s'integrà en la JARC de Catalunya i Balears, mentre una part optava per la JOBAC de Barcelona.

L'anomenada *revisió dels anys vuitanta*, feta pel clergat de la diòcesi, desembocà en la redacció d'un nou directori sacramental i d'economia. El directori sacramental és potser més important pel que comporta de debats i reflexions (entre 1982 i 1985) que per la mateixa lletra, prest estojada al calaix. Volia unificar criteris d'actuació més en relació als qui vénen a l'Església que no als qui no vénen, que cada vegada en són més. I el d'economia es proposa racionalitzar una economia diocesana que creix al compàs del benestar progressiu de la societat illenca.

El Congrés Evangelització i Home d'Avui, que va tenir lloc a Madrid el 1985, a instàncies de la Conferència Episcopal Espanyola, s'aplica a Menorca en successives assemblees tot seguint les seves quatre ponències i cercant de treure conclusions operatives per a la nostra realitat pastoral. Aquestes assemblees van ser, al principi, molt concorregudes, però al final van decaure lleugerament pel que fa a l'assistència. Les propostes aprovades al final d'aquest itinerari abracen els sectors següents: cultura i mitjans de comunicació, realitats sociopolítiques, marginats i malalts, matrimoni i família, joventut, ensenyament. L'assemblea conclusiva, celebrada a Ferreries, aplegà unes 200 persones. Una part dels assistents van manifestar que les conclusions havien tingut un caire excessivament teòric. "Si les conclusions són realment assumides pels cristians que van participar a l'Assemblea i al

Congrés, i per altres, tant individualment com per part de col·lectius i comunitats, no es pot sinó veure amb esperança i optimisme el camí obert que pretén que nosaltres, cristians i Església, siguem evangelitzats i evangelitzadors", llegim al *Full Dominical*.¹⁰

L'any 1987 l'Església participa en el VII centenari de la conquesta de l'illa per Alfons III d'Aragó, amb el lema *Som una tradició viva*, que dona peu a diversos actes i commemoracions que tenen la seva expressió més espectacular en la festa de Sant Antoni, patró de Menorca. Hi assisteix el nunci i els bisbes de Mallorca i d'Eivissa, i el bisbe de Menorca dóna a conèixer una carta autògrafa rebuda del papa Joan Pau II. Aquesta efemèride motiva la publicació d'una carta pastoral en què el bisbe fa una mirada al passat, una anàlisi del present i senyala una perspectiva de futur per a l'Església diocesana en clau d'evangelització.¹¹

D'aquesta època daten algunes vocacions missioneres; res de nou si no és per la condició de laics i laiques d'alguns d'ells: na Dorín Moll, doctora cirurgiana que el 1977 se'n va al Zaire a una missió de la Companyia de Maria; en Tomé Garriga, que el 1987 parteix cap a la República Dominicana a través d'OCASHA. Dins el camp de l'animació missionera cap al Tercer Món, a Ferreries es constitueix l'agrupació Una Illa per al Món (vers l'any 1973) que es proposa "viure i fomentar la solidaritat amb els missioners i la seva

---

10. *Full Dominical*, núm. 241 (2-4-1987), 4a.

11. ANTONI DEIG I CLOTET. *Som una tradició viva*. 17-1-1987. Bisbat.

gent, amb els grups que cooperen amb el Sud i amb tothom.”¹²

Hauriem de registrar també la renovació de Càritas, primer a Maó i després en tot l'àmbit diocesà, incorporant-hi personal professionalitzat en el camp del treball social (1983); la implantació creixent de la campanya solidària de Mans Unides; les assemblees arxiprestals a Maó... Però aquesta ressenya no dóna per a estendre-s'hi tant.

L'episcopat del bisbe Antoni finalitza amb el seu trasllat a la seu de Solsona el 7 de març de 1990. La metàfora de l'autopista exemplifica, segons el bisbe Antoni, la pluralitat de l'Església: amb diferents carrils i velocitats, allò que importa és avançar en el mateix sentit. Quan algú li retreia al bisbe que era massa tolerant i que permetia, per exemple, grups com el de Cristians pel Socialisme, solia argumentar: “A mi el que m'interessa és que siguin cristians de veritat; llavors arribaran a sectors i ambients que cristians d'un altre signe no hi arribarien.”

El darrer període

El 26 d'abril de 1990 el bisbe d'Eivissa Manuel Ureña pren possessió de la seu menorquina com a administrador apostòlic, contràriament a l'esperança que seria el Col·legi de Consultors qui nomenaria un adminis-

trador diocesà per al període de seu vacant. En alguns sectors planava la sospita que des de la Nunciatura es volia posar ordre en una diòcesi vista potser com a massa avançada. El bisbe Ureña va visitar bastant Menorca durant l'any que va durar la seva responsabilitat com a administrador apostòlic: va tenir temps de prendre el pols d'una Església que desconeixia i que, segons manifestaria al final, havia trobat viva i dinàmica. Les coses van continuar més o menys amb l'empenya que duïen. Davant el retard de constitució de la província eclesiàstica balear, en les tres diòcesis es va fer un treball de reflexió pastoral que conclouria amb una carta pastoral, signada per Pasqua de 1990 pels tres bisbes de les illes i dedicada a la temàtica *Ecologia i turisme a les nostres Illes*.¹³

La interinitat del bisbe Ureña va finalitzar amb el nomenament del tortosí F. X. Ciuraneta.

La interinitat del bisbe Ureña finalitzà amb el nomenament com a bisbe de Menorca del prevere tortosí Francesc Xavier Ciuraneta, el 13 de juny de 1991, el qual havia col·laborat estretament amb el bisbe Ricard Maria Carles, primer a Tortosa i després a Barcelona.

12. *Full Dominical*, núm. 846 (1.11.1998), 4a.

13. L'any 1994 es publica una altra pastoral conjunta que duu el títol de *Constructors de solidaritat*.

La darrera etapa d'aquest recorregut postconciliar és massa propera per a fer-ne un dibuix amb perspectives. Només assenyalaria que les línies, tendències, evolucions i involucions que es donen a l'Església universal troben també la seva versió a escala menorquina. És un temps eclesial intensament marcat per la forta personalitat i el lideratge de Joan Pau II en un món, l'occidental del Nord, benestant i des-cristianitzat, confrontat amb l'empobriment del Sud.

Dues preocupacions cabdals centren potser l'atenció pastoral: la cohesió interna de l'Església en la doctrina i la disciplina, i la recuperació d'espais perduts. Ara bé, la preocupació compartida per la unitat, conduirà cap a una uniformitat imposada des de dalt? La reivindicació de la pluralitat, produirà una fragmentació del cos eclesial? L'evangelització missionera, menarà vers un intent de nova cristiandat? L'acomodació al món secularitzat, ens farà dimitir de l'encàrrec missioner?

No vull acabar sense deixar constància d'un esdeveniment eclesial esdevingut en aquest darrer període: la

celebració d'una Assemblea diocesana promoguda des del Consell Pastoral Diocesà. Durant els anys 1996 i 1997, un miler de cristians agrupats en uns 150 grups reflexionen i debaten sobre l'evangelització, el servei, la santificació i l'organització en la nostra Església local. L'assemblea despertà il·lusions, esperances i, en alguns, reticències.

Entre el 1996 i el 1997 un miler de cristians van debatre, aplegats en 150 grups, sobre evangelització i servei, i van generar 147 propostes d'actuació.

Les sessions finals, que van tenir lloc entre 1997 i 1998, finalitzaren amb l'aprovació de 147 propostes d'actuació distribuïdes segons les quatre ponències. Aquestes propostes, assumides i promulgades pel bisbe, han donat peu a l'elaboració d'un pla pastoral diocesà per a un trienni, que fixa objectius prioritaris i camins. En açò estem.

Bisbat d'Eivissa

Superfície:	841 km ²	Capellans:	35
Població (INE 1996):	84.220	Seminaristes majors al curs 96-97:	3
Catòlics:	78.605		
Parròquies:	26		

Solsona, la benjamina

RAMON ALSINA, vicari general.

Superfície:	3.513 km ²
Població (INE 1996):	119.730
Catòlics:	114.202
Parròquies:	163
Capellans:	148
Seminaristes majors al curs 96-97:	6

Som un bisbat petit (120.000 habitants escassos), jove (400 anys d'història, el més jove de Catalunya) i rural (ruralíssim podríem dir, ja que el 75% de les parròquies no arriben als 300 habitants i només dues passen dels 10.000). Ens correspon, per tant, una història humil, feta de petites coses. I encara hi hauríem d'afegir que el nostre tarannà de pagès fa que no ens prodiguem escrivint-les, aquestes petites coses. De manera que la "història pastoral" del bisbat de Solsona l'hem de cercar més en la memòria que en documents o butlletins. Tanmateix, una història tan bellugadissa com la dels trenta últims anys, la portem molt viva perquè l'hem gaudit i patit.

Quatre bisbes, quatre etapes

Deixeu-me fer la introducció donant unes breus pinzellades sobre els bisbes que ens han presidit en el servei de la fe i en la caritat durant aquest període que volem analitzar. Perquè

ells, certament, han marcat profundament la nostra història d'aquests darrers anys

De l'època del bisbe *Josep Bascuñana i Llòpez (1964-1975)*, no ens plau dir-ne gaire coses, ja que tampoc en aquells moments no en volguérem fer mullader. Faltat de salut, possiblement vingut a Solsona a contracor i no sintonitzant amb l'esperit del Concili Vaticà II que s'estava celebrant, no va tenir bona relació ni amb la majoria dels capellans ni amb el poble. La celebració, amb notable retard, de l'Assemblea Conjunta Bisbe-Capellans va ser el detonant que precipità el final del seu pontificat. Aquest moment va coincidir amb l'onada de les secularitzacions de capellans.

Mons. Martí va saber agafar el timó i redreçar el bisbat.

De l'*administrador apostòlic, Joan Martí i Alanis, bisbe de la Seu d'Urgell (1975-1977)*, en tenim el record d'un veritable dirigent que va saber agafar el timó i endreçar aspectes importants del bisbat. El nomenament d'un vicari de pastoral que junt amb el vicari general i el bisbe formaven el Consell de

Govern, la creació del Consell Diocesà d'Economia i l'encarrilament cap a l'àmbit diocesà de l'Ajuda a l'Església, van ser uns fets determinants de cara al futur immediat de l'Església Solsonina. Al bisbat es guarda d'ell un gratíssim record.

Del *bisbe Miquel Moncadas (1977-1989)*, en remarcaríem el seu tarannà personal i pastoral entre tímid i agosarat, d'una profunda espiritualitat, acurat de ploma i de paraula. Li anaven millor escriure i dirigir exercicis espirituals que afrontar les tasques de govern. D'una fina sensibilitat, era vulnerable tant a les proves d'afecte com a les situacions d'oblit. Estimava amb passió l'Església i entranyablement el Papa, i patia molt davant les moltes i evidents contradiccions eclesials.

L'any 2001 el bisbe Deig ha de presentar la renúncia.

De l'*actual bisbe Antoni Deig i Clotet (1990)*, n'hem de destacar la seva proximitat familiar al poble i als capellans. És home de tret ràpid, amant de país, dels seus homes i de les seves tradicions. Manté una bona relació amb els mitjans de comunicació, tot i que sovint s'hi enfada per les inexactituds de les informacions que li han ocasionat més d'un problema. De tarannà obert i bon contertulià. Home de lletra i paraula planera. No gaire amic de grans plans. El Concili Tarraconense i l'Assemblea Diocesana per apli-

car-lo, han omplert bona part del seu episcopat solsoní, junt amb la visita pastoral pausada i la seva presència constant a les festes dels pobles i a les reunions dels capellans, tant festives com de treball. Durant l'any 2001 li toca presentar la renúncia. Ja comencem a tremolar!

Anys de purificació i esporga

Feta aquesta visió ràpida dels pastors que han presidit la nostra comunitat diocesana durant el darrers trenta anys, podem posar la mirada sobre els trets més remarcables de la nostra Església particular.

Certament que han passat uns anys durant els quals la nostra Església, com també les altres del país, ha experimentat canvis profunds. Vegem-ne alguns de significatius i fàcilment constatables:

– La disminució del nombre de preveres, tant per causa de les secularitzacions com per la manca greu de vocacions noves.

– La davallada d'assistents a la missa dominical, com a signe molt visible i, també, als altres actes de pietat, als sagraments, a les predicacions, a tot allò que es programa des de les paròquies, arxiprestats i bisbat. Però per altra banda, cal dir que:

a) hi ha més laics que prenen part activa en la litúrgia, la catequesi, Càritas, l'administració econòmica i en altres serveis parroquials;

b) a les escoles de teologia, de pas-

toral i de Bíblia hi han assistit i hi participen un bon nombre de cristians; com també a xerrades d'actualitat, i

c) alguns cristians han crescut cap a una fe més convençuda i personalitzada, deixant pràctiques rutinàries i obediències cegues.

– Hem vist també com s'anava aprimant la influència i el prestigi de l'Església i de la seva Jerarquia, tant a l'interior de l'Església com de cara enfora.

Intentant veure els aspectes positius d'aquests canvis, es podria fer aquella constatació general que anys enrere admiràvem d'altres països: a les nostres parròquies hi ha, certament, menys assistents dels rutinaris, per tradició, per obligació, però han crescut els participants més conscients i convençuts, capaços d'afrontar vents adversos.

Aquesta disminució de nombre, però millora de qualitat, ens ha curat de la recerca de triumfalismes i d'èxits fàcils i massius: ens obliga a un treball més de fons i humil i ens convida a valorar les accions diàries i perseverants.

Quant a la manca de preveres, voldríem interpretar-ho com una crida de Déu a cercar camins nous en el servei de les comunitats cristianes.

Tampoc jutgem negativament el fet que l'Església hagi perdut poder i influència en molts aspectes, ja que sovint entelava la nitidesa de la seva missió evangelitzadora. Creiem, amb el Concili Tarraconense, “*que l'Església*

no ha de dominar el món sinó que hi ha d'aportar les energies religioses de la fe, de l'esperança i de l'amor, cosa que significa, però, pèrdua d'influència social i de poder. [...] Dit en termes senzills: l'Església vol oferir Jesucrist a la societat sense cap coacció i ajudar a viure la fe i l'amor als fidels, però no pretén tutelar o reconquerir el món i la cultura amb el pur domini de mitjans humans. (cf. GS 42)” (N. 1.a), pàg. 22).

Al document final de la nostra Assemblea ho dèiem amb unes altres paraules: “*el millor que podem fer en aquests moments és saber estar i actuar en aquest nostre món, tant individualment com col·lectivament, des d'unes actituds profundament evangèliques, sempre oberts a la realitat i a la novetat de l'Esperit. La paràbola del llevat seria la que potser millor expressaria la nostra manera de ser presents en el món d'avui: amb una presència discreta i eficaç per tal de transformar-lo a poc a poc amb els valors del Regne”* (núm. 4).

Anys d'assaig i temptatives

Durant aquests anys que estem resseguint, a impuls del Concili Vaticà II i dels canvis en la societat del nostre entorn, enduts tant pel desig d'aplicar el Concili com de respondre a aquests canvis i assumir-los, s'entrà en un remolí d'assaigs i provatures, no pas sempre encertades ni prou equilibrades. Ens vàrem apuntar a totes.

– La creació dels coordinadors de zona, que es convertirien en els pri-

mers vicaris episcopals després de l'Assemblea Conjunta Bisbe-Capellans (1972) en temps del bisbe Bascañana, va representar un canvi dinamitzador de la pastoral diocesana que quedà ofegat per la situació conflictiva d'aquell moment al nostre bisbat, reflectit en el fracàs del primer Consell de Pastoral i en les tibantors dintre el Consell Presbiteral.

– En temps del bisbe Martí, la Vicaria de Pastoral, instituïda per primer cop, va intentar dinamitzar les delegacions diocesanes, dels arxiprests i arxiprestats, de cara a bastir una pastoral de conjunt més desitjada que aconseguida. La vida a les parròquies sempre ha estat més intensa que als arxiprestats i al bisbat.

– Igualment en temps del bisbe Martí, el Consell Diocesà d'Economia es féu hereu dels esforços anteriors per ordenar l'economia diocesana i, més endavant, culminà amb l'extensió a tot el bisbat de l'Ajuda a l'Església, (1977) iniciada a Mollerussa encara en temps del bisbe Tarancon, (1969) i que lliurement s'havia anat implantant a altres arxiprestats i a algunes parròquies. (Una breu explicació de l'Ajuda a l'Església es pot trobar en el llibre sobre el Concili *En comunió i llibertat*, en la intervenció de Josep Sensada i Ramon Alsina, pàg. 234.)

– Ja en temps del bisbe Miquel, dins de la campanya “Al servei de la comunió” es va endegar un llarg procés fins a arribar al Consell Diocesà de Pastoral. Es formà un Preconsell que dirigí els treballs de mentalització, per la necessitat que hi havia de crear un

clima propici al nou Consell després del fracàs que havia tingut l'anterior, que havia estat la primera experiència de Consell.

– Respecte a la pastoral infantil, la catequesi infantil ha anat assumint les directrius donades pel SIC, tot i la poca assistència dels nostres catequistes a l'Escola d'Estiu. S'hi han emprat moltes persones, recursos, hores i abundant i generosa il·lusió, però el resultat no és pas esponent. Els moviments d'infants han estat l'escoltisme, el moviment de colònies d'estiu (ben ampli fins avui encara) i accions molt circumscrites a parròquies a l'entorn d'alguns joves o d'algun capellà molt concret.

– Els moviments de joventut (JARC i JOC) que van generar militants polítics i socials, es van anar esllanguint, malgrat els esforços, mai no aturats, per trobar-ne de nous (Hora-3, Hora-6, joves en parròquies, escoltisme...). S'han quedat en minories molt petites i algunes vegades problemàtiques. Dintre d'aquest apartat caldria posar-hi, també, l'esforç per renovar la preparació a la Confirmació en la qual s'intenta oferir als joves una catequesi adaptada i seriosa, durant almenys dos cursos al voltant dels 16 anys.

– La presència al món escolar s'ha fet a través dels mestres interessats, de capellans i d'alguns laics; els uns i els altres s'han capacitat traient la DEL, generalment en curssets organitzats per la Delegació Diocesana d'Ensenyament de Solsona en col·laboració amb el bisbat d'Urgell. En la formació professional hi ha hagut un treball molt

serios, començat ara fa justament 50 anys a Navàs i poc després a Solsona capital, conduït per l'Obra Diocesana de Formació Professional.

– Amb una acceptació remarcable, a tots els arxiprestats des de fa molts anys (els primers cursets es feren per allà l'any 1960), s'ofereix un servei de preparació al matrimoni (cursets, taules rodones...) per on passa quasi la totalitat de les parelles que es casen per l'Església.

– Quant als moviments d'adults (de mestres, de matrimonis, rurals, Frater...), mai no s'aconseguí donar-los una vitalitat forta i ampla. La que més vida té és l'Hospitalitat de Lourdes, que organitza la peregrinació a Lourdes una vegada a l'any i algunes trobades de malalts i de voluntaris durant el curs.

– Algunes incursions en el món obrer, arran d'una explosió que va causar 29 morts a la mina de Fígols (1976) i que propicià l'obertura d'un curs social a Berga portat per la USO, o la publicació d'un document sobre la crisi de les colònies tèxtils del Llobregat i Cardener (1993), van tenir un escàs o gairebé nul ressò.

– La renovació litúrgica a les parròquies (llengua vernacla, música actual, altars i presbiteris remodelats, megafonia, etc.), tot i ser molt general i intensa, ha patit el mateix defecte de qualitat que les altres diòcesis catalanes a causa de la molta precipitació i de molts personalismes

– Les escoles de teologia, en un sentit molt ampli, han reunit un bon

nombre d'assistents (capellans, laics i religioses) a molts arxiprestats, zones o parròquies. Se n'han fet diverses tandes i amb formats molt diversos. Les primeres foren per fer entrega del Concili Vaticà II. Malgrat l'envelliment, el clergat ha anat assistint a les trobades de formació i reciclatge, sigui a les jornades anuals, sigui a les conferències trimestrals, sigui a les escoles de teologia. Aquestes diverses ofertes de formació i de reciclatge són, possiblement, l'acció més important, seriosa i rendible que s'ha fet al llarg d'aquests anys.

– Les parròquies més grans han anat endegant, a través de Càritas, una pastoral d'acolliment dels pobres, dels transeünts, dels immigrants, dels drogoaddictes, de les famílies desestructurades, dels fills d'aquestes famílies... En alguns indrets les parròquies petites també hi participen a través de Càritas Arxiprestal.

– En referència als mitjans de comunicació, l'acció d'aquests anys es limita a la publicació setmanal, junt amb Vic i Tarragona, del *Full Diocesà* (de tant en tant amb cert ressò polèmic; al bisbat se'n distribueixen 11.000 exemplars), del *Butlletí*, d'algunes publicacions sobretot en ocasió dels 400 anys de la creació del bisbat, dels fulls que publiquen moltes parròquies i arxiprestats, de la conversa setmanal del bisbe que s'ofereix a totes les emissores locals de ràdio, i de les pastorals dels bisbes com a separates del *Butlletí*. Darrerament s'ha tret *Solc*, una revista de pensament i d'informació eclesial, sobretot d'àmbit diocesà, que ara és al seu tercer any, amb un miler de subscriptors.

– Tots estem convençuts de la necessitat, o almenys de la conveniència i oportunitat, d'una pastoral de conjunt; malgrat les moltes dificultats que hi hem anat trobant, dificultats de tota mena, no deixem de programar-la i d'intentar-la. Entre aquests assaigs caldria incloure-hi un estudi sobre les parròquies petites del bisbat (1980) que va frustrar-se, en bona part, a l'hora d'assumir-ne i aplicar-ne les conclusions a cada lloc; com també el gran esforç, no prou comprès, que es posà en l'equip solidari d'un grup de capellans de Cervera i de l'entorn. També les programacions anuals de les delegacions diocesanes es fan per oferir continguts a la pastoral de conjunt.

– Pel que fa al patrimoni immobiliari i artístic, cal dir que durant aquests anys, i a partir del bisbe Miquel, s'han reinstal·lat el Museu (aquest amb la col·laboració de la Generalitat de Catalunya i de l'Ajuntament de Solsona) i l'Arxiu Diocesà, així com les instal·lacions de la Cúria Diocesana i la Casa del Bisbe (tot al voltant del 1979). Gairebé totes les parròquies, de llavors ençà, han fet obres de restauració als seus temples, llocs de pastoral i rectories, amb l'ajuda del bisbat i aprofitant les subvencions oficials que s'han pogut obtenir.

Un document important va ser Reconversió Missionera, del 1991.

– Un document important, que no podem deixar d'esmentar, és el que

produí el Consell Presbiteral en les primeres sessions amb el bisbe Antoni (1991): *Reconversió Missionera*. Propiciava un canvi profund d'actituds en els agents de pastoral. Aquest document influencià de manera notable les conclusions de l'Assemblea Diocesana.

– La integració dels religiosos i religioses a la pastoral de la nostra Església fou promoguda i s'incrementà notablement en temps del bisbe Miquel. De manera que n'hi ha hagut (i n'hi ha) en l'àmbit diocesà (delegats), arxiprestal (arxiprest) i parroquial (rectors).

– L'activitat missionera del bisbat ha estat, gairebé sempre, encarada cap a l'Amèrica Llatina: Brasil, Xile i Uruguai, principalment; i menys a Perú, Hondures i Argentina, i a l'Àfrica, Togo. Aquesta activitat ha estat exercida de forma permanent pels que hi han estat durant anys i, de forma esporàdica, per altres que hi han anat a fer suplències, en mesos d'estiu, o a predicar-hi missions populars. L'han exercida sacerdots, laics, religiosos i, sobretot, religioses. Amb tots ells la Delegació Diocesana de Missions ha mantingut relacions constants. Regularment se'ls envia el *Full Diocesà*, el *Butlletí* i *Solc...* i per Nadal una capseta de torrons des dels anys del bisbe Miquel, detallista com era. La delegada actual també ha treballat a les missions durant uns anys.

– El Concili Provincial Tarracense va representar per al bisbat nostre:

a) Sense gaire eufòries, un treball de preparació en el qual treballaren

més de 100 grups en parròquies, arxiprestats i delegacions.

b) Un fort impacte per al grup que hi assistí (laics i capellans) que després n'intentaren traspasar l'entusiasme als altres. Aquest treball es veié molt frenat pel retard en la *recognitio romana* del document conciliar.

c) Una orientació per marcar el futur inspirant l'Assemblea Diocesana, que pretenia concretar a Solsona les resolucions conciliars.

– Ens ha preocupat la desmembració del bisbat de Lleida, tant pel que representa de trencament de la història d'una Església catalana, com per la repercussió que aquest fet pot arribar a tenir de cara a una nova configuració territorial dels altres bisbats.

El bisbat manifesta la seva voluntat constant d'enfortir lligams amb les altres esglésies de Catalunya.

– La unitat pastoral de Catalunya és una exigència de la unitat sociocultural del país i, alhora, un compromís dels nostres bisbes fet públic en el document *Arrels Cristianes de Catalunya*. No hem deixat ni volem deixar mai d'expressar amb rotunditat la voluntat del nostre bisbat de col·laborar amb les altres Esglésies de Catalunya, per petites que puguin ser o semblar les nostres aportacions. A més de l'edició conjunta del *Full Diocesà* amb els bis-

bats de Vic (1973) i Tarragona (1977), capellans de Solsona han col·laborat amb el CEP com a professors, com a membres del consell director, i molts n'han estat alumnes. S'ha participat habitualment en les reunions de vicaris episcopals i generals (quan es fan). S'ha treballat en el SIC, en el Secretariat Interdiocesà de Litúrgia (fa molts anys que el secretari és solsoní), en el Seminari Interdiocesà (el rector), en la comissió d'economia, pastoral familiar, de joventut, Càritas, Missions, Mans Unides, SIMCOS, etc. I si en aquest moment s'hi participa menys, és perquè la majoria d'aquests organismes estan portant una vida molt llanguida (alguns estan sota mínims), per poca voluntat de fer Església catalana i per manca del lideratge que hi correspondria.

Alguns reptes plantejats

Malgrat temptatives i assaigs, els canvis brutals que ha sofert darrerament el nostre món en un procés galopant de secularització dins el clima d'indiferència religiosa que ha comportat, ha deixat descol·locada la nostra Església. Com a conseqüència, s'han plantejat uns reptes de cara al futur que voldríem subratllar, no pas amb ànim pessimista sinó amb ganes de trobar-hi els forats que permetin de començar a obrir-hi camins nous.

– La manca tan forta de vocacions al sacerdoci (curs 1999-2000 un seminarista) i que la majoria dels capellans passa de l'edat de jubilació civil, demanen urgents decisions per afrontar la situació que s'està creant ja.

– No ens n’hem sortit de crear un laïcat compromès cristianament ni uns moviments especialitzats; aquest és un dèficit greu de la nostra pastoral d’aquests anys. Els laics compromesos o capaços de compromís necessiten una atenció personalitzada i la relació amb moviments que els estimuli a la presència cristiana, tant en el món com en els serveis a l’interior de l’Església. La feblesa dels nostres moviments de joves i d’adults no ha fet aquest sosteniment i el nostre laïcat ha quedat molt absorbit pels criteris materialistes que no deixen espai als espirituals.

– La catequesi infantil representa un fracàs si atenem la continuïtat després de la primera comunió. Hom té la terrible impressió de vacunar els infants de manera que ja mai més no els puguin impressionar ni sorprendre Jesús i el seu Evangeli; ja ho saben tot! Això sí, de manera infantil i llunyana. Quants adults i joves hi ha que van per la vida vestits de primera comunió i, naturalment, se senten ridículs en temes de fe! Aquest fet desanima els catequistes.

– Què podem oferir als joves que s’apropen per a la confirmació i com hem d’aprofitar aquesta ocasió per convertir-la en una reentrada a la vida de l’Església? La pastoral de joventut és mancada de renovació i de capellans joves que la duguin a terme. És també un repte per a nosaltres, els capellans de les generacions anteriors, acollir aquests joves capellans que no seguiran els nostres camins ni mètodes, com nosaltres no vàrem seguir els anteriors. No hem de repetir aquella incompre-

sió que vàrem sofrir i que professàvem que mai nosaltres no repetiríem: Ja us passarà... Us penseu que salvareu el món? Seria la confessió del nostre fracàs i un pecat contra l’Esperit Sant.

– Qui farà atenció al món escolar, als moviments i a les parròquies si no hi ha un grup de cristians preparats per poder conferir aquesta missió pastoral? No es pot perdre més temps; cal preparar laics per a la missió pastoral. Per a la qual cosa és un repte pensar en com continuar i millorar l’oferta de formació de qualitat i atractiva de cara als agents de pastoral: catequistes, dirigents de joventut, professors de religió, lectors, visitadors de malalts, etc.

– Tots aquests reptes es veuen afectats per un que els agreuja tots: la distància creixent entre Església i món: món intel·lectual, juvenil, familiar... Com fer-los arribar una paraula o signe que els mostri el Crist d’una manera creïble? Aquest distanciament pren dimensions més difícils de salvar en el context de la gran mobilitat actual: que abasta totes les dimensions de la vida humana i propicia el desarrelament i la superficialitat. Aquestes situacions són desfavorables per al cultiu de la fe que necessita profunditat i comunitat cristiana. Com, doncs, en aquestes circumstàncies, haurà de fer-se la transmissió de la fe cap a les noves generacions?

– I, naturalment, caldrà tenir en compte aquells altres reptes no esmentats aquí, i que afecten de manera general l’Església de casa nostra i l’Església universal.

I de cara al futur, què?

Ara toca parlar de l'Assemblea Diocesana que pretenia aplicar, de cara al futur, les conclusions del Concili Provincial Tarraconense a la nostra Església Particular de Solsona. Se celebrà (1996-98) amb la participació de 124 grups de parròquies, arxiprestats i delegacions. Les propostes anaren i veniren de les comissions als grups fins que, posades en mans del bisbe Antoni, en redactà el Document Final.

El 1996 es va iniciar la celebració de l'Assemblea diocesana, que volia aplicar les conclusions del CPT.

En el pròleg i introducció diu el Bisbe: *“jo us he escoltat i amb vosaltres he decidit tot el que conté aquest programa”*. Després de recordar *“el somni d'una Església renovada”* que tinguérem en alguns moments de les sessions conciliars (núm. 1), dibuixa els trets bàsics d'aquesta Església (núm. 2): *“Volem una Església: que broti d'una profunda experiència de Déu, que sigui expressió de la gratuïtat divina, oberta a tothom, amb una predilecció pels pobres, fraternal i corresponsable, alliberadora i guardadora, amb una comunió especial amb les altres Esglésies catalanes”*. En els núm. 3-4 parla del tipus de presència que el cristià i l'Església ha de tenir en el món: *“una nova manera de viure i conviure basada no pas en el poder, el*

plaer i les riqueses sinó en el servei, l'austeritat i la solidaritat...”. Aquest món, que *“cal estimar perquè és el nostre i l'únic que hem de salvar i podem salvar”* (núm. 5), *“és habitat i treballat per l'Esperit de Déu”* (núm. 6), abans que nosaltres no hi arribem, diu el Concili.

El Document té dues parts:

1a. *Per una Església renovada*. Es van resseguir un a un aquells trets de l'Església, amb una petita introducció doctrinal i posant-hi tot seguit les actituds i les propostes d'acció aprovades i concretes que hi fan referència (núm. 8-72).

2a. *Prioritats del programa pastoral*: a) Coneixement i vivència de la Paraula de Déu; b) L'àmbit de la celebració de la fe (missa dominical i revisió de la normativa diocesana sobre els sacraments); c) En l'àmbit del servei (atenció als pobres i atenció de les famílies), i d) Corresponsabilitat.

Volem una Església que broti d'una profunda experiència de Déu, oberta a tothom, amb predilecció pels pobres.

La conclusió són paraules de pare i pastor; tot un gest de comprensió, de companyia, d'esperança, d'obertura

evangelitzadora i de comunió amb les Esglésies catalana i universal.

El llibret conté, a més, uns annexos amb l'Iter, el document de treball, el resum de les aportacions dels grups (garbellada).

L'Assemblea mai no ha pretès fer un camí nou; som conscients que conté molt poques novetats. És més aviat un replà en el camí per refer l'alè i reprendre l'escala de cada dia del seguiment, sempre amunt, del Crist.

Potser m'he estès massa en aquesta explicació. Però és que estem convençuts que el Concili Provincial Tarraconense, *fet nostre* per l'Assemblea, marcarà el futur de la nostra Església solsonina, ja que les delegacions diocesanes i els arxiprestats intenten fer seves les propostes, incloent-les en els programes que ofereixen a les parròquies i els moviments. És cap aquí que voldríem que anés el futur en el que pugui dependre de nosaltres.

El mateix bisbe Antoni, en ocasió dels seus 50 anys de sacerdoti, ha fet una Carta Pastoral en la qual parla del passat, de l'avui i del demà de la nostra Església. En l'avui de cara al demà, hi situa totalment el missatge de l'Assemblea.

De cara a aquest futur voldria puntualitzar alguns aspectes, ja més concrets, que són llumenetes d'esperança:

– Com un resum-resum de tots els objectius del Concili i de l'Assemblea, hem assumit que ens cal *ser acollidors i estar al servei sempre*. Sabem que

això, a més de demanar un canvi d'actitud (veritable conversió), també demana una revisió dels criteris i les normes de la nostra pastoral; revisió que no ens està resultant pas gens fàcil.

– En aquest moment no sentim amb la mateixa força que abans la necessitat d'una pastoral de conjunt, però sí que creix en nosaltres el sentiment que l'única presència vàlida en el nostre món, l'únic prestigi que ha de tenir la nostra Església, és fer les coses evangèlicament ben fetes i fer-les en comunió.

– Es constata la preocupació del clergat jove del nostre bisbat per aconseguir una espiritualitat sacerdotal, buscant espais de pregària, així com que els diferents moviments de jove que porten no siguin només uns grups d'esplai, sinó un camí cap a una opció de fe. Per això han fet un programa de formació, molt ampli i molt ambiciós, per als joves que tinguin talle i voluntat per ser militants entre els joves.

– Està emergint amb certa força un fenomen de devoció popular: assistència massiva a aplecs, a santuaris, festes majors en parròquies que han quedat gairebé deshabitades, benediccions de pa, coca, de cotxes en ocasió de les festes d'alguns sants, col·leccions de goigs, etc. Caldrà trobar la manera d'acollir i ben encaminar aquest sentir popular.

– Una nota positiva, i que plau remarcar, és que a cada parròquia els capellans, joves o grans, no paren. No ho escrivim ni ho expliquem gaire,

però no deixem de fer tot allò que sabem i podem.

– I si de cara al futur algú voldria més concrecions, jo contesto amb unes paraules del nostre Mn. Jesús Huguet publicades a *Quaderns d'Espai Obert*, núm. 4, del maig de 1999. Diu: “Potser mai no havia estat tan difícil anticipar el futur. D’una banda, no sabem cap on va el món. Mai el futur havia estat tan problemàtic. I, per altra, no sabem cap on vol anar Déu. Abans ens pensàvem que almenys això segon ho sabíem molt bé. Sí que havíem sentit dir que el Déu de la Bíblia era desconcertant i imprevisible, però no ens ho acabàvem de creure. Però ara ho estem experimentant. És veritat que a l’Evangeli queden prou clares les línies del Regne, però no sabem per on Déu les vol fer passar. No fa gaire ens ho confirmava el debat sobre els darrers cristians.”

– El nostre bisbe Antoni, en la Pastoral esmentada, cita aquestes línies del Regne. Diu: “Demà, l’Església haurà de seguir camins d’evangeli, fificant-se al mig del món, tal com feu Jesús [...] Hauréu de sembrar molt [...] Els canvis que els temps han sofert d’ençà del Concili Vaticà II, més ara a les darreries, han influït enormement en els nostres fidels més compromesos. I no es pot pas tornar enrere [...] Segur que això s’haurà de fer de diverses maneres i potser amb altres estructures i no igualment a tot arreu. Al llarg d’aquests dos mil·lennis que ja acabem de passar, l’Església ha canviat moltes coses, en molts conceptes i en moltes maneres d’actuar. Nosaltres mateixos en som testimonis [...] L’Església haurà

de resoldre crisis que ara tenim i que convé saldar com més aviat millor [...] L’Església haurà d’acceptar del tot aquest pluralisme que es dona en la nostra societat [...] L’Església ha de treballar per al Regne de Déu. La seva principal missió és, doncs, l’anunci explícit de Jesús, amb el testimoniatge evangèlic de l’amor i de la pobresa [...] En certa manera, i que se m’entengui, l’Església haurà de ser més *laica*, més *seglar*, portant a la pràctica tot el que es va dir en el Concili Vaticà II, com en el nostre Tarraconense.”

Una última paraula sobre les persones

Els capellans:

Som 118 residents al bisbat, dels quals uns 10 estan retirats de responsabilitats pastorals.

N’hi ha 15 que resideixen fora del bisbat, i 10 són a missions.

No hi cap diaca permanent.

Més de la meitat del clergat passa dels 65 anys (edat de la jubilació civil).

Religiosos/es:

Instituts de Vida Consagrada i Societats de Vida Apostòlica: 7 de masculins; de femenins, 17 instituts diferents en 36 comunitats.

A missions, procedents del bisbat:

Bisbes, 2; sacerdots, 10; religiosos, 13; religioses i de societats de vida apostòlica 33, i 3 laics.

Voluntaris:

No en tenim estadística, però sí que podem dir que es concentra un bon nombre de voluntaris a Catequesi, a classes de religió a les escoles, a Càritas, a Litúrgia, a Malalts, a Economia, a Missions, als consells de Pastoral, tant en parròquies com en les delegacions i consells diocesans.

I per acabar...

...amb una nota de coratge i d'encoratjament. Diu el nostre bisbe en els números 95-96 del Document Final de l'Assemblea Diocesana:

“Certament que no serà gens fàcil. L'hivern pot ser molt llarg. Haurem d'aprendre a treballar amb humilitat i amb paciència. Pensem d'una manera especial en vosaltres, germans sacerdots. La major part de vosaltres sou grans i potser podeu dir com sant Pere que després d'haver-vos escarrassat

tota la nit, no heu pescat res. Conec els motius per a estar desanimats. I el Senyor també els sap. Però és el Senyor mateix qui, amb motiu del Concili, ens demana que tornem a tirar la xarxa. Si. *‘En vostre nom, tornarem a tirar les xarxes’*, conscients, tots plegats, que el que ens proposem és una utopia. Mai no acabarem d'aconseguir l'Església que volem. Però quan van acompanyades de l'esperança, les utopies són dinamitzadores. Volem que aquest ideal d'Església que avui ens proposem sigui sempre el nostre punt de referència, el far que ens il·lumini i ens estimuli en la nostra vida i en la nostra actuació tant individual com col·lectiva. Sabem que no podrem arribar-hi mai. Però, fins on arribarem? Arribarem fins allà on ens vulgui conduir l'Esperit i abasti la nostra generositat. Perquè sabem molt bé que el nostre somni serà impossible sense una conversió profunda. I us dic que fins que cadascú de vosaltres no s'hagi convertit, no gosi frustrar la tasca que ens toca fer a tots ni desentendre-se'n.”

Trenta anys de sembrar l'Evangelí a la diòcesi tortosina

JOAQUIM BLANC, de la Delegació de Mitjans de Comunicació.

Superfície:	6.411 km ²
Població (INE 1996):	232.328
Catòlics:	231.218
Parròquies:	141
Capellans:	144
Seminaristes majors al curs 96-97:	14

En síntesi, els moments cabdals per a la nostra Església després del Vaticà II han estat quatre: els nomenaments de tres bisbes i la celebració del Sínode diocesà.

És cert que el bisbe fa la diòcesi i a la vegada també és cert que la diòcesi configura el bisbe. En aquesta línia, els trenta anys de moments cabdals els inaugura el bisbe Ricard M. Carles i Gordó, consagrat a la seu tortosina el 3 d'agost de 1969.

Don Ricardo va traduir el redescobriments de l'Església com a Poble de Déu, propi del Vaticà II, amb un estil pastoral de senzillesa i proximitat al poble i als sacerdots.

És cert que mai no partim de zero i, per tant, cal recordar els trets més positius del pontificat anterior, el del prelat Manuel Moll i Salord: reconstrucció de rectories i temples parroquials,

construcció del Seminari Diocesà, cursos de cristiandat, missions populars, encaixament sense ressentiments ni traumes de la segregació de la part sud castellonenca (31 de maig de 1960)...

Durant els anys del bisbe Carles es va treballar la pastoral dels joves, la familiar, la catequesi i les vocacions.

Primera part

Panoràmicament parlant, durant els vint anys del bisbe Carles s'ha treballat per a potenciar especialment la pastoral amb relació als joves, la família, la catequesi, la promoció del laïcat, les vocacions consagrades, etc. En funció d'això es creen els organismes diocesans previstos en la legislació postconciliar: consells presbiterals i Consell de Pastoral. En els dotze arxiprestats, amb 141 parròquies, aproximadament uns 150 preveres han mandat per constituir consells parroquials de Pastoral i Economia, encara que alguns només funcionin com a grups de formació, consulta i gestió.

Sínodo diocesà 1984-1988

El fet que més ha marcat la diòcesi ha estat la preparació del Sínode, un estudi a escala de grups parroquials, arxiprestals i diocesans, segons la nova eclesiologia, filla del Vaticà II. Podeu llegir la gènesi i tota la vida fil per randa en la publicació diocesana *Convocats per l'Esperit*. Centenars de grups sinodals i milers de fullets distribuïts en donen fe.

El fet que més ha marcat la diòcesi ha estat el Sínode del 1984 al 1988.

En l'Edicte de convocatòria del Sínode (2-9-84) es llegeixen les afirmacions següents:

“Antecedents:

”La present determinació té les seves arrels en la visita pastoral i apostòlica del Papa Joan Pau II a Espanya a l'octubre-novembre de 1982.

”El Consell Presbiteral comença el 24 de gener de 1983 a reflexionar sobre els passos que cal seguir: celebració d'una convivència sacerdotal al Seminari, redacció del Projecte del Sínode adaptat a la diòcesi, que constaria d'aquestes parts: situació de la realitat diocesana; característiques generals del projectat Sínode; finalitat del Sínode; etapes del seu desenvolupament; objectius, programa i calendari de cada etapa; normatives de participa-

ció, representativitat i organització del Sínode. El dia 5 de març la Comissió em lliurà aquest projecte.”

El bisbe parla de quatre *esperances*:

“1. Que el Sínode signifiqui una ocasió de creixement del nombre de militants.

”2. Que el Sínode ajudi les parròquies a ser autèntiques comunitats d'evangelització.

”3. Que el Sínode recordi i faci més exigent en els grups militants la idea que el Pare és glorificat per la santificació dels seus fills.

”4. Que el Sínode, en fi, ens porti tots a una conversió en la caritat.”

Hem fet el cim! Per fi el 27 de novembre de 1988 es llegeix, en el decurs de la Missa Pontifical, el Decret de promulgació de les constitucions sinodals, que obligarien a partir de l'1 de gener de 1989. Les 257 normes sinodals estan estructurades en tres blocs: L'Església, poble de profetes; l'Església, poble sacerdotal, i l'Església, poble de servidors.

Els capítols de cada bloc suposen orientacions doctrinals prèvies, criteris pastorals i després, com a concrecions, apareix la normativa concreta.

Tot plegat era el resultat d'un intens camí de més de quatre anys que ha donat, almenys, tres fruits palpables:

– Molts grups de reflexió sinodal han cristal·litzat en grups permanents en els diversos àmbits pastorals de cada parròquia.

– Un augment de la quantitat i la qualitat de la participació dels laics en els serveis pastorals de l'Església.

– Els preveres viuen la fe, més inculturats en el seu poble i la seva paròquia.

Tancarem el moment cabdal del Sínode diocesà recordant el bon treball d'animació i coordinació dels membres dels consells i de les comissions sinodals –pensem en Mn. Jesús Carda (†), Francesc Ciuraneta, Josep M. Tomàs i Josep Lluís Arin–. Voldríem, però, fer menció honorífica del vicari episcopal d'Apostolat Seglar Mn. Francesc Ciuraneta Aymí, avui bisbe de Menorca. A més a més de la coordinació i redacció de molts quaderns de reflexió per als grups, li reconeixem un valor afegit: contribuir a la normalització lingüística de tot el material sinodal, presentant-lo també en català.

1990-1991, seu vacant

En ser nomenat arquebisbe de Barcelona, monsenyor Ricard M. Carles fou proclamat administrador apostòlic el vicari general Mn. Jesús Carda i Pitarch. Ell va interpretar l'aforisme eclesial *nihil innovetur, nisi quod traditum est, servetur*, en el sentit de seguir el mateix ritme episcopal de reunions, confirmacions, presidència d'eucaristies, etc. en tota la diòcesi.

Per fi, el 7 de juliol de 1991, després d'un any llarg de seu vacant, pren possessió de la diòcesi de Tortosa monsenyor Lluís Martínez i Sistach, fins aleshores bisbe auxiliar de Barcelona.

En l'Eucaristia d'entrada pronuncia una viva homilia de la qual destaquem dos paràgrafs molt significatius:

“Vinc amb il·lusió d'estimar-vos i de servir-vos a tots, imitant el Mestre que no va venir a ser servit, sinó a servir. Avui iniciem entre nosaltres unes relacions interpersonals de mutu coneixement i de mútua estimació. Com en la paràbola del Bon Pastor, cal que ens coneguem, que caminem plegats, que ens ajudem i continuem edificant, amb la col·laboració de tots, l'Església de Déu que viu i peregrina, des de la muntanya fins a la vora del mar.”

“L'Església diocesana de Tortosa ha viscut recentment un esdeveniment de magnitud: el Sínode. Milers de diocesans, convocats per monsenyor Carles us heu reunit, heu pregat, dialogat, reflexionat i, amb l'ajut de l'Esperit Sant, heu ofert a la diòcesi unes constitucions que ben arrelades en la fe, tenen en compte la nostra realitat eclesial present i miren amb il·lusió, lucidesa i esperança el futur:”

***Martínez Sistach
només va ser cinc
anys al bisbat, però va
dotar d'un nou equip el
Seminari i va eregir
l'Institut de Teologia.***

Només cinc anys va fer de pastor de l'Església que peregrina a Tortosa. Després en parlarem segons el *tripode*

eclesial de Paraula, Sagrament i Caritat. Volem, però, i de moment, esmentar com a fruit del seu pontificat el naixement i la vitalització d'institucions cabdals, com ara:

– Dotar el Seminari d'un nou equip d'educadors. Tres nous sacerdots estarien al servei de la formació dels futurs preveres.

– Erigir l'Institut de Teologia per a laics.

– Construir un pavelló per a capellans vells o malalts.

– Reformar la Casa Diocesana, oberta també a trobades lúdiques i culturals, no estrictament eclesials.

– Obrir l'alberg com a Casa d'Acollida per a transeünts, regida per religioses de la Caritat.

– Fer la visita pastoral amb estil proper i amical, segons confessen els laics i militants.

– Promoure nous nomenaments parroquials, cosa que pastoralment feia temps que es demanava.

– Consolidar el Palau Episcopal i remodelar el Saló Gòtic i el despatx oficial del prelat.

De nou en situació de seu vacant (1996-97)

Aquesta vegada serà nomenat el també vicari general Mn. Josep M. Tomàs i Prats, que de fet, seguí la mateixa tònica de la situació anterior: mantenir el ritme del prelat Lluís. Mn. Tomàs, com sempre, demostrà la seva capacitat de treball i el seu bon acolliment.

Presa de possessió del nou bisbe Xavier Salinas i Viñals

El 26 d'octubre de 1997 comença el seu pontificat el tercer pastor després del Vaticà II. Es tracta d'un valencià, fins ara bisbe d'Eivissa, un dels prelats més joves d'Espanya, que *a priori* havia de ser ben acceptat tant per les comarques catalanes com per les valencianes. Així ha estat.

Mons. Salinas ha decidit reinstaurar el diaconat permanent i corresponsabilitzar laics i laiques.

Persona de tarannà obert i senzill, en dos anys ha sintonitzat amb el clergat i amb els laics militants. En destacariem: la decisió de reinstaurar el diaconat permanent i de confiar nous ministeris pastorals amb responsabilitats a laics i laiques; la remodelació i consolidació d'alguns pavellons del Seminari; la voluntat d'impulsar la Casa Diocesana, que ha multiplicat les activitats i àdhuc ha canviat el nom per Casa de l'Església. S'hi ha ubicat l'Institut Diocesà de Teologia per a Laics, i també hi haurà la seu de la Fundació Fe i Cultura Mn. Manyà. L'inici aquest curs del servei de tutories del Instituto Superior de Teologia a Distància i el Instituto Superior de Ciencias Religiosas San Agustín. La recreació dels Serveis de Pastoral ordenats en tres grups: educació de la fe, moviments laicals i pastoral social.

Segona part

Organigrama diocesà del bisbat de Tortosa

1998: bisbe Mons. Xavier Salinas i Viñals

Vicaria general

- Art Sacre
- Clergat
- Doctrina de la fe
- Economia
- Patrimoni Artístic
- Peregrinacions
- Santuaris
- Turisme
- Vida Consagrada

Secretaria general

- Arxiu diocesà
- Butlletí Oficial del Bisbat
- MCS
- Vida Diocesana

Educació de la fe

- Catequesi
- Ensenyament
- Escola de Teologia
- Teologia a Distància
- Formació Permanent
- Litúrgia
- Missions
- Pastoral Familiar - Associació de Pares d'Alumnes
- Pastoral vocacional

Pastoral Social

- Càritas
- Hospitalitat de Lourdes
- Frater
- Mans Unides
- Pastoral de la Salut

Moviments laicals

- Adoració Nocturna
- Apostolat de l'Oració
- Associació de Vídues
- Colònies
- Cursets de Cristiandat
- Equips de la Mare de Déu
- Grups d'Oració i Amistat
- Moviment d'Adults Cristians
- Moviment de Joves Cristians
- Vida Creixent

Educació de la fe

Coordinació Diocesana per l'Educació de la Fe

En la primera reunió tinguda amb els respectius delegats diocesans de Catequesi, Ensenyament, Litúrgia, Missions, Pastoral Familiar i Pastoral Vocacional, vam comentar el sentit positiu que havia de tenir aquesta Coordinació Diocesana per l'Educació de la Fe:

- Animar les respectives delegacions a continuar oferint als agents de pastoral el seu servei específic.
- Compartir informacions de les tasques que cada Delegació va duent a terme.
- Coordinar esforços per a millorar el servei eclesial, enfortint la connexió amb el Pla Pastoral Diocesà.

Un primer servei que s'ha anat oferint amb fidelitat han estat esquemes desenvolupats d'homilies per als temps forts litúrgics, com ara Advent i Quaresma, Setmana Santa i Pasqua. Aquests materials de les homilies han estat elaborats des de la Delegació de Litúrgia una de les vegades i les altres

des de la mateixa Coordinació Diocesana per l'Educació de la Fe, tot procurant incidir especialment en els objectius prioritaris del Pla Pastoral Diocesà.

En la darrera reunió del final del curs passat, els diferents delegats van assumir el compromís de posar-se a disposició de la Comissió Diocesana del Jubileu a l'hora d'elaborar els materials necessaris de cara a la sensibilització pel Jubileu de l'any 2000.

També s'acordà de crear un Centre de Recursos Religiosos, ubicat a la Casa de l'Església, amb informació i materials elaborats tant per als catequistes com per als professors de Religió. Aquest servei començarà a funcionar el proper curs.

Institut Diocesà de Teologia

Un dels anhels més repetidament reclamat pels grups de treball sinodals havia estat la necessitat de millorar la formació teològica dels laics. Deia la norma 183 del Sínode Diocesà: "S'ha de procurar que no faltin als laics els mitjans necessaris per a formar-se bé en matèries teològiques i afins segons demanen els temps presents". Responent a aquesta necessitat, sentida com un clam, el bisbe Lluís erigí canònicament a la diòcesi l'Institut de Teologia, que començà a impartir classes el curs 1993-94, com "una ajuda valuosa als laics en el seu procés de corresponsabilització eclesial amb els preveres, facilitant-los la formació sistemàtica que necessiten tant per la seva vivència

cristiana personal com pel seu apostolat com a catequistes, monitors d'esplai, formadors de joves, pares de família, professors de Religió, etc." (article 2 dels Estatuts). Els estudis s'estructuraren sobre la base de tres cursos, al ritme de vuit hores setmanals, repartides en dos dies lectius –dijous i dijous–, que sumen un total de 720 hores lectives.

Els alumnes que no busquen títols acadèmics tenen aquesta base de formació sistemàtica pel seu treball com a agents de pastoral; al llarg d'aquests pocs anys de funcionament, són ja uns 75 els laics que han rebut les 720 hores lectives de formació bàsica, amb els exàmens corresponents. Els qui desitgen revalidar els seus estudis, ho fan a l'Institut Superior de Ciències Religioses Sant Fructuós, amb el qual tenim els cursos homologats.

El bisbe Xavier, observant les greus dificultats que molts alumnes tenen per desplaçar-se quatre cops a la setmana a Tarragona per continuar els seus estudis i també la dificultat real de venir a Tortosa dos dies cada setmana, ha signat un Conveni amb el Instituto Superior de Teologia a Distancia i el Instituto Superior de Ciencias Religiosas San Agustin, pel qual s'erigeix a Tortosa el Centro Asociado, que començarà a funcionar aquest curs 1999-2000.

Hom espera que aquesta nova possibilitat faciliti encara més la formació sistemàtica als nostres militants laics, com també als religiosos i religioses i als sacerdots.

El Seminari Diocesà

L'actual edifici del Seminari és a punt de complir els cinquanta anys. El curs 2000-2001 celebrarem les bodes d'Or. Malgrat la davallada de vocacions dels anys setanta, mai no ha deixat de funcionar com a Seminari. De llavors ençà, s'ha mantingut la mitjana de dotze seminaristes. Conseqüentment, ha donat al bisbat una mitjana de dos nous capellans cada curs. L'any 1998 els ordenats pel bisbe Xavier Salinas, acabat d'arribar, en foren cinc.

L'any 1998 es van ordenar cinc nous preveres.

Una particularitat del nostre Seminari, dins del conjunt dels seminaris catalans i part dels de l'Estat espanyol, és el seu funcionament completament autònom. Això vol dir que tot el procés formatiu es duu a terme en el mateix Seminari, tant l'aspecte humà, espiritual i apostòlic, que depèn de l'equip de formadors, com l'aspecte intel·lectual, que depèn del claustre de professors del mateix Seminari. Pel que fa a aquest aspecte acadèmic, en aquests moments és a la Congregació de Seminaris i Universitats de Roma la sol·licitud d'afiliació a la Facultat i, ara, la decisió final depèn de Roma. Si s'aprova, els seminaristes que aniran sortint del nostre Seminari ho faran amb el grau acadèmic de batxillerat en Teologia i llicenciatura en Ciències Eclesiàstiques, amb valor i reconeixement

civil. (Redactant aquest escrit ha arribat aprovada dita sol·licitud.)

El nostre bisbat de Tortosa ocupa geogràficament la zona sud de Catalunya i la zona nord de la Comunitat Valenciana. Les vocacions venien tradicionalment de la part valenciana, però des de fa uns quants anys ha anat canviant, i ara són més els seminaristes que vénen de la part catalana.

Cal dir també que en el mateix edifici funciona el Seminari Menor, que sol tenir també una dotzena d'alumnes. Es formen espiritualment en el Seminari i l'aspecte acadèmic depèn del Col·legi Sagrada Família, ubicat en el mateix edifici del Seminari. La meitat, més o menys, dels seminaristes majors han passat pel Seminari Menor.

La Delegació de Catequesi és una de les que té més activitats i serveis.

Delegació de Catequesi

És una de les delegacions amb més activitats i serveis. Ara, el setembre del 99, s'ha celebrat el 24è Curset Diocesà. Tanmateix, ja pels anys seixanta i setanta s'hi feien activitats en forma de jornades comarcals i diocesanes. En el Patronat Escolar Obrer de la Sagrada Família s'organitzen Setmanes de Teologia i Catequesi, patrocinades per la Fundació Manyà.

Val a dir que l'impulsor, des del naixement fins avui, ha estat Mn. J. M. Tomàs i Prats, que ha actuat sempre ajudat d'un equip de dos o tres preveres i laics.

Fins avui, el material de catequesi sacramental ha estat pensat i fet pel mateix Mn. Tomàs, tot i que se n'hauria d'actualitzar el missatge i la pedagogia.

Funciona el servei de llibreria religiosa, atès sempre per religioses terecianes i laics jubilats.

El mateix Secretariat Interdiocesà de Catequesi de Catalunya i les illes (SIC) ha organitzat tres escoles d'estiu al Seminari de Tortosa.

El curset de setembre ja s'ha convertit en una tradició i els responsables dels deu o dotze tallers són de la mateixa diòcesi i alguns de fora. Hi participen unes 230 persones: gairebé la meitat són joves que s'inicien, i la resta adults repetidors.

Com que el bisbe és el president del SIC, ell també n'és el primer dinamitzador.

Delegació de Missions

1. Continuació del treball en les campanyes Propagació de la Fe, Sant Pere Apòstol i Infància Missionera. Seria com un seguir i actualitzar el treball d'animació missionera dut a terme després de l'impuls donat a Espanya per D. Àngel Sagarmínaga. A la nostra diòcesi va ser impulsat per diversos sa-

cerdots (a cada una de les obres hi havia un encarregat).

2. Responsabilització dels laics de la Delegació, en tots els aspectes. Camí començat fa 15 anys, durant el període del delegat Mn. Xavier Obon; en l'actualitat, els laics tenen totes les responsabilitats.

3. Bona motivació missionera de les parròquies, fruit bàsicament dels seus rectors i de la importància que donen al tema missioner.

4. Els missioners diocesans (laics i sacerdots), amb diferent responsabilitat per part de la diòcesi, des del primer moment, en què podem parlar de franc-tiradors, fins a l'actualitat, en què la diòcesi (mitjançant la Delegació de Missions) n'assumeix tota la responsabilitat.

5. Els intents del passat i el camí fet vers una Missió Diocesana (a San Pedro Sula, a Hondures, o a Ayacucho, al Perú), podria ser un gran objectiu per al Jubileu del 2000.

Litúrgia

S'han fet campanyes pro Missa del Diumenge amb material preparat per les delegacions de Catequesi, Litúrgia i Educació de la Fe. En concret, en el curset d'estiu per a capellans i en el de catequesi per a laics, la litúrgia sempre hi és present. Quant a la llengua usada en les celebracions de la fe, s'ha seguit un camí progressiu de normalització del català occidental. A la zona nord, tot es fa en català; a la zona centre,

gairebé tot, i a la zona sud valenciana, gairebé tot en castellà i sermons en valencià.

L'anomenada *catequesi sacramental*, en ocasió de la preparació dels sacraments de la iniciació cristiana, no obté els resultats esperats. Som conscients que la problemàtica és molt complexa i les solucions també. La missa dominical pateix una lenta i crònica hemorràgia de desercions. En canvi, en les misses ocasionals (enterraments, casaments, festes...), omplim els temples amb cristians de fe sociològica. Encara són reclam les processons patronals i de Setmana Santa.

Delegació del Clergat i Pastoral Vocacional

Ha experimentat una lenta davallada des dels anys setanta. Potser menys accentuada que en altres diòcesis de la Tarraconense.

Diocesanament el Presbiteri es troba en tres jornades sacerdotals.

La mitjana d'edat dels preveres oscil·la entorn dels 60 anys. Hi ha preocupació de cara al 2005, ja que molts preveres compliran els 75 anys i, per tant, seran en edat de jubilació; això no obstant, també és cert que la nostra diòcesi compta amb uns quaranta sacerdots de menys de 50 anys.

En l'àmbit diocesà el Presbiteri es troba majoritàriament en tres jornades sacerdotals: *Reservat* al Seminari, Missa Crismal amb la renovació de les fidelitats eclesials i sacerdotals i a la fi del curs la Jornada de Crist Sacerdot, al Seminari.

Fa onze anys que al Seminari se celebra un curset de formació permanent, que inclou la temàtica que imposa l'actualitat eclesial. Es té molta cura de la convivència fraternal i de l'espiritualitat litúrgica. Se seleccionen bé els conferenciants, generalment de fora, i sempre hi ha un tema estrella que interpreta el moment actual. La resta són temes variats, presentats com *d'actualitat* i que solen explicar-los experts laics. La duració és de 4 a 5 dies.

Durant el curs pastoral, i des de sempre, s'ofereix als arxiprestats l'estudi de temes preparats per la Delegació. És freqüent que s'alterni quinzenalment en les comarques el punt teològic amb la programació-revisió pastoral.

Els recessos d'Advent i Quaresma els dirigeix el mateix bisbe. Cada zona reuneix gairebé la totalitat dels preveres.

La Pastoral vocacional a la vida consagrada, en el doble vessant religiós i sacerdotal, s'intensifica cada mes de maig. Tot un desplegament organitzatiu d'actes de pregària i propaganda, amb resultats minsos. També a Tortosa estem en estat d'hivernació. L'esperança, amb tot, es manté. Vegeu l'informe sobre *El Seminari Diocesà*.

Pastoral Social

Activitats més destacades de Càritas Diocesana

1. Als anys seixanta hi va haver molta col·laboració amb Càritas Espanyola, es van aportar dades a l'estudi nacional per a fer el *Plan Nacional de Promoción Social y Beneficio*, que uns anys més tard va servir per aportar un projecte de promoció a la comarca dels Ports, al nostre Bisbat.

2. Es promou la integració dels arxiprestats a Càritas Diocesana (anys seixanta) per a fer més activa l'acció de Càritas. A partir d'aquí, entre els anys 65 i 75, es duen a terme moltes jornades de sensibilització sobre Càritas, a escala diocesana i comarcal.

3. Incorporació del delegat diocesà al Consell Nacional de Càritas (Mn. Gonell).

4. L'any 1984 es col·labora en un projecte de "la Caixa", per als avis de més de 75 anys dels pobles de Catalunya, el FAS.

5. El 1985 es produeix una remodelació del Consell Diocesà de Càritas Diocesana. Hi entra un nou delegat episcopal (Mn. Joan Bta. Ochando Nebot), i també un director de Càritas (Camilo Castellà).

6. Es tornen a convocar jornades i trobades diocesanes i comarcals, amb l'objectiu de dinamitzar i augmentar el nombre d'equips d'acció de base (de dotze passen a vint-i-dos).

7. Es realitza un estudi, fet per tècnics amb la col·laboració de voluntaris joves, que dona llum al *Mapa social de los valores y pobreza* del bisbat de Tortosa, que es va publicar l'any 1989.

8. El 1991 hi ha una nova remodelació del Consell Diocesà a Càritas. S'hi nomena un nou director: Mario Chaverri.

9. En el taller de Catequesi s'inicia un taller sobre Càritas.

10. L'any 1996 es contracta la primera treballadora social a Càritas, a la qual segueixen altres cinc treballadores socials, a més a més de les que hi ha a Càritas Interparroquial de Tortosa i a Càritas Interparroquial de Benicarló.

11. Es col·labora amb Càritas Catalunya en la coordinació de programes (Gent Gran, Toxicòmans, Transeünts). A Càritas Diocesana comença el programa "*Acompañando a nuestros voluntarios*" que possibilita la contractació de dues treballadores socials més, que porten una molt bona tasca d'orientar, ajudar i acompanyar els voluntaris dels equips de Càritas de base.

12. En l'actualitat, a Càritas Diocesana hi ha dos voluntaris fixos, tres treballadores socials, una administrativa, més les dues treballadores socials a Tortosa i Benicarló.

13. Recentment s'ha nomenat un nou delegat diocesà de Càritas, del qual, per la seva joventut, la seva formació adient i la seva bona disposició, se n'espera molt en el servei de Càritas del nostre bisbat. Es tracta de Carles Paris Escura.

Mans Unides

Sensibilitza, educa i promociona cada campanya. Hi ha pobles i comarques que adopten un objectiu concret, conegut per la gent.

La línia tothom sap que és més promocional que assistencial, i els diocesans que aporten diners ho fan sabent que és una ONG especial que va néixer cristiana en el si de l'Església i que ara, de fet, són els missioners els qui concreten i controlen les inversions. S'ha fet popular a Tortosa i cada any rep desenes de milions de pessetes.

Pastoral de la Salut - Frater - Hospitalitat de Lourdes

Es treballa en la mística que els malalts han de rebre atenció també de la comunitat parroquial. Es potència el Dia del Malalt.

L'any 1998 se celebrà una trobada amb agents de la Pastoral de la Salut, a la qual assistiren especialment capellans que presten servei en hospitals. Així mateix, s'han organitzat curssets per a voluntaris i visitadors de malalts.

La Frater dedica cada estiu un temps de colònies per a disminuïts físics i psíquics.

Quant a l'Hospitalitat de Nostra Senyora de Lourdes, cada peregrinació representa una remoguda espiritual, no solament per a la seixantena de malalts, sinó també per als servidors. Brandaders, infermeres, i especialment els joves redescobreixen la fe, servint i pregant.

Va néixer de mans de la diòcesi germana de Sogorb-Castelló l'any 1972 i aviat va caminar ja amb un equip responsable propi. El 1981 se'n van aprovar els Estatuts i Mn. Capsir en fou el consiliari.

L'assistència global oscil·la entre 500 i 700 peregrins procedents de totes les comarques. Té lloc a finals de juny, per a facilitar la participació de mestres i universitaris.

Al febrer, cada any es reviu l'esperit de Lourdes; s'organitza una mena de rèplica a la catedral o en una altra ciutat important.

Moviments laïcals

Iniciem el camí el 4 de juliol de 1998, dia en què el Sr. Bisbe, en una reunió de delegats i responsables diocesans, presenta l'organigrama pastoral diocesà dividit en tres sectors: Educació de la Fe, Pastoral Social i Moviments Laïcals, amb els coordinadors corresponents: Mn. Arin, Mn. Cunill i Ramon Font. La nostra missió és acompanyar, animar i promoure les distintes tasques pastorals. En el meu cas concret, es tracta d'ajudar i promoure la corresponsabilitat: créixer en comunió i prendre consciència de la nostra missió de laics en l'Església i en el món, que és el camp específic del laic.

En aquesta primera trobada de presentació, el 4 de juliol de 1998, vam dividir-nos ja per sectors i vam planificar, en l'àmbit de Moviments Laïcals, reunir-nos un cop per trimestre.

Les reunions han tingut lloc el 5 de desembre, el 27 de febrer i el 23 de maig, Festa de la Pentecosta. En la primera trobada del 5 de desembre es va crear un esbós d'estructura:

– Nomenar un secretari (Ramon Rosales, responsable dels professors cristians).

– Nomenar un equip coordinador o permanent.

– Juan Manuel Sanz, responsable dels Cursets de Cristiandat.

– Manuel Adell, responsable dels Equips de la Mare de Déu.

– Tots tres i el coordinador preparem l'ordre del dia de les reunions.

Les trobades o reunions es fan en dissabte, de 10 a 12 hores. De primer es llegeix l'acta de la reunió anterior, i després es procedeix de la manera següent:

– Una primera part (mitja hora) la dediquem a la presentació d'un moviment o d'una associació.

– Una segona part (una hora) la dediquem a l'estudi del CLIM, el document de la CEAS, *Cristians laics, Església en el món*.

– Una tercera part a comunicats.

Aprofitant que la Pentecosta és la Jornada de l'Acció Catòlica i de l'Apostolat Seglar, vam acordar que aquest dia tindriem una trobada amb el Sr. Bisbe, com a signe de comunió eclesial, oberta a tots els membres de les diferents associacions i moviments, per a les diverses manifestacions de l'Esperit. Esperem que sigui punt de partida de cara a una conscienciació més important que l'Església som tots: tots

som necessaris i imprescindibles, protagonistes en aquest camí de responsabilitat eclesial.

Des del 4 de juliol de l'any passat, en què el Sr. Bisbe ens va convocar per a exposar-nos les línies pastorals bàsiques a escala diocesana, tots els moviments laïcals de la nostra realitat eclesial diocesana hem iniciat un camí a fi de créixer en comunió i prendre consciència de la nostra missió d'Església. Com a eina de formació i de treball estem aprofundint en el document de la CEAS, *Cristians laics, Església en el món*, i també anem compartint, en les reunions, la realitat de les nostres associacions i moviments, així com la incidència en la realitat diocesana, amb els seus reptes i projectes pertinents, reconeixent l'acció de l'Esperit que, manifestant-se a través de la diversitat de dons i carismes, ens fa créixer en comunió.

En la Trobada de Delegacions i Moviments, convocada pel Sr. Bisbe a la Casa de l'Església el passat 19 de juny de 1999, es va fer revisió del treball del curs passat, es va valorar el camí fet i es va decidir continuar en la mateixa línia pel que fa a reunions, metodologia i contingut. A més de les tres reunions (una per trimestre), el dia de la Pentecosta, amb motiu de l'Any Sant, el celebrarem a la catedral per guanyar el Jubileu.

Cursets de Cristiandat

El 6 de gener de 1960 s'estrenà el primer curset totalment dirigit per un equip diocesà. Abans, a Creixell (Tar-

ragona), s'havien fet les primeres experiències.

Cal recordar el gran impulsor d'aquest moviment, estès per 60 països. Ens referim a Mn. Ovidi Tobias, ja a la Casa del Pare, així com al primer rector, Antoni Faura. Un equip de professors, que s'ha anat renovant fins avui, ha donat l'impacte de gràcia a uns cinc mil diocesans, homes i dones.

La gran florida *de colors* fou pels anys 60-75. L'impacte del curset feia conversions o dinamitzava més la fe dels que hi participaven. En aquesta línia d'entusiasme contagiós via boca-orella, es portava l'amic o familiar al pròxim curset.

La gràfica d'assistència, com a tot arreu, comença a baixar a partir de l'any 75. Avui els cursets presenten la mateixa temàtica, si bé concentrada en només dos dies.

Molts perseveraren i han practicat la fe, adquirida o revifada, en la missa dominical i en les activitats apostòliques.

El Moviment de Joves Cristians del Bisbat de Tortosa

Al febrer de 1978, arran d'una convocatòria de la Vicaria d'Apostolat Seglar, dirigida als sacerdots que dedicàvem el nostre treball pastoral preferentment als joves, inicià el seu camí el Moviment de Joves Cristians del Bisbat de Tortosa.

Les sigles MJC, avui assumides dintre i fora del bisbat, han estat fruit

d'un llarg procés. Al principi, els grups de joves que decidiren coordinar-se, s'anomenaren Grups de Revisió de Vida. Aquesta denominació fou deixada per a evitar confondre el Moviment amb el mètode més emprat que era el de la Revisió de Vida, i acollir tots els grups que volien integrar-se en el Moviment.

Ja des del començament, partirem de dos eixos fonamentals insubstituïbles: la fidelitat a Jesucrist en el si de la comunitat cristiana i la fidelitat, referència permanent al món dels adolescents i joves.

Els grups començaren a funcionar i ben aviat es presentà un interrogant molt important i preocupant. ¿Optem per un moviment general on tinguin cabuda tots els joves de les parròquies sense accentuar preferentment el medi on viuen, o introduïm també moviments especialitzats? Alguns dels consiliaris teníem ben assumits els moviments especialitzats, sobretot la JOC i la HOAC, a més de la JARC i del Moviment Rural Adult. Les arrels nascudes al Seminari amb les Acadèmies i Grups de Jesús Obrer, amb l'agraïment dels anys viscuts al Seminari Major, hi foren presents en la decisió. Atesa la realitat sociològica del nostre bisbat i el reduït nombre de consiliaris dedicats a l'apostolat entre els joves, s'optà per un moviment general d'acció catòlica.

El nostre moviment ha seguit un camí ben desigual: d'una gran vitalitat en uns quants anys, en què van arribar a haver-hi al voltant de cent joves universitaris a Barcelona i uns pocs a

Tarragona, València i Castelló, a un progressiu i preocupant afebliment en els últims anys.

En tot moment, la revisió de la situació dels grups ha estat permanent en els responsables i consiliaris que continuen treballant amb il·lusió i esperança.

Molts són els factors que coincideixen en el moment actual en el treball amb adolescents i joves: aquests, tot i mantenir les constants característiques de la seva edat, estan molt desorientats per la manca d'una formació cristiana bàsica, per l'ambient que els devora i per la situació de les poques famílies cristianes, despreocupades unes i desorientades quasi totes en la seva missió d'educadores de la fe dels seus fills.

Amb tot, confiïm en l'ajuda de Déu que mai no ens ha deixat, si li som fidels.

Nota del coordinador: Un fruit madur del Moviment de Joves Cristians seria un grup preparat en Teologia Social. En la seu del Patronat Escolar Obrer de la Sagrada Família, uns quants adults han rebut de mans del Dr. A. M Oriol Tataret, director del SEDASE, la formació i la mística que els capacita per a formar part dels equips de Pastoral, de la Política i de la Comunicació. Varen néixer a Barcelona l'octubre de 1995, sota la presidència del bisbe Joan Carrera, i volen ser una resposta a les resolucions 31, 104 i 109 del Concili Provincial Tarraconense.

Un altre fruit madur, en aquest cas privilegiat, serien les vocacions de joves al Seminari. La meitat dels alum-

nes hi entren de grans i provenen del MJC de la diòcesi.

Pastoral familiar

Se centra principalment en els Equips de la Mare de Déu. Les dècades dels setanta i vuitanta foren de creixement i han fet molt de bé a les famílies i de retruc a les parròquies, oferint militants preparats.

Cada arxiprestat organitza el curset matrimonial per a nuvis. La major part de parelles hi assisteixen receloses i, en canvi, acaben contentes. El secret és la catequesi sobre temes que els afecten i la dinàmica de grups que treballen les preguntes.

Menció a part mereix *Vida creixent*, amb la creació de nous grups que es reuneixen per formar-se, també en l'àmbit diocesà.

Vicaria general

Economia

Funciona el Fons Diocesà de Compensació, seguint la norma evangèlica de la comunicació de béns. Gairebé hi col·laboren tots els capellans, aportant-hi el 50% dels seus ingressos.

Recentment s'ha constituït un fons comú per a la conservació de cases rectorals i locals parroquials. En aquest cas, cada prevere ha de pagar una quota.

La Delegació rep el 20% dels ingressos bruts de les parròquies. Cada

parròquia o capellà necessitat pot rebre a la bestreta préstec sense interessos, i també donatius a fons perdut.

Des de fa uns cinc anys es treballa en la consigna: recollir més diners per tal de fer més obres.

La campanya Germanor no està a l'altura d'altres col·lectes més populars que s'han dut a terme a la diòcesi. S'ha de créixer en conscienciació.

Religiosos i religioses

A la diòcesi viuen 3 comunitats masculines i 33 de femenines: 11 de vida contemplativa, 24 de vida activa i 1 noviciat.

El problema fonamental i més greu és que hi ha poques vocacions i que la mitjana d'edat és molt alta. L'experiència d'importar vocacions de fora d'Espanya és bona, encara que hi ha excepcions negatives. Les comunitats de vida activa col·laboren en la catequesi i la Pastoral Social. El monestir de Santa Maria de Benifassà, de monges cartoixanes, és únic a Espanya.

Com a la resta de la Tarraconense, la major part de vocacions procedeixen de fora de Catalunya, per bé que val a dir que en general s'han inculturat força bé.

Patrimoni artístic

Malgrat la pèrdua de peces valuoses durant la guerra civil (1936-39), es recuperaren la major part. Estan inven-

tariades, fotografiades i majoritàriament custodiades en museus parroquials i especialment en la catedral.

La catedral ha exigut un manteniment car i laboriós. S'ha fet per etapes, per mitjà de gestions i de molts milions procedents dels fidels i d'entitats oficials, estatals i autonòmiques.

Fent inventari, reconeixem diverses millores, com ara la neteja de tot l'interior de pedra, des dels arcs de volta fins als basaments de les pilastres. Capítol a part mereix la impermeabilització de la teulada i la restauració del complex de pintures de la capella de la Cinta. S'ha substituït la teulada de les naus per un model *invertit* i pla. A hores d'ara, i fins al Nadal del 99, es reconstrueix tot el claustre a càrrec del Ministeri de Cultura.

Cal dir que a mitjan desembre vinent s'inaugurarà una exposició diocesana amb les millors peces de les parròquies amb tradició històrica i artística: Peníscola, Uldecona, Traiguera, Sant Mateu, Morella i altres.

“La Caixa” hi dona tot el seu suport i ha triat com a gran sala d'exposició el mateix absis de la catedral: deambulatori i capelles. Els entesos consideren que la filigrana dels arcs és arquitectònicament *atrevida* i molt artística.

Així, doncs, la commemoració dels 750 anys de la capçalera de la catedral se celebrarà *in situ optimo*. Amb les màximes garanties i durant tot l'hivern es podran visitar les millors peces del bisbat en orfebreria, escultura i pintura.

Mereixen un esment especial l'Arxiu Capitular de Tortosa, amb un còdex del segle XII i següents, i també la basílica de Santa Maria de Morella (Castelló), que conserva obres religioses i còdex valuosos.

Amb tot, l'Arxiu Capitular, com el mateix complex de la catedral, espera un millor servei d'acollida, guies i personal tècnic i especialitzat pensant en el turisme cultural.

Previsions i propostes de futur

Constatem que s'ha sembrat més que s'ha collit. La nostra terra també viu i pateix un canvi de cultures. La paraula *repte* la portem al cor, tot reconvertint-nos seguint les pautes de la nova evangelització. Al cim de l'any 2000, el nostre capital principal és l'*esperança*.

Les bases arxiprestals i els tres serveis de coordinació analitzaren críticament l'avantprojecte del Pla Pastoral Any 2000, amb l'objectiu general de "proclamar l'any de gràcia del Senyor."

Ens limitem a copiar els quatre objectius específics, prescindint de les accions en l'àmbit diocesà, arxiprestal i parroquial.

Si alguna cosa nova cal destacar per als primers anys del nou mil·lenni és la creació del Comitè Diocesà del Diaconat Permanent i del Comitè Diocesà de Ministeris Laïcals".

Objectius específics

1. Sensibilitzar el Poble de Déu per tal que entengui que el Jubileu ha de ser un temps oportú per a viure l'any de gràcia del Senyor que ens convoca a la santedat i al compromís apostòlic.

2. Procurar que les celebracions i els pelegrinatges siguin agradables a Déu i signes que afavoreixin l'enfortiment de la fe i el testimoniatge dels cristians.

3. Promoure l'esperit de conversió que porti a la celebració joiosa del perdó de Déu, de la reconciliació fraterna i a viure i expressar les actituds de l'amor fratern segons l'esperit del Jubileu.

4. Presentar l'any 2000 com un any intensament eucarístic: en el sagrament de l'Eucaristia, el Salvador, encarnat en el si de Maria fa vint segles, continua oferint-se a la humanitat com a font de vida cristiana, tant personal com comunitària, que potencia la nova tasca evangelitzadora de l'Església amb vista al tercer mil·lenni.

Trenta anys de la vida de l'Església al Bisbat d'Urgell

VICARIA DE PASTORAL, amb la col·laboració de les delegacions diocesanes.

Superfície: 7.583 km²
Població (INE 1996): 113.425
Catòlics: 110.081
Parròquies: 408
Capellans: 127
Seminaristes majors
al curs 96-97: 14

Els darrers trenta anys de la vida de l'Església al Bisbat d'Urgell estan determinats, principalment, per l'episcopat de Mons. Joan Martí Alanís. Nomenat el dia 25 de novembre de 1970, fou ordenat el 31 de gener de 1971.

I. Moments cabdals que han marcat la vida diocesana

L'arribada de Mons. Martí va trobar el clergat del Bisbat en plena eufòria per la preparació de l'Assemblea Conjunta de l'estiu de 1971. Aquesta Assemblea, al nostre Bisbat i a molts altres d'Espanya, suposà una experiència espiritual i apostòlica molt important.

De fet, el tema de la participació de tots en la vida de la diòcesi, a l'hora de marcar les línies pastorals, així com de prendre les decisions en tots els aspectes de la vida diocesana, sempre ha es-

tat d'interès prioritari per a tots els preveres i per al bisbe. Això es posà en evidència des del primer moment per l'afany manifestat a organitzar la Cúria Diocesana i a dotar el Bisbat de les institucions i consells adients a aquell moment. Sobretot durant el primer quinquenni posterior a l'Assemblea s'experimentà una gran activitat creativa. Les delegacions diocesanes trobaren en el nou organigrama un renovellat impuls per a la seva acció apostòlica.

1. *Constitució dels consells diocesans*

En aquest sentit, volem destacar la creació de diversos consells:

1.1. *Consell del Presbiteri*, que tingué la primera reunió, constitutiva, els dies 16 i 17 de desembre del mateix any 1971. Amb una periodicitat de tres trobades a l'any, ja ha celebrat 84 sessions plenàries. I n'han format part, fins ara, 121 preveres.

1.2. *Consell Diocesà de Pastoral*, que es reuní per primera vegada, el 6 de juliol de 1975. Ha celebrat 52 sessions. Actualment es renova cada quatre anys. Al llarg de la història d'aquest Consell, n'han format part 172 persones: 77 homes, 59 dones, 20

preveres, 5 religiosos, 7 religioses, 3 seminaristes i 1 diaca permanent.

1.3. *Consell per als Afers Econòmics*. L'erigi el Sr. Bisbe i es reuní en sessió constitutiva el dia 9 d'abril de 1974. És convocat, de manera ordinària, dues vegades a l'any, malgrat que de manera extraordinària s'ha reunit algunes vegades conjuntament amb els altres Consells del Presbiteri i de Pastoral. La propera sessió serà la 61a.

1.4. *Col·legi de Consultors*, d'acord amb la normativa canònica, i reunit en sessió constitutiva el 14 de setembre de 1984.

El 1980 es va convocar una assemblea diocesana per facilitar la participació dels fidels en els afers eclesials.

2. L'Assemblea diocesana

Amb tot, aquestes institucions no comportaven una participació massiva dels fidels en els afers de l'Església. Per això, després d'estudiar la manera com fer-ho, els temes que calia tractar, l'Iter que s'havia de seguir, etc. en diverses sessions dels consells, el dia 26 d'octubre de 1980, en el marc d'una sessió conjunta dels Consells del Presbiteri, de Pastoral i d'Economia, el Sr. Bisbe convocà una Assemblea Diocesana.

Els temes d'estudi es formularen així:

- Actitud de la comunitat cristiana davant la família.
- Els joves i la comunitat cristiana.
- Responsabilitat dels cristians davant l'ensenyament.

La corresponsabilitat dels seglars, religiosos i preveres.

La catequesi.

La parròquia, avui.

Tot seguit, s'inicià la fase de consulta i reflexió. Al llarg de la geografia diocesana varen aparèixer grups de treball. Els grups estudiaren les qüestions durant aquell hivern i la primavera i estiu de l'any 1981. D'entre tots els inscrits, 296 grups varen respondre els diversos qüestionaris de treball.

La sessió conclusiva de l'Assemblea tingué lloc el dia 15 de novembre de 1981 a la Seu d'Urgell. Els més de 300 participants amb veu votaren les 224 propostes, nou de les quals no foren aprovades.

3. El Concili Provincial Tarraconense

Un altre moment participatiu important tingué lloc en ocasió del Concili Provincial. Les circumstàncies i el desenvolupament d'aquest esdeveniment són prou coneguts per tothom. En particular, en l'etapa diocesana, al nostre Bisbat es formaren 168 grups, amb un total de 1.575 participants.

4. Desenvolupament de la societat i de l'Església

A més de parlar de moments cabdals que han marcat la vida diocesana, ens cal indicar alguns trets representatius de la manera com s'han desenvolupat la societat i l'Església durant aquests anys:

La pagesia de muntanya està tocada de mort; avui els pobles són segones residències.

4.1. *Per part de la societat:* cal tenir en compte el fort moviment migratori a la muntanya. Tingué un primer moment amb l'abandonament dels pobles petits, per motius laborals, d'estudi... A molts pobles de les nostres comarques rurals solament hi resten els padrins.

Ara, el moviment migratori pren formes de retorn. Però d'una altra manera. Els que n'havien marxat tornen als pobles per recuperar-ne les cases i convertir-les en segones residències, llocs de descans i d'estiueig. La seva presència al poble, però, ja és diferent: no s'hi guanyen la vida, sinó que vénen a gaudir-ne, i encara d'una manera intermitent. No en poden pas renovar l'antiga vida. La pagesia de muntanya està tocada de mort.

4.2. *Per part de l'Església:* la crisi religiosa que ha tingut diverses mani-

festacions i formes al llarg d'aquests anys.

La secularització de sacerdots i religiosos va tenir efectes greus al nostre bisbat.

– En un primer moment, foren les secularitzacions de sacerdots, religiosos/es. Aquest fet, al nostre Bisbat, tingué connotacions molt greus. La cinquantena de sacerdots secularitzats no solament empobrí sensiblement el clergat, sinó que gairebé desaparegueren les promocions de preveres joves que havien d'assegurar la pastoral juvenil i oferir la imatge més dinàmica i impulsiva de l'Església. A més a més, als nostres ambients rurals –a diferència de la capital– tothom es coneix. Les secularitzacions trasbalsaren molt la vida de les comunitats cristianes.

– En un segon moment, el pluralisme de pensament i de manera de viure han sacsejat fortament la societat, hi han canviat l'escala de valors i hi ha relativitzat els criteris i convenciments d'altres èpoques. De fet, moltes persones han abandonat pràctiques i costums religiosos que en altres temps s'haurien considerat inamovibles.

– Ara, la nostra societat postmoderna ha agreujat encara més la crisi. Entre nosaltres es tradueix, d'una manera visible, en la preponderància d'actituds i costums que són fruit de la manca de compromisos estables. El

matrimoni, com a institució, és rebutjat: moltes parelles prefereixen no casar-se i altres que es casen no en tenen gens assumida la indissolubilitat i són molt promptes a trencar-lo si les relacions no van com voldrien.

Hi ha preponderància social d'actituds que defugen el compromís estable.

Tanmateix, l'aspecte que té més repercussions en la vida de l'Església és la manca de vocacions sacerdotals i religioses. Estem arribant a situacions límit i ja s'encenen els llums d'alarma d'una situació que d'aquí a uns quants anys pot esdevenir crítica.

2. Vida eclesial i presència en el món

1. Accents en la dimensió evangelitzadora

A l'hora de comentar aquest punt cal tenir en compte les diverses circumstàncies del nostre Bisbat:

Una part important de la població resideix en pobles petits, i una tercera part, a Andorra.

– Una part constituïda per pobles que s'han fet petits i on gai-

rebé solament hi trobem persones grans.

– Part important de població resident a les poblacions dels caps de comarca.

– Una tercera part dels habitants del Bisbat concentrats a les parròquies del Principat d'Andorra. Moltes d'aquestes persones són immigrants d'indrets ben diversos de la geografia mundial; de cultures i confessions religioses diferents i molt marcats pels problemes típics de la immigració.

Quant a la pràctica pastoral:

– Els del primer grup –els pobles petits– no esperen més de la sacramentalització ni la poden assumir més.

– Pel que fa referència als nuclis de més població (poblacions més grans, capitals de comarca...), evangelitzar o, més encara reevangelitzar, s'ha convertit en objectiu prioritari de les programacions pastorals. La catequesi, el treball de grups, les activitats de formació, etc. n'ocupen les primeres pàgines. En l'aplicació de les resolucions del Concili Provincial Tarraconense, l'evangelització ha esdevingut objectiu prioritari.

2. Presència en els mitjans de comunicació social

En no tenir mitjans de comunicació propis, els hem hagut de crear. Volem parlar, d'una manera particular, del següent:

– La revista "Església d'Urgell".

Es tracta d'una revista diocesana, que es començà a publicar a l'abril de

1972. A un ritme de deu números a l'any, n'han sortit 282 exemplars. Fa uns quants anys havia superat el miler de subscriptors. Actualment està al voltant dels 850.

És una publicació que recull, mensualment, la veu del bisbe, articles de pensament, de fons històric i doctrinal, qüestions d'actualitat, noticiari del Bisbat, etc.

– *Les emissions de ràdio.*

La Delegació de Mitjans de Comunicació va oferir cada setmana durant deu anys un programa religiós a les emissores d'àmbit local o comarcal, amb seu en poblacions del nostre Bisbat. Algunes d'aquestes emissores tenen programa religiós propi setmanal i fins i tot diari a càrrec de l'Església.

– *L'emissora diocesana Ràdio Principat.*

L'esforç en el camp de la radiodifusió el féu el Bisbat amb la instal·lació d'una emissora pròpia, Ràdio Principat, al punt 105.0 del dial de la FM.

En connexió amb Ràdio Estel de Barcelona, amb algunes desconexions per a la programació pròpia, emet informatius generals i locals, l'agenda, temes d'actualitat, entrevistes, programa de pensament religiós, taula de l'evangeli, etc.

3. Escola cristiana i cristians a l'escola

L'esforç més important que s'ha fet en vista a la presència a l'escola pública ha estat la professionalització. S'ha

acabat el temps en què el mossèn de la parròquia anava a visitar l'escola el dia i l'hora que li anava bé, feia una exhortació als nens i nenes, explicava la doctrina, feia unes preguntes o algun *concurs...*

Avui, més enllà de l'optativitat, cal subratllar que la classe de religió està subjecta a uns horaris, un programa i, darrerament, el professorat signa contractes laborals, anualment, amb l'Administració pública. També la gratificació –que abans no existia– assoleix ara una notable dignificació.

La falta de vocacions ha fet que diverses congregacions religioses hagin tancat els col·legis.

L'escola cristiana, en canvi, ha sofert els efectes de la crisi religiosa. La manca de vocacions ha fet que diverses congregacions religioses hagin tancat col·legis que tenien oberts en poblacions del nostre Bisbat. En altres, tot i restar oberts, la presència dels religiosos/es és més testimonial que efectiva.

4. Accents en la vida litúrgica

El de la litúrgia ha estat un camp que sortosament ha desvetllat més el Concili Vaticà. Possiblement haurà estat la reforma més espectacular en l'aplicació del Concili. La reforma ha afectat, des de la imatge externa dels

nostres temples, l'idioma de les celebracions, passant pels textos dels llibres litúrgics, els ornaments sagrats, fins a la participació dels fidels amb els cants, pregàries... Tot plegat, com a resposta a un canvi en la teologia de la litúrgia cristiana.

De la llarga relació d'activitats dutes a terme per la Delegació de Litúrgia, en volem subratllar:

– El treball continuat de mentalització, mitjançant uns fulls periòdics, de la Jornada Sacerdotal anual...

– Presentació i comentari dels nous llibres litúrgics, a mesura que van apareixent.

– Jornades i curssets per a animadors litúrgics: lectors, cantors...

– Algunes d'aquestes jornades són d'àmbit interdiocesà.

– Diverses campanyes sobre el diumenge com a Dia del Senyor.

– Preparació i edició de diversos materials: *Preguem* (devocionari popular). *Missal festiu i propi del Bisbat d'Urgell* (edició manual de butxaca). Diversos reculls de música religiosa amb les cassets corresponents (salm responsorial, laudes i vespres dominicals, antifonari...)

5. Accents en la catequesi

Després del Concili, els esforços en el camp de la catequesi al Bisbat d'Urgell s'orientaren vers una sistematització i estructuració de la catequesi.

Veníem d'aquell *catecisme parroquial* de gran grup, celebrat els diu-

menges a la tarda, orientat a preparar la Primera Comunió, amb un catecisme de preguntes i respostes...

La gran novetat fou la catequesi en petit grup, en la qual s'introdueix la persona del catequista (generalment mare catequista), feta al llarg de la setmana. Les parròquies van estructurant la catequesi no al voltant del catecisme de preguntes i respostes, sinó seguint les orientacions i els materials del SIC.

L'etapa del postconcili fou de gran creativitat, de molta il·lusió, de treball constant. En aquesta etapa els responsables de les comunitats i catequistes es mogueren per estructurar i sistematitzar la catequesi en el temps, en els continguts i en la mateixa pedagogia i metodologia.

Pel que fa al temps, es programaven dos cursos de preparació a la Primera Comunió i dos cursos de preparació per a la Confirmació. La catequesi d'iniciació a la vida cristiana ha estat molt lligada a la recepció i celebració dels sagraments.

Pel que fa als continguts, s'ha procurat, generalment mitjançant els materials catequètics que ha anat oferint el SIC, acostar l'infant a la vida, a la Paraula i als fets de Jesús; introduir l'infant en la vida cristiana...

Al llarg d'aquests anys, s'ha fet un gran esforç per cridar i preparar laics per al ministeri de catequista. Gairebé totes les parròquies amb un cert nombre de fidels tenen els seus catequistes. Tanmateix, és difícil en pobles petits. Aquest curs, al nostre Bisbat

hi comptabilitzem uns 350 catequistes en actiu.

Actualment, la catequesi al Bisbat d'Urgell, tenint en compte les peculiaritats sociològiques de despoblament i les concentracions escolars, vol posar l'accent a:

– Estructurar i vertebrar la catequesi d'iniciació a la vida cristiana. Ens prestaran un bon servei i ajut els nous materials *Amb nosaltres* i els que el SIC anirà publicant.

– Treballar un projecte de pastoral de preadolescents que inclogui, juntament amb altres activitats i espais de formació, moments catequètics, i en el qual la persona de l'animador de grup tingui forta rellevància.

– Esmerçar esforç i dedicació en la formació dels catequistes, perquè el millor material catequètic és sempre el catequista. La pràctica pastoral ha aportat moltes persones per a la catequesi, però cal progressar en la preparació i formació espiritual, teològica, pedagògica, etc. d'aquestes persones.

6. Accents en el camp de la formació permanent

La Delegació de Formació Permanent ha desenvolupat una àmplia activitat en la renovació teològica i bíblica, tant dels preveres com dels fidels.

Per als *preveres*, voldríem remarcar tres activitats molt concretes:

– Els exercicis espirituals: se n'organitzen dues tandes cada any. Una a l'hivern i l'altra a l'estiu. L'assistència

ha esdevingut molt notable. S'ha tingut molta cura a l'hora d'escollir-ne el director, així com en tot el que fa referència als aspectes organitzatius.

– Les Jornades de Teologia, a finals d'estiu. Dos o tres dies d'estudi sobre temes actualitat, dirigides per professors d'alguna de les facultats eclesiàstiques. Aquesta activitat, compartida amb religiosos i seglars, té una participació que oscil·la habitualment entre els 50 i 70 participants.

– Cursos d'estudi. S'han anat programant, per arxiprestats o zones, sobre les matèries fonamentals de la Teologia i Sagrada Escripura, Moral...

Pel que fa als *seglars i religiosos/es*. Han participat assíduament en algunes activitats conjuntes amb els preveres, com les Jornades de Teologia.

Adreçada més específicament a ells (encara que també hi han assistit alguns preveres) tenim l'Escola Diocesana de Teologia. Se n'han programat ja vint cursos, seguint un programa triennal que harmonitza temes de Bíblia, Teologia, Cristologia, Ecclesiològia, Moral, Litúrgia i Sacraments, Antropologia, Escatologia... Les inscripcions han estat al voltant dels 300 matriculats per curs.

7. Accents en la dimensió de la caritat i sol·licitud per als més pobres i marginats

Càritas Diocesana té la missió de coordinar, orientar, promoure i potenciar l'acció caritativa i social de l'Església a la diòcesi. Des dels inicis de

Càritas (any 1947) el treball a favor dels més exclosos i marginats de la nostra societat ha estat l'eix central de les nostres accions, més assistencials en un primer moment, i després de promoció. Però l'assistència i la promoció han conviscut en totes i cadascuna de les activitats organitzades i promogudes per Càritas.

S'ha accentuat la dimensió de la caritat i la sol·licitud pels més pobres i marginats.

Al nostre Bisbat l'acció caritativa, com a ajuda als més desfavorits, ha existit sempre. Però, com a acció organitzada, fa aproximadament uns trenta anys que es porta a terme. Fem-hi una mirada: durant els primers anys, l'acció es basa en ajudes assistencials i campanyes a favor dels damnificats de diversos països. S'organitza Càritas Diocesana amb l'elecció de delegats de zona, es col·labora amb les obres assistencials existents (hospitals, asils...), l'any 1977 se celebren unes Jornades de mentalització... Aquest mateix any, Càritas presenta l'informe elaborat per Secod sobre el pantà de Rialb; la riuada dels dies 7 i 8 de novembre de 1982 representa l'esdeveniment catastròfic més important al qual ha de fer front Càritas. L'any 1984 es fa un estudi sobre la vellesa i la col·laboració amb les persones beneficiàries del FAS. L'any 1986, Càritas disposa dels primers serveis de professionals contractats i es fa un es-

tudi sobre les famílies del Bisbat que no disposen d'ingressos fixos. L'any 1988 es presenta l'enquesta sobre els valors socials. El Projecte Home i la Fundació Betània representen dos grans eixos d'acció a principis dels anys 90.

A partir d'aquí, l'acció es porta a terme mitjançant programes específics segons col·lectius d'atenció (migracions, infància, transeünts, toxicomanies, voluntariat, vellesa...). La coordinació amb els ens locals i comarcals suposa una atenció assistencial més de promoció. L'any 1995 té lloc una reestructura de l'organització de Càritas (Junta, Consell Rector i Assemblea). Es promouen i constitueixen Càritas Parroquials on no n'hi havia, en el pla d'aplicació de les resolucions del Concili Provincial. La professionalització de tots els serveis de Càritas arriba a les parròquies. Es promou la Campanya del Dia de la Caritat. Hi ha una implicació més elevada de Càritas diocesana en el marc de Càritas Catalunya i Càritas espanyola, així com també el treball coordinat amb Càritas andorrana. Es forma el voluntariat com a col·lectiu fonamental per al desenvolupament de la nostra feina. Es porten a terme accions de cooperació internacional i la campanya de condonació del deute extern.

8. Accents sobre l'economia del Bisbat

Ja hem esmentat la constitució del Consell per als Afers Econòmics fa vint-i-cinc anys. La primera base d'acció fou encomanar un estudi econò-

mic sobre la gestió del patrimoni de l'Església al Bisbat. Se n'encarregà l'equip del Dr. Bricall.

En l'aplicació de les conclusions d'aquest estudi en sobresurten dues decisions bàsiques:

– Centralitzar la gestió dels béns immobles des de l'administració diocesana. Això propicià l'actualització de l'estat real de camps, cases, etc.

– La reconversió del patrimoni. En concret, vendre el que és de mal conservar o que no rendeix per restaurar les cases rectorals de les poblacions caps de comarca o edificar-ne de noves. Això ha facilitat, a més, la concentració dels preveres.

9. Accents sobre la conservació del patrimoni artístic i cultural

Tots coneixem l'extraordinari tresor romànic del nostre Bisbat. Amb el pas dels anys, una part d'aquest tresor s'ha perdut, se n'ha hagut de restaurar una altra part i ha calgut conservar tot el patrimoni documental.

S'ha fet un notable esforç per conservar i restaurar el tresor romànic del nostre bisbat.

Amb aquesta finalitat, s'ha fet un notable esforç des de l'inici del pontificat del bisbe Joan Martí. N'indiquem els passos més importants:

– La primera obra empresa fou la modernització i seguretat dels arxius Capitular i Diocesà. L'Arxiu Capitular custodia uns 6.000 pergamins que comencen amb un de l'any 815. Hi ha 150 còdexs, tres dels quals són anteriors a l'any 1000. Hi ha 152 incunables. Hi ha, també, 175 volums del notariat de la Seu d'Urgell, dels segles XIII al XV.

L'Arxiu Diocesà fou molt enriquit amb la recollida dels documents dels arxius parroquials anteriors a una centúria, disposada a finals de l'any 1972. Actualment té un fons d'uns 2.000 pergamins i 24 incunables.

– En segon lloc, cal parlar de la Comissió Diocesana pel Patrimoni Artístic i Documental. Es va crear a l'abril de l'any 1975 i ha impulsat durant aquests anys la manera d'actuar en aquest sector. Obra d'aquesta comissió fou l'ampliació i remodelació del Museu Diocesà. Iniciat en temps del Dr. Iglesias, aquesta ampliació fou inaugurada el dia 23 de juny de 1988. Al Museu hi ha dipositades més de dues-centes obres d'art. Moltes d'aquestes obres són petits objectes que no són necessaris per al culte a les parròquies i que corrien el risc de perdre's. També hi ha notables peces d'art romànic, especialment pintures murals i imatges de Maria; el llibre del *Beatus*, amb molt de renom; el retaule gòtic de Pere Serra, procedent d'Abella de la Conca... Entre l'abundant orfebreria cal destacar l'urna d'argent de sant Ermengol.

– No podem silenciar, tampoc, la important restauració d'obres d'art

que s'ha impulsat. En aquest camp, hi han tingut una importància decisiva les institucions civils, com les Diputacions de Lleida i Girona i la Generalitat. Aquí i allà s'han recuperat monuments, s'han restaurat esglésies i ermites i, en algun cas, se n'han construït de noves. El més representatiu ha estat la mateixa catedral d'Urgell. Les obres de restauració han durat quatre anys. Va ser inaugurada el dia 24 de juny d'enguany.

– Finalment, una altra realitat que cal esmentar ha estat la creació de la Societat Cultural Urgel·litana. Aquesta societat està formada per historiadors, arxivers, investigadors... Té la finalitat de promoure sobretot, malgrat que no únicament, la investigació històrica del nostre patrimoni artístic i documental i el de tot el Pirineu. Publica, a més a més d'alguns llibres monogràfics, un anuari, *Urgel·lia*, del qual ja han sortit dotze volums. Els fons documental de què disposem ha trobat en la Societat Cultural un carril d'investigació i de divulgació.

10. Moviments d'apostolat seglar: els joves

El tema de la presència i participació dels joves en l'Església fa anys que preocupa. Els consells diocesans varen afrontar-ne una seriosa reflexió. El del Presbiteri, en les sessions 13a, l'11 de març de 1975, i 15a, els dies 26 i 27 de gener de 1976. El de Pastoral en la 3a sessió, el 29 de febrer de 1976.

El tema prengué prioritat pastoral. La primera conclusió que havien pre-

sentat els membres de la ponència deia: “Vista la situació real de la joventut i, conscients de l'escassa atenció pastoral que s'hi dedica a la nostra diòcesi, creiem que la pastoral jove nívola ha d'ésser un dels objectius prioritaris de la pastoral diocesana”. S'aprovà per unanimitat.

S'acordà nomenar un delegat de Pastoral Juvenil que coordinés els grups dispersos que es movien al voltant d'algun prevere jove i promoure una pastoral juvenil organitzada. Nasqué el Moviment de Joves Cristians d'Urgell, amb fort desenvolupament a la zona sud del Bisbat. El pla de treball d'aquest moviment es fonamentava:

– en la reflexió i estudi, els Pentatema, localment i comarcament;

– l'aspecte celebratiu, amb el Nadal i la Pasqua Jove;

– el contacte amb la natura, amb el campament itinerant i la ruta de muntanya, a l'estiu.

Paral·lelament, en aquells moments tenien notable vitalitat uns grups d'Hora 3 i Hora 6, a la zona nord del Bisbat.

Al Principat d'Andorra hi ha una coordinadora d'activitats juvenils. Singularitzem la tasca del casal d'Aina, que des del juny de 1982 promou una important activitat en l'àmbit del Principat.

Un intent que no aconseguí reeixir fou la creació de la Taula de Joves. Es tractava de posar en comú i coordinar les diverses realitats juvenils: Moviment de Joves, Hora 3, Monitors d'Ai-

na-Castellnou, escoltisme, servei de colònies de vacances, Grup d'Esplai Lauredià, Joves de l'Hospitalitat de Lourdes, etc.

Els joves ho deixen de ser i no sempre s'aconsegueix un correcte relleu generacional. Avui, la pastoral de joves al nostre Bisbat està en fase de reestructuració.

11. Accents en la pastoral familiar

La família s'ha convertit darrerament en una de les institucions més castigades per la crisi de la nostra societat. Les accions empreses (catequesis amb els pares, escola de pares, grups de matrimonis, trobades matrimonials...) no sempre han donat el resultat que s'havia pretès.

Potser l'activitat més reeixida han estat els *cursets prematrimonials*. En alguns indrets s'han organitzat en l'àmbit arxiprestal o el de zona. En altres llocs, en l'àmbit parroquial. Al nostre Bisbat no és obligatòria l'assistència a aquests cursets, només recomanada. Però, la mateixa bona predisposició de la parella que demana el sagrament del matrimoni ha fet que s'acceptés amb gust la participació en el curset.

3. Les persones: preveres, diaques permanents, religiosos/es i laics amb missió pastoral

Els habitants del bisbat d'Urgell, segons el darrer cens, de 1995, són 178.080, uns 65.000 dels quals viuen al Principat d'Andorra.

1. Habitants

La distribució dels nuclis de població per parròquies és la següent:

Habitants	Parròquies	Agregats
De més de 5000 hab.	6	
De 2000 a 5000 hab.	12	
De 1000 a 2000 hab.	11	
De 500 a 1000 hab.	21	
De 100 a 500 hab.	84	13
De 50 a 100 hab.	83	19
Menys de 50 hab.	174	116
Deshabitats	17	29
Total	408	177

A partir del primer de gener de l'any que ve (2000) queden suprimides les parròquies que en l'actualitat estan deshabitades.

2. Preveres

Per atendre pastoralment aquestes parròquies i treballar en l'evangelització de la nostra gent, avui al Bisbat d'Urgell som:

100 preveres diocesans en actiu;

9 preveres, canònicament jubilats, que fan tasques pastorals;

12 preveres, canònicament jubilats que no fan tasques pastorals;

5 preveres extradiocesans amb responsabilitats al Bisbat;

1 prevere en ampliació d'estudis;

3 diaques permanents.

La graella d'edats d'aquests sacerdots és ben significativa:

Majors de 75 anys:	20
De 65 a 75 anys:	53
De 50 a 65 anys:	34
De 30 a 50 anys:	18
Menors de 30 anys:	2

3. Religiosos/es

La presència dels religiosos/es es concreta en 21 congregacions religioses i una societat de vida apostòlica. Les comunitats establertes són 30: 8 masculines i 22 femenines.

Les activitats a què es dediquen són:

	<i>comunitats</i>
Ensenyament	12
Servei als malalts i persones grans:	9
Residència i acolliment:	4
Ministeri pastoral:	3
Vida contemplativa:	2

4. Diaques permanents

Dels tres diaques permanents, tots nois joves, dos es dediquen totalment a la pastoral (classes de religió, catequesi parroquial, litúrgia, atenció als fidels...) i l'altre ha deixat la docència activa per estudiar teologia per accedir al ministeri presbiteral.

5. Els seglars

La participació dels seglars en la vida de l'Església és avui una de les

grans esperances de l'Església. Els Consells Parroquials de Pastoral s'han posat en marxa en una trentena de parròquies del Bisbat (les que sobrepassen els 1.000 habitants).

Tot i això, als nostres ambients rurals no és fàcil. Costa superar l'esperit tancat de la nostra gent, la por de significar-se, que siguin acceptats, gairebé sempre són els mateixos a tot arreu...

On trobem una participació més elevada dels seglars?

– De manera més destacada, els trobem en *tasques de projecció social*, com Càritas i Mans Unides. Entre membres de les juntes parroquials i voluntaris superen llargament les 500 persones. En altres camps, a cavall entre la dimensió social i religiosa, hi ha els monitors de colònies i d'agrupaments escoltes. També els matrimonis que col·laboren en els cursets pre-matrimonials o porten grups de matrimonis, etc.

– En *activitats més específicament religioses* tenim el bon grup de catequistes, sobretot d'iniciació a la vida cristiana (avui uns 350 en actiu). També trobem els que col·laboren en la litúrgia, com a membres de l'equip de litúrgia de la parròquia i, sobretot, com a lectors de la Paraula de Déu a l'Eucaristia dominical. En diversos indrets hi ha religioses i seglars que presideixen la celebració dominical sense prevere.

– Juntament amb el Consell de Pastoral, les parròquies han constituït

un *Consell d'Economia*. I, als llocs on no ha estat possible constituir un Consell, està establert que hi hagi una Junta sempre que s'hagin de fer obres.

4. De cara al futur

Els reptes que tenim plantejats són els comuns a tota l'Església: la crisi religiosa que dia a dia es va generalitzant, l'allunyament dels joves, la dificultat de sintonitzar amb l'home d'avui i fer entenedor el missatge evangèlic, la celebració festiva de la fe per mitjà de l'Eucaristia i els sacraments, l'envelliment dels actuals

ministres, l'arrugament general de l'Església...

El repte plantejat és la crisi religiosa que dificulta la sintonia amb l'home d'avui.

Tanmateix, estem esperançats, perquè vivim en una Església que s'ha purificat de rèmores externes, en la qual, dia a dia, cadascú assumeix les seves responsabilitats i on la petita comunitat serà, cada dia més, llevat en la massa.

Accents en l'itinerari postconciliar a l'Església diocesana de Vic

SALVADOR BARDULET, de l'Institut Superior de Teologia i arxiprest.

Superfície:	3.939 km ²
Població (INE 1996):	358.730
Catòlics:	355.599
Parròquies:	248
Capellans:	249
Seminaristes majors al curs 96-97:	7

1. Etapa episcopal del bisbe Ramon Masnou

Quan s'inicia el Concili Vaticà II (1962), el bisbe Ramon portava set anys com a titular de la diòcesi. Això vol dir que la diòcesi havia entrat en un altre aire pel que fa a la sensibilitat pastoral. Adormida des de fa temps en un pla pastoral únic de consagració als sagrats cors, passava a descobrir altres viaranys que canalitzaven inquietuds que s'anaven desvetllant des de diferents indrets.

1.1. La renovació ve de la litúrgia

És ja, doncs, des del 1960 que la Comissió Diocesana de Litúrgia dona al bisbat una empena renovadora. El primer de febrer de 1963 s'erigeix per decret el Centre de Pastoral Litúrgica del bisbat.

En una nota oficial al *Butlletí* (novembre, 1963) es mana que hi ha d'haver homilia a totes les misses dominicals amb una durada màxima de deu minuts i mínima de cinc, i que la temàtica ha de basar-se en els textos bíblics i no en punts del catecisme.

Del Centre de Pastoral Litúrgica neix una publicació periòdica de caire informatiu *Initiatio Christiana*. Periòdicament també surten uns fullets amb orientacions per a l'homilia del diumenge i amb textos per a les monicions (1963-1968).

Pel que fa a les Jornades Diocesanes per a preveres, pel juny de 1963, se'n celebren unes (són presentades com a II Jornades) amb el títol *La proclamació de la Paraula en la celebració eucarística*. Es fan pel juny de 1963 a Hostalets de Balenyà. Per l'abril de 1964 se'n fan unes altres més àmplies per a estudiar la Constitució conciliar sobre la Sagrada Litúrgia, el primer document sorgit de l'esdeveniment i rebut amb entusiasme i eufòria. Tres intensos dies d'abril a la Casa d'Exercicis del pare Claret, de Vic, per a descobrir les grans línies del document. Un dels ponents fou l'abat coadjutor de Montserrat, Gabriel M. Brasó, que, en entrar a la sala d'actes i en adonar-se que el nostre bisbe Ramon ja

no utilitzava el solideu, dissimuladament es tragué el seu i se'l ficà a la butxaca mentre es dirigia cap a la presidència. El pare Brasó havia publicat, l'any 1956, el llibre *Litúrgia i espiritualitat* que ajudà molts a fugir del rubricisme i arribar al moll de la litúrgia. Encara en aquest camp de la litúrgia i tenint en compte els canvis que s'havien d'introduir en les celebracions en general, però principalment en la missa, s'organitzaren, pel febrer de 1965, jornades a Vic, Manresa i Igualada per a estudiar la instrucció *Inter Oecumenici* que menava a aplicar rectament el document conciliar. La finalitat de la jornada era d'obrir horitzons, no quedar-se tan sols ens uns canvis més o menys espectaculars, sinó que anava a ajudar a fer el pas de la lletra a l'esperit, de la rúbrica a la nígrica (fixar-se més en la lletra negra que no pas en la vermella, del missal o ritual), com insistia el ponent. Decebedora fou per a ell la pregunta que saltà d'immediat a l'hora del col·loqui: “—Molt bé tot el que heu dit, però com queda la cosa de les segones canadelles?”.

Més endavant, l'any 1968, es publica el *Directorium pastoral sobre la penitència*, en el qual se suprimeixen les confessions durant la missa. També es decreten unes normes pastorals sobre el baptisme a partir de les quals s'enceten les celebracions col·lectives dels bateigs.

1.2. Els documents conciliaris es multipliquen

Aquest fet demana noves jornades d'estudi, d'aprofundiment i d'intercanvi.

Els dies 7 i 8 de febrer de 1966 es reuneixen a la Casa d'Exercicis de Sarrià una cinquantena de capellans vigatans per a preparar unes jornades que han de tenir com a finalitat descobrir formes de divulgació conciliar i planejar possibles realitzacions. Les jornades per a tot el clergat es fan a Manresa, a Igualada i a Vic durant el mateix mes de febrer.

Dels debats i intercanvis efectuats fins a aquest moment en neix la iniciativa d'organitzar unes jornades de renovació pastoral que es feren durant l'estiu de 1967 a Vic, Manresa, Igualada, Ripoll i la Gleva per tal de facilitar la presència de tots els preveres. Les qüestions que es van estudiar en ponències i que es van debatre en sessions de treball de grup i plenàries foren les següents: història de la salvació, naturalesa i dinàmica de la pastoral, ésser i missió del prevere, pastoral de conjunt i presentació de l'avantprojecte d'un estudi socioreligiós del bisbat de Vic.

1.3. Davant l'entusiasme desbordant, el consens no fou possible

Si, per una banda, veig necessari de fer aquest punt reflexiu en l'itinerari que s'ha demanat, per una altra, no vull dir ni més ni menys que el que queda explicitat en el títol.

Situar aquest punt de reflexió té simplement com a finalitat ajudar el lector que no visqué de prop aquest procés a no pensar que d'aquest desvassall de jornades, debats, iniciatives i propostes de reforma, en fos absent

l'apassionament, d'una banda, i l'eufòria i la gosadia per part d'uns i les pors i riscos no assumibles per part d'altres, de l'altra.

Les noves llesves de preveres pujaven nombroses, animoses, renovadores.

En aquests anys, les noves generacions de preveres puguen nombroses, animoses, renovadores. Les reunions de tot tipus es multipliquen, com es multipliquen també les cartes i els documents signats per molts capellans. Una d'aquestes reunions es féu a una casa de convivències de Parets del Vallès i aplegà capellans de Vic de les cinc últimes generacions sortides del seminari. D'aquesta reunió neix un document col·lectiu sobre la problemàtica pastoral. Un document que mereix llarga resposta per part del bisbe Ramon amb un altre document titulat "L'any de la fe" (*Butlletí del Bisbat*, núm. 2633, maig 1968, pàg. 80-170). En el *Butlletí* núm. 2634-36, d'agost de 1968, pàg. 200-225, apareix el resum de les jornades de l'estiu de 1967 amb el títol "Jornades de renovació pastoral 1967-68". Dos documents que expressen entre ratlles tant l'entusiasme desbordant com l'impossible consens. Altres documents i fets posteriors, que no van tenir ressò amb lletra impresa sinó tan sols amb lletra multicopiada, confirmaran a bastament tant una cosa com l'altra.

1.4. Institucions creades arran del Concili

El 7 d'octubre de 1966 el Consell Diocesà del Presbiteri porta a terme la primera sessió. L'any 1967 es crea la Comissió Assessora de Nomenaments. En aquest mateix any s'erigeix el grup *Estudis sociopastorals*, el qual publica els següents treballs: "Bisbat de Vic: aspectes geogràfics, històrics, demogràfics, pastorals" (1969); "Homilies i celebracions. Estudi sobre les homilies" (*Butlletí del Bisbat*, núm. 2657-58, maig 1970, pàg. 148-167). "Fitxes parroquials. Mapa del bisbat de Vic" (1969). "El clergat de Vic: resultats d'una enquesta" (1970).

Als primers moviments d'acció catòlica que sorgiren amb accent missioner foren els obrers.

1.5 Els moviments evangelitzadors

Com arreu, els primers moviments d'acció catòlica que sorgiren amb accent missioner foren els obrers, l'HOAC i la JOC. Seguiren després, en el món juvenil: la JARC, la JEC i la JIC. En el món adult, els Cursets de Cristiandat. Paral·lelament seguien existint els moviments generals d'AC: homes, dones, nois, noies. En el món infantil existien el moviment infantil i la Delegació Diocesana d'Escoltisme (DDE) que aglutinava els diferents

agrupaments. Al costat de cadascun d'aquests moviments hi havia equips de consiliaris diocesans (seguint una tradició iniciada molt al començament de l'episcopat del bisbe Ramon), així com consiliaris comarcals i de grups que mantenien entre ells, conjuntament o per moviments, contactes periòdics, la qual cosa assegurava entre els preveres una constant relació amical i pastoral. És el que el bisbe Ramon definia com a reunions per cordes, fet que no li plaïa gaire.

La Junta Diocesana d'Acció Catòlica amb les finalitats –penso– de mantenir, primer, la tradició de les antigues assemblees d'Acció Catòlica i, segon, per a evitar l'exagerada –segons creien alguns– dispersió produïda per l'autonomia que cada moviment tenia, organitzà anyalment unes Jornades Diocesanes de Dirigents, a les quals assistien responsables i consiliaris de diferents moviments i branques. En tinc constància de tres: per l'octubre de 1964 a Hostalets de Balenyà, amb el tema *L'AC en una Església oberta al món*; pel novembre de 1965 al mateix lloc amb el tema *Unitat entre els catòlics, entre els cristians, entre tots els homes*; pel novembre de 1966 a Vic amb el tema *L'AC a la llum del Concili*.

1.6. El Consell Diocesà de Pastoral, no encara

A la segona reunió del Consell Diocesà del Presbiteri (27 de desembre 1966) es decideix parlar, a la propera reunió, de la constitució del Consell Diocesà de Pastoral. Aportat a la reunió de gener de 1967, s'opta per a una

primera etapa de mentalització tot nomenant una comissió. El fet és que queda tot parat. Malgrat que, amb data 16 de setembre de 1968, circula un document de cinc folis per a assessorar els membres del Consell Diocesà del Presbiteri.

1.7. El primer Consell Pastoral, l'interparroquial de Manresa

Neix l'any 1968. Com neix i per què? Cal fer referència a les Jornades de Renovació Pastoral que van tenir lloc l'estiu de 1967 i citades més amunt. Fetes aquestes jornades a la Cova de Manresa, es constituí una petita comissió de capellans per a obrir camí concret a alguna de les moltes iniciatives que sorgiren. Aquesta comissió, després d'uns intercanvis sobre com donar un mínim de continuïtat operativa a aquelles efervescents jornades i que s'acabaren amb més d'una galleda d'aigua freda, s'optà, per tal que els ànims no quedessin del tot abatuts, per a endegar, en l'àmbit de la ciutat, el Consell Pastoral. La petita comissió es transformà en gestora del Consell Pastoral de Manresa.

És el primer que neix dins la diòcesi de Vic. Aquesta primacia la té amb referència als tres possibles graons que l'esmentat organisme pot tenir. Neix el primer com a consell pastoral d'una ciutat, que, més endavant, serà arxiprestal. Neix molt abans que qualsevol altre d'àmbit parroquial. I neix molt més abans que el d'àmbit diocesà. La pressa en posar-lo en funcionament tan sols pot ser entesa com el fruit concret

de la impetuosa vitalitat amb què foren acollits, des de diferents sectors eclesials de la ciutat, els nous aires del Vaticà II, el nou gènere literari dels seus documents i les intuïcions esperançadores que hi afloraven, tot i l'aiguabarreig de vell i de nou amb què sortiren a la llum. Del Consell Pastoral, només en sabem l'expressió literal dels mots, per una banda, i, per l'altra, un llarg i ample treball imaginatiu que es concretava en una finalment possible i forta entrada del laïcat per la porta gran. De rodatge pràctic, propi o aliè, gens ni mica. El camí que s'havia d'obrir era totalment desconegut i inèdit. La seva novetat empenyia a afrontar riscos i limitacions. Fa sis anys que l'Església de Manresa celebrà els vint-i-cinc anys del naixement del seu Consell Pastoral. I encara es manté. Com escriu, si mal no recordo, el mestre Rahner, mantenir-se amb senzillesa i constància al peu del canó, en segons quines circumstàncies, ja és una heroïcitat.

Mantenir-se amb senzillesa i constància al peu del canó, en segons quins casos, ja és una heroïcitat.

Del treball fet en una primera etapa per aquest alt organisme de l'Església manresana, n'espigolaré uns moments cabdals que sobresurten en aquest itinerari de l'Església diocesana.

1.8. Sensibilitat pel món del treball

La situació del món del treball era molt deficitària. Una mancança contra la qual ja s'aixecaven moltes veus era l'absència de llibertat en tots els camps i, en aquest cas concret, la manca de llibertat sindical. Per altra banda, els militants joves i adults dels moviments apostòlics obrers, presents també en els diferents organismes eclesials d'àmbit general, no deixaven passar ocasió per a posar al descobert l'endèmic divorci entre l'Església i el món treballador. L'esforç per a salvar aquesta situació era molt constant i la sensibilitat creixia.

El dia 5 de maig de 1968, tercer diumenge de Pasqua, es llegí una homilia col·lectiva a les misses de Manresa i comarca. Motius?: el primer de maig (cada primer de maig del temps de la dictadura era dramàtic), i una nota governativa en què es qualificava tot obrer inquiet com a comunista (dos pecats que no es perdonaven: ser comunista i ser separatista). Unes ratlles de mostra de l'homilia: "El fet de la lluita d'uns cristians a favor de la llibertat d'associació al marge de la llei de l'Estat no és cap pecat i si és portada sense violència, com a simple manifestació de l'opinió pública que té vedats els conductes normals, és un acte de virtut cristiana i de valentia cristiana".

Pel novembre de 1969 el Consell Pastoral de Manresa repartí a les sortides de les esglésies una nota redactada per la Comissió de Pastoral Obrera del mateix Consell on, molt suaument, es mostrava alguna prevenció davant

d'un projecte de llei per a una nova llei sindical.

Abans, pel març del mateix 1969, el Consell Pastoral de Manresa discutí llargament un document també llarg, de vint folis, titulat *Església i món treballador*. Tenia els punts següents: I) Notes històriques sobre les relacions moviment obrer - Església. II) Què entenem per evangelització del món obrer. III) Aplicació concreta, aquí i avui. IV) Camins d'actuació.

1.9. El treball manual del prevere

La iniciativa de posar-se a treballar manualment sorgí d'alguns preveres que es trobaven actuant de consiliaris en grups de moviments apostòlics obrers. Les motivacions primeres foren: per una actitud de presència més directa i encarnada en la missió, guanyant-se la vida com tothom, per a millor entendre el món obrer vivint-lo des de dins.. Més endavant, les motivacions es multiplicaren qui-sap-lo i els tipus de treball, també. La qual cosa comportà que es parlà ja del treball civil i no manual del prevere. En aquest cas hom s'adonà que, de capellans amb treball civil, sempre n'hi havia hagut i no era cap novetat. La novetat i bon xic sorollosa era que uns capellans deixessin el treball *lliberal* per a fer un treball *servil*, distinció que feia mal a les orelles, però que s'invocà utilitzant-la com a cert eufemisme en els debats: que un capellà faci classes de matemàtiques, bé, però que reparteixi gasoses i sifons, no.

La qüestió, de seguida, prengué una gran complexitat. L'apunto perquè

fou un d'aquells moments que interrogà l'Església de Vic. I qui canalitzà aquest interrogant fou la Comissió de Pastoral Obrera del Consell Pastoral de Manresa que, el 29 de novembre de 1969, convoca una reunió amb capellans i seminaristes que treballaven manualment, alguns laics i altres mossens que havien fet aquest treball manual. Aquesta Comissió de Pastoral Obrera anà seguint l'assumpte fins que, des de l'octubre de 1975 fins al desembre de 1976, passa a debat del Consell Diocesà del Presbiteri. Acaba amb un document, una peça a quatre mans, que surt al *Butlletí del Bisbat* núm. 2738 (1976), pàg. 273-279. El títol ja no és treball manual ni civil, sinó *El treball del prevere*.

Convé deixar constància de la Comissió de Pastoral Obrera que té els seus inicis en una branca del Consell Pastoral de Manresa i, més endavant, pren abast diocesà aglutinant representants de moviments i institucions que actuen en el món obrer i àmbits populars: laics i consiliaris de moviments, religioses de petites comunitats residents en barris perifèrics, capellans de parròquies obreres, populars, de barris.

1.10. La catequesi es renova

El document porta data del juliol de 1969. Es tracta del *Projecte del pla interparroquial de catequesi per a infants presentat al Consell Pastoral de Manresa*.

Els grans titulars del document són: Necessitat d'un pla interparroquial i el seu objectiu. La comunitat cristiana i

l'acció catequètica. Membres directament responsables: preveres, pares, catequistes. El programa. Orientacions pràctiques.

Tan sols per a descobrir-ne la música, aquest projecte sona així: “Els catequistes, seglars i religiosos, estan al servei de la comunitat cristiana. L'educació de la fe és l'obra de tota la comunitat [...] La funció dels catequistes, els exigeix una fe sòlida i una autèntica vida cristiana, per una banda, i una formació doctrinal, pedagògica, apostòlica, per l'altra [...] Faran la catequesi segons els mètodes de la pedagogia nova i en grups de 6 a 10 infants”.

En una nota es diu que no poden presentar encara el programa de catequesi. “Les comissions diocesanes de Vic, Urgell, Solsona, Girona i Barcelona l'estan elaborant”. Apareix ja la llavor del que serà el Secretariat Interdiocesà de Catequesi de Catalunya i les Illes (el SIC).

1.11. L'ensenyament religiós a nivell mitjà

Amb aquest títol fou presentat i debatut un informe al Consell Pastoral de Manresa. Es pot ben dir que aquest organisme es trobava en el seu primer entusiasme i gaudia de la confiança de l'Església de la ciutat. El document és datat l'any 1969.

Fent una repàs als vint folis d'aquest informe, hom s'adona que s'hi tracta amb profunditat la qüestió sense cap mena de prevenció. Es parteix

d'una enquesta feta prèviament als alumnes i als professors. En un capítol segon “Objectius de l'ensenyament religiós a l'escola” es fa ja un planteig molt realista sobre la distinció entre la catequesi i ensenyament de la religió. Es fa una recomanació insistent a pares i parròquies perquè no segueixin evadint-se de l'educació cristiana o catequètica dels infants, adolescents i joves. Cal preveure –diuen– una catequesi, dintre o fora del marc escolar. En el capítol tercer, i com a apèndix, fan unes reflexions sobre “El fet de l'obligatorietat de l'assignatura de religió, avui i aquí”. Com a suggeriments finals s'aporta, per exemple: “Que el Consell de Pastoral, paral·lelament al Col·legi de Rectors de la ciutat, es plantegi la implantació i estructuració de la catequesi de joves i adults a Manresa [...] Que se suscitin unes relacions d'intercanvi i col·laboració entre tots els responsables de l'ensenyament religiós a la ciutat”.

1.12. Assemblea conjunta de bisbes i capellans

La fase diocesana s'inicia per l'octubre de 1970. L'únic aspecte positiu d'aquesta iniciativa d'àmbit estatal que accentuo va ser la formació de grups de treball reduïts i en àmbits de petits sectors. Cadascun dels membres va poder expressar-se ben lliurement. Les conclusions de la fase diocesana que foren publicades al *Butlletí del Bisbat* no suposaren cap novetat. Ja havien estat dites i reiterades en anteriors reunions, documents i petites assemblees. A la invitació que el bisbe Ramon feia als capellans a participar

en aquesta iniciativa no deixava pas de detectar-hi un estat anímic no gaire propens, bo i fent un entretoc ben encertat: “No hi ha dubte que trobarem entrebancs que poden sortir de nosaltres mateixos, com és ara l’atonía, la desconfiança, les actituds extremistes i coses semblants que l’estat actual dels ànims fa néixer fàcilment...”.

1.13. Encara una altra temptativa d’acció conjunta

Cuinada i adobada per la Vicaria Episcopal de Pastoral, al capdavant de la qual hi havia l’actual bisbe de Girona, Mn. Jaume Camprodon, i, fent-li costat, una colla de membres del Consell Diocesà del Presbiteri. La temptativa s’estintolava en dues columnes documentals, una de caràcter tècnic i de reestructuració i una altra que oferia un marc doctrinal i operatiu. En donar ara una llegida a ambdós documents, Déu n’hi do de la patxoca i del bon efecte que fan!

Observacions prèvies a una reestructuració del bisbat és el primer, redactat i explicat pel sociòleg Modest Reixach a la reunió del Presbiteri del 2 de maig de 1972 i publicat al *Butlletí del Bisbat* del mateix any, núm. 2688, pàg. 273-283. S’hi despleguen els següents punts: I) Aspectes territorials: situació pastoral, possibles camins de reorganització. II) Aspectes ambientals i institucionals: situació de l’Església, línies possibles d’acció. III) Aspectes personals, funcionals i orgànics: situació de l’Església, línies possibles de reorganització. IV) Aspectes econòmics.

Alguns criteris pastorals per a una renovació i millorament de les estructures de la diòcesi fou el segon, redactat per un grup de preveres d’àmbit parroquial i d’àmbit de moviments amb aportacions del Consell del Presbiteri i personals del mateix bisbe. Surt publicat al *Butlletí del Bisbat*, any 1972, núm. 2686-87, pàg. 210-225. Els grans capítols són: A) Alguns trets essencials: a) Primers passos de l’Església. b) Això val sempre. B) On som i amb quin ritme hem d’avançar: context de la nostra missió, preevangelització, evangelització, catequesi, sacraments... C) Allò que hauria de tenir en compte una planificació pastoral.

Encara no al cap d’un any, el vicari episcopal fa el salt cap a la seu de Girona. Potser aquesta és la raó més objectiva i menys maliciosa que explica el no reeiximent de la temptativa.

Acabat el Concili Vaticà II, la diòcesi assumí amb entusiasme les grans intuïcions.

1.14. Centres de formació teològica

Acabat el Concili Vaticà II, la nostra diòcesi n’assumí amb entusiasme les grans intuïcions i s’organitzaren en diferents indrets del bisbat jornades de formació adreçades tant a preveres com a laics. Aquestes mateixes jornades feren arribar a la conclusió que la

formació bíblica, teològica i pastoral no es podia donar per feta en uns dies de reciclatge. Calia que l'Església particular de Vic es dotés d'unes institucions que facilitessin la formació d'una manera permanent i també qualificada.

Per aquest motiu nasqué ben aviat (hi ha programes corresponents al curs 1968-1969) l'anomenada Escola Diocesana de Teologia, amb seu a la ciutat de Vic. A partir del curs 1973-74 ja s'anuncia com Escola de Teologia - Vic. Per l'octubre de 1980 inicia les seves activitats el Centre de Pensament Cristià de Manresa. Es presenta amb els objectius següents: oferir una visió global i sistemàtica del pensament cristià a nivell científic; ser un lloc de renovació i aprofundiment teològic i catequètic per a Manresa i el Bages; ajudar a situar els continguts cristians dins el pluralisme ideològic actual, en diàleg seriós i crític amb els sistemes de pensament que més influeixen en la nostra civilització.

2. Etapa episcopal del bisbe Josep M. Guix

Josep M. Guix i Ferreres és nomenat bisbe de Vic el dia 20 de juny de 1983 i prengué possessió el dia 3 de setembre del mateix any.

2.1. Primeres disposicions del nou bisbe

Convoca el Consell del Presbiteri per al dia 25 d'octubre de 1983 i li consulta algunes iniciatives, com ara que pensa nomenar nou vicari general

i canceller secretari; que pensa dividir el bisbat en dues zones, la nord (Osونا i Ripollès) i la sud (Bages i Anoia) posant al capdavant de cadascuna un vicari episcopal, i que immediatament es procedirà a noves eleccions per a constituir el Consell del Presbiteri per a una nova etapa. En els recessos de capellans del mes d'octubre, a més de comunicar aquestes mateixes iniciatives, indicà que cada mes pensa passar uns dies a Manresa i a Igualada. Amb data 12 de desembre de 1983 signa els nomenaments de vicari general, dos vicaris episcopals segons dret i canceller secretari.

Mons. Guix va dividir el bisbat en dues zones i va posar-hi al capdavant de cadascuna un vicari episcopal.

2.2. Reestructuració dels arxiprestats i nou Estatut de l'Arxiprest

El dia 27 de juliol de 1984 es publica el decret episcopal pel qual, un cop examinada la documentació presentada pels vicaris episcopals i havent-ne donat el vot favorable el Consell Presbiteral, s'aprova la reestructuració dels arxiprestats i el nou Estatut de l'Arxiprest.

Els dinou arxiprestats existents fins aleshores queden reduïts a deu: Ripollès, Ter Collsacabra, Lluçanès, Vic,

Guilleries Congost, Moianès, Manresa, Bages nord, Bages sud i Anoia Segarra.

De l'Estatut de l'Arxiprest, cal destacar-ne: el seu rol primordial és promoure i coordinar l'activitat pastoral, la funció d'arxiprest ja no s'adscriurà a una determinada seu parroquial per la qual cosa deixaran d'existir les parròquies arxiprestals i a l'hora del nomenament de l'arxiprest, el bisbe triarà d'entre una terna que serà votada per preveres, diaques, superiors i superiores de comunitats religioses i Consells de Pastoral, tots, naturalment, de dins l'arxiprestat.

Amb data 1 de novembre de 1984 eren signats pel bisbe els nomenaments dels deu arxiprests, després d'haver procedit d'acord amb el nou Estatut.

2.3. *Director de catequesis presagramentals*

És promulgat oficialment el 2 de setembre de 1985. Tant en el decret episcopal de promulgació com en la introducció del Directori s'acoten, per una banda, les finalitats del document i es donen per justificades les seves limitacions, sense deixar, per altra banda, d'emmarcar unes i altres en uns horitzons molt més amples i ambiciosos.

“Moltes vegades –escriu el bisbe– m'havia arribat la petició d'unes orientacions o normes que ajudessin a assolir uns mínims exigibles d'unitat i de dignitat en la preparació i celebració d'alguns sacraments i ritus, en els quals es feia sentir la necessitat d'harmonitzar criteris”.

Pel que fa a la introducció del Directori deixa ben clar que “Caldria evitar que aquesta tasca que ens ve exigida per la demanda constant de les persones (es refereix a peticions de baptisme, primera comunió, casament religiós, exèquies...) i que les pinzellades il·lustratives amb què intentem d'assegurar uns mínims catequètics i de celebració, ens fes oblidar la tasca irrenunciable, més fonda, més costosa i que no és tan demanada: d'edificar la comunitat cristiana capaç d'atendre la dimensió missionera o evangelitzadora, la dimensió catequètica, la dimensió educativa i celebradora de la fe. Dimensions que han de configurar i edificar la comunitat al servei de la caritat. Un rerefons i un objectiu que, de mancar-hi, posaria en qüestió els nostres esforços”. I per a reblar el clau, segueix la introducció desenrotllant cadascuna de les dimensions enunciatades. Es veia a venir que un directori que acaba amb normes i lleis el blanc de les quals eren bàsicament els mossens aixecaria l'enfadada d'alguns i la satisfacció d'altres. Fóra massa fàcil recriminar un document dient que la comunitat cristiana es desdibuixa amb normes i lleis que no hi tenen res a veure. Per això es considerarà important apuntalar la comunitat amb falques sòlides. I si es tractava –passant ja a les normes– d'assegurar l'escenari o marc parroquial (encara que no fos la parròquia del domicili) calia apuntar directament al blanc: “Cap prevere no es prestarà a fer una primera comunió privada, un bateig privat...”.

Els sacraments i ritus a què es fa referència en el Directori són els següents: baptisme, primera comunió,

confirmació, matrimoni, unció dels malalts i exèquies. En cadascun l'esquema que se segueix és idèntic: 1) Trets teològics bàsics (bàsicament extrets de les introduccions del ritual). 2) Pautes a tenir en compte: catequesi, celebració. 3) Normes vigents dins l'àmbit diocesà: catequesi, celebració.

La col·laboració demanada fou molt àmplia: Delegació de Catequesi; Delegació de Pastoral Familiar, per la seva llarga experiència en el servei d'acolliment de parelles; Comissió de Litúrgia; reunions arxiprestals de preveres, i, especialment, el Consell del Presbiteri, que hi dedicà un bon plec de reunions.

2.4. Sosteniment econòmic de l'Església diocesana

L'itinerari seguit en aquesta qüestió econòmica, des que es comença a plantejar seriosament fins que s'arriba a encertar el camí d'una solució acceptable, és llarg, en progressiu avenç i cobreix les dues etapes episcopals. Els trets més rellevants són els que segueixen.

El primer toc d'alarma va aparèixer a la reunió del Consell del Presbiteri del 24 de setembre de 1968. S'hi informa de la situació econòmicament precària en què es troben alguns preveres. Els responsables de l'Habilitat (els qui tenien cura del pagament dels capellans) redacten una circular amb les següents decisions: 1) Es concreta una quantitat mínima mensual que tot prevere ha de cobrar. Una espècie de sou mínim interclerical. 2) Als preveres que, per altres motius, sobre-

passen aquest sou mínim, se'ls demana que vulguin lliurar el 10% del sobrepuig "a una caixa de compensació que nodriria el fons a repartir entre els més febles econòmicament". Així neix el que, més endavant, se'n dirà el Fons Comú Diocesà. 3) Als que no arriben al sou mínim establert, se'ls invita que exposin per escrit la seva situació.

Pel juny de 1970 deixa d'existir l'Habilitat i s'elegeix una Comissió Econòmica, tots els membres de la qual són preveres. Pel febrer de 1972, a cada prevere li és assignat un sou d'acord amb una taula de primes complicadíssima que provoca en alguns casos, segons la mateixa Comissió, "problemes delicats i, a vegades, explosius". Alhora, cada parròquia comença a contribuir a la caixa diocesana amb una aportació de cinc pessetes per habitant i any. També es demana als capellans que tenen ingressos sensiblement superiors a la mitjana diocesana que renunciïn a favor dels altres a tota o a part de la nòmina.

Fins a aquest moment no hi havia hagut cap mena de sensibilització dels cristians de la diòcesi. Tot havia quedat en l'ordre intern i privat del clergat. Aquesta sensibilització arriba a la tardor de 1975. Escrits al *Full Diocesà*, el bisbe hi pren part directament, se'n parla a les parròquies a partir d'unes iniciatives que les afectaran directament: capta extraordinària el dia de la Puríssima i, a més, cada parròquia contribuirà a la caixa diocesana amb un 10% dels ingressos.

L'any 1978 el clergat entra a la Seguretat Social en règim especial, el

bisbat rep la subvenció estatal no per peces eclesiàstiques o parròquies sinó amb una quantitat global i es procedeix, diocesament, a un nou sistema de retribució no tan complicat com l'anterior. La clau és una espècie de declaració de renda que es demana a cada capellà. Cadascun ha de donar per escrit els ingressos nets que percep per altres conductes i treballs. El sou variarà segons aquests ingressos.

L'any 1981 es pacta amb cada parròquia la quantitat amb què col·laborarà al Fons Diocesà, d'acord amb un barem prèviament establert (35 pessetes per habitant i any). Segons uns fulls de sensibilització publicats als arxiprestats de Manlleu i Torelló en aquest mateix any 1981, la quota pactada suposava un xic més del doble de la que vigia fins aleshores estipulada en un 10% dels ingressos.

L'any 1984 és nomenat pel bisbe Josep M. el Consell per als Assumptes Econòmics amb presència de laics de diferents indrets del bisbat. El dia 2 d'abril de 1989, després d'intensos i llargs preparatius i amb la col·laboració d'una agència de publicitat, s'inicia una campanya econòmica especial, amb missatges mensuals i amb suport publicitari de pòsters, cartells i sobres. Amb motiu de la campanya s'inaugura el costum, que encara perdura, de convidar els cristians, cada primer diumenge de mes, a fer una aportació extraordinària a la parròquia. A partir d'aquesta campanya, l'aportació de les parròquies al Fons Comú Diocesà ha quedat establerta en un 25% dels ingressos, llevat d'aquells que són recaptats per a finalitats d'ajuda i de ser-

veis i que han de ser donats als organismes que els administren. El *Full Diocesà* en el núm. 1 de la seva col·lecció "Suplements", publicat l'abril de 1991, es feia ressò, al cap d'un any i mig, del llançament de la campanya econòmica, tot felicitant-se dels fruits aconseguits amb aquesta sensibilització. Anteriorment a aquest suplement, l'1 de gener de 1990, és nomenat el nou ecònom diocesà.

Lligat amb la promulgació del Pla Pastoral Diocesà 1997-2000 (del qual es parlarà més avall), el 9 d'abril de 1998 s'inicià una nova campanya econòmica amb el suport també d'una agència publicitària.

2.5. El Full Diocesà

Quan escric això, a l'església encara hi ha alguns exemplars del *Full* que han sobrat de diumenge passat. Corresponen al núm. 4.610, any 93. A la pàgina de davant, una torre humana dels castellers. El nostre *Full* sempre ha estat molt casolà. Fou fundat l'any 1907 pel bisbe Torras i Bages. Començà, és clar, parlant en català. Hagué de passar una llarga temporada parlant en castellà; molt malament el parlava, se li veia de lluny que li venia a remà. Ha estat fidel setmana rere setmana, s'ha fet ressò dels grans camins i dels petits corriols que l'Església diocesana ha anat fressant. S'ha agermanat amb altres bisbats. És cosa bona. Tinc els meus dubtes, però, que sigui el millor. Sempre he tingut una certa enveja de la germaníssima diòcesi de Girona que ha sabut sempre mantenir-se autònoma en aquelles coses que han de ser molt

de casa. I temo qui-sap-lo els projectes que tornen i retornen d'un sol *Full* per a tot el país. Una altra *Catalunya Cristiana*, vaja. I amb una ja fem.

Pel Nadal de 1991 vaig rebre del director del *Full* una felicitació, de les millors que he rebut. S'hi adjuntava el fullet "Allò que hem dit sobre la diada" (els diferents articles sortits amb motiu de l'11 de setembre, des de l'any 1976 fins al 1991). Esperem que la cridòria organitzada contra alguns d'aquests escrits no faci altra cosa que confirmar la dita: No sempre qui més crida és qui més raó té.

2.6. *Cursets d'estiu de formació permanent del clergat*

Del 27 al 31 de juliol de 1987 hi hagué el primer curset d'estiu en aquesta nova etapa i s'ha anat repetint fins a aquest mateix any. L'estiu de 1991 fou substituït per una tanda d'exercicis a Arbúcies. La iniciativa del curset la tingué i fou empesa pel bisbe Josep M. El pes de l'organització s'encomanà al Secretariat de la formació permanent del clergat. En aquests últims estius són molts els laics i les religioses que s'aprofiten del curset.

Durant els primers anys desfilaren pels cursets les diferents delegacions diocesanes. Fou la línia primigènia que s'aprovà de donar a aquests dies de convivència i reciclatge. S'intentava que el curset tingués una dimensió pastoral, però molt directa i pràctica: exposició i revisió d'allò que fa cada delegació, projectes i propostes cara al futur a curt i a llarg termini.

En les carpetes dels primers cursets és on es nota més aquest tarannà. I molt especialment en la de l'any 1987 on intervenen les delegacions d'Ensenyament, Catequesi, Joventut i Pastoral Familiar. Les delegacions respectives prepararen molt seriosament tant els materials explicatius de llur funcionament com les propostes a oferir.

2.7. *Commemoracions mil·lenàries*

Les festes grosses, de tant en tant, ja van bé. Si se n'abusa, enfarfeguen. I fins i tot tenen el perill de llançar-nos a l'evasió de l'ara i a sentir-nos com plaguts amb escreix en la nostra mirada enrere.

A la diòcesi vigatana n'hem tingut algunes, de festes, ben significatives.

L'any 1986 vam commemorar l'onzè centenari de la restauració del bisbat, amb la carta pastoral Onze segles de vida diocesana.

L'any 1986 commemoràvem l'onzè centenari de la restauració del bisbat. El bisbe Josep M. publicà la carta pastoral *Onze segles de vida diocesana*. Sense voler desmerèixer les altres que ha escrit, aquesta carta pastoral és de les que m'ha agradat més. Entre altres motius, pels trets teològics que hi ex-

plicita sobre l'Església particular. La Delegació de Catequesi, amb motiu de la commemoració, publicà una catequesi ocasional basada en la carta pastoral i la titulà: *La nostra Església diocesana*.

L'any 1987 es commemorà l'onzè centenari del monestir de Sant Joan de les Abadesses. En el recordatori de les festes llegim: "El calendari de les celebracions s'ha esfullat sota la llum i els núvols inflats de l'estiu pirinenc. El monestir ha assaborit de nou el gust del seu origen i de la seva antiga glòria. S'ha esgranat un rosari d'aplecs i de símbols que han explicat d'una manera entenedora i bella allò que hem estat i que volem ser".

L'any 1988 es commemorà l'onzè centenari de la primera consagració de l'església monàstica de Santa Maria de Ripoll. "Salve, Regina de Ripoll, / de Catalunya el seny i el nom, / alè segur, camí precís / del fer camí d'aquest país".

2.8. Un estudi important de Càritas diocesana

L'any 1989 Càritas diocesana ofereix el fruit d'un llarg treball de preparació concretat amb el títol: *Mapa de pobresa i marginació de la diòcesi de Vic*. En la preparació intervingueren assistents socials, parròquies, ajuntaments i molts voluntaris. D'una manera especial els autors també agraeixen la col·laboració de moltes juntes de Càritas, interparroquials i parroquials, com també molts mossens que, amb molt interès, cercaven col·laboradors per tal d'estudiar i descobrir la proble-

màtica de pobresa i marginació en la seva parròquia. La redacció de les diferents enquestes per a la recollida de dades i la seva anàlisi i ordenament foren menades, naturalment, per sociòlegs.

Els autors, després del rigorós i complet estudi, fan un avís que cal tenir en compte: Afrontar les situacions de pobresa i marginació no és fàcil. La lectura d'aquesta realitat demana una reflexió i anàlisi molt crítica de la quotidianitat. Suposa un pas seriós per a veure les coses no des d'una actitud passiva sinó des d'una actitud responsable i preocupada.

2.9. Arriba el Consell Diocesà de Pastoral

El bisbe Josep M. erigeix aquest organisme i n'aprova els Estatuts el dia 11 de febrer de 1989. El Ple del Consell Diocesà de Pastoral és format per un total de quaranta-vuit membres.

2.10. Directoris de moviments d'apostolat seglar

La Delegació diocesana més matiner a l'hora de procurar-se aquesta eina fou la de Pastoral de Joventut. El bisbe Josep M. aprovà el Directori de Pastoral Juvenil el dia 1 de març de 1985. Aquest matinejar fou degut al fet que, des de feia temps, la pastoral juvenil disposava del que ells anomenen la Taula de la Delegació, unes reunions periòdiques que aglutinaven representants dels diferents moviments. En complir-se cinc anys d'aquest Directori, la Taula de la Delegació en fa una

avaluació i alhora revisió i, després d'algunes esmenes i afegitons, el bisbe Josep M. l'aprova amb data 26 de novembre de 1991.

Els títols d'aquest Directori són: 1) Objectius. 2) Accent missioner. 3) Criteris: a) La vida, b) Jesucrist i la seva Bona Notícia, c) La comunitat, d) El consiliari o animador de la fe. 4) Diferents camps de resposta pastoral. 5) Coordinació.

En el títol 4, "Diferents camps de resposta pastoral", hi consta, naturalment, la JOC. S'ho val de deixar dit que la represa de la JOC al bisbat de Vic s'inicia l'any 1971, a Manlleu.

Força més endavant, els consiliaris i militants dels moviments d'adults redacten el seu Directori diocesà dels moviments d'adults. És aprovat pel bisbe Josep M. el dia 26 de maig de 1996.

L'esquema és el següent: Introducció: Marc eclesial. 1) Definició i característiques dels moviments adults. 2) Els moviments d'adults en la pastoral diocesana. 3) Diferenciació i complementarietat entre els moviments. 4) Perspectives de futur: a) Tasques i camps d'acció prioritària: en l'Església, en el món, b) Una profunda espiritualitat, c) La iniciació als moviments, d) La inserció en la pastoral diocesana. Coordinacions.

2.11. Cursos per a la formació de cristians

Des de diferents delegacions diocesanes s'han programat, durant aquests

últims anys, cursos de formació d'àmbit general o més especialitzat.

La Delegació de Pastoral Familiar organitza, des de l'any 1985, uns caps de setmana amb caire de formació i d'intercanvi adreçat als matrimonis que fan el servei de l'acolliment de parelles que es preparen per a casar-se i també adreçat a matrimonis que hi puguin estar interessats.

La Delegació de Catequesi posà en funcionament, durant els anys 1987-1988, una escola diocesana per a catequistes que es féu en diferents indrets del bisbat.

La Delegació de Pastoral de la Salut organitza cada any a Vic, Manresa i Igualada, cursos de formació adreçats als visitadors de malalts.

La Delegació de Pastoral Juvenil, en etapes alternatives, programà diferents tandes de formació per a preparar nois i noies, homes i dones per a exercir la funció d'animadors de la fe.

Davant aquest bé de Déu de cursos, curssets i vetllades intensives, alguns veieren la necessitat de posar en funcionament a la diòcesi una Escola de Formació Cristiana que facilités a tot cristià i, d'una manera especial, al qui tingués alguna responsabilitat, un tronc comú de formació bàsica, la qual cosa permetria a les delegacions de donar als del seu àmbit les matèries més especialitzades. Aquesta Escola es posà en funcionament en el curs 1992-93 a l'Arxiprestat Ter Collsacabra. S'ha fet en altres arxiprestats i es va fent encara de manera itinerant.

2.12. *Diaconat permanent*

A la reunió del 19 de juny de 1984 del Consell del Presbiteri es respon afirmativament a la pregunta de si es pot iniciar l'estudi per a una possible instauració del diaconat permanent. A la reunió del 26 de febrer de 1985, un vicari episcopal presentà les raons doctrinals i pastorals per les quals es veia convenient aquesta instauració. Es proposà d'encomanar la qüestió a una comissió. Cal dir, però, que en aquesta segona reunió del Consell no es detectà pas molt entusiasme. És curiós de constatar que els qui més aviat s'hi mostraven crítics provenien de dues postures pastorals o teològiques més aviat antagoniques. Uns s'hi mostraven en contra perquè consideraven que obrir el ministeri diaconal a casats suposaria, aviat, obrir-hi també el presbiteral. Per als altres, el motiu d'oposar-s'hi era perquè consideraven el diaconat com una clericalització dels laics. Al núm. 2819 del *Butlletí del Bisbat*, corresponent a febrer de 1987, pàg. 78-81, es publica el text "Instauració del diaconat i dels ministeris laïcals", informació exposada a la reunió del Consell del Presbiteri del 25 de novembre de 1986. Finalment, en data 17 de setembre de 1991, el bisbe Josep M. signa el decret d'instauració del diaconat permanent i el dia 28 del mateix mes i any ordena els tres primers diaques.

2.13. *Una nova manera de ser prevere i de fer-ne*

Aquest és un document signat pel bisbe Josep M. en data 29 de novembre

de 1992, però que sorgeix d'un llarg debat al Consell Diocesà del Presbiteri i de moltes reflexions i intercanvis entre preveres en llurs reunions periòdiques. Com diu la nota introductòria al document: "El Consell del Presbiteri començà l'any 1988 l'octava etapa. En orientar el treball a realitzar, va assumir un document de l'episcopat francès *Ministeri i vida dels preveres diocesans*, on ressonen la majoria de temes que se solen plantejar els preveres en aquests moments sobre el seu ministeri al si de la comunitat eclesial, una comunitat tota ella sacerdotal".

Els punts tractats en el document són els següents: I) Aproximació a la realitat de la nostra diòcesi: 1) Pinzellades sobre el nostre món, 2) Anàlisi de les nostres comarques i pobles, 3) Anàlisi de les nostres comunitats. II) Elements de reflexió sobre la persona del prevere. Canvis que configuren la nova manera de ser i de fer de prevere: Presents en el món, corresponsabilitat, equilibri de vida. Propostes: 1) De tipus general, 2) Al Consell Episcopal, 3) A l'Arxiprestat, 4) A la parròquia i moviments, 5) A cada prevere.

2.14. *L'Albergueria, centre de difusió cultural del bisbat de Vic*

El dia 9 de març de 1996 és inaugurat aquest centre cultural. Com llegim en l'escrit de presentació:

"Els pelegrins emprenien llargs i difícils viatges per visitar els llocs sants i aconseguir el perdó dels pecats, amb la profunda convicció que el seu pelegrinatge representava la condició

del cristià sobre la terra, que és avançar cap a una nova Jerusalem. L'albergueria va ser fundada per a acollir aquests humils i anònims visitants.

”La restauració de l'Albergueria ens ha retornat un magnífic espai i ens ha desvetllat el record de la seva antiga funció social. No podem deixar-la, ara, sense un objectiu. Atès el seu emplaçament, dins l'àmbit històric i monumental de la ciutat de Vic, ens proposem de situar-hi un centre on s'estudii i es divulgui el patrimoni cultural del bisbat de Vic.

”Ens servirem d'exposicions, conferències, visites comentades a diferents indrets del bisbat, trobades i col·loquis.

”Tenim presents, com a destinataris, tots els ciutadans. Pensem, però, que convindrà particularment a les escoles, als joves universitaris, a la gent gran i als turistes...”.

Tenint en compte el camí que ja ha fet l'Albergueria, compleix amb escreix aquest primer propòsit de presentació. Sabem, a més, que forma part dels seus objectius prioritaris oferir algunes de les seves activitats a d'altres centres del bisbat de Vic.

2.15. Pla Diocesà de Pastoral 1997-2000

En data 15 de setembre de 1996, es feia la presentació solemne d'aquest Pla Diocesà. Darrere d'aquest Pla hi ha tot el treball diocesà de preparació del Concili de les Esglésies de Catalunya, tots els grups que es formaren per a preparar els treballs previs a la celebració. També hi ha tot el segui-

ment esperançat que es féu des de tots els indrets de la nostra Església particular de Vic.

Per això, el llibret que conté el Pla pot encapçalar les seves pàgines dient: “L'Església de Déu que és a Vic acull amb goig les resolucions del Concili Provincial Tarraconense i presenta els cinc objectius generals per a tota la vida pastoral de la diòcesi”.

Aquests cinc objectius són, per una banda, prou bàsics i concrets i, per l'altra, prou amples, i han merescut des de bon començament l'adhesió de tots els cristians conscients de les nostres comunitats, dels moviments i dels serveis de la diòcesi.

Primer objectiu: La Paraula de Déu.

Segon objectiu: L'evangelització.

Tercer objectiu: La corresponsabilitat.

Quart objectiu: La missa del Diumenge.

Cinquè objectiu: La formació.

Com a cloenda d'aquests accents en l'itinerari postconciliar a l'Església diocesana de Vic, n'apunto tres que són fruits d'aquest Pla Diocesà de Pastoral 1997-2000.

2.16. L'Institut Superior de Ciències Religioses de Vic

El dia 6 d'octubre de 1998 s'inaugura l'Institut i s'inicia el primer curs. El dia 9 d'abril del mateix any, el Dr. Josep M. Guix erigeix l'Institut de Ciències Religioses. Més entrat el curs, el dia 2 de febrer de 1999, i després d'haver complert totes les condicions requerides per

a poder ser qualificat de Superior, s'erigeix l'Institut Superior de Ciències Religioses. Aquest centre diocesà d'estudis superiors és situat a l'edifici del Seminari, ronda F. Camprodon, 2, de Vic.

El 1998 es va inaugurar l'Institut de Ciències Religioses de Vic.

2.17. Els moviments d'Acció Catòlica. Nova etapa

El dia 13 de febrer de 1999 hi hagué al Seminari de Vic una matinal d'informació i de reflexió per a primificar la tasca dels consiliaris en aquesta nova etapa. Hi participaren més d'un centenar de persones. La jornada fou convocada per la Delegació Diocesana d'Apostolat Seglar.

La introducció fou a càrrec de Mn. Joan Torra, el vicari episcopal que fa el seguiment de la Delegació, explicant el perquè de la jornada. Seguí una ponència del bisbe Josep M. sobre "L'Acció catòlica en la pastoral diocesana". Intervingué després Mn. Florenci Costa, delegat episcopal d'Apostolat Seglar, explicitant aquesta "Nova etapa de l'Acció Catòlica diocesana. Tasca dels consiliaris". Abans de passar a la nova etapa, el ponent donà una visió de l'abans i l'ara. S'acabà la matinal amb un treball de grups sobre "Les possibilitats, pors i esperances que aquests nous enfocaments proporcionen a la nostra pastoral, tan migrada en reali-

tats a la nostra diòcesi", d'acord amb el que va escriure el corresponçal de Vic a *Quaderns*.

2.18. La Delegació de Pastoral Rural del bisbat de Vic

La Gestora de la futura Delegació de Pastoral Rural estava formada per dos laics i dos capellans: en Josep Sala, responsable de la pastoral a les parròquies de la vall de les Llosses; en Joan Prat, coordinador dels grups del Bages del Moviment de Cristians de Pobles i Comarques; Mn. Màrius Masoliver, rector de Rajadell, Fals i Castelltallat, i Mn. Pere Fradera, rector de Calaf.

Aquesta Gestora, durant el curs 1998-99, passà per les reunions de preveres dels arxiprestats per a explicar i recollir propostes de cara a la constitució de la Delegació de Pastoral Rural.

El dia 29 de juliol de 1999 a la tarda, al XIII Curset d'Estiu, es presentà la Delegació ja constituïda a partir de la mateixa Gestora. Seguí un treball de grups per arxiprestats on es treballaren les pautes proposades i acompanyades d'unes preguntes. Els títols eren: 1) Pastoral de joventut. 2) Responsabilitats laïcals dins la comunitat cristiana. 3) Formació cristiana. 4) Unitats pastorals.

Aquests tres accents o moments conclusius tot just han nascut i no poden tenir la qualificació de cabdals per a la vida diocesana de Vic. El desig de tots els qui es troben al capdavant és que, a la llarga, ho siguin. Ara, no tenen història. Els esforços s'hi esmercen perquè la tinguin... i llarga.

Estudi sobre la vida religiosa a Catalunya

ANTONI GOMIS, amb la col·laboració de MANUEL SALMERO i PERE NEGRE, de la Fundació Vidal i Barraquer.

La idea i la proposta d'aquesta recerca la va tenir la Unió de Religiosos de Catalunya (URC) en ocasió del Congrés de Vida Religiosa de Catalunya iniciat l'any 1994 i finalitzat l'octubre de 1995. La URC va encomanar a la Fundació Vidal i Barraquer una investigació psicosocial que pogués descriure algunes de les actituds, les formes de pensar i les maneres de viure dels religiosos i religioses de Catalunya. La Fundació Vidal i Barraquer acceptà l'encàrrec amb el convenciment de poder oferir dades prou il·lustratives del que podria ser una descripció dels religiosos i religioses de Catalunya, si més no d'algunes de llurs actituds, preocupacions i esperances. Calia que fos una recerca exploratòria i descriptiva, força ampla, que permetés fer estudis posteriors a partir d'ella, sigui aprofundint les dades del mateix estudi a partir de l'estadística i la reflexió psicosocial, sigui a través d'entrevistes personals en profunditat, sigui creant grups de reflexió interdisciplinària sobre els resultats.

Per tal d'aconseguir els objectius generals esmentats, es va fer un cens

dels religiosos i religioses de Catalunya i es va confeccionar un qüestionari personal que s'ha aplicat a una mostra suficientment representativa dels religiosos i religioses de Catalunya.

El Congrés Internacional "Carismes en l'Església per al món. La vida consagrada avui", celebrat l'any 1993 a Roma, i el Sínode sobre la vida consagrada celebrat l'any 1994, recollien la necessitat de reflexionar sobre la missió, la comunió i la identitat de la vida consagrada. Joan Pau II publicà, el 25 de març de 1996, l'Exhortació Apostòlica postsinodal sobre la *Vita consecrata*. Pretén ajudar a descobrir els elements fonamentals de la vida consagrada, i també vol estimular la reflexió i l'aprofundiment d'alguns punts particularment rellevants, en la triple dimensió de la consagració, la comunió i la missió.¹ I el Congrés de Vida Religiosa de Catalunya partia, també, d'aquesta necessitat d'aclariment experimentada per tota l'Església. Aquesta reflexió era molt convenient, atesos els canvis culturals pregons de la nostra societat occidental, i especialment de Catalunya, país en el qual

---

1. JOAN PAU II. *Vita consecrata*. Exhortació apostòlica postsinodal sobre la vida consagrada. Editorial Claret. Col·lecció CEVRE, 26. Barcelona, 1966.

les institucions de la URC volen inculcar-se des de la pròpia identitat. En efecte, des de fa vint-i-cinc anys o trenta, en concret a partir del Vaticà II, la vida religiosa ha viscut un canvi i una renovació de tal magnitud que les necessàries adaptacions i *aggiornamenti* han qüestionat la identitat institucional i personal de la vida religiosa que lluita per la inculcació de l'evangeli. A tot això, i potser precisament per això, s'hi afegeix a occident una crisi de vocacions de tal envergadura que es posa en dubte la supervivència de moltes institucions de vida religiosa. No falten veus que diuen que si aquestes institucions volen continuar vigents per a donar una resposta adient a tots els canvis culturals del nostre temps, amb un tipus de vida religiosa fidel a l'evangeli i plena de sentit per al nostre moment històric concret, cal inevitablement plantejar-se una autèntica refundació d'aquestes institucions.

Aquesta estimulant necessitat de reflexionar, brolla de la mateixa història de la vida religiosa. Com indicava el president de la Unió de Superiors Generals, fra Flavio Carraro ofm. cap., en la inauguració del Congrés esmentat sobre els "Carismes de l'Església per al món", el camí de la vida religiosa en aquests darrers vint-i-cinc anys es pot comparar amb les grans innovacions del segle XIII (mendicants) o, en altres aspectes, amb les del segle XIX (congregacions docents). I segurament també, afegim nosaltres, amb les transformacions de la vida religiosa del se-

gle IV (monaquisme) i les del segle XVI (ordes apostòlics).

Tanmateix, en la crisi i el canvi actuals hi ha una situació que no havia esdevingut anteriorment: la pèrdua de valor d'allò sagrat, d'allò religiós i d'allò cristià en la societat i en la cultura. En les anteriors crisis històriques de la vida religiosa, la disminució o desaparició de moltes institucions anava acompanyada de la naixença de noves institucions de religiosos i religioses que emergien en nombre creixent i amb força. Segurament aquestes noves creixences de comunitats religioses eren possibles perquè hi havia un humus cultural ple de referents religiosos i cristians, i en certs països es podia parlar d'un règim de cristiandat. En canvi, a partir de la modernitat,² a poc a poc, el valor de la realitat secular s'ha legitimat per si mateixa sense recórrer a la religió i sense que la societat hagi cercat o trobat sistemes simbòlics globals que, com en les grans religions, puguin donar sentit a la vida consagrada en la seva totalitat. Avui es privilegien els paradigmes científics especialitzats que emfasitzen la categoria d'objectivitat, que s'identifica amb els conceptes de neutralitat i llibertat davant tants valors com brollen en la nostra societat plural. Sembla que s'hagi volgut foragitar la referència a Déu en el si d'una cultura que es pretén autònoma.

Malgrat la gran davallada d'efectius i les ansietats que acompanyen la realitat de tots aquests canvis culturals

---

2. Vegeu: MARDONES, J. M. *Análisis de la sociedad y fe cristiana*. PPC. Madrid, 1995.

esmentats, la gran majoria de les persones consagrades i l'Església en general accepten el repte del nostre temps d'intentar renovar els seus carismes institucionals a la llum de les mediacions concretes del nostre temps i amb una major fidelitat a l'evangeli de Jesús. En tot cas, i en darrer terme, com es veurà en aquesta recerca, hi ha el convenciment que un cop fet l'esforç de la renovació, la història de les institucions de vida religiosa en l'Església és en mans de Déu i del seu Fill Jesucrist, Senyor de la Història.

Aquesta investigació vol ser un fruit del Congrés de la Vida Religiosa a Catalunya. Segurament els resultats i les conclusions d'aquesta recerca no canviaran ni la història de les institucions ni la vida dels individus, però creiem que podran aportar elements de reflexió sobre la realitat de la vida religiosa a Catalunya i tant de bo que puguin servir una mica per a la renovació de la nostra vida religiosa.

Presentem en aquest article una part de l'estudi —realitzat el 1996— que fa referència a l'autoimatge dels religiosos i religioses sobre els canvis viscuts en aquests darrers anys de post-concili. Són uns resultats que ens parlen de la visió de la vida religiosa a casa nostra sobre els processos que ella mateixa ha viscut. Inclou tant la vida religiosa contemplativa com l'activa. Els resultats estan baremats sobre deu, i tants per cent, depenent de l'aparat. La publicació d'aquesta part creiem que té un interès molt gran ja que pot aclarir les opinions diverses que poden existir sobre l'evolució de la vida religiosa.

Una mirada crítica de la vida consagrada sobre els propis canvis

Ens interessa saber quines opcions i actituds generals manifesten els religiosos i religioses de l'enquesta quan prenen consciència d'alguns canvis que, a partir del Vaticà II, s'han donat en la vida de l'Església i en la mateixa vida consagrada.

Tot procés de canvi produeix un reajustament de la pròpia identitat individual i col·lectiva.

En el marc conceptual s'ha dit que els canvis de la nostra societat occidental han modificat la manera de concebre la vida religiosa i han reestructurat el mode de viure dels religiosos i religioses amb dinamismes d'adaptació constants. En conseqüència, pensem que aquests dinamismes d'adaptació a la realitat cultural han provocat en la vida religiosa en general, en cadascuna de les famílies religioses i en cadascun dels respectius membres, les ansietats i les angoixes inherents a tot canvi d'identitat col·lectiva i individual. En efecte, tot procés de canvi produeix un reajustament de la pròpia identitat, el qual fa emergir dols i ansietats de pèrdua per tot allò que es deixa, i ansietats davant l'adquisició de noves estructures en la pròpia identitat individual i col·lectiva. Aquestes ansietats, per la seva banda, provoquen

diferents sistemes defensius en els religiosos i religioses que les experimenten. Hi ha qui respon amb negacions i idealitzacions davant de la nova realitat angoixant; hi ha religiosos i religioses que poden donar respostes més realistes i madures partint de l'acceptació de la nova realitat; i en fi, hi ha també qui dóna respostes proclius al fonamentalisme o a la deserció.

Tanmateix es pot pensar que la gran majoria dels religiosos i religioses que actualment hi ha en la vida religiosa estan força adaptats i satisfets en la seva situació; altrament ja haurien deixat la vida religiosa, donada la facilitat que hi ha hagut per fer-ho, com es demostra en la gran quantitat de religiosos i religioses que ha abandonat la vida religiosa des dels anys setanta. En tot cas, una ansietat important que segurament tindran els qui han perseverat en el seu compromís religiós, deu ser la nova situació provocada per la manca de vocacions.

Intentem mostrar de quina manera els religiosos i religioses de l'enquesta, i d'aquells als quals representen, se senten afectats pels canvis que s'han efectuat en la vida religiosa a fi d'adaptar-se a la imparable evolució del procés d'autonomia de les realitats seculars de la religió en l'anomenat procés de secularització de la nostra societat occidental. Creiem que els canvis s'han donat tant en el nivell d'institució social de la vida religiosa i de la vida consagrada en general, com en l'àmbit més particular de cada família religiosa, com, naturalment, en el terreny encara més concret de l'experiència de cadascun dels religiosos i religioses.

1. Reacció de la pròpia família religiosa davant dels canvis

El primer grup de preguntes recull diferents aspectes de la renovació i dels canvis que han fet les famílies religioses, sobretot a partir del Vaticà II. Les preguntes estan formulades presuposant que els enquestats s'identifiquen amb la pròpia família religiosa. Els resultats globals es poden veure a continuació:

La meua família religiosa ha fomentat molt la formació permanent (8,2).

En la meua família religiosa s'ha distingit bé entre el que és essencial i el que és secundari, entre el que és essencial i els condicionaments culturals (7,5).

En la meua família religiosa la renovació ha consistit sobretot a revifar la vida interna de les comunitats i dels seus membres (7,4).

En la meua família religiosa la renovació ha consistit sobretot a revifar la seva missió pròpia (6,4).

S'haurien de fer molts més canvis per posar la meua família religiosa al dia i en ordre (5,3).

La renovació de la meua família religiosa ha estat de formes externes més que d'actituds profundes (4,9).

Els canvis que s'han donat, a partir el Vaticà II, han generat desordre i confusió en la meua família religiosa (4,2).

Com a mitjana total –global–, els religiosos i religioses que han respost

l'enquesta no estan d'acord que els canvis iniciats pel Vaticà II hagin generat desordre i confusió (4,2) en les pròpies famílies religioses. Ni, en conjunt, pensen que s'hagin de fer molts més canvis (5,3). Altrament, estan d'acord que en la renovació, hi hagi tingut molt relleu la formació permanent, que en la família religiosa s'ha distingit força bé entre allò que és essencial i allò que és secundari (7,5) i que s'ha renovat la vida interna de les comunitats (7,4). Amb menys puntuació de mitjana, també creuen que s'ha fet una renovació de la missió externa (6,4) de la pròpia família religiosa. Finalment, no aproven –però tampoc suspenen amb rotunditat– que els canvis que s'han fet són més de formes externes que d'actituds profundes (4,9).

Els religiosos no opinen que el Vaticà II generés confusió, però tampoc creuen que calguin més canvis.

2. A partir del Vaticà II hi van haver canvis amb relació a regles, normes ascètiques, hàbit, etc. Han estat positius o negatius?

El Vaticà II, alhora que va valorar molt positivament les realitats seculars i llur autonomia, va accentuar també la necessitat d'aprofundir la vivència interior de la consagració religiosa, més que no pas emfasitzar les lleis i les normatives ascètiques i els

reglaments externs de règim de vida, cosa que potser s'havia fet fins aquell moment. Cadascuna d'aquelles regles i normatives podien ser autèntics vehicles d'interiorització, però, a partir del Vaticà II, calia un *aggiornamento* d'unes expressions ascètiques i simbòliques a fi de donar-los un sentit nou i més autèntic. Una de les conseqüències d'aquest *aggiornamento* va consistir en la relativització de determinades regles que versaven sobre conductes externes, amb l'intent potser d'accentuar més un testimoni de vida que expressés millor la realitat que els religiosos i religioses professaven. Per això, en allò que estava establert fins aquell moment, es van donar canvis en la manera d'entendre la clausura, en el sentit i en els models d'hàbit –més acomodats a l'estil secular– i en certes normes ascètiques i reglaments comunitaris, cercant en tots els canvis una humanització d'aquests.

Arran de l'aggiornamento les conductes externes, com l'hàbit o la clausura, es van relativitzar.

A continuació veurem la postura dels qui responen l'enquesta sobre una conseqüència concreta del Vaticà II: aquella que es refereix a una major llibertat amb relació a determinades normes ascètiques i/o règim de vida, com hàbit, horaris, etc.

Els canvis que, a partir del Vaticà II, hi ha hagut referents a normes i regles, com poden ser l'hàbit, la clausura i determinades pràctiques ascètiques, han estat:

Molt negatiu (2%).

Més aviat negatiu (6%).

Ni positiu ni negatiu (11%).

Més aviat positiu (45%).

Molt positiu (35%).

La resposta dels religiosos i religioses a aquest ítem evidencia que aquests canvis, en conjunt, són positius o molt positius (45% i 35%, respectivament), la qual cosa vol dir, si sumem ambdós percentatges, que quatre de cada cinc religiosos i religioses avaluen positivament els canvis. Hi ha un 11% que no ho veuen ni positiu ni negatiu, i un 8% ho veuen més aviat negatiu o molt negatiu (en aquest 8% hi ha un 17% de les dones contemplatives).

Els canvis dels darrers anys, vuit de cada deu religiosos els troba molt positius o positius.

En resum, la gran majoria de religiosos i religioses aposten pels canvis que ha promogut la realització del Vaticà II respecte de regles, normes, etc. Tanmateix hi ha una major valoració d'aquests canvis en els religiosos de vida activa, potser perquè estan en

contacte amb el món secular, o bé, tal volta, per altres raons. Els homes veuen més positius els canvis que les dones, i els més joves ho veuen més positiu que els més grans.

3. Reacció personal davant dels canvis

En aquesta agrupació hi posem uns ítems que es refereixen a reaccions personals que es tenen davant dels canvis propis, o davant dels canvis d'altres religiosos i religioses amb els quals conviuen els qui contesten l'enquesta. En les preguntes s'entra en la identitat dels subjectes: és possible mantenir la pròpia identitat amb serenor davant del pluralisme de creences que hi ha en la nostra societat? La inculturació i l'evolució personal crea crisis en el sentiment d'identitat? Se sap què significa ser religiós, avui? Ser religiós, té més sentit ara que en el passat? Es demana si la inculturació i els canvis es viuen positivament des de l'experiència de Déu. Es demana l'opinió sobre si hi ha religiosos i religioses ben adaptats al nostre temps, o bé abunden aquells qui, davant la situació actual del canvi, van tirant.

Posem a continuació els ítems corresponents als interrogants anteriors:

En allò que és fonamental, sé què significa ser religiós/a en l'Església actual (8,5).

La meua vida com a religiós/a té més sentit per a mi ara que en el passat (8).

Accepto els canvis culturals i socials del nostre temps com una crisi de la humanitat que em permet atan-

sar-me més al coneixement de Déu (7,4).

Se'm fa difícil compaginar la tolerància respectuosa amb relació als no creients i a les altres confessions religioses amb la missió que tenim d'evangelitzar (4,1).

Sento que trontolla la meua identitat de consagrat quan em vull inculcar i/o evolucionar al ritme del canvi cultural actual (3,5).

En la vida consagrada he vist persones ben adaptades al nostre temps des d'una vida consagrada viscuda amb joia (8,5).

Hi ha religiosos que viuen la situació actual de canvi sense gaire confiança ni entenen el que passa i... van tirant (5,6).

Hi ha força acord en les respostes. La mitjana general de les respostes ens mostra que hi ha un sentit d'identitat molt important en els religiosos i religioses de l'enquesta, perquè en allò que és fonamental saben què significa ser religiós i religiosa avui (8,5), experimenten que la seva vida com a religiosos té més sentit ara que en el passat (8), accepten els canvis inherents a la nostra cultura com un camí per atansar-se a Déu (7,4), no se'ls fa gaire difícil compaginar la tolerància vers els no creients i vers altres confessions religioses amb la missió d'evangelitzar (4,1), ni tampoc pensen que trontolla la seva identitat quan s'incultura (3,5). Per altra banda, han vist persones ben adaptades al nostre temps des d'una vida consagrada viscuda amb joia (8,5), per bé que accepten amb una puntuació que va del 5 al 6,6 que hi ha religiosos que no entenen gaire què passa en la situació de canvi.

4. *Què cal refermar avui?*

Si els canvis de la societat, de la cultura actual i de la mateixa Església han provocat determinades reaccions, què cal refermar avui en la vida religiosa? Per respondre a això posem aquí una pregunta que conté nou ítems. Són ítems que mostren possibles actituds que es poden tenir enfront de la situació de canvi en què es troba la vida religiosa. És a dir, els ítems expressen possibles sortides o solucions personals i institucionals als problemes suscitats per l'evolució de la vida religiosa en el nostre temps. També s'hi afegeix una qüestió que fa referència a la perpetuïtat o temporalitat del compromís i de la consagració dels membres de la vida religiosa. És una qüestió, la de la temporalitat del compromís, que ha aparegut en diferents fòrums i enquestes com a possible sortida de la crisi actual de la vida consagrada en general.

Perquè la vida consagrada es refermi avui, cal en primer lloc:

Que els religiosos i religioses que estan dins de la vida consagrada la visquin a fons i contents, tot deixant en mans de Déu el futur (9,4).

No cal tenir por del que és nou i diferent, o desconegut, acceptant el risc de la fe i dels innombrables camins de Déu (8,5).

Major relectura i vivència del carisma de cada família religiosa d'acord amb els signes dels temps (8,5).

Instaurar a poc a poc els canvis necessaris per a donar respostes noves a situacions noves (8,3).

Una definició més clara del que significa ser religiós/a consagrat/da (7,5).

Un replantejament general de la vida consagrada (7,2).

Atès que van disminuint els membres de les famílies religioses, preveure la possibilitat d'unir-se a altres famílies religioses (6,6).

Atès que van disminuint els membres de les famílies religioses, acceptar la desaparició d'algunes tot confiant que sorgiran altres formes de vida consagrada (5,3)

Un retorn a algunes tradicions més rigoroses i austeres que s'han abandonat (4,9).

En el futur, les famílies religioses per a subsistir hauran d'acceptar alguns membres que solament vulguin comprometre's temporalment en la vida consagrada (4,7).

Aquests mitjans ens mostren uns religiosos i religioses que, en primer lloc, volen deixar el futur en mans de Déu, tot vivint a fons i contents la vida religiosa (9,4), i diuen que no tenen por davant el que és nou, diferent i desconegut perquè la fe suposa un risc i els camins de Déu són innumbrables (8,5). És a dir, que les dues preguntes

més subratllades són aquelles que indiquen la confiança en Déu malgrat tot. A continuació vénen dos ítems també molt valorats: cal anar rellegint i vivint actualitzadament el carisma propi de cada família religiosa d'acord amb els signes dels temps (8,5) i instaurar a poc a poc els canvis necessaris per a donar respostes noves a situacions noves (8,3). Després es valora força, també, la necessitat d'una definició més clara de què significa ser religiós o religiosa consagrat (7,5). Segueixen dos ítems que donen resposta a la sortida que tenen els ordes religiosos si els descens de vocacions va seguint com fins ara, ¿què fer amb les pròpies institucions? Les respostes opten més per acceptar la desaparició d'algunes famílies religioses confiant que sorgiran altres formes de vida consagrada (6,6), que no pas unir-se diverses famílies religioses (5,3). Finalment, ja no accepten, per bé que amb uns insuficients justos, retornar a algunes tradicions més rigoroses i austeres que s'han abandonat (4,9), ni tampoc –i això ho afirmen amb una homogeneïtat pràcticament total– no accepten que, per a subsistir, les famílies religioses hagin d'acceptar alguns membres que solament vulguin comprometre's temporalment en la vida consagrada (4,7).

El mes de novembre de 1982, el Sant Pare, Joan Pau II, va fer la seva primera visita a Espanya i, el diumenge, dia 7 de novembre, a Montserrat i Barcelona.

La visita d'un papa a Catalunya –Montserrat i Barcelona– ha de ser remarcada com a històrica: és la primera vegada i, fins avui, l'única. El mal temps i certs malentesos van marcar aquella jornada en gran part malaguanyada, malgrat els sentiments, l'adhesió i la participació del poble de Catalunya.

Que en quedi, però, constància, en aquest repàs de trenta anys. Un dia hi tornarem. Mentrestant cal posar de manifest l'agraïment al Sant Pare, al poble de Catalunya i als seus pastors.

No reproduïm els textos que palesen el missatge del Sant Pare ni els que precediren i acompanyaren la visita (vegeu BOAB, els altres butlletins dels bisbats i "Montserrat", Butlletí del Santuari, núm. 4, desembre de 1982, entre d'altres).

Reproduïm només, per a la memòria, la carta del Mons. Eduardo Martínez Somalo, del 6 de desembre de 1982 (Butlletí del Santuari, número esmentat).

Vaticà, 6 de desembre del 1982

Senyor Cardenal Narcís Jubany
Arquebisbe de
BARCELONA

Senyor Cardenal:

Quan perdura encara ben viu en el pensament i en el cor de tots el record del recent viatge apostòlic del Sant Pare a Espanya, no puc deixar d'escriure aquesta carta per fer una especial referència als nombrosos joves catòlics que reberen Sa Santedat a Montserrat.

L'exemple admirable d'aquesta joventut, que després d'una llarga marxa de pregària va acollir amb entusiasme el Pare comú en la fe, àdhuc enmig de condicions climatològiques tan adverses, ha estat molt apreciat per Sa Santedat, el qual desitja fer-los arribar el testimoni del seu profund afecte.

Al mateix temps els estimula a fer vida pròpia els ideals cristians difosos en el curs de la seva visita apostòlica. Amb gran esperança en ells, es complau finalment a enviar a aquests generosos joves, a tots els de Catalunya i de tot Espanya una cordial benedicció apostòlica.

Vostre afectíssim en Crist

MONS. EDUARDO MARTÍNEZ SOMALO
Substitut de la Secretaria d'Estat

Miscel·lània

Minyons Escoltes / Guies Sant Jordi de Catalunya i l'opció de fe

---

RAMON PRAT i PONS, director de l'IREC.

L'any passat vaig ésser invitat a fer una ponència a l'assemblea de la federació del Moviment Scout Catòlic, reunit a Barcelona. El tema de l'exposició va ésser "Escoltisme i Església Local". El diàleg que varem mantenir amb els responsables generals i consiliaris dels diferents moviments federats dins de l'Estat espanyol va ésser molt interessant, perquè varem poder compartir les necessitats sentides, els reptes educatius i les expectatives de tots plegats i, especialment, pel que fa a l'educació de la vivència pràctica de l'opció de fe dins de l'escoltisme.

Al final del diàleg em vaig comprometre a escriure el que havia exposat. En aquest article sintetitzaré les reflexions nuclears que vaig formular a l'assemblea, i que m'havia plantejat personalment des de feia temps, a partir de l'experiència diària viscuda.

El context personal d'aquesta reflexió és el següent: vaig ser escolta en la meva infància i adolescència, vaig cooperar com a cap i com a consiliari durant els anys seixanta i els setanta. He tornat a cooperar en un agrupament des de 1992 fins al maig de 1999. Sempre estaré agraït a l'escoltisme perquè, especialment en la meva adolescència, va ésser un instrument educatiu molt

important de cara a fer les opcions bàsiques de la meua vida: l'opció de la llibertat, l'opció de treballar per la justícia i l'opció cristiana.

En un primer moment faré una breu memòria històrica a partir de l'experiència viscuda dins del moviment Minyons Escoltes / Guies Sant Jordi de Catalunya. En un segon moment intentaré exposar alguns dels elements fonamentals per a la comprensió del sentit de l'educació de l'opció de la fe en l'escoltisme catòlic. Finalment, suggeriré alguna pista per a poder anar fent camí de cara al futur.

I. Memòria històrica

Minyons escoltes i Guies Sant Jordi de Catalunya va dur a terme una tasca molt important en el nostre país durant la dictadura i en la transició a la democràcia. De fet, va ésser un dels pocs espais de llibertat on va ésser possible per a alguns nois i noies d'aquell moment històric —entre els quals vaig tenir la sort de poder ser-hi— de créixer en la llibertat, en els valors democràtics, en la solidaritat i en la fe.

A l'interior de l'escoltisme d'aquella època hi havia un gran pluralisme en

tots els sentits, perquè com que no es disposava de la llibertat política per a organitzar-se socialment, reunia molta gent que cercava una alternativa educativa social a la de la dictadura franquista.

L'escoltisme d'aquella època sempre va respectar totes les ideologies, conviccions polítiques i creences religioses. D'aquesta manera tothom va poder anar fent les seves opcions de vida. Puc donar testimoni que, al mateix temps que anàvem fent unes opcions diverses, creixia una amistat que no solament no ens separava, sinó que ens enriquia mútuament en la diversitat. Aquella amistat encara continua avui ben viva.

En la democràcia, l'escoltisme ha deixat de ser un espai de llibertat diferent dels altres espais socials educatius del temps lliure. Certament és un espai de llibertat molt interessant, però un més entre d'altres. De vegades costa d'acceptar que hom ja no és una alternativa sinó una oferta més entre totes les altres ofertes que hi ha en el conjunt de la societat.

L'escoltisme catòlic actual es va adaptant a aquesta nova situació. Crec que això no és gens fàcil, perquè després d'haver estat durant molts anys l'alternativa educativa en el temps lliure de tot el país, la nova situació exigeix una gran dosi de senzillesa, discreció i humilitat.

En aquest procés d'adaptació a la nova situació, es poden adoptar quatre actituds bàsiques: la involució, la pèrdua de les arrels, la superficialitat i el realisme esperançat.

La involució consisteix a viure depenent del passat i volent mantenir tot plegat com si no hagués passat res en la nostra societat. L'error d'aquesta posició rau en el fet que l'educació és un diàleg permanent entre la realitat social i un estil de vida que brolla d'unes conviccions antropològiques i teològiques. Quan la realitat social canvia, cal adaptar-se a la nova situació.

La pèrdua de les arrels consisteix a absolutitzar els canvis socials, tot renunciant al propi estil de vida i a les conviccions profundes. L'error d'aquesta posició és en el fet que qui perd les arrels perd la identitat i, aleshores, està abocat a desaparèixer en un immediatisme i un relativisme, sense punts de referència i, en definitiva, sense sentit.

La superficialitat és aquella actitud que es preocupa de desenvolupar les tècniques educatives i els aspectes formals de l'educació, però ignorant els reptes educatius i les conviccions antropològiques i teològiques de fons. Aquesta posició no fa res més que ajornar la crisi momentàniament i, fins i tot, agreujar-la a llarg termini.

El realisme esperançat consisteix a acceptar la realitat de la crisi i la dificultat pròpia d'una situació de canvi, però sense renunciar a les conviccions ni a les opcions educatives de fons. D'entrada és un camí difícil, que exigeix molt coratge, però en realitat és l'únic camí positiu, que va convertint les dificultats en oportunitats per a créixer en totes les dimensions.

Crec que l'escoltisme catòlic ha d'escollir amb claredat quin camí de

renovació vol seguir entre aquests quatre possibles. Val a dir, però, que aquest és un repte que no afecta solament l'escoltisme, sinó que també el tenen plantejat tots els moviments educatius.

2. Compromís present

La necessitat de claredat direccional en el procés de canvi afecta totes les opcions de l'escoltisme—educació, país i fe— però, dins de l'escoltisme catòlic, afecta especialment l'opció de fe.

En la realitat de l'escoltisme catòlic actual l'opció de la fe és una opció que no és negada, sinó que és acceptada, però que es treballa poc o gens en la pràctica educativa ordinària.

Aquesta situació de *silenci* respecte de l'educació de la fe es dona per diverses causes. Unes causes són externes a l'escoltisme: la secularització de la societat occidental, la pèrdua de prestigi de les institucions religioses, els reptes ideològics que qüestionen la validesa de la religió d'una manera directa o indirecta. Altres són internes: la manca d'un debat seriós entre els caps, la manca de profunditat educativa en els plantejaments, d'una metodologia adequada, de consiliaris que s'hi puguin dedicar, etc.

Crec que ha arribat l'hora de plantejar amb claredat la necessitat d'encetar un debat clar, sincer i profund perquè l'escoltisme catòlic no té cap futur si no s'aclareix en aquesta qüestió.

De cara a encetar aquest debat obert a l'entorn de l'opció de fe dins del projecte concret educatiu de l'escoltisme, faré algunes afirmacions:

1. *L'escoltisme, com a moviment educatiu, ha de tenir sempre un model de persona.* Aquest model és obert, però mai no és neutral, sinó que és viscut segons les diverses conviccions personals davant la vida i l'existència humana. Per aquesta raó hi ha diversitat de models escoltes. En aquest sentit podem afirmar clarament que no hi ha neutralitat. L'educador més manipulador és aquell que es presenta com a neutral perquè, encara que ho faci de manera inconscient, molt sovint cau en l'error de confondre l'objectivitat i la neutralitat amb la seva posició subjectiva.

Aquesta diversitat de models no genera cap separació quan hi ha un veritable respecte a les conviccions dels altres. El que ens uneix en els diversos models escoltes és molt més important que el que ens separa. Fins i tot és d'una gran riquesa antropològica que l'escoltisme pugui ésser assumit per diverses cultures, ideologies, religions i estructures socials.

En totes les seves manifestacions, l'escoltisme, per a ésser autèntic, ha de ser sempre un moviment educatiu obert. És educatiu quan al mateix temps que respecta l'originalitat de la persona, ofereix uns punts de referència per tal de poder anar elaborant una escala de valors personal, social, ecològica i transcendent. És obert quan respecta totes les maneres de ser, actua amb gratuïtat i sense esperar res a canvi.

2. *La fe cristiana és un estil de vida que neix d'un encontre personal amb el Crist que, per mitjà de la seva mort i la seva resurrecció, ha manifestat l'amor de Déu al món i ens ofereix la seva llum i la seva força per a viure.*

Fa dos mil anys que hi ha una comunitat en el món –l'Església– que enmig de molts desencerts, perquè està formada per persones plenes de defectes, ha anat transmetent aquesta bona notícia de la mort i la resurrecció del Crist. Gràcies a aquesta transmissió avui podem ser cristians de la mateixa manera que ho va ésser la primera comunitat cristiana.

La gent que hem acollit aquesta bona notícia hem trobat un nou sentit a la vida que ens porta a una relació personal amb Déu per mitjà del Crist (*pregària*), a viure en comunitat aquesta fe (*eucaristia*) i a estimar les altres persones com a germans i germanes sense cap distinció (*compromís*).

Aquest estil de vida conté una concepció de la persona i dels valors. La persona és un ésser en creixement permanent, multidimensional, arrelat en la pròpia cultura i en el món internacional, únic i irrepetible, solidari, imatge de Déu i capaç de rebre l'amor de Déu.

3. *El projecte educatiu de l'escoltisme catòlic ofereix lliurement aquest model multidimensional de persona que inclou la dimensió transcendent cristiana.*

Quan afirmem que *ofereix lliurement* volem dir que *no ho imposa a*

ningú sinó que ho proposa. Aquesta oferta lliure implica dues actituds:

a) El respecte sincer a les conviccions dels qui no consideren necessària la dimensió transcendent per al desenvolupament de la persona humana i en tenen prou amb plantejar-se una escala de valors que respecti la dignitat de la persona i de la comunitat humana. En aquest cas l'escoltisme catòlic ofereix una escala de valors oberta inspirada en l'evangeli. Aquestes persones poden ésser membres de ple dret dins d'aquest model escolta sempre que respectin i no bloquegin els drets dels que volen viure i créixer en la fe. En el cas dels caps, no n'hi ha prou amb no bloquejar el procés sinó que cal també cooperar-hi.

b) El respecte als qui volen aprofundir en la vivència de la fe a l'interior del procés educatiu perquè pensen que és una dimensió essencial per al desenvolupament integral de la persona. En aquest cas, l'escoltisme, a més a més de proposar la fe cristiana, acompanya els nois i noies en el desenvolupament i creixement de la fe. Això vol dir que ensenya a estimar, a pregar i a participar en la vida de la comunitat cristiana.

La comunitat educativa escolta ha de ser molt transparent en aquest respecte sincer a la llibertat de les persones, ha de vigilar per tal de no manipular ningú i en la seva pràctica real ha de treballar l'educació de la fe realment i no solament formalment.

Per altra banda, la comunitat educativa escolta també ha de respectar

les opcions de fons del moviment Minyons Escoltes / Guies Sant Jordi de Catalunya o de les altres organitzacions germanes membres en la federació de l'escoltisme catòlic. Per aquells que opten per un camí diferent ja hi ha uns models alternatius, escoltes que han fet unes opcions diferents, i que són tan correctes com les de l'escoltisme catòlic. Crec que aquest és un principi que ha d'ésser respectat pels caps, ha d'ésser presentat amb claredat als pares i s'ha de treballar pedagògicament amb els nois i noies.

3. Esperança de futur

La crisi actual és una situació complexa i difícil però, viscuda amb profunditat, pot ésser molt interessant de cara a un nou desenvolupament de l'escoltisme catòlic en la nostra societat. Altrament, crec que Minyons Escoltes / Guies Sant Jordi de Catalunya i els altres moviments germans quedaran dissolts en un escoltisme que, tot prenent ésser assèptic, perdrà l'autenticitat, l'originalitat, la qualitat educativa i, en definitiva, la mateixa identitat.

Per tal de cooperar a fer aquesta renovació, faig alguns suggeriments:

1. Plantejar la qüestió amb claredat i sinceritat, per tal d'anar fent entre tots un debat de qualitat a l'entorn de les opcions, la metodologia i la identitat de l'escoltisme catòlic. Aquesta actitud és essencial per a generar claredat direccional en el procés de renovació.

2. Acompanyar el procés correctament i a tots els nivells. Això vol dir

que és un debat que s'ha de fer amb calma i amb serenor. Al mateix temps, és un debat que no s'ha de confondre ni s'ha de separar de la reflexió a l'entorn de les altres opcions de l'escoltisme (l'educació i el país). La confusió és una actitud que no soluciona el problema sinó que solament l'amaga. La separació condueix a una dualitat de vida que és sempre molt negativa en qualsevol procés educatiu. L'actitud correcta és la interrelació i el diàleg. Per la seva importància, doncs, crec que és una tasca que ha de portar directament el comissariat general.

3. La reflexió s'ha de fer en un doble moviment, ascendent i descendent. El comissariat general ha de plantejar i dirigir el projecte de renovació, vetllar els objectius i la metodologia. Els equips de les demarcacions han de fer-lo proper als caps d'agrupament. Els caps d'agrupament ho han de treballar amb l'equip, el consell d'agrupament, amb els nois i noies i amb els pares. Aquesta elaboració dels agrupaments ha de tornar a les demarcacions i al comissariat general. És un procés que no s'ha de fer amb pressa però que cal temporalitzar perquè no és una qüestió més, sinó que és una qüestió urgent.

4. Al mateix temps que es va seguint el procés, l'escoltisme ha de vetllar i cultivar la seva inserció en l'Església local i, especialment, ha de potenciar la cooperació amb la delegació diocesana de pastoral de joventut. Aquesta inserció és molt positiva i necessària per a tota l'Església però encara ho és més per al mateix escoltisme.

5. Les actituds amb les quals s'ha de viure el procés de renovació han d'ésser l'autonomia, la solidaritat, l'obertura i la pobresa.

L'autonomia és la consciència de la pròpia identitat, dignitat i llibertat per a actuar d'acord amb el que hom pensa que és el més correcte. Aquesta autonomia l'exercim sempre a partir del grau de consciència i maduració que hem assolit.

La solidaritat és la consciència de la necessitat de cooperar i d'actuar conjuntament amb els altres, en un diàleg de sinceritat i veracitat. La sinceritat és el compromís de compartir amb els altres el que hom pensa realment. La veracitat és el reconeixement que els altres també tenen quelcom important a dir, que purifica i completa la nostra sinceritat.

L'obertura és l'actitud que brolla de la consciència de la necessitat d'honradesa davant la veritat. Emergeix quan hom és ben conscient que la veritat és quelcom que transcendeix la

capacitat que tenim les persones i que, fins i tot, transcendeix totes les coordenades de l'existència humana.

La pobresa és l'actitud intel·ligent d'aquell que ho espera tot de tots però s'esforça a crear al seu entorn un clima de crítica intel·ligent.

Conclusió

Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi de Catalunya, i els altres moviments federats en el Moviment Scout Catòlic, en l'actualitat tenen plantejat el repte de l'educació de la vivència de la fe en un context sociocultural nou. Els recursos pedagògics i teològics per a donar resposta a aquest repte són pobres i limitats. Tanmateix, la pobresa té una gran força transformadora quan és humanitzada, és a dir, quan és viscuda des de l'autonomia i la solidaritat i quan és transcendent, és a dir, quan està oberta a la llum i a la força que emergeix de Jesús de Natzaret, el Crist, Déu fet home i germà universal.

“L’ahir, l’avui i el demà nostres”

Mons. ANTONI DEIG, Bisbe.

---

*Carta Pastoral amb motiu dels 50 anys de sacerdoci
(16 d’abril de 1949, Seminari de Solsona – 16 d’abril
de 1999, Seminari de Solsona).*

I. Introducció

Estimats germans sacerdots,

Avui arribo a 50 anys de sacerdoci. El dia 16 d’abril del 1949, el llavors Bisbe de Solsona, el futur cardenal Vicent Enrique i Tarancón, ens ordenava sacerdots, a la capella del Seminari Major recentment inaugurada, un dis-sabte sant a les 9 del matí. Érem Mn. Xavier Claramunt, Mn. Josep Samp-pons (a.c.s.) i jo mateix. Ens hi falta-ven Mn. Manuel Guiu i Mn. Víctor Sallent (a.c.s.), ambdós per no tenir encara l’edat prescrita per la llei, tot i que per a mi es va haver de demanar a Roma dispensa d’onze mesos. Avui fa 50 anys!

Aquests 50 anys els he passat ser-vint la meva estimada diòcesi de Solsona (dos anys i mig de vicari a Berga), la de Sogorb i després Sogorb-Castelló i la de Tarragona, sempre en aquestes tres últimes com a secretari particular de l’estimat Dr. Josep Pont i Gol (a.c.s.). L’any 1977, el dia 5 de novembre, anava a Menorca com a bisbe diocesà, per arribar per darrera estada a Solsona, el 22 del mes d’abril del 1990, com a bisbe de tots vosaltres

en el servei que us he fet i us faré fins a l’acabament de la meva tasca episco-pal. Dels 50 anys de sacerdoci, prop de 22 els he viscut com a bisbe.

N’he de donar gràcies a Déu per tots aquests 50 anys que ha volgut que el servís i que servís els meus germans en totes aquestes etapes que he anat vivint en els diferents bisbats per on he passat, sigui com a capellà o com a bisbe. Per això, he cregut que calia aprofitar aquest esdeveniment per a adreçar-vos una carta pastoral, aquest escrit que us estic fent, i que us trame-to amb tota l’estimació del meu cor, a vosaltres, estimats germans sacerdots, amics de l’ànima. M’ha semblat bé de parlar-vos d’aquestes coses que aniré dient, esperant que siguin de profit per a tots vosaltres i per a tota aque-lla pastoral que conjuntament hem de fer en bé de tots els fidels de la nos-tra diòcesi.

Espereu-hi, doncs, en aquest escrit, no unes elucubracions teològiques o científiques, sinó la veu del vostre ger-mà gran, com alguns em dieu, que us parla i us aconsella en bé del vostre treball pastoral, per tal que us ajudi en la vostra vida espiritual i us engresqui

i entusiasmi en aquests moments que vivim prou difícils i crítics per a la tasca pastoral que heu de fer.

I m'agrada també de fer-vos aquest escrit ara, en el temps de Pasqua. Tal com em diu el Papa Joan Pau II, en la carta que m'ha enviat per unir-se a la celebració dels meus 50 anys de sacerdoti, “el joiós temps pasqual d'aquest any t'aportarà a tu i a la teva comunitat de fidels un nou i singular motiu de joia, ja que el propvenient dia 16 d'abril s'acompliran les noces d'or de la teva ordenació sacerdotal.”

En aquesta Carta Pastoral vull parlar només de tres temps de la meua vida episcopal entre vosaltres. Per això l'he dividit en tres apartats: *I. Una mirada enrere*, que inclou la meua estada entre vosaltres, com a bisbe vostre, des de l'abril del 1990, fins a la celebració de l'Assemblea diocesana, l'any 1996. *II. Una mirada al present*, referint-me sobretot al temps de l'Assemblea, acabada l'any passat, i al pla pastoral que en vam treure. *III. Una mirada endavant*, cap al futur de l'Església, sobretot la nostra de Solsona, en l'entrada al nou mil·lenni.

II. Una mirada enrere

1. No a l'involucionisme, a la nostàlgia i al tornar enrere

“El just viurà perquè ha cregut, però si es fa enrere no m'hi complauré. Nosaltres no som dels qui es fan enrere i es perden, sinó dels qui se salven perquè han cregut” (He. 10, 38-39).

Aquestes paraules de la carta als hebreus ens han de fer pensar. Sempre hi ha el perill de tornar enrere, de deixar la fe o, si no això, de tenir-la enterbolida, de fer-nos dubtar. Podem tenir una manca de fe que pot fer-nos tornar enrere, o bé deixar-nos estacats i estancats en un estat de *tant se me'n dóna* o de *ja s'ho faran* o de veure-les venir o d'estar de tornada i, per tant, de *perdonar aquells innocents* que encara s'ho creuen i treballen.

Aquesta mirada enrere, l'ahir nostre, del qual us parlo, no vol pas dir tornar enrere, amb un cert regust d'involució. Només es tracta de donar una mirada al passat i prou. En el recés que us vaig fer aquesta quaresma, exposant que hem de ser missatgers de l'esperança, us deia que un dels punts que ens ajudarien a ser-ho era la vivència del passat, com a impuls cap al futur; però sense fer-ne objecte de cap nostàlgia sentimental que podria paraitzar aquest impuls de l'esperança.

2. Concretant i recordant l'ahir, ara

L'ahir nostre el vull concretar. Dic que, deixant de banda altres ahirs més endarrerits, com serien l'estada al Seminari als anys quaranta o els meus anys de capellà, a Berga, o fent de secretari i altres càrrecs en el llarg pontificat del Dr. Josep Pont i Gol en diversos bisbats, ara només vull referir-me als anys del meu episcopat aquí a Solsona, tal com he dit abans.

L'ahir vol posar al nostre present una sèrie de consells, d'advertiments i d'idees que us he anat donant al prin-

cipi del meu servei episcopal. És recordar amb una memòria pràctica aquest passat immediat per tal que ens serveixi per enfocar el nostre futur, des del present que estem vivint. Tot això ja us ho he dit i molta altra cosa ho tenim escrit, però només per a alguns. Em refereixo a les notes que vaig donar als capellans de cada arxiprestat en la visita pastoral que només ells coneixen, si és que no s'ha comunicat a cap altre. També altres concrecions que he anat explicant en diverses ocasions i diferents escrits que ara indicaré a continuació. Vaig dir això. I ara us ho repeteixo per a tots.

3. Consideracions que cal tenir en compte

3.1. Impuls renovador

Aquest impuls hi ha de ser perquè tenim necessitat de promoure comunitats eclesials vives, veritablement irradiadores de la seva fe. Comunitats obertes i compromeses, a punt de donar raó de la seva esperança. Que siguin un lloc d'acolliment, especialment per als joves, i que es deixin interrogar i escutar sobre la veritat del seu viure. Sempre amb una actitud de sinceritat, de respecte, de diàleg i de servei.

Hem de procurar també un impuls renovador que dugui, si és necessari, a un canvi d'estructures per a una millor adaptació de la nostra diòcesi a la vida actual de la societat, a fi d'evangelitzar-la més intensament. Per assolir-ho, convé una paciència i una esperança evangèliques, un saber comprendre's ns

millor, ésser més com tothom i no resuscitar solapadament dignitats sacerdotals, privilegis que ens inventem, o bé pretendre o enyorar situacions anteriors ja acabades.

3.2. Comunió i corresponsabilitat

Us indico a continuació unes breus consideracions, tal com vaig expressar-les en el temps de la visita pastoral:

– Hem de predicar Jesús de Natza-ret i donar testimoni d'Ell amb una vida sòbria, amb un tarannà d'Església oberta i més mare que mestra.

– A tot això, ens hi ha d'ajudar la pastoral de conjunt, o millor dit, la *communio* que hem de fer en la diòcesi i en l'arxiprestat i les zones. La parròquia de cadascú ha de restar oberta a tots els altres capellans, però cada rector ha de complir el seu deure, i els altres capellans n'han de respectar l'autoritat, el servei i la jurisdicció.

– Desclericalitzar l'Església és una bona obra que podem fer. Hem de donar més responsabilitat als seglars. Però fer-ho, no solament dir-ho, tenint cura i estant alerta de no clericalitzar els laics.

– Són, doncs, necessaris, per a la bona marxa de l'Església, de les parròquies i dels arxiprestats, els consells parroquials i arxiprestals de pastoral i les juntes d'economia. Algunes parròquies encara no en tenen. S'han d'establir en totes, d'acord amb les circumstàncies i segons aquestes circumstàncies, tal com vam dir a l'Assemblea.

– Concreteu el treball arxiprestal:
a) En la joventut. El problema és greu i hi insisteixo de debò. b) En la família. Algunes parròquies hi fan ben poca cosa. Esteneu aquest apostolat a l'escola de pares, APAS, els matrimonis joves. c) No descuideu els malalts i la gent gran.

– Assistència als actes diocesans. Els recessos, la formació permanent, els exercicis espirituals cada dos o tres anys, les jornades anuals de formació permanent, etc. són actes d'estricta compliment per part dels capellans en actiu. S'ha de menester una causa greu per no acudir-hi.

– Convindria que cada curs tinguéssiu un aplec o una assemblea arxiprestal de fidels, mig festiva, mig celebradora, en dies i hores determinats.

– La relació amb els monjos, els religiosos i religioses, i els membres d'instituts seculars ha d'ésser generosa, ben fluïda i caritativa. Ells i elles, des del seu carisma, estan treballant al nostre costat aquí a la diòcesi i la seva tasca l'hem de valorar en el que és. D'una manera especial també hem de preocupar-nos pels tres convents que tenim de monges de vida contemplativa, les quals amb la seva pregària i el seu treball són una gran ajuda per a la nostra diòcesi.

3.3. El nostre estat d'ànim

Que no ens manquin ni l'ànim ni les ganes de treballar. No tenir-ne, pot venir de diversos llocs. Hem perdut, l'Església ha perdut, posicions en la societat actual. I això que per una banda és

bo, per l'altra no acabem de superar-ho i ens enfonsa. Voldriem veure i tocar ja els fruits del nostre treball. I no és així. Quantes vegades hem parlat dels joves que vénen a confirmar-se i que ja no els veiem més per l'Església. O d'aquells que es casen per l'Església, tal com diem, i potser tornaran al cap de dos o tres anys quan tinguin el primer fill per batejar-lo, si és que el volen batejar.

Hem de comprendre els diversos estats d'ànim que podem tenir. El treball que hom realitza busca el seu fruit. L'esterilitat de les nostres accions pastorals influeix en la tasca a fer. I si veiem que no en traiem res, ho deixem córrer i ja no ens hi amoïnem més.

3.4. Salut del capellà

He parlat molt de la vida dels capellans. Tant de la humana com de l'espiritual. Em preocupa la vida d'aquells que sou els meus col·laboradors més directes en l'exercici de la meva missió episcopal. Us he recordat sovint que heu de cuidar la salut del vostre cos i la d'aquells que us acompanyen més íntimament en la vida de cada dia. Ens anem fent grans i l'experiència dels últims mesos em diu que en la vida dels capellans van sorgint xacres, en alguns casos, greus. És un fruit normal de la nostra edat. Per això us demano que poseu en pràctica allò que en diuen medicina preventiva. Ho recordava a alguns arxiprestats: convindria que tots passéssiu una o dues vegades l'any per un centre mèdic per tal de fer un repàs. Cuideu la vostra salut.

3.5. Vida espiritual

En tots els arxiprestats he insistit molt en la vida espiritual dels capellans. Busqueu alguns moments cada dia de silenci i, de tant en tant, de desert i d'intimitat amb Jesús. He repetit sovint la necessitat vital que tenim de la pregària. No insistirem mai prou en això. “Sense mi no podeu fer res”, ens va dir Jesús. I moltes vegades sembla que no ens ho creiem i pensem que ho fem tot nosaltres i molt bé.

Si us parlo de la pregària no és com si fos una finalitat en si mateixa, sinó com un mitjà per portar a terme la nostra missió de guiar i santificar els germans. La pregària farà que ens sentim units i identificats al bon Pastor per al qual treballem.

Hi ha cristians que han oblidat la pregària. Infants que no han pregat mai perquè els seus pares ja no els n'ensenyen. Cuideu la vida espiritual dels vostres fidels. Sens dubte que la pregària és un termòmetre de la fe dels nostres cristians. “Digues com pregues i et diré com és la teva fe cristiana”, com algú ha dit.

L'Assemblea diocesana ens diu que l'experiència de Déu és “la font de tota la vida cristiana i eclesial, la que dóna força i sentit a l'acció de l'Església” És un tema vital per la nostra vida de preveres. “Només si ens hem trobat de debò amb Déu, podrem donar-ne testimoni”. Necessitem escoltar i assaborir la Paraula de Déu, per tal que la nostra vida no perdi mai aquell tremp que ens fa descobrir el Senyor present en el nostre servei ministerial.

3.6. Eucaristia i Litúrgia de les Hores

En totes les comunicacions que he fet a cada arxiprestat he recordat la importància de l'Eucaristia per a la nostra vida espiritual de preveres. Celebreu-la diàriament, sempre que sigui possible, encara que en algunes comunitats els dies feiners no hi tingueu fidels. Us torno a fer avinent que, segons les paraules de Joan Pau II, “l'Eucaristia és la principal i més important oració” i heu de procurar celebrar-la o concelebrar-la amb la major dignitat possible.

Us dic que la concelebració és un bon signe sacramental del presbiteri. En els pobles on sou més d'un prevere i no teniu urgència de celebrar en algun lloc determinat, reuniu-vos per concelebrar tots junts. És un bon testimoni d'unitat per al nostre poble i, tal com diu la *Presbyterorum ordinis*, “la comunió jeràrquica amb el bisbe es manifesta de forma excel·lent en la concelebració litúrgica amb ell”.

Insisteixo també en el rés diari de la Litúrgia de les Hores. Fem-lo amb aquell repòs que ens ajudi a assaborir els salms, amb aquella unció amb què ho han fet tants avantpassats nostres. Sobretot que Jesús i Maria siguin models d'oració per a nosaltres amb els quals ens unim en la pregària per a tots els homes.

3.7. Dispensadors de la Paraula

Predicar la Paraula de Déu és la primera de les missions que el Senyor Jesús va encomanar als seus apòstols.

El nostre Concili Provincial Tarracense, en la Resolució 48, parla de la importància que la Paraula de Déu ha de tenir en la vida de l'Església i del cristià i insta "cada cristià a escoltar-la, a llegir-la personalment, a meditar-la, a celebrar-la en l'Església, a pregar amb ella, per tal de viure de la seva força transformadora". Els preveres som dispensadors de la Paraula, però abans ens cal ser-ne acollidors. Abans que la Paraula arribi al cor dels fidels ha d'haver passat pel nostre cor, altrament ens convertiríem en funcionaris del ministeri de la Paraula. Si volem que aquesta porti un missatge salvador als nostres fidels, abans ens hem de deixar il·luminar per Ella. És la gran pastoral que hem de fer.

3.8. Treball pastoral

Us he exhortat a fer ben fet el treball diari en les vostres comunitats parroquials, com ara la catequesi d'infants, de joves i d'adults; el despatx parroquial, l'atenció als malalts, a la gent gran, etc., tot allò que és la vida normal d'una parròquia. Sense descuidar, sinó ben bé al contrari, tot el que fa referència a l'ensenyament, tant a mestres i professors, com a la classe de religió. Un cop celebrada la nostra Assemblea, us diria que ho féssiu tot amb aquell tarannà, amb aquell estil de l'Església que marca el nostre document de l'Assemblea: una església gratuïta, acollidora, pobra, fraternal i corresponsable, alliberadora i guaridora, encarnada a la nostra terra.

En un arxiprestat recordava la importància del tracte personal. Ara en faig memòria per a tothom: l'apostolat

del *tu a tu* que ha de portar-nos a acollir sempre amb atenció i amor aquells que tenim lluny nostre i que, perquè professen una altra religió o bé són descreguts o agnòstics, no podem menysprear i deixar d'atendre. Ser acollidors amb els qui tenim, amb els allunyats que passen de l'Església però que alguna vegada s'hi acosten per alguna necessitat i també amb aquells que professen un altre credo que no és el nostre. Amb tots ens cal tenir una actitud acollidora i servidora.

3.9. Treball arxiprestal

En la visita pastoral vaig poder constatar que en tots els arxiprestats hi ha una bona voluntat per fer un treball de pastoral de conjunt. En alguns es més reeixit que en d'altres. És important que avancem en aquest camí de comunió sacerdotal. Hi crec i n'estic plenament convençut. Cadascú té la responsabilitat que li pertoca en la seva parròquia, però heu de reforçar la responsabilitat que teniu a l'arxiprestat en l'ajuda que heu de donar-vos i en el treball que entre tots hi heu de fer.

La realitat sociològica d'alguns arxiprestats us demana fer un treball de pastoral de conjunt. Algunes parròquies petites –ruralíssimes– del nostre bisbat no podran organitzar algunes tasques pastorals si no és amb el treball de conjunt. El tema de la comunió entre tots el considero vital per al nostre bisbat.

3.10. Paper dels laics

La corresponsabilitat dels laics l'hem de potenciar. A les parròquies i

a l'arxiprestat. Doneu la responsabilitat que tenen a les juntes de les associacions i altres grups de laics que treballen a la parròquia. Ens cal treballar perquè trobin i realitzin la missió que tenen dins el poble de Déu.

Una manera de concretar el paper dels laics dins l'Església és en els consells parroquials i arxiprestals. Per això us deia, i ara ho torno a repetir: heu de mirar de tenir actiu el Consell de Pastoral, que us pot ajudar molt. En alguns arxiprestats reconeixia la dificultat de constituir-los.

El principi de corresponsabilitat l'hem d'exercir i exigir. I també saber-lo donar als nostres seglars. Si no apurem l'empenta que hem de donar per tal que els seglars entrin de debò a exercir la missió que els pertoca en l'Església i no els donem la responsabilitat que hi tenen, estarem perdent moltes forces per arribar a la nostra societat i dur-li la paraula de Déu i fer que la nostra Església segueixi una línia posada al dia tal com pertoca.

3.11. Atenció als joves

La joventut ha estat un tema pastoral que m'ha preocupat des que vaig iniciar el meu servei episcopal en aquesta Església diocesana de Solsona. Al llarg de la meua visita pastoral m'he trobat amb joves dels moviments que funcionen en el nostre bisbat. Quasi en totes les cartes després de la visita us he fet palesa la meua preocupació per la joventut. La joventut és un camp que no podem abandonar. Ja sé que és un camp difícil en si mateix i que, per a alguns de vosaltres, no gaire adient per raó de l'edat.

En aquests darrers cursos he seguit la reflexió que la Delegació Diocesana de Joventut ha fet amb el grup de consiliaris que treballen amb joves. Sé que la seva reflexió ha estat seriosa i que els ha portat a fer un programa que, en aquests moments, ja es concreta en una escola de formació per a agents de pastoral juvenil. Tenen tot el meu reconeixement i encoratjament. Voldria que tots els preveres féssiu vostre el programa de la Delegació de Joventut i, en la mesura que estigui a les vostres mans, creéssiu les condicions que facin possible portar-lo a terme. Feu costat als capellans que hi treballen.

3.12. Pastoral matrimonial

Sabeu que un objectiu prioritari, marcat per la nostra Assemblea, és la pastoral matrimonial, sobretot amb els matrimonis joves. És un aspecte que vaig recalcar en diversos arxiprestats: l'apostolat familiar, així com la catequesi dels més grans, són camps que hem de mirar de cuidar amb intensitat. Us deia que als matrimonis joves convindria oferir-los escoles de pares, catequesis familiars o de petitons, grups de reflexió. Malgrat les dificultats que hi ha, heu de mirar de treballar-hi. En alguns arxiprestats potser és un camp que s'ha d'afrontar arxiprestalment. Segurament és l'únic camí.

En l'àmbit arxiprestal, tenim els equips de preparació per als qui opten a la celebració del sagrament del matrimoni. Convé continuar aquest servei tot intentant revisar-lo i actualitzar-lo. Conec que la Delegació de la Família hi està dedicant temps i que està prepa-

rant un servei d'acolliment familiar (SAF). Fou una necessitat que descobrí el nostre Concili Tarraconense i que també la nostra Assemblea decidí que es portés a terme. Ara ja s'ha posat fil a l'agulla. Prestem tota l'atenció convenient i siguem acollidors envers aquelles famílies desestructurades o que viuen situacions difícils.

3.13. *Comunitats acollidores*

Al principi de la meva visita pastoral, abans d'iniciar els treballs de l'Assemblea, demanava als capellans de treballar de valent i sense desanimar-nos per tenir unes comunitats acollidores, obertes i sempre disposades al compromís necessari per portar l'evangeli de Jesús al nostre món. El camí de la nostra Assemblea diocesana anirà fent seu aquest desig meu que és primordial en la missió de l'Església. Ser acollidors amb tothom per anunciar-los Jesucrist. Em refereixo a l'acolliment que hem de fer als nostres fidels i que hem de fer entre nosaltres. I també el que devem a gent que tenim allunyada o en contra.

Sabem molt bé que els nostres fidels no són pas del mateix tarannà i de la mateixa mena. De tot hi ha a la vinya del Senyor. El punt mig és difícil i hem de fer-nos càrrec de les exigències dels uns i dels altres. Estem vivint un temps que ens demana un gran respecte eclesial. No tots pensem igual. En el nostre presbiteri hi ha diferents visions sobre punts diversos. Sapiguem respectar i acollir aquell que no pensa com jo. I, sobretot, col·laborem tots. El qui ens uneix és Jesucrist.

3.14. *Crisis de vocacions*

Hi ha el tema de les vocacions. En alguns arxiprestats en vaig fer menció. Com ho hem de fer? L'Esperit està dient alguna altra cosa a l'Església? Sembla que aquesta crisi vocacional és un dels signes del nostre temps. És necessari activar molt més la pastoral de vocacions. Us exhorto a fer-ho. I també a demanar a Déu que il·lumini la seva Església per si ha d'obrir altres camins cap al sacerdocí ministerial. Aniria bé que en les misses de cada dia, almenys un cop a la setmana, es fes una pregària en aquest sentit. I també que en parléssiu de tu a tu amb alguns joves amb els quals podeu tenir més confiança.

3.15. *L'exercici del ministeri, clau de la nostra santedat*

El text fonamental per a aquest apartat el trec del Decret *Presbyterorum ordinis*. En el número 12 se'n dona la clau d'aquesta relació amb Déu, que és la nostra perfecció en la santedat. Diu el següent: "Exercint el ministeri de l'Esperit i de la justícia, els sacerdots, mentre siguin dòcils a l'Esperit de Crist que els vivifica i els guia, es mantenen fermes en la vida de l'esperit. Per mitjà de les accions sagrades de cada dia, com també de tot el seu ministeri sencer que exerceixen en comunió amb el bisbe i els preveres, s'ordenen a la vida de perfecció". I el següent número, el 13, comença així: "Els preveres assoliran de forma pròpia la santedat practicant llurs ministeris sincerament i incansablement en l'Esperit de Crist".

3.16. *Càritas i les obres socials*

La labor que hem de dur a terme per mitjà de Càritas l'hem concretada molt bé en la nostra Assemblea diocesana. Des de sempre l'Església es cuida dels més necessitats i dels pobres, seguint la doctrina i la recomanació insistent del Mestre. El pla pastoral ens diu que hem d'anar cap a una Església dels pobres. Per això, Càritas ha de ser l'expressió de la caritat de les nostres comunitats cristianes, ha d'estar present en totes les parròquies i ha de tenir un tarannà humà i acollidor en tots els serveis, sense cap rutina ni professionalisme que afebleixi l'esperit cristià.

3.17. *Impuls missioner*

Com a coronament de tot això, la nostra Església diocesana ha de continuar el seu esperit missioner i d'ajuda a l'anomenat Tercer Món. La dimensió missionera és essencial. No es pot admetre una diòcesi que no sigui missionera i que, d'una manera o altra, no faci tots els esforços necessaris per ajudar les necessitats que tenen altres esglésies germanes, escampades arreu del món. I no solament amb ajudes econòmiques, sinó amb agents de pastoral, sacerdots, diaques, religiosos, religioses i laics.

3.18. *La "communio" per sobre de tot*

Per acabar aquest apartat, voldria que de tots nosaltres es pogués dir el que digué sant Ignasi d'Antioquia als cristians d'Èfes: "Per això heu d'anar d'acord amb el vostre bisbe, com ja ho feu. Perquè el col·legi presbiteral vos-

tre, que és ben digne d'aquest nom, i també de Déu, està harmònicament d'acord amb el vostre bisbe, tal com amb la lira ho estan les seves cordes. Així en la vostra concòrdia i amb un amor uníson és glorificat Jesús".

Amb aquesta *communio*, que és acord i estimació entre tots, podem anar portant a terme aquelles pràctiques d'amor i de servei que és la nostra missió. Aquí n'he indicat per a profit de tots. Useu-les fervorosament en la tasca de cada dia.

III. L'avui de l'Assemblea diocesana

1. *Pla triennal*

L'avui és breu, momentani. Quan te n'adones ja és ahir. Però també pot significar un espai de temps determinat, és a dir, un *ara* una mica allargat. Excepte aquell *avui* del qual ens parla la carta als Hebreus: "Déu torna a fixar un altre dia, aquell *avui* esmentat abans. Quan, passat tant de temps, diu per boca de David: «Tant de bo que avui sentíssiu la seva veu: no enduriu els vostres cors»" (He 4-7). És l'avui d'una vida nova que no s'acabarà mai més.

Ara som en la causa de l'Assemblea diocesana, treballant segons els objectius prioritaris que hi vam establir. Hem fet el pla pastoral per a aquest trienni del curs que ha començat. Sé que hi aneu treballant i convé anar-hi insistent, sense presses inoportunes i perilloses, però també sense deixar-ho i oblidar-ho. Aquest present,

aquest avui d'ara aquí al nostre bisbat el concreto en aquesta carta pastoral precisament en l'Assemblea diocesana que vam fer amb tant de treball i dedicació per mitjà de tants fidels que hi van treballar.

Per dur-la a la pràctica, tenim el llibre de l'Assemblea a les nostres mans en el qual consten els documents aprovats, i això em deslliura de l'exposició detallada que us hauria de fer. L'avui, durant almenys tres anys, seran no solament les prioritats del programa pastoral que hi vam indicar, sinó també aquelles altres que hem de fer, aquell treball de cada dia que no podem pas oblidar ni deixar de realitzar.

2. En un món secularitzat i ignorant

Hem de partir, però, de l'estat del món actual, de com es troba la nostra diòcesi en aquests moments que estem vivint, de canvi de segle. Això té la seva importància, i també la manera com es troba Europa, i més concretament l'Estat espanyol i les diòcesis catalanes, i la marxa de l'Església en general.

Avui, la influència d'uns envers d'altres té la seva repercussió en tots els estaments. Podem pensar, per exemple, en la secularització que ha penetrat en la nostra societat. Aquí, a casa nostra, l'Església ja no té el domini d'abans i ha perdut no solament el seu poder que tenia, no ho podem pas negar, sinó també, en certa manera, el seu prestigi i la seva identitat. Tal com diu el Concili Provincial Tarraconense, l'Església "té pèrdua d'influència social i de poder [...] i dificultat per espe-

cificar el seu rol públic en les societats modernes". Perquè, quin rol hi tenim? L'hem trobat? Potser encara, a vegades, l'Església vol dominar el món, és a dir, imposar-se en coses que no són de la seva incumbència. La identitat és important. Per això l'Església en un món canviant ha de maldar per mantenir sempre fresc i nou l'anunci de Jesús. I convé que es vegi el seu significat i la seva identitat per a l'home contemporani.

Si a això hi afegim la ignorància religiosa, tan profunda en les generacions joves, us adonareu que, com en temps de l'Antic Testament, sembla que ja només quedem la "resta d'Israel" en el seguiment de Jesús, malgrat aquella religiositat popular que encara domina les generacions de la gent més gran.

3. Esperança en la nostra missió

Aquest avui té l'obligació de marcar camins i senyes per al demà que tots volem i desitgem més pròsper, més fecund, en una paraula, més cristià, en el sentit més exacte i més rotund del que és i significa la doctrina de Jesús. Encara som a dins del túnel fosc de la crisi eclesial. Besllumarem el final amb la claror del dia, quan amb l'Esperit del Senyor Jesús sapiguem avançar pels carrils que ens vam proposar en la nostra Assemblea diocesana, d'acord amb el Concili Provincial Tarraconense i el Vaticà II, fruits tots ells de la llavor de l'Evangelí.

L'esperança que avui ens han donat, per a Catalunya, el Concili Provin-

cial Tarraconense i, per a la nostra diòcesi, l'Assemblea diocesana, ha d'influir veritablement sense rèmores en la nostra missió pastoral. El símil de la vida de l'home ha de donar-nos ànims en aquests moments. Vull dir que la persona humana cada dia de l'any necessita dormir. Malament aniria si no ho fes. No trobem, doncs, estrany que sembli que estiguin ben adormits o, potser, per a alguns mig morts o morts del tot, aquests treballs, i aquestes resolucions dels dos esdeveniments dels quals estic parlant. No és pas veritat. A vegades, es necessita un descans per emprendre millor i amb més impuls una tasca assenyalada. L'avui que estem vivint ara, el podem comparar amb aquelles paraules de sant Pau als romans, capítol 13,11: "Més encara, vosaltres sabeu prou en quin temps vivim: ja és hora que us desvetlleu! Ara tenim la salvació més a prop que quan vam abraçar la fe". Segons les notes comentari de la Bíblia interconfessional, "Pau ha posat la renovació de la pròpia vida a partir de la renovació del jo més profund".

4. Els signes dels temps

Tot això que vaig dient, sobre aquest avui nostre, ha de donar-nos ànim i fortalesa per fer-nos càrrec del nostre temps. És bo, i ho hem de fer, d'examinar i analitzar els signes del nostre temps. Moltes vegades, quan el Concili Vaticà II va parlar dels signes dels temps es referia als laics, principalment en la seva relació, com a cristians, amb el món. I, per tant, també quedava clar que la jerarquia, els bisbes i sacerdots, havíem de tenir molt

presents les funcions dels laics i, per això, tenien dret a ser ajudats i instruïts en la missió eclesial que els correspon.

Els textos del Concili que fan referència a això i que han de ser atesos cada dia, i especialment per a la bona marxa de l'Església en el món d'avui, són aquests que us cito textualment i que hem de tenir presents en cada circumstància on hem d'aplicar-los.

4.1. Sobre els laics

4.1.1. "*Cal que els preveres de bona gana escoltin els laics, que recapacitin fraternalment entorn de llurs desigs, que en reconeixin l'experiència i competència en els diversos camps de l'activitat humana, perquè amb ells puguin comprendre els signes dels temps*" (PO núm. 9). Ja n'he parlat abans d'això. Hi insisteixo, no obstant. Perquè l'Església jeràrquica haurà de comptar molt més amb els laics, a mesura que vagi passant el temps. Tingueu-ho present.

4.1.2. "*D'entre els signes del nostre temps, és digne d'ésser assenyalat el creixent i imparable sentit de solidaritat de tots els pobles, la sol·licita promoció i transformació del qual en autèntic i veritable afecte fratern és tasca de l'apostolat dels laics*" (AA, núm. 14). Aquí hi entra del tot aquella asseveració del Concili, quan ens diu que els laics, sobretot ells, han de procurar imbuir de l'esperit de l'evangeli les realitats temporals.

4.1.3. "*Forma específica de l'apostolat individual i signe molt adequat*

també en els nostres temps, pel fet de manifestar Crist vivent en els seus fidels, és la testimoniança de tota una vida laïcal que brolla de la fe, de l'esperança i de la caritat" (AA, núm. 16). El testimoni de vida dels cristians és una de les qualitats necessària per a l'evangelització, tal com ho ha expressat molt bé l'exhortació apostòlica *Evangelii nuntiandi*, de Pau VI.

4.1.4. "Aquest sant Concili exhorta tots els fidels catòlics a participar amb interès en l'obra de l'ecumenisme, dòcils als signes dels temps" (UR, núm. 4). També a la nostra diòcesi hem de treballar en el camp de l'ecumenisme, tant per les activitats que hi hem de tenir, com per l'ajuda i la col·laboració que devem als germans de les altres esglésies.

4.2. Missió de l'Església

"L'Església té tothora l'obligació d'esbrinar els signes dels temps i d'interpretar-los a la llum de l'Evangelí, a fi que, de manera adaptada a cada generació, pugui donar resposta a les perennes preguntes de l'home sobre el sentit de la vida present i futura" (G. et S., núm. 4). I això perquè hem de fer un bon discerniment dels signes dels temps, per tal de saber si són obra de Jesús o bé de l'enemic maligne. N'hi ha de tota mena, de signes. I no ens podem deixar endur per aquells que no provenen de Jesús.

4.3. Sobre la llibertat religiosa

"En saludar amb alegria aquells senyals prometedors dels nostre temps i en denunciar amb pena aquests fets de-

plorables, el Sant Concili exhorta els catòlics i demana a tothom de considerar amb molta atenció com n'és de necessària la llibertat religiosa en la situació actual de la família humana" (DH, núm. 15). La globalització del món, o l'aldea, tal com en diuen de la terra, fa més necessària la llibertat religiosa. La barreja de tantes races, religions, nacions i cultures ens ha de fer pensar per poder actuar de conformitat amb la voluntat de Déu.

4.4. La litúrgia

"L'esforç de fomentar i de restaurar la sagrada Litúrgia és amb raó considerat com un signe de les disposicions providencials de Déu sobre el nostre temps, com a pas de l'Esperit Sant per la seva Església" (SC, núm. 43).

Aquest signe ha servit per a la reforma litúrgica que l'Església ha anat fent i farà des del Concili Vaticà II.

L'esperit del Concili sobre aquests signes dels temps marca pautes per a aquest avui nostre que vam concretar en l'Assemblea diocesana. Són pautes a les quals s'adiuen les que vam proposar per al pla pastoral triennal que estem portant a terme, i que estic convençut que us poden ajudar per a la missió proposada.

5. L'esperit de l'Assemblea

Avui també la nostra diòcesi, començant per nosaltres mateixos, bisbes i capellans, s'ha de renovar, en el jo més profund de què ens parlava sant Pau. Ens hem de revestir de Crist, cosa

que vol dir identificar-nos-hi, omplir-nos de les virtuts i de les gràcies que necessitem per renovar la nostra diòcesi; així, hem d'esperar també la gran revelació, és a dir, la força de l'Esperit de Jesús que és qui condueix la nostra Església.

Per acabar aquest apartat sobre l'avui de l'Assemblea, m'accontento a copiar-vos unes quantes frases que siguin l'esperó i l'animació per engrescar-nos a continuar el treball que entre tots hem d'anar fent.

– L'Assemblea diocesana parteix de la profunda convicció, arrelada en una esperança i en una visió positiva del nostre poble: les coses i les persones poden anar d'una altra manera de la que van, podem influenciar-les.

– L'Assemblea diocesana es proposa confeccionar un programa de pastoral eminentment pràctic, que influeixi en la vida del bisbat durant els propers anys.

– L'Assemblea diocesana, si primordialment mira de cara endins de l'Església, és per disposar-la a obrir-se als altres de manera acollidora i amable, amb esperit evangelitzador.

– L'Assemblea diocesana desitja, ben emmenada pel seu pastor i bisbe, implicar un gran nombre de cristians en la tasca d'anunciar la Bona Nova de Jesús i del Regne de Déu al major nombre possible de llocs i persones.

Els punts pastorals que podem treure d'aquest resum que acabo de fer de la nostra Assemblea, es poden sintetitzar de la manera següent:

Arrelats en l'esperança, hem de tenir una visió positiva del món per tal que el programa pastoral cap a l'interior de la nostra església particular ens doni força i coratge per obrir-nos al nostre món i servir-li l'esperit de l'evangeli de Jesucrist, tot trobant fidels que estiguin disponibles i siguin responsables de la tasca a desenvolupar vers el Regne de Déu.

Tot això, hem d'executar-ho d'una manera primordial i fer-ho portar a la pràctica per mitjà de les diverses delegacions diocesanes, per a tot el bisbat, i dels arxiprestos en la seva zona pastoral.

IV. El demà nostre

“Un món nou i una terra nova”

Estimats germans sacerdots,

Ara ja no sé què us he de dir de cara al futur de l'Església, i sobretot de la nostra diòcesi de Solsona. El futur només el sap Déu. I l'haurem i l'haureu d'acollir tal com us vingui de les seves mans. El seu Esperit va guiant i conduint l'Església, i sap cap on vol que vagi enmig de les dificultats que li posem nosaltres i el món.

El demà nostre sembla que no es presenti gaire clar. Els canvis i les convulsions de la nostra societat certament que han d'influir en el servei i la pastoral que hi haurà de fer la nostra Església. Quan vaig deixar la diòcesi de Menorca per venir a la de Solsona, els vaig dir: “Desitjaria que l'Església de Menorca continués en una línia post-

conciliar oberta”. El lema de la meua línia pastoral que vaig escollir fou aquest: “Per atansar-me als homes”, tret d’un text del Concili Vaticà II. I gairebé somnio que un Concili Vaticà III s’obri pas, al començament del tercer mil·lenni de l’Església, per tal que, segons els signes dels temps de què us he parlat abans, l’Església pugui fer un servei millor a aquest món nostre que és estimat per Déu (Jn 3, 16).

Demà, l’Església haurà de seguir camins d’evangeli, ficant-se al mig del món, tal com ho feu Jesús. Crec, i voldria que fos així, que aquelles línies pastorals de la nostra Assemblea que anunciem així: “cap a una Església...” us poden ser durant molts anys la pauta per a la funció i l’objectiu que us demanarà l’Església i necessitarà el nostre món. Sigueu-hi fidels.

Haureu de sembrar molt. La nostra gent, el nostre món, han entrat i continuaran entrant en un món nou. Diguem-ho clar; els canvis que els temps han sofert d’ençà del Concili Vaticà II, més ara a les darreries, han influït enormement en els nostres fidels més compromesos. I no es pot pas tornar enrere. Aquesta obertura, aquest sortir al carrer i posar-nos nosaltres, els clergues, a la línia de tothom, ha repercutit i convé que això no ho perdem de vista, encara que a vegades costi de pair-ho per algú que confia més en estructures petites i poc importants, que no pas a fer feina en el nucli de la nostra missió.

L’essencial sempre persistirà. No ens ho traguem del cap. Tal com diu el número 9 de la *Lumen gentium*:

“Aquest poble messiànic [...] té per llei el manament nou d’estimar, tal com Jesucrist ens ha estimat. I té com a fi l’estendre el Regne de Déu”, d’acord amb la darrera comanda de Jesús als seus apòstols: “Aneu, doncs, a tots els pobles i feu-los deixebles meus, batejant-los en el nom del Pare i del Fill i de l’Esperit Sant i ensenyant-los a guardar tot allò que us he manat” (Mt 28, 19-20).

Segur que això s’haurà de fer de diverses maneres i potser també amb altres estructures i no igualment a tot arreu. Al llarg d’aquests dos mil·lennis que ja acabem de passar, l’Església ha canviat en moltes coses, en molts conceptes i en moltes maneres d’actuar. Nosaltres mateixos en som testimonis, els que vam passar de l’abans del Concili Vaticà II, fins a després d’ell. I no diguem el que ha reportat ja aquesta dècada dels noranta.

L’Església en general haurà de resoldre crisis que ara tenim i que convé de saldar com més aviat millor. Em preocupa, per exemple, aquesta desconnexió que es dona entre una grandíssima part del poble de Déu amb la seva jerarquia, sobretot en qüestions de moral. Em refereixo a aquests problemes que ens han portat nous invents de la ciència i noves formes o valors que ha adquirit la nostra societat, diferents o diversos dels de temps anteriors. No podem estar tranquils quan la jerarquia predica i exigeix obstinadament una pràctica moral que la nostra bona gent no acaba d’acceptar i fa el contrari, sense ni gairebé parlar-ne ni fent-ne gaire escarafalls.

L'Església haurà d'acceptar del tot aquest pluralisme que es dona en la nostra societat. Haurà de comprendre més i millor la *humanitat* de la gent. Haurà de prevaler més tot l'esperit de l'evangeli, que és prou rígid i amablement exigent, que no pas l'estretor i la complicació d'una jurisdicció massa mundana. Les persones necessiten amor, perdó, comprensió. I, per tant, entendre i saber la complexitat de la persona humana per acostar-la a Jesús.

L'Església ha de treballar per al Regne de Déu. La principal missió és, doncs, l'anunci explícit de Jesús, amb el testimoniatge evangèlic de l'amor i de la pobresa. Per això, l'Església s'haurà de preocupar més dels seglars. En certa manera, i que se m'entengui, l'Església haurà de ser més *laica*, més *seglar*, portant a la pràctica tot el que es va dir sobre aquest punt tant en el Concili Vaticà II, com en el nostre Tarraconense. Vull dir, per exemple, que haurà de tenir més en compte i amb més consciència la resolució número 85 del nostre Concili, on es llegeix: "El Concili també reconeix que tots els membres de l'Església tenen dret a no ser espiritualment marginats. En particular, gaudeixen dels drets a una convenient llibertat d'expressió i de pensament, a ser escoltats i consultats, en la mesura de llur ciència, competència i aptitud" (*cf.* cànon 212,3).

El títol que he posat a aquest paràgraf, "Un món nou i una terra nova", hi és posat com a contrast amb el de l'Apocalipsi i altres llibres de la Bíblia, en el sentit de no referir-me a la fi del món quan Ell torni, sinó a aquest estat de l'ara del temps de l'Església

aquí, a la vida mortal. Perquè necessitem un món nou i una terra nova que, evangelitzats degudament per l'Església, puguin escoltar i fer pràctica la novetat de la Paraula de Déu que vagi imbuït del seu esperit totes les realitats d'aquesta vida.

Vull recordar aquí aquest afany de "comunió" i de pastoral de conjunt que avui dia és tan ficat en la nostra Església, com a comunitat que és i per la qual hem de sacrificar-nos a fi d'aconseguir aquella força evangèlica que prové de la unitat eclesial. En una conferència pronunciada a París el 13 d'octubre de l'any passat, el mestre general dels dominics, P. Timothy Radcliffe, deia: "*Mai com ara l'Església no s'havia presentat amb tanta insistència com a comunitat. La koinonia és el cor de totes les eclesiologies contemporànies. Amb tot, mai com ara, l'Església –almenys a l'Europa occidental– no havia ofert tan poca comunió digna d'aquest nom. És cert que parlem el llenguatge de la comunió, però rarament el vivim. Llenguatge i realitat es troben separats*". I jo afegeixo que és de lamentar que aquesta també sigui la realitat a casa nostra.

Tingueu sempre present que formeu part d'una nació que és Catalunya i, per tant, que heu de fer tasca en la unitat pastoral dels vuit bisbats que la integren, tal com es va expressar molt bé en el nostre Concili. Si és interessant l'estructura intermèdia que s'ha de menester, ho és més l'esperit comunitari i fraternal que sempre hi hem buscat i hi hem de buscar.

Tot això que acabo de dir en aquest darrer apartat de la Carta Pastoral, no és altra cosa que uns desitjos i uns afanys meus que us he volgut expressar per si us poden servir d'ajuda en el vostre demà, que tindreu a les vostres mans. Altres, successors o superiors meus, us guiaran i anireu fent camí en aquest moment que us tocarà viure.

Acabo. M'adono i sé que hi ha moltes altres coses a dir i que no ho expresso pas tot en el que us he dit. Accepteu-ne la bona voluntat i aprofitau aquests consells i advertiments que surten del meu cor per l'amor i l'estimació que us tinc, per tal que us ajudin

en el servei que heu de fer als germans i pel bé de la nostra estimada diòcesi de Solsona.

Dono gràcies a Déu i a vosaltres en aquests moments tan intensos, íntims i cordials que estic vivint. Val la pena haver esmerçat 50 anys al servei de Déu i dels germans, malgrat les febleses i els defectes, per arribar ara a l'hora de l'agraïment i, dintre de poc, al descans d'una jubilació i després, que Ell ho vulgui, al repòs etern.

Una vegada més rebeu la meva cordial benedicció, penyora de la de Déu, Pare, Fill i Esperit Sant. Amén.

† ANTONI DEIG
Bisbe de Solsona

“Mai més”... guerres

JOAQUIM BLANC, de la Delegació de Mitjans de Comunicació.

Eduquem en la pau i per a la pau

En plena primavera del 99 he visitat Lleida capital, la comarca del Baix Segrià i finalment el Col·legi Claver dels Pares Jesuïtes de Raimat. He viscut una mena de turisme cultural i pastoral. De la pel·lícula retrospectiva que evoco, només vull centrar-me en l'ermita de la Mare de Déu de Carrassumada, a Torres de Segre. L'emplaçament és presidencial. Des del turó-ermitori-hostatgeria abraça vint pobles. Una petita imatge de Maria, els ha beneït amb eucaristies, aplecs, sardanes, festes de quintos. Ara bé, des de 1995 hi ha un valor afegit: el monument *Mai més!* La lliçó d'aquest monòlit és l'eix de la meva reflexió pastoral i doctrinal.

Just el 25 d'octubre de 1995 s'erigí aquest senzill obelisc com un crit de protesta i a la vegada d'esperança. La gènesi l'expliquen i la viuen dos homes clau: el rector de la parròquia de Torres de Segre, Mn. Xavier Batis-te i Mercadé, i el president dels Amics de la Mare de Déu de Carrassumada, en Francesc Escolà i Filella. El capellà segueix una línia pastoral d'inculturació de la fe. El coneixen bé a la casa del CEP. El laic estima la vida i la terra nostra i té antena poètica. Llegiu el seu poema que publiquem en requadre. És el mateix que restarà per sempre es-

culpit en les lloses que emmarquen el replà del monument.

*“Aquí res no s’ha acabat
oneig d’eterna mudança,
no se’n duu el vent la vida,
la porta a una més alta.
Tu mous sempre les ales
que mantenen l’esperança.*

*El teu cor, sospir de mares,
recollia la niuada...
La promesa es complia (Lluc, 23)
de trobar-nos tots a casa
amb la porta ben oberta
sense pany i sense balda.”*

(octubre de 1995)

Poema esculpit davant la imatge i l'obelisc de la Mare de Déu de Carrassumada.

Segons diuen tots dos, calia, a més, explicar-ho en un llibre que porta el mateix títol: *Mai més!* En les primeres pàgines Artur Esteve i Vidal, seguint una prosa poètica ens diu: “Aquest llibre és la culminació d’un procés que va començar en el 50è aniversari de l’alliberament del camp d’extermini nazi de Mauthausen i acaba amb l’alliberament d’aquest camp —també d’extermini— que és el mu-

tisme en el qual encara teníem tancats molts dels nostres germans per culpa de la nostra intransigència i la nostra intolerància.”

Com una gran catifa mirant el monòlit, hi ha vint lloses de pedra. Una per cada poble, que tenen com a epicentre el turó de Carrassumada.

Els dos homes clau han procurat sembrar el llevat de la memòria-perdó-pau en tota la comarca. Hi ha un representant o enllaç en cada poble. La resposta ha estat que la majoria hi ha esculpit els noms de les víctimes de la guerra civil a Espanya.

En el IV aniversari de l'erecció del monòlit, just el 25 d'octubre de 1998, es va fer la presentació oficial del llibre. És un volum de 447 pàgines (Din-A 4) amb profusió de fotografies de cada poble i dels retrats de totes les víctimes que directament o indirectament foren conseqüència de la bogeria del 36-39.

Que jo sàpiga, és la primera vegada que en un mateix llibre i amb un tractament objectiu de primera mà i sempre respectuós, surten poble per poble el capellà assassinat el 36 i el laic d'esquerreres executat o mort durant el 38 i 39.

Hom pensa que aquest llibre farà país i farà Església. És una lliçó de la pastoral de la reconciliació. Una activitat qualificada que compleixen els Estatuts de l'Associació d'Amics de la Mare de Déu de Carrassumada, aprovats pel bisbe Ramon Malla l'any 1994. En aquest sentit escriu Mn. Xavier Batisse: “Això permet que els laics cristians

puguin agafar més fortament i jurídicament la responsabilitat pròpia i específica de la seva missió dins l'Església i en el món, i que els correspon en virtut del baptisme...”.

El naixement d'aquesta obra suposa una llarga gènesi de plantejaments: homenatge a tothom sense distinció de creences ni classe social i, sobretot, contribuir al compromís de treballar per la convivència pacífica.

La feineda de recopilació de dades que coordina Josep Sanjuan Prim ens deixa a les mans una criatura ben documentada, que serà consultada pels historiadors de l'etapa 36-39 a les Terres del Segre.

Pel que fa a la resta, i segons un informe del rector, l'ermita de Santa Maria acull en l'hostatgeria reunions comarcals de tot tipus i especialment religioses. Ara han ofert l'estatge a una cristiana que en pla contemplatiu i eremític seria la llum sempre encesa davant la Verge Maria.

Per altra banda, arqueòlegs del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya treballen ara mateix en restes àrabs.

El salt de l'anècdota a la categoria

Sempre en la línia d'educar per la pau i treballar amb signes de compromís, insinuaríem:

1. En els àmbits parroquials i arxiprestals, en el dia a dia dels capellans i dels consells pastorals, una actuació de

l'Església que tingui com a referent el monòlit i el llibre *Mai més!*

Un exemple possible: encara queden en algunes façanes de les nostres parròquies llistes parcialistes de *Cáidos por Dios y por España. ¡Presentes!*

Caldria amb prudència i seny pastoral suprimir-les, completar-les o traslladar-les. Hi ha precedents reeixits.

2. Si per fi s'aconsegueix que a Catalunya en les escoles s'ofereixi l'alternativa de Religió-Ètica, pensem que el professorat hauria d'educar seriosament en els valors de la pau.

3. Bons referents les notes de l'Episcopat espanyol i de la Tarraconense, que en ocasió de les eleccions municipals, autonòmiques i europees han parlat dels drets humans presentats pels partits polítics (juny 1999).

4. S'està preparant a Roma per al 2000 una declaració en què es farà una relació dels capellans assassinats el 36. Estic d'acord amb aquest acte perquè l'Església sempre ha reconegut el testimoni d'aquells que *propter odium fidei* moren perdonant. Tot això, i la seriositat dels tribunals diocesans i romans, facilitaria que el Papa els declarés màrtirs. *Laus Deo!* Però... pregunto: els bisbes espanyols i catalans, escriurien una declaració pastoral de perdó als assassins, i llurs hereus, dels nostres màrtirs capellans i laics?, i hi hauria una explicació—no pas justificació—dels assassinats per la part vencedora de Franco? Aquí els historiadors de l'Església i de la societat civil trobarien més factors de clericalisme i anticlericalisme que no pas d'ateisme i increença militant.

Em permeto copiar l'opinió del meu estimat teòleg tortosí, el canonge Mn. Joan Bta. Manyà i Alcoverro, perseguit, jutjat i alliberat pel règim revolucionari de la República. Escriu el 6 d'agost de 1936: "...potser sí que els catòlics i els sacerdots han identificat massa la causa religiosa amb els enemics de la República i amb els rics de la terra [...]. Sempre m'ha desplaçat el feixisme i sempre he estat partidari de les reivindicacions del proletariat sota el signe de la justícia."

5. Finalment, pensem que l'ideari que ha de regir la pastoral de la pau i de la reconciliació cal pouar-lo en la *Constitució pastoral de l'Església en el món contemporani* (núm. 77 a 82) i en el *Catecisme de l'Església catòlica* (núm. 2304 i seg., 2317). Com a recent document del magisteri europeu en l'actualitat, podeu tenir en compte: *Veritat, memòria i solidaritat: clau per a la pau i la reconciliació*. Missatge de la Comissió de Conferències Episcopals de la Unió Europea sobre la Pau" (*Documents d'Església*, núm. 721, pàg. 345).

Com sempre, el repte eclesial és baixar del cel de la teoria i l'ortodòxia pròpies del magisteri a l'arena i la plaça major de cada poble.

Els qui pensen lluitar per la pau hauran d'acceptar que els pelegrins de la boira han d'aprendre a conviure, al segle XXI, amb altres credos i cultures fins arribar al lloc del repòs i de la pau eternes. Però això són figues d'un altre paner! *Regina pacis, Ora pro nobis!*

L'Obrador

Celebracions dominicals, una resposta

GEMMA CURÓS, diplomada en Teologia.

En la línia dels articles que us hem fet arribar des de Santa Coloma de Farners sobre les ADAP ¹, volem fer-vos conèixer noves reflexions i experiències que hem anat treballant com a comunitat cristiana.

El Consell Parroquial de Pastoral va proposar la qüestió de les ADAP ja fa un any, amb l'objectiu de reflexionar sobre el tema; fruit d'aquest treball es va publicar un tríptic de divulgació que aclareix de forma senzilla i planera els dubtes que es poden plantejar en una comunitat a l'hora de començar a posar en pràctica aquestes celebracions (*Vegeu pàgs. 222-223*).

Aquest tríptic es va fer de resultes dels diferents comentaris que alguns cristians van fer arribar a aquest organisme parroquial.

El mateix CPP, ha intervingut en l'assumpte i s'ha fet responsable de la conveniència d'aquestes celebracions. Com a membre de la comunitat cristiana, crec que ha estat un pas important en la corresponsabilitat.

Cal vetllar i tenir una cura especial en aquestes celebracions dominicals sense prevere. Els religiosos i religioses, laics i laiques ens hi hem de sentir protagonistes i acollits, de manera que tots els que hi participem sapiguem què anem a fer-hi, i en quin moment hi encaixa la nostra participació.

Aquestes celebracions dominicals tenen uns elements essencials que es poden resumir en la gràfica que us presentem (*Pàg. 224*). És un esquema flexible, on alguns elements poden ser-hi o no, o fins canviar de lloc en funció de les diferents circumstàncies; malgrat tot, apartar-se'n excessivament seria anar contra corrent del que vol fer l'Església quan prega.

Aquestes celebracions de la Paraula tenen la intenció de mantenir la reunió dominical dels cristians, que ja trobem testificades a Ac 20, 7, i a la Didakhé, entre altres textos dels primers temps de l'Església.

No cal dir que han passat molts segles fins avui, i que fins hi tot la mo-

---

1. Quaderns de Pastoral nº 153-154; J. Taberner "*Celebracions en absència de prevere*"; i nº 163: G. Curós "*Assemblea dominical en absència de prevere*"; i en el mateix número veure "*Som poble de Déu*".

- **Liavors... quina diferència hi ha?**

La diferència que hi ha amb la Missa és: *la pregària eucarística* i *la consagració* que necessiten del mossèn.

En una ADAP no trobarem ni la consagració ni la pregària eucarística. Però la comunitat també serà possible perquè el pa ja serà consagrat.

- **I així... ja no necessitarem el mossèn?**

Les ADAP's no tenen la intenció de substituir el mossèn sinó de continuar mantenint la trobada cristiana dels diumenges, encara que no hi sigui el prevere.

- **I així... què fareu?**

Perdonem, fem TOTS. Te'n recordes? TOTS formem L' ESGLESIA.

- **Bé, doncs, ... què farem?**

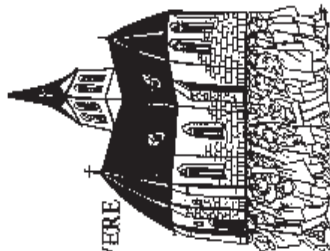
- 1.- Ens reunirem en nom del Senyor ressuscitat.
- 2.- Escollirem i acollirem la Paraula de Déu.
- 3.- Pregarem amb tota l'Església.
- 4.- Compartirem la comunió.
- 5.- Procurarem anunciar la nostra fe perquè som enviats pel mateix ESPERIT.

- **Molt bé! M'has ajudat a comprendre el que és una ADAP. Ara li diré a la meua veïna.**

Fés córrer la veu. L'Esperit ens ajudarà a entendre els signes dels temps. Perquè ja ho saps: tots, mossèn, tu, jo i la veïna formem L' ESGLESIA.

Concili Pastoral
de la Parròquia de
Sta. Coloma de Farners

A SSEMBLEA
D OMINICAL en
A BSÈNCIA de
P REVERE

LES ADAP's

- * Els cristians celebrem la nostra fe a través de l'Assemblea Dominical.
- * Però, arreu dels nostres pobles trobem una *mancança de sacerdots*. I els pocs que en *tenim* no arriben a tot arreu.
- * Amb 104, som cridats a donar el nostre testimoni i a celebrar la nostra fe, perquè TOTS formem l'ESGLÉSIA.

I jo?
Puc fer
quelcom?

Pots participar en les ADAP's

- Què és una ADAP?

Com el seu nom indica és una
ASSEMBLEA
DOMINICAL EN
ABSÈNCIA DE
PREVRE

- El queeeè...?

Imagina't. El rector ha hagut d'anar a una altra Parròquia que fa temps que no tenen capella (o al més, pobret, o a atendre un malalt, a fer un servei...).

Lavors què...?

- ens quedem sense Diumenges?
- no ens reunim a celebrar el dia del Senyor?
- No. Sí que ens podem reunir.

- Per què?

- Perquè podem celebrar una ADAP.

"La llei s'ha fet per a servir l'home i no l'home per a servir a la llei".

- No entenc aquestes coses "modernes" ... D'on heu tret tot això?

Però si això ja és del Concili Vaticà II. Mira, en un paràgraf ens diu:

"...S'ha de fomentar una celebració de la Paraula de Déu... els diuïneses i els dies de festa ambra en els llocs on no hi ha sacerdot."

(Constitució sobre la Litúrgia... SC 35,4)

- I ho deixarà fer el mossèn?

Oh, i tant, amb el permís del bisbe. Mira, fa ben poc es va celebrar el Concili Provincial Tarraconense.

Allà, bisbes i laics van estar parlant de l'Església a Catalunya.

Entre d'altres qüestions importants van decidir que en cas de mancança de capella seria possible la reunió de l'assemblea dominical (CPT 65).

- I això és el mateix que la Missa?

No, però és la millor manera que tenim els cristians de celebrar el diumenge quan no podem participar de la missa.

tivació per a reunir-nos ha anat canviant: fa uns anys (no gaires) un dels motius per assistir a missa era el compliment del precepte dominical, i encara que aquest precepte es manté, em sembla important constatar que no és aquest motiu el que prioritàriament porta els cristians a assistir a missa, sobretot en una època en què assistir-hi *no es porta*.

Els que hi anem (que no som pocs, aproximadament el 10%) ho fem amb ànims de reunir-nos i participar en la pregària i en l'Eucaristia, i també, perquè no, per trobar-nos i parlar amb altres cristians que també hi participen, i amb els que normalment no coincidim en les reunions d'activitats parroquials.

No podem suprimir ni interrompre aquest ritme regular de reunions dominicals sense posar en perill quelcom fonamental de la nostra fe. La celebració dominical no és una activitat més, de la qual puguem prescindir, sinó que el fet de reunir-se com a *Ekklesia* constitueix l'essència mateixa del fet cristià.

Suprimir la missa en un poble o una comunitat petita vol dir perdre un xic més la seva entitat com a comunitat cristiana. El fet de trobar-se els diumenges dóna coherència i entitat als que participen de la vida parroquial.

Per altra banda, si els religiosos i religioses, laics i laiques som responsables de diferents tasques dins la parròquia (catequesi, animació litúrgica, Cà-

ritas...) hem de ser-ho també en la missa dominical, o bé en les celebracions de la Paraula (ADAP) que la mateixa comunitat cregui oportú de dur a terme.

Dins d'aquesta comunitat cristiana el prevere té un paper important. Com a pastor vetlla per aquesta comunitat i porta a terme les celebracions eucarístiques; és lògic que la comunitat vegi com un problema la seva partença (per motius de vacances, manca de preveres, salut...), però això ha d'esperonar la comunitat i el mateix prevere a repartir tasques i responsabilitats. Aquest moment de petita crisi i de replantejament ens ha de servir a tots per créixer, i no per fer-nos enrere en les responsabilitats que poden demanar-nos (si som cristians compromesos), o en la feina que porta preparar una Celebració de la Paraula (si com a prevere ha d'ajudar a preparar-la). Dins d'aquesta celebració dominical, que pot tenir lloc quan manca el prevere, és important de citar-lo i recordar-lo en la celebració, explicitar el motiu pel qual no hi és, si es creu oportú, i si no hi ha prevere, pregar per les vocacions al sacerdoci.

La manca de prevere pot estar motivada per moltes i diferents raons. Sembla que la raó que més sovintejarà serà l'envelliment dels preveres i la manca de sacerdots per reemplaçar-los²; per tant, és possible que el sacerdot hagi d'espaiar les visites a la comunitat o l'horari de misses; i seria una llàstima que la comunitat deixés de reunir-se per aquest motiu.

---

2. *Vida Nueva* núm. 2191 (26 de juny de 1999), pàg. 12.

En l'article de *Quaderns de Pastoral* núm. 163 ja vàrem parlar de les diferents tasques que cal dur a terme dins una ADAP. Els lectors cal que siguin els de les celebracions habituals, i podem cercar-ne de voluntaris cinc minuts abans, si en la comunitat existeix aquest costum.

La persona que normalment ajuda el prevere a repartir la comunió en la missa és la més indicada per obrir el sagrari, posar el Cos de Crist damunt l'altar i repartir el Pa Sagrat, per donar un to de continuïtat amb les celebracions eucarístiques.

Dues tasques importants, el lector de l'Evangelí-homileta i el qui presideix la celebració, cal que siguin dues persones preparades. Què entenem per persones preparades? Evidentment, no calen estudis de teologia per conduir o col·laborar en una ADAP, però tots

estem d'acord que cal una preparació. Aquesta preparació pot tenir característiques molt variades: una persona formada en el moviment al qual pertany (escoltes, Vida Creixent, catequistes...), feligresos que ja participen en les celebracions eucarístiques habituals i tenen capacitats provades (no es posen nerviosos davant la gent, són tranquils i pausats a l'hora de llegir...), religiosos o religioses que pel seu propi carisma o característiques personals es vegin en cor de desenvolupar aquest servei a la comunitat... Totes aquestes són persones suficientment preparades per dirigir i fer equip per portar a terme una ADAP.

Com un tast del llibre que pensem publicar a l'entorn de les ADAP, us oferim una celebració de la solemnitat de Tots Sants que vàrem dur a terme en la nostra comunitat el primer de novembre de 1998.

CELEBRACIÓ EN ABSÈNCIA DE PREVERE

1 DE NOVEMBRE (TOTS SANTS)

Santa Coloma de Farners. (Celebració a l'Església de Sant Sebastià).

I. Ens reunim en nom de Senyor

El qui presideix diu:

– En el nom del Pare, i del Fill i de l'Esperit Sant.

R/ Amén

– Estimats, ens apleguem en aquesta festivitat de Tots Sants per celebrar la nostra fe en Jesucrist, i en la resurrecció. De nou ens trobem sense la presència del mossèn, que és a Santa Victòria de Sauleda tot seguint la tradició de la nostra vila. La nostra troba-

da serà, per tant, sense la celebració de l'Eucaristia; però pregarem, i celebrem aquesta jornada amb ànim de festa tot escoltant la Paraula de Déu i combregant –aquells que ho desitgeu– de la reserva del Santíssim que ens ha deixat el mossèn.

Aquesta celebració té per a tots el cristians la intenció de viure la comunió amb tots els qui han estat glorificats, i ens mou també a l'esperança d'unir-nos un dia amb ells per sempre.

Cant: MD 18 o 113.

– Fem ara uns moments de silenci. Hem arribat a la capella de Sant Sebastià cadascun amb els nostres problemes i les nostres preocupacions. Reflexionem i demanem disculpes per les nostres mancances i les nostres infidelitats.

(Moments de silenci)

Diguem plegats:

Jo confesso a Déu totpoderós, i a vosaltres germans,

que he pecat, per culpa meva, de pensament, paraula, obra i omissió.

Per això demano a la Verge Maria, Mare de Déu,

als àngels i als sants, i a vosaltres, germans,

que pregueu per mi a Déu, nostre Senyor.

– Confessant els nostres pecats, us diem: Senyor tingueu pietat.

R/ Senyor tingueu pietat.

– Sabent que sou ric en perdó, us supliquem: Crist tingueu pietat.

R/ Crist tingueu pietat.

– Confiats perquè coneixeu la nostra feblesa, a vós acudim: Senyor, tingueu pietat:

R/ Senyor tingueu pietat.

– Preguem:

Déu omnipotent i etern, que ens doneu el goig de celebrar en una sola festa els mèrits dels vostres sants; concediu-nos ben abundosa la vostra misericòrdia, gràcies a tants intercessors. Per Jesucrist, model de santetat, que viu amb vós pels segles dels segles.

R/ Amén.

II. Acollim la Paraula de Déu

(Tothom seu)

Primera lectura: Ap 7, 2 - 4 · 9-14

Salm: Cant: Senyor qui podrà estar-se... 279.

Segona lectura: 1 Jn 3, 1- 3

Al·leluia lloem el Senyor MD 410

(Ens posem drets per escoltar l'evangeli)

Evangeli: Mt 5, 1 - 12

Lectura de l'evangeli segons sant Mateu

R/ Glòria a Vós, Senyor.

...

Paraula del Senyor.

R/ Lloança a Vos, oh Crist.

(El mateix lector de l'evangeli llegeix el comentari-homilia)

Benvolguts, la darrera frase de l'evangeli d'avui és: “Alegreu-vos i feu festa, perquè la vostra recompensa és gran en el cel.”

Acasa nostra és festa per Tots Sants, per bé que aquesta diada ens acostava a la celebració dels Fidels Difunts; avui podem dir que estem de Festa i a més grossa (amb panellots i trobada familiar); és el dia de Tots els Sants.

Per això acabem d'escoltar les benaurances, consells per als qui volen ser feliços, per als qui volen ser sants a l'estil de Crist. Tot un programa, tota una declaració de qui entén Déu que són els sants, els seus escollits, els seus predilectes:

Pobres: els qui no tenen diners.

Estan de dol: pels difunts.

Humils: no es donen importància.
Fam de justícia: lluiten pels ideals.
Compassius: pateixen amb...
Nets de cor: que diuen la veritat.
Perseguits per la justícia: lladres i presos.
Nós, “els de missa”: per què no?

Cal reconèixer que ens falta per arribar a ser benaurats, no podem creure que ja som bons, podem considerar-nos escollits, ungits, però no sants. Recordem la sentència de Joan Baptista als fariseus: “Déu pot fer sortir fills d’Abraham d’aquestes pedres”.

L’Església, assemblea, és poble sant, escollit i marcat pels sagraments. Déu ens ha triat i tenim vocació cap a la santedat, és la bondat de Déu que ens crida.

Aquesta vocació fa dels cristians (de tots nosaltres) un sol poble, una sola comunitat que no és mai completa, perquè avui manquen els que ens han precedit en la fe, i manquen també els que ens succeiran. Som una comunitat en la qual sempre falta algú, perquè Déu crida sempre.

Formem una comunitat que s’allargassa en el temps: que ha estat, és i serà; d’aquí la importància de la tradició.

Aquesta comunitat es perpetua en el temps gràcies a :

1. Una comunió de béns espirituals; principalment l’Eucaristia. Que ens manté units.

2. Una comunió de fe, el Credo que ve dels apòstols; que ens ha arribat gràcies a tots els sants (gràcies a tots els creients), fins avui.

La solidaritat entre els creients ha estat tan fonda durant el temps que ha donat lloc al que ja, des de temps, s’ha anomenat la Comunió dels Sants. És a dir, la interrelació de tota l’Església, que un dia, a la fi dels temps, formarà una sola comunitat a la plana de la Jerusalem celestial.

Les intencions de pregàries pels difunts de les misses tenen aquesta funció, de fer-nos sentir en comunió amb els qui ens han precedit en la fe; és així com formem una sola Església, una sola comunitat.

Cap llibre com l’Apocalipsi ens parla d’aquest darrer moment, d’aquesta darrera missa, d’aquesta darrera comunitat total, aplegada a l’entorn del Crist, únic Sacerdot.

L’Apocalipsi és el llibre més complex, el més difícil. Sols cal que ens fixem en la xifra que hem escoltat de *marcats*, d’escollits, hem escoltat la xifra de 144.000. En escoltar-la tenim la impressió d’un número concret, definit, Déu ens té comptats, ens estima un per un; però aquesta xifra va més enllà del valor d’un número. Analitzem-ho.

Dotze són les tribus d’Israel, com també els apòstols; dotze per dotze 144, és a dir 144 són simbòlicament tots els jueus. I mil, és una xifra, que indica una gran quantitat, com es van encarregar de demostrar els cabalistes jueus que vivien a Girona. Tenim doncs un número que és un concepte. Al cel hi trobarem tot el poble jueu i una gran quantitat de gent no jueva, és a dir, cristians o creients.

Aquesta serà la gran multitud que no es podrà comptar, com hem sentit de la mà de Joan, autor de l'Apocalipsi. Hi serem "tots els qui hem rentat els nostres vestits amb la sang de l'Anyell", tots aquells a qui se'ns ha de perdonar alguna cosa i prenem part en l'Eucaristia. Aleshores ens retrobarem el dia de Tots els Sants a la Plana de Jerusalem, on en la darrera trobada la comunitat serà per fi completa, i hi regnarà la comunió.

Que la nostra celebració sigui una preparació per aquest gran dia de pau i de fraternitat on podrem retrobar-nos amb tots els germans en Crist.

III. Preguem amb tota l'Església.

– *Qui presideix diu:*

En fer avui la nostra professió de fe, fixem-nos en aquelles últimes paraules que sempre repetim: "Espero la resurrecció dels morts i la vida de la glòria". Afirmem avui, d'una manera especial, aquesta esperança joiosa.

Resem plegats: "Crec en un Déu..."

En comunió amb tants germans nostres que ens han precedit en la fe i que ara viuen la vida de Déu, presentem al Pare les nostres pregàries. Podem respondre: pregueu per nosaltres.

(Un lector fa les pregàries)

Pregària dels fidels:

"Santa Maria, Mare de Déu i de l'Església. R/ Preg.

Santa Maria en l'advocació de Farners, de Montserrat, de les Neus, dels

Àngels, de Núria, de la Mercè, dels Dolors i del Roser. R/ Preg.

Sant Joan Baptista, precursor i màrtir. R/Preg.

Sant Josep, espòs de Maria. R/ Preg.

Sant Pere i Sant Pau, apòstols de Crist. R/ Preg.

Sant Miquel, arcàngel. R/ Preg.

Sant Francesc i Santa Clara, testimonis de Crist. R/Preg.

Sant Jordi, patró de Catalunya. R/ Preg.

Santa Coloma, patrona de la nostra ciutat. R/Preg.

Sant Francesc Xavier, missioner de l'Evangelí. R/Preg.

Sant Salvador i Sant Dalmau, patrons de la parròquia.

Sant Sebastià, patró d'aquesta capella.

Sant Joan XXIII, iniciador del Concili Vaticà II.

Sant Óscar Romero, màrtir d'Amèrica.

Sant Joan Alsina, màrtir gironí a Xile.

Sant Joaquim Vallmajor, màrtir gironí a Rwanda.

Beat Cosme Brun, religiós i màrtir.

Pare Bartomeu Xiberta, teòleg humil.

Tots els sants i santes de Déu, que heu caminat davant nostre. R/Preg.

– *Al final de les pregàries, qui presideix diu:*

Escolteu, Pare de tots els homes, la nostra pregària. Que el vostre amor i bondat ens doni força i veritat. Perquè així visquem en comunió amb la vos-

tra felicitat ja ara i després en la plenitud del vostre Regne. Us ho demanem units amb el vostre Fill i germà nostre Jesucrist, Senyor nostre.

R/Amén.

IV. Compartim la comunió amb Crist.

Un dels qui després repartirà la comunió obre el sagrari, i posa el Cos de Crist sobre l'altar.

– *El qui presideix fa la pregària:*

Ens disposem a combregar. Però abans elevem una pregària a Déu Pare; ho farem tot escoltant l'experiència que un grup de laics va fer de la festivitat d'avui:

Senyor, vull ser feliç,
però em costa decidir-me a ser-ho amb la felicitat
que vós em proposeu.

Comprenc que teniu raó i l'experiència m'ho confirma;

però en la vida de cada dia, escolto una munió de veus

que em diuen que la felicitat la puc trobar sense esforç:

en la riquesa, en el plaer, en la comoditat i en la facilitat:

sóc feble i em deixo enganyar.

En la festa de Tots Sants, ajudeu-me a seguir el camí

de tants germans i germanes, que, com Vós, han trobat

la felicitat per sempre en la fidelitat i en l'amor.

– Acabem la nostra pregària amb l'oració que el mateix Crist ens ensenyà:

Pare nostre...

– I ara, abans de combregar, donem-nos fraternalment la pau de Crist.

Cant: MD 3: “Oh, quin gran goig,...”

Acabat el cant de pau, qui presideix pren el Pa Eucarístic, i diu:

Aquí teniu el Senyor Jesús, el Sant dels Sants, fet aliment per tots nosaltres. Feliços els convidats a la seva festa.

R/Senyor, no sóc digne...

I s'acosten a combregar. Silenci d'acció de gràcies

Cant després de la Comunió: MD 37 (2a lletra) “Tots aquells qui estimen... (Benaurances)

V. Som enviats per viure d'un mateix Esperit

Drets, i preguem:

– Senyor, us adorem com a únic sant, admirable en els vostres sants, i implorem la vostra ajuda:

perquè els qui caminem en aquesta vall de llàgrimes cap a la santedat, que és la plenitud del vostre amor,

puguem passar d'aquesta taula de peregrins al convit de la vostra Taula celestial. Per Crist, Senyor nostre.

R/Amén.

– Que ens beneeixi, el Pare, el Fill i l'Esperit Sant. R/Amén.

– Anem-nos-en en pau!

R/Donem gràcies a Déu.

Cròniques de les diòcesis

Barcelona

FRANCESC ROMEU, corresponsal.

Un estiu jove a Santiago de Compostel·la

La mirada pastoral durant l'estiu passat, sobretot pel que fa als més joves, es va fixar a Santiago de Compostel·la. Allà s'hi van traslladar molts joves de la diòcesi, juntament amb els seminaristes, formadors i capellans joves, i fins i tot el cardenal Ricard Maria Carles, per participar –del 4 al 8 d'agost– en la Trobada Europea de Joves, organitzada per l'arquebisbat de Santiago, dins de l'any sant compostel·là. Junts van fer un bon trajecte a peu com a pelegrins del famós Camí de Santiago, en el trajecte que s'anomena *Camí anglès* i que comença a la Corunya, amb un recorregut de 125 quilòmetres, passant per Betanzos, Curtis, Ordes, Sigueiro i Monte del Gozo. Cinc dies a peu, en una columna d'uns 3.000 joves, per arribar el 3 d'agost al Pòrtic de la Glòria de la ciutat compostel·lana.

La jove-peregrinació, amb autocar, va sortir de Barcelona cap a la Corunya el passat 28 de juliol. De Barcelona, Tarragona i Tortosa van ser prop d'uns 400 joves (la majoria barcelonins), que es van sumar als ja prop d'un miler que hi van assistir de tot Catalunya. Arribant als gairebé 40.000 joves de l'oest i de l'est d'Europa i una petita representació dels altres continents. Els

continguts de l'anada a Santiago no sols eren els lúdics del Xacobeo 99 sinó que també es van aprofundir els continguts cristians d'un pelegrinatge físic, a peu, i d'un altre d'espiritual: el camí cristià cap al Pare, tot seguint el mestratge de Jesús encarnat.

Al capdavant de tota aquesta organització barcelonina i catalana, i no pas sense problemes a l'hora de compaginar tots els tarannàs actuals de la pastoral juvenil i litúrgica, una jove laica i delegada de Pastoral de Jovenut de la diòcesi, Rosa Deulofeu. El nostre reconeixement i suport a ella després d'un dur estiu de treball.

Dos nomenaments significatius

De significatius es poden qualificar dos nomenaments de rector. Un és significatiu pel lloc i l'altre ho és per la persona. Significatiu pel lloc ho és la basílica de la Mare de Déu de la Mercè (i San Miquel Arcàngel), per on ha estat nomenat com a rector mossèn Salvador Cristau i Coll, que substitueix mossèn Jordi Maria Garcia-Die, que va morir inesperadament el passat febrer, deixant entre nosaltres un molt bon record pel seu treball tant en la manera de dur la pastoral de la Mercè, com per la manera d'obrir-se socialment als greus problemes del barri i, més concretament, com a consiliari de la pastoral dels gitanos.

El nou rector, Salvador Cristau, té 49 anys i va estudiar al seminari de Toledo, on va ser ordenat el 1980. Durant l'etapa en la qual Joan Enric Vives va ser rector del Seminari, Cristau en

va ser director espiritual i vicerector; perllongant la seva responsabilitat en la difícil etapa del rectorat de Ramon Corts. Ara Cristau també és delegat episcopal per a les qüestions administratives matrimonials a la Cúria diocesana, responsabilitat que compaginarà amb la Mercè.

Pel que fa a un nomenament significatiu per la persona, és la reincorporació al treball pastoral com a rector de l'excalcalde de Santa Coloma de Gramenet, mossèn Lluís Hernández, que ara es farà càrrec de la parròquia de Sant Sebastià, al barri de Verdum de Barcelona. Hernández retorna a l'activitat pastoral després de 20 anys de dedicar-se de ple a l'acció política.

Lluís Hernández, un capellà molt compromès durant la dictadura i que venia d'una intensa vida associativa i veïnal al barri de les Oliveres durant el final del franquisme i els primers anys de la transició, va ser el primer alcalde democràtic de Santa Coloma el 1979, dins de la formació política del PSUC. Després va continuar ocupant el càrrec d'alcalde, dins de la renovada formació d'Iniciativa per Catalunya-Els Verds, fins al 1991, quan la socialista Manuela de Madre va guanyar l'Ajuntament per molt poc marge de vots. Des d'aleshores Hernández va continuar a l'ajuntament com a regidor de l'oposició.

El passat dilluns 20 de setembre, el *cura rojo* –com es coneixia a Hernández– va abandonar la seva dedicació política en un ple de l'Ajuntament, al qual no es va presentar ell personalment, però sí que els representants del partit van presentar la ratificació de la

seva renúncia a l'acta de regidor. Pocs dies abans Lluís Hernández ja havia assumit “el servei pastoral” –com ell mateix va dir– de la parròquia de Sant Sebastià. Enhorabona, benvingut i bona feina!

Han mort el pare Llimona i Mn. Jaume Fàbregas

Si abans parlàvem de la dictadura, el postfranquisme i la transició, és d'obligat record la recent mort del pare caputxí Jordi Llimona i el seu paper determinant en aquestes pàgines de la nostra història social, política i religiosa. Un càncer va acabar el passat dissabte 11 de setembre, la Diada, a l'edat de 75 anys, amb el conegut pare Llimona.

Com a escriptor se li han reconegut obres fonamentals per a la tolerància religiosa i l'obertura teològica, com *Humans, tanmateix* (1973). En aquest llibre donava una visió molt progressista de la sexualitat i dels temes morals sobre l'avortament i el divorci. I, entre els últims llibres, destaquem ara la seva reflexió sobre la mort, la malaltia, l'eutanàsia, el suïcidi o la pena de mort, a *Per una mort més humana* (1991). I molts d'altres llibres, com per exemple: *Església i Estat* (1963), *Sempre nòmades* (1970), *Jesús de Natzaret* (1971), *Pensament i compromís* (1972), *Fe sense fronteres* (1973), *L'hora dels pobles* (1993), *Temes de cada dia* (1994), i *La tolerància i els seus fonaments* (1997).

Com a polític se li ha reconegut el seu paper fonamental en la fundació

del PSC, en la resistència al franquisme, en l'organització de la Caputxina i la fundació del Sindicat Democràtic d'Estudiants (1966) o en la defensa de la llengua i de la cultura catalanes. Com a religió se li reconeix el seu paper a l'hora de l'acompanyament de moltes persones, moltes d'elles a la frontera de la nostra fe, en el dubte o en l'agnosticisme. Com també li reconeixem la seva insistència per aconseguir una autèntica llibertat dins l'Església que es concretava en molts temes, com per exemple l'ordenació de les dones. Per sort, aquest mateix any, abans de morir, la Generalitat li va concedir la Creu de Sant Jordi.

També, a finals d'agost, ens va deixar mossèn Jaume Fàbregas i Baqué, conegut i apreciat professor de llatí al Seminari, president de la Comissió Interdiocesana per a la Versió dels Textos Litúrgics al Català (des del 1969, quan va substituir al doctor Quirze Estop), i gran col·laborador en les traduccions de la Fundació Bernat Metge i dels "Clàssics del Cristianisme" (Proa-Enciclopèdia Catalana). Recentment, en l'àmbit eclesiàstic, també se li va voler reconèixer tota aquesta gran tasca de treball amagat nomenant-lo prelat d'honor del Sant Pare.

Trista discussió sobre una mesquita

La visita del gran imam de la sagrada Meca de l'Àrabia Saudita, Abd al-Rahman al-Sudes, a principis del passat mes d'agost, va aixecar una inútil i trista polèmica. El jove imam –en el seu pas per Barcelona, amb la voluntat de portar *paciència* i de pacificar les

actituds xenòfobes (dels uns) i les integristes (dels altres)– va demanar a l'Administració pública un terreny per poder edificar una mesquita (oficial) a Barcelona, tal com ja existeixen a moltes altres grans ciutats i capitals d'Europa. En el cas que aquest terreny no fos cedit per cap de les administracions públiques, l'imam també va avançar que es veurien en l'obligació de comprar algun terreny o uns edificis per enderrocar-los i construir-hi la mesquita i els locals culturals.

El conseller de Benestar Social –i alguns eclesiàstics de recte pensament– van sortir a la defensa de la fe catòlica amb un lleig greuge comparatiu, tot dient que “tenen dret a tenir una mesquita, perquè tenen el dret de poder practicar d'una forma lliure i correcta la seva religió, però en els seus països no ens permeten les esglésies catòliques”.

Trista comparació quan nosaltres tenim la màxima evangèlica de “tracteu els altres tal com voleu que ells us tractin a vosaltres” (Lluc 6,31). Molts bisbes del l'Àfrica de Nord, com el mateix arquebisbe de Tànger i alguns bisbes d'Algèria, han recordat que aquestes comparacions no les hauríem de fer, perquè no són gens bones, ni tampoc gens beneficioses per a ells, sobretot quan la seva presència en els països àrabs i islàmics sol ser una autèntica lliçó de tolerància, més que una reclamació de drets. Ja podem anar canviant de discurs!

Girona

JOSEP CASELLAS i MATAS,
corresponsal.

Què va a Roma i què en ve?

Feia vuit anys que el bisbe de Girona no anava a Roma amb motiu de la visita *ad limina*. Tocava fer-la l'any 1996, però els problemes de salut del papa, primer, i els del bisbe, després, la van anar ajornant. Finalment, del 23 al 30 de maig es va poder celebrar. Amb Joan Pau II, el bisbe Jaume va poder esplaïar-se “sense amagar res” sobre la pròpia visió de la diòcesi. Se sap que van evocar –no podien fer una altra cosa en una audiència de vint minuts– temes com la pastoral vocacional, l'escassetat de la pràctica religiosa juvenil, la secularització, el turisme i el sagrament de la penitència. Posteriorment, aquests aspectes i algun altre van ser tractats més a fons en les visites que el prelat gironí va fer a les diferents congregacions de la Cúria Romana. En una d'aquestes congregacions es va parlar de la venda de l'edifici del Seminari Menor a la Universitat de Girona. Després d'haver obtingut l'autorització romana, el passat mes de juliol es va signar l'escriptura de la venda de l'edifici. El cost total de l'operació és de 378 milions de pessetes.

De retorn a Girona, Jaume Camprodon ha dedicat dues de les cartes que publica setmanalment al *Full Parroquial* a explicar les seves impres-

sions de l'estada romana. Ha dit, per exemple, que el papa és “un home gastat per les xacres físiques” i que això no obstant, “se'l veu en el ple dels seus cabals d'esperit, amb una voluntat de ferro”. El bisbe també ha fet partícips els capellans de la diòcesi, oralment i per escrit, d'alguna de les dades i reflexions que ha tret de la visita. Però, en general, es constata una insuficiència en la informació que els qui se senten membres actius de l'Església diocesana han pogut tenir d'aquest esdeveniment.

A Roma hi va, prèviament a l'arribada del bisbe, una memòria, sembla que força extensa, dels cinc darrers anys –aquesta vegada potser vuit– i un donatiu important –vuit milions de pessetes en el cas de Girona–. Si la visita ha de servir, com diu el mateix bisbe Camprodon, per enfortir la comunió, aquest objectiu seria més fàcil d'assolir si la comunicació circulés equilibrada en tots dos sentits i comptés amb una àmplia participació del poble de Déu.

Tres comissions

Un dels temes que el bisbe Jaume va posar damunt la taula a Roma va ser l'aplicació de les resolucions del Concili Provincial Tarraconense a Girona. De la II Jornada Diocesana de Pastoral, celebrada el maig i juny de 1998, en va sortir el compromís de crear uns quants grups de treball. Alguns d'aquests equips tenien assignada una temàtica d'envergadura. A hores d'ara, hi ha constituïda una comissió que estudia l'agrupació de parròquies i la ra-

cionalització en la distribució del clergat. La presideix Pere Domènech, vicari episcopal de pastoral, i en formen part quatre capellans: Pere Font, Lluís Solà, Joan Maria Amich i Josep Maria Castellà, i dos laics: Ramon Barnera i Carme Campeny.

Una altra comissió es planteja la racionalització i la redefinició de l'organigrama diocesà. Té com a membres tres capellans: Joan Naspleda, Lluís Suñer i Modest Prats, i tres laics: Montserrat Cornellà, Joan Rubís i Jordi Pujadas.

Aquestes dues comissions havien d'haver acabat el seu treball en el termini d'un any. No consta que ho hagin fet. De la tercera comissió, que dirigeix Antoni Calvó, i que té l'encàrrec d'estudiar els recursos humans i materials disponibles i les necessitats de les parròquies, tan sols ha transcendit que a mitjan curs passat encara no s'havia posat a la feina.

Com en la visita *ad limina*, també en el cas del treball d'aquestes comissions ha faltat informació. La pràctica, avui habitual en l'activitat dels organismes públics, de facilitar informació mentre els treballs d'un grup encara estan en curs, no ha entrat en els hàbits de funcionament de les institucions eclesials. Però quan un tema afecta, o pot afectar, una gran quantitat de persones, com és el cas de l'agrupació de parròquies, el coneixement dels diferents plantejaments i punts de vista pot enriquir el debat. En tot cas, el fet de facilitar informació dissipa la sensació d'inoperància i redueix el terreny

adobat per al creixement de rumors i especulacions.

Rentrée missionera

Aquests darrers anys diversos laics o religiosos han estat notícia pel fet d'haver decidit dedicar un temps de la seva vida, o tota, al Tercer Món, en qualitat de missioners o de cooperants. Però feia molt que el bisbe no encomanava oficialment a cap capellà la missió d'anunciar l'Evangelí en terres llunyanes. Això s'esdevindrà, si a Déu plau, aquest mes de setembre, amb l'anada de Josep M. Amich a la diòcesi xilena de Copiapó, per treballar-hi com a missioner durant tres anys.

El suport a l'activitat missionera no s'atura. La Delegació Diocesana de Missions ha publicat el balanç econòmic de l'any passat, que reflecteix un *benefici* net de 37 milions de pessetes, lliurades a les obres de missió pontificies. En la campanya del DOMUND de 1998, es van recollir 35 milions de pessetes, i els ingressos totals de la Delegació pugen a prop de 39 milions.